

UAB „ELBERTA“

**ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS
BENDROJO PLANO KEITIMAS**

ESAMOS BŪKLĖS ĮVERTINIMAS

**Šalčininkų rajono
savivaldybė**

PLANAVIMO ORGANIZATORIUS:
Šalčininkų rajono savivaldybės
administracijos direktorius

UAB „Elberta“ direktorė

Jolanta Antanaitienė

Projekto vadovas

Evaldas Ramanauskas

KAUNAS 2025

TURINYS

ĮVADAS	6
ESAMA BŪKLĖ	11
1. URBANISTINĖ STRUKTŪRA	12
1.1. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos apibūdinimas	12
1.2. Šalčininkų rajonas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane	13
1.3. 2010 m. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas	17
1.4. Teritorijų vystymo situacijos apibūdinimas	18
1.4.1. Teritorijų panaudojimo pokyčiai	22
1.4.2. Demografinė situacija ir jos tendencijos.....	18
1.4.3. Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių struktūra	20
1.4.4. Krašto apsaugos teritorijų formavimas.....	22
1.5. Išvados.....	24
2. GAMTINĖ APLINKA.....	26
2.1. Teritorijos fizinė-geografinė aplinka.....	61
2.1.1. Geologinės-geomorfologinės ypatybės	61
2.1.2. Klimatinės sąlygos	62
2.1.3. Hidrografinis tinklas	62
2.1.4. Dirvožemiai.....	63
2.1.5. Biologinės ypatybės.....	64
2.1.6. Gamtinio kraštovaizdžio pobūdis	64
2.2. Gamtinio kraštovaizdžio apsauga	69
2.2.1. Saugomos teritorijos	69
2.2.2. Biologinės įvairovės apsauga.....	73
2.2.3. Gamtinio karkaso teritorijos	76
2.3. Išvados.....	78
3. KULTŪRINIS PAVELDAS.....	79
3.1. Nekilnojamasis kultūros paveldas	79
3.1.1. Esamo Šalčininkų rajono Bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių charakteristika ir reikšmingiausių Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaida	79
3.2. Šalčininkų rajono kultūrinis kraštovaizdis ir erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai	82
3.3. Išvados.....	95
4. APLINKOS APSAUGA	95
4.1. Ekologinė būklė	95
4.1.1. Oro tarša ir būklė.....	95
4.1.2. Vandenių tarša ir būklė	97
4.1.3. Potencialūs geologinės aplinkos – požeminio vandens, dirvožemio, grunto taršos židiniai.....	104
4.1.4. Fizikinė tarša	111
4.2. Ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos.....	113
4.2.1. Ekologinės apsaugos teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje	114
4.3. Išvados	116
5. ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIAI	117
5.1. Naudingosios iškasenos	117
5.2. Požeminio vandens ištekliai.....	120
5.3. Išvados.....	121
6. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA	26
6.1. Demografinės situacijos įvertinimas	26

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

6.2.	Socialinės infrastruktūros būklės įvertinimas.....	31
6.2.1.	Švietimo infrastruktūros būklės analizė.....	31
6.2.1.1.	Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas.....	31
6.2.1.2.	Bendrasis ugdymas.....	32
6.2.1.3.	Kita švietimo infrastruktūra.....	35
6.2.2.	Sveikatos priežiūros infrastruktūros būklės analizė	35
6.2.3.	Kultūros infrastruktūros būklės analizė	38
6.2.3.1.	Kultūros centrai.....	39
6.2.3.2.	Bibliotekos	40
6.2.3.3.	Kita kultūros infrastruktūra.....	41
6.2.3.4.	Bendruomenės	41
6.2.4.	Socialinių paslaugų infrastruktūros būklės analizė	42
6.2.5.	Gyvenamojo fondo įvertinimas.....	45
6.2.5.1.	Būsto atnaujinimas	46
6.2.5.2.	Socialinis būstas.....	46
6.3.	Ekonominės būklės įvertinimas.....	47
6.3.1.	Darbo rinkos situacijos analizė	47
6.3.2.	Investicijų vertinimas.....	48
6.3.3.	Ūkio subjektai ir įmonės	49
6.3.4.	Atskirų verslo sektorių vertinimas.....	50
6.3.4.1.	Pramonės sektoriaus analizė	51
6.3.4.2.	Žemės ūkio sektoriaus analizė	52
6.3.4.3.	Turizmo sektoriaus analizė.....	53
6.4.	Išvados.....	58
7.	SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA.....	121
7.1.	Automobilizacijos lygis	122
7.2.	Automobilių keliai.....	122
7.3.	Geležinkeliai.....	126
7.4.	Visuomeninis transportas	127
7.5.	Kitos susisiekimo rūšys.....	128
7.6.	Išvados.....	128
8.	INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS ANALIZĖ IR VERTINIMAS	129
8.1.	Vandens tiekimas	129
8.2.	Nuotekų tvarkymas.....	132
8.2.1.	Buitinių nuotekų tvarkymas.....	132
8.2.2.	Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas	134
8.3.	Elektros energijos tiekimas.....	134
8.4.	Gamtinių dujų tiekimas	135
8.5.	Centralizuotas šilumos energijos tiekimas	136
8.6.	Ryšiai ir telekomunikacijos	137
8.7.	Atliekų tvarkymas	137
8.8.	Išvados.....	138
PRIEDAI		139
GRAFINĖ DALIS.....		161

DARBĄ PARENGUSIŲ SPECIALISTŲ SĄRAŠAS

Evaldas Ramanauskas (A 1397)	Bendrojo plano vadovas.
Jurga Misiūnė (A1760)	Inžinerinė infrastruktūra, kraštovaizdis, GIS
Antanas Burkus (31570)	Inžinerinė infrastruktūra
Nijolė Steponaitytė (3502)	Nekilnojamasis kultūros paveldas
Gintė Jonkutė-Vilkė	Ekonominė aplinka, aplinkos apsauga
Jelizavieta Karasiova	Socialinė aplinka
Jolanta Antanaitienė	Ekonominė aplinka
Paulina Kulikauskienė	GIS

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

IVADAS

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano (toliau – bendrasis planas) keitimas atliekamas vadovaujantis Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2024 m. rugpjūčio 30 d. sprendimu Nr. T-(1.3 E)-357 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo pradžios ir planavimo tikslų nustatymo“ bei Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos direktoriaus 2024 m. rugsėjo 27 d. įsakymu Nr. Nr. DĮV-(3.1 E)-725 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo planavimo darbų programos patvirtinimo“.

Bendrojo plano keitimu yra keičiamas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T-1184 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano patvirtinimo“ (bendrojo plano rengėjas: SĮ „Vilniaus planas“).

Bendrojo plano keitimas atliekamas vadovaujantis Lietuvos Respublikos (LR) įstatymais, LR Vyriausybės nutarimais, taisyklėmis ir kitais norminiais dokumentais, reglamentuojančiais teritorijų planavimą: LR teritorijų planavimo įstatymo pakeitimo įstatymu (Žin. 2013-07-16, Nr. 76-3824), LR žemės įstatymu (Žin. 1994-05-06, Nr. 34-620), Visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimančios sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatais (Žin. 1996-09-25, Nr. 90-2099), Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėmis (TAR, 2014-01-06, Nr. 25), Teritorijų planavimo normomis (TAR, 2014-01-08, Nr. 91), Urbanizuotų teritorijų susisiekimo sistemų planavimo normomis (TAR, 2016-09-07, Nr. 23314), Planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašu (Žin. 2004-08-21, Nr. 130-4650) ir kt.

Planavimo tikslai:

1. sudaryti sąlygas darniai teritorijos raidai, nuosekliai erdvinės ir funkcinės integracijos politikai įgyvendinti, teritorijų sanglaudai, kompleksškai spręsti socialinius, ekonominius, ekologinius ir su klimato kaitos padariniais susijusius uždavinius;
2. patikslinti gyvenamųjų vietovių, inžinerinės ir socialinės infrastruktūros, kitų savivaldybei svarbių socialinės ekonominės veiklos sričių vystymo ir įgyvendinimo gaires, numatyti plėtrai reikalingas teritorijas;
3. sudaryti sąlygas racionaliam gamtinių, žemės gelmių, energijos išteklių naudojimui ir atkūrimui;
4. numatyti gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio savitumo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimą, tikslingą naudojimą ir pažinimą, ekologinei pusiausvyrai būtino gamtinio karkaso formavimą;
5. kurti sveiką, saugią, darnią, klimato kaitos padariniams atsparią gyvenamąją aplinką ir visavertės gyvenimo sąlygas gyvenamosiose vietovėse;
6. sudaryti sąlygas privačioms investicijoms, kuriančioms socialinę ir ekonominę gerovę, tinkamos kokybės gyvenimo sąlygas, skatinančioms alternatyvių energijos šaltinių ir technologijų plėtrą, didinančioms energijos vartojimo efektyvumą;
7. derinti fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių, savivaldybės ir valstybės interesus dėl teritorijos naudojimo ir veiklos plėtojimo teritorijoje sąlygų;
8. peržiūrėti, įvertinti ir pagal poreikį integruoti specialiojo teritorijų planavimo dokumentų sprendinius į rajono teritorijos bendrąjį planą;
9. nustatyti prioritetines savivaldybės infrastruktūros plėtros teritorijas ir jų vystymui skirtą prioritetinę savivaldybės infrastruktūrą, vystymo etapus, principus ir (ar) jos išdėstymo reikalavimus, inžinerinių komunikacijų koridorius;
10. įvertinti esamą rajono teritorijų funkcinių zonavimą (pagal žemės naudojimo būdus) ir numatyti platesnį galimą alternatyvių funkcinių zonų reglamentavimą, siekiant užtikrinti racionalesnį žemės naudojimą;
11. sudaryti sąlygas racionaliam žemės naudojimui ir žemės ūkio veiklai skatinti;

12. atsižvelgti į visuomenės poreikius, planuojamos teritorijos kraštovaizdį ir biologinę įvairovę, geografinę padėtį, geologines sąlygas, esamas urbanistines, inžinerines, susisiekimo sistemas, žemės ir kito nekilnojamojo turto valdytojų, naudotojų ir trečiųjų asmenų interesus ir teises, architektūros, aplinkosaugos, visuomenės sveikatos saugos, gamtos apsaugos, paveldosaugos reikalavimus, valstybės ir viešojo saugumo, gynybos ir kitus poreikius.

Planavimo uždaviniai:

1. suformuoti planavimo lygmenį atitinkančias teritorijos funkcinio ir erdvinio vystymo kryptis;
2. optimizuoti planuojamos teritorijos urbanistinę struktūrą, socialinę ir inžinerinę infrastruktūrą, numatyti jų atsparumo ekstremaliems klimato reiškiniams stiprinimo priemones;
3. numatyti racionalaus žemės gelmių išteklių, žemės ūkio naudmenų, miškų, kitų gamtos išteklių išsaugojimo ir naudojimo, klimato kaitos poveikio švelninimo, gamtinio karkaso formavimo, gamtos ir nekilnojamojo kultūros paveldo, kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės išsaugojimo priemones, optimalią kraštovaizdžio struktūrą;
4. detalizuoti atitinkamų aukštesnio lygmens kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų sprendinius;
5. derinti Bendrojo plano sprendinius su parengtais specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais;
6. pateikti suplanuotai prioritetinei savivaldybės infrastruktūrai projektuoti, statyti ir (ar) įrengti bei naudoti preliminarų lėšų poreikį, atsižvelgus į numatomas gauti lėšas už naudojamą savivaldybės infrastruktūrą;
7. tikslinti (konkretizuoti) savivaldybės teritorijos funkcinį zonavimą, vadovaujantis darnios (subalansuotos) plėtros principais;
8. nustatoma teritorijos gyvenamųjų vietovių sistema - savivaldybės urbanistinių centrų sistema ir jų funkciniai ryšiai, savivaldybės urbanistinių centrų vystymo galimybės ir urbanizuotų teritorijų prioritetinės plėtros kryptys;
9. tikslinama gamtinio karkaso sistema, papildant ją vietinės reikšmės gamtinių karkasu su į jo sudėtį įeinančiu ekologiniu tinklu ir atskiraisiais želdynais;
10. nustatomi veiklos plėtojimo nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių teritorijose ir apsaugos zonose reikalavimai;
11. nustatomi inžinerinės ir socialinės infrastruktūros vystymo principai (ar jos išdėstymo reikalavimai), inžinerinių komunikacijų koridoriai;
12. išskiriamos/tikslinamos urbanizuotos, urbanizuojamos ir neurbanizuojamos teritorijos, nurodomos urbanizuotų teritorijų plėtros kryptys, nustatomos prioritetinės plėtros teritorijos ir galimas plėtros mastas, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapai;
13. numatyti Šalčininkų savivaldybei, valstybei svarbių objektų išdėstymą, svarbiems objektams rezervuotinas teritorijas;
14. pažymėti savivaldybės teritorijas, kurioms būtina rengti atskirus vietovės lygmens bendruosius planus ar detaliuosius planus;
15. nustatyti kraštovaizdžio savitumą formuojančių teritorijų, vertingą šalies kraštovaizdį reprezentuojančių apžvalgos vietų ir iš jų atsiveriančių panoramų vizualinės apsaugos reikalavimus, estetiškai vertingus siluetus.

Planavimo konkretizuoti uždaviniai:

1. patikslinti valstybės dalies bendrajame plane numatomų urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų vystymo poreikius;
2. nustatyti urbanizuotų ir urbanizuojamų teritorijų kompaktiško vystymo reikalavimus;

3. nustatyti urbanistinių struktūrų formavimo ir (ar) pertvarkymo principus, urbanizuotų, urbanizuojamų ir neurbanizuojamų teritorijų plėtros kryptis, prioritetinės plėtros teritorijas ir galimą plėtros mastą, prioritetinės ir kitos galimos veiklos, prioritetinės savivaldybės infrastruktūros vystymo etapus;
4. nustatyti savivaldybės ir jos urbanistinių centrų inžinerinės ir socialinės infrastruktūros sistemos vystymo principus, išdėstymo reikalavimus;
5. atsižvelgiant į naujus demografinius duomenis išanalizuoti realius naujos socialinės infrastruktūros (švietimo, sveikatos, kultūros ir sporto) ir gyvenamosios paskirties objektų statybos poreikius, vystymo reikalavimus;
6. išskirti prioritetinės plėtros teritorijas (urbanizuotos ir/ar urbanizuojamos teritorijos ar jų dalys), kuriose savivaldybė įsipareigoja vystyti socialinę ir ar inžinerinę infrastruktūrą;
7. nurodyti prioritetinę savivaldybės infrastruktūrą, kuri nepatenka į nustatytas prioritetinės plėtros teritorijas, ir teritorijas, kurių vystymui ši infrastruktūra skirta;
8. įvertinus skirtingą investicijų poreikį bei atsižvelgiant į plėtros prioritetus, nustatyti diferencijuotus infrastruktūros plėtros įmokų tarifus;
9. nustatyti savivaldybės teritorijoje esančio gamtinio karkaso (atskirai – jo sudėtyje esančio ekologinio tinklo ir želdynų) apsaugos, tvarkymo ir naudojimo reikalavimus, gyvenamųjų vietovių kraštovaizdžio savitumui svarbių teritorijų, antropogeninių bei gamtinių elementų apsaugos reikalavimus ir vertingą kraštovaizdį reprezentuojančias apžvalgos vietas ir iš jų atsiveriančias panoramas bei jų vizualinės apsaugos reikalavimus;
10. fiksuoti gamtinio karkaso ir urbanizuojamų teritorijų sąlyčio zonas, teritorijas, kurių nenumatoma užstatyti, formuojant urbanizuotų teritorijų apsauginių želdinių sistemas;
11. nustatyti tyliąsias zonas, triukšmo prevencijos zonas ir jų išdėstymo reikalavimus;
12. nustatyti 30 m aukščio ir aukštesnių ypatingųjų inžinerinių statinių ir atsinaujinančių išteklių energetikos objektų (išskyrus saulės šviesos energijos elektrines ir kitus Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatyme numatytus atvejus) statybos teritorijas ar išdėstymo reikalavimus;
13. numatyti ūkininkų sodybų išdėstymo principus, nustatyti reikalavimus;
14. nustatyti esamų ir siūlomų apželdinti mišku teritorijų išdėstymą, numatyti miško įveisimo ir naudojimo reikalavimus, numatyti miškų pritaikymą visuomenės poreikiams;
15. nustatyti miško žemės pavertimo kitomis naudmenomis reikalavimus;
16. nustatyti saugomų teritorijų, kraštovaizdžio, nekilnojamojo kultūros paveldo vietovių teritorijas, apsaugos reikalavimus ir veiklos plėtojimo šiose teritorijose ir jų apsaugos zonose reikalavimus;
17. nustatyti žemės ūkio paskirties teritorijų vystymo ir formavimo kryptis;
18. nustatyti sodų bendrijų teritorijų konversijos į gyvenamąsias teritorijas galimybes, nustatyti specifinius reglamentus;
19. nustatyti turistines trasas ir rekreacijai skirtas teritorijas, arba šių trasų ir teritorijų išdėstymo reikalavimus;
20. plėsti dviračių takų tinklą, nustatyti probleminius dviračių takų mazgus ir ruožus, numatyti infrastruktūros plėtros prioritetus;
21. nustatyti inžinerinei ir socialinei infrastuktūrai reikalingų teritorijų ir (ar) inžinerinių komunikacijų koridorių ribas;
22. nustatyti miesto ir savivaldybės planinei struktūrai svarbių gatvių ir kelių išdėstymą bei nustatyti šių kelių apsaugos zonas;
23. sudaryti sąlygas elektros pakrovimo stotelių tinklo plėtrai;
24. nustatyti išorinės reklamos įrengimo galimybes;
25. nustatyti teritorijas, skiriamas objektams, kurių išdėstymas planuojamoje teritorijoje priklauso nuo jų veiklos poveikio aplinkai ir visuomenės sveikatai;

26. numatyti teritorijas, kuriose architektūriniu, urbanistiniu, valstybiniu ar viešojo intereso požiūriu reikšmingi objektai būtų planuojami ar projektuojami rengiant Architektūros įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nurodytus architektūrinius konkursus;
27. rengiant Bendrąjį planą būtina atsižvelgti į teisėtus gyventojų ir verslo subjektų interesus, tęsti raidos kryptis, siekiant užtikrinti pradėtų darbų ir statybų tęstinumą, investicijų stabilumą.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo sąsaja su kitais planais ir teisės aktais

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo dokumentas siejasi su šiais planais:

Bendraisiais planais:

1. Lietuvos Respublikos teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789;
2. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2010 m. balandžio 29 d. sprendimu Nr. T-1184;
3. Šalčininkų miesto teritorijos bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2008 m. spalio 16 d. sprendimu Nr. T-565;
4. Baltosios Vokės miesto bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T- 632;
5. Eišiškių miesto bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. vasario 27 d. sprendimu Nr. T-633;
6. Jašiūnų miestelio bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2015 m. kovo 30 d. sprendimu Nr. T-1375;
7. Dieveniškių miestelio bendrasis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2013 m. kovo 27 d. sprendimu Nr. T- 674;

Specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais:

1. Vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema, patvirtinta Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2019 m. gruodžio 18 d. sprendimu Nr. T-243;
2. Šalčininkų rajono savivaldybės šilumos ūkio infrastruktūros plėtros pakeitimo specialusis planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2018 m. balandžio 26 d. sprendimu Nr. T-1062;
3. Šalčininkų rajono savivaldybės seniūnijų aptarnaujamų teritorijų ribų nustatymo planas, patvirtintas Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2017 m. gegužės 30 d. sprendimu Nr. T-795;
4. Merkio valstybinio ichtiologinio draustinio ribų planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. birželio 9 d. nutarimu Nr. 577;
5. Eišiškių miesto teritorijos ribų pakeitimo planas, patvirtintas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. lapkričio 11 d. nutarimu Nr. 1168;
6. Vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros specialusis planas, patvirtintas 2011 m. lapkričio 30 d. Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-250;

Teisės aktais, taikomais planuojamai teritorijai bei jos tvarkymo ir naudojimo režimui nustatyti:

- LR Teritorijų planavimo įstatymas (Žin., 2013, Nr. 76-3824);
- LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymas (Žin., 2004, Nr.153-5571);
- Nekilnojamųjų kultūros vertybių atskirų grupių tipiniai apsaugos reglamentai (Žin., 2002, Nr. 13-499);
- LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 2001, Nr. 108-3902);
- LR Žemės įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-868);
- LR Aplinkos apsaugos įstatymas (Žin., 1992, Nr. 5-75);

- LR Aplinkos oro apsaugos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 98-2813);
- LR Želdynų įstatymas (Žin., 2007, Nr. 80-3215);
- LR Vandens įstatymas (Žin., 2003, Nr.36-1544);
- LR Triukšmo valdymo įstatymas (Žin., 2004, Nr.164-5971);
- LR Melioracijos įstatymas (Žin., 2004, Nr. 28-877);
- LR Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862);
- LR Transporto veiklos pagrindų įstatymas (Žin., 2002, Nr. 29-1034);
- LR Kelių įstatymas (Žin., 2002, Nr. 101-4492);
- LR Saugaus eismo automobilių keliais įstatymas (Žin. 2000, Nr. 92-2883);
- Kompleksinio teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklės (TAR, 2014-01-06, Nr. 25);
- Teritorijų planavimo normos (TAR, 2014-01-08, Nr. 91);
- LR Sveikatos apsaugos ministro, LR Aplinkos ministro, LR Susisiekimo ministro įsakymas „Dėl pasaulio sveikatos organizacijos chartijos „Transportas, aplinka ir sveikata“ įgyvendinimo Lietuvoje“ (Žin., 2005, Nr. 87-3276);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl gamtinio karkaso nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 22-858);
- Paveldo tvarkybos reglamentas PTR 2.13.01:2022 „Archeologinio kultūros paveldo tvarkyba“;
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl visuomenės informavimo, konsultavimo ir dalyvavimo priimanč sprendimus dėl teritorijų planavimo nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2013, Nr. 140-7096);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl teritorijų planavimo dokumentų sprendinių poveikio vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.113-4228);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ir programų atrankos strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr.136-4971);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl planų ir programų strateginio pasekmių aplinkai vertinimo tvarkos aprašo“ (Žin., 2004, Nr.130-4650);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl planų ar programos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2006, Nr. 61-2214);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl bendrųjų buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2004, Nr. 41-1335);
- Lietuvos higienos norma HN 30:2009 „Infragarsas ir žemo dažnio garsai: ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose“ (Žin., 2009, Nr.38-1466);
- Lietuvos higienos norma HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ (Žin., 2003, Nr. 79-3606);
- LR Energetikos ministro ir LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl infrastruktūros plėtros (šilumos, elektros, dujų ir naftos tiekimo tinklų) specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2011, Nr. 11-487);
- Lietuvos policijos generalinio komisaro patvirtintas „Kelių eismo sąlygų kontrolės tvarkos aprašas“ (Žin., 2013, Nr. 124-6337);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl kelių priežiūros tvarkos aprašo patvirtinimo“ (TAR, 2017, Nr. 4889);
- Kelių techninis reglamentas KTR 1.01.03:2008 „Automobilių keliai“ (Žin., 2008, Nr. 9-322);
- Lietuvos automobilių kelių direkcijos generalinio direktoriaus patvirtintos „Automobilių kelių juostos naudojimo inžineriniams tinklams kloti bendrosios taisyklės“ BI ITK 09 (Žin., 2009, Nr. 133-5825);

- LR Energetikos ministro įsakymas dėl „Elektros įrenginių įrengimo bendrųjų taisyklių patvirtinimo“ (Žin., 2012, Nr. 18-816);
- LR Aplinkos ministro įsakymas „Dėl paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (Žin., 2007, Nr. 23-892);

Ūkio šakų plėtros programomis ir strateginiais dokumentais:

- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl nacionalinės darnaus vystymosi strategijos patvirtinimo ir įgyvendinimo“ (Žin., 2003, Nr. 89-4029);
- LR Vyriausybės nutarimas „Dėl LR kraštovaizdžio politikos įgyvendinimo priemonių patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 103-3808);
- LR Seimo nutarimas dėl „Nacionalinės aplinkos apsaugos strategijos patvirtinimo“ (TAR, 2015, Nr. 6178) ir kt.
- Kitais normatyviniais dokumentais.

ESAMA BŪKLĖ

1. URBANISTINĖ STRUKTŪRA

1.1. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos apibūdinimas

Šalčininkų rajono savivaldybė yra įsikūrusi Vilniaus apskrities pietrytinėje dalyje, Baltarusijos pasienyje. Savivaldybės teritorijos plotas – 1491,4 km². Šalčininkų rajonas ribojasi su Vilniaus, Trakų ir Varėnos rajonais, pietuose ir rytuose rajono ribos sutampa su Lietuvos-Baltarusijos valstybine siena. Nuo šalies sostinės Vilniaus Šalčininkų rajono centras – Šalčininkai miestas yra nutolęs 45 km, nuo Kauno – 139 km, nuo Klaipėdos – 346 km. Pro rajoną praeina valstybinės reikšmės magistralinis kelias A15 Vilnius-Lyda ir 6 krašto keliai: Nr. 104 (Šalčininkai–Dieveniškės–Krakūnai); Nr. 105 (Pirčiupiai–Eišiškės); Nr. 126 (Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės); Nr. 127 (Barbiškės–Varėna–Eišiškės); Nr. 176 (Pirčiupiai–Jašiūnai) ir Nr. 202 (Vaidotai–Baltoji Vokė). Savivaldybės teritoriją kerta vietinės reikšmės geležinkelio linija (Vilnius–Stasyła–Valstybės siena), šiaurės pietų kryptimi praeina Vilniaus–Lydos geležinkelis, tačiau susisiektis su Baltarusija dėl geopolitinės situacijos nuo 2020 m. nevyksta.

2025 m. pradžioje Valstybės duomenų agentūros duomenimis Šalčininkų rajone gyveno 29 822 nuolatiniai gyventojai (2011 m. visuotinio surašymo duomenimis rajone gyveno 30 052 gyventojų).

2025 m. sausio 1 d. Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, Šalčininkų rajono žemės fondą sudarė 62704,28 ha žemės ūkio naudmenų, 69236,22 ha miškų, 2440,23 ha kelių, 4236,93 ha užstatytos teritorijos, 2521,82 ha vandenų ir 8122,34 ha kitos žemės (medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė).

Šalčininkų rajono savivaldybės administracinis centras – Šalčininkai, kiti rajono miestai – Eišiškės, Baltoji Vokė, miesteliai – Jašiūnai, Turgeliai ir Dieveniškės. 2021 m. visuotinio gyventojų surašymo duomenimis rajone buvo 359 kaimai ir 27 viensėdžiai.

2025 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis (pagal deklaruotą gyvenamąją vietą) daugiausiai gyventojų gyveno Šalčininkuose – 6834, kituose miestuose gyventojų mažiau: Eišiškėse – 2837, Baltojoje Vokėje – 1030 gyventojų, miesteliuose: Jašiūnuose – 2508, Turgeliuose – 517, Dieveniškėse – 595 gyventojai.

1.1.1 pav. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija

Šaltinis: <https://www.salcininkai.lt/data/wfiles/zemelapis-40871.jpg>

Rajone yra 13 seniūnijų (Akmenynės, Baltosios Vokės, Butrimonių, Dainavos, Dieveniškių, Eišiškių, Gerviškių, Jašiūnų, Kalesninkų, Pabarės, Poškonų, Šalčininkų ir Turgelių).

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje didžiausią dalį sudaro žemės ūkio naudmenos – 42,01 %. Svarbią rajono savivaldybės teritorijos dalį sudaro miškai (46,39 %) – miškingumas rajone 1,5 karto didesnis negu vidutiniškai Lietuvoje. Likusias teritorijas užima pramonės, transporto įmonės ir keliai (1,63 %), miestai ir gyvenvietės (2,84 %), vandenys (1,69 %) bei kitos paskirties plotai (5,44 %).

Per šiaurinę rajono dalį teka upė Merkys su keliolika trumpų intakų. Didžiausias Merkio intakas Šalčia kerta rajono teritoriją pietinėje dalyje. Rūdninkų girios viduriu teka Šalčios intakas Visinčia. Šalčininkų rajone yra 8 ežerai. Didžiausi yra Kernavo ir Papio ežerai. Taip pat rajone yra 18 tvenkinių.

1.2. Šalčininkų rajonas Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane

2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (toliau – LR bendrasis planas) nustatyti pagrindiniai urbanistinių centrų, bendrųjų paslaugų teikimo, urbanistinių centrų partnerysčių, susisiekimo, ekonominių veiklų, rekreacijos ir kiti sprendiniai. Remiantis Teritorijų planavimo įstatymu, šie sprendiniai turi būti detalizuojami ir įgyvendinami, rengiant žemesnio lygmens teritorijų planavimo dokumentus.

Urbanistiniai centrai

2021 m. Lietuvos Respublikos teritorijos (LR) bendrajame plane yra išskiriama urbanistinių centrų sistema, kurią sudaro *metropoliniai, regioniniai ir lokaliniai* centrai (1.2.1 pav.).

LR bendrojo plano urbanistinių centrų sistemoje Šalčininkų rajono centras – *Šalčininkų* miestas išskiriamas kaip lokalinis a kategorijos centras (plėtojamo tipo).

Kitas Šalčininkų rajono urbanistinis centras yra *Eišiškės* miestas, kuris išskiriamas kaip lokalinis c kategorijos regiono centras (palaikomojo tipo).

Trečiasis Šalčininkų rajono miestas – *Baltoji Vokė*. Šis miestas LR bendrajame plane nėra priskirtas lokaliųjų ar regioninių centrų sistemai.

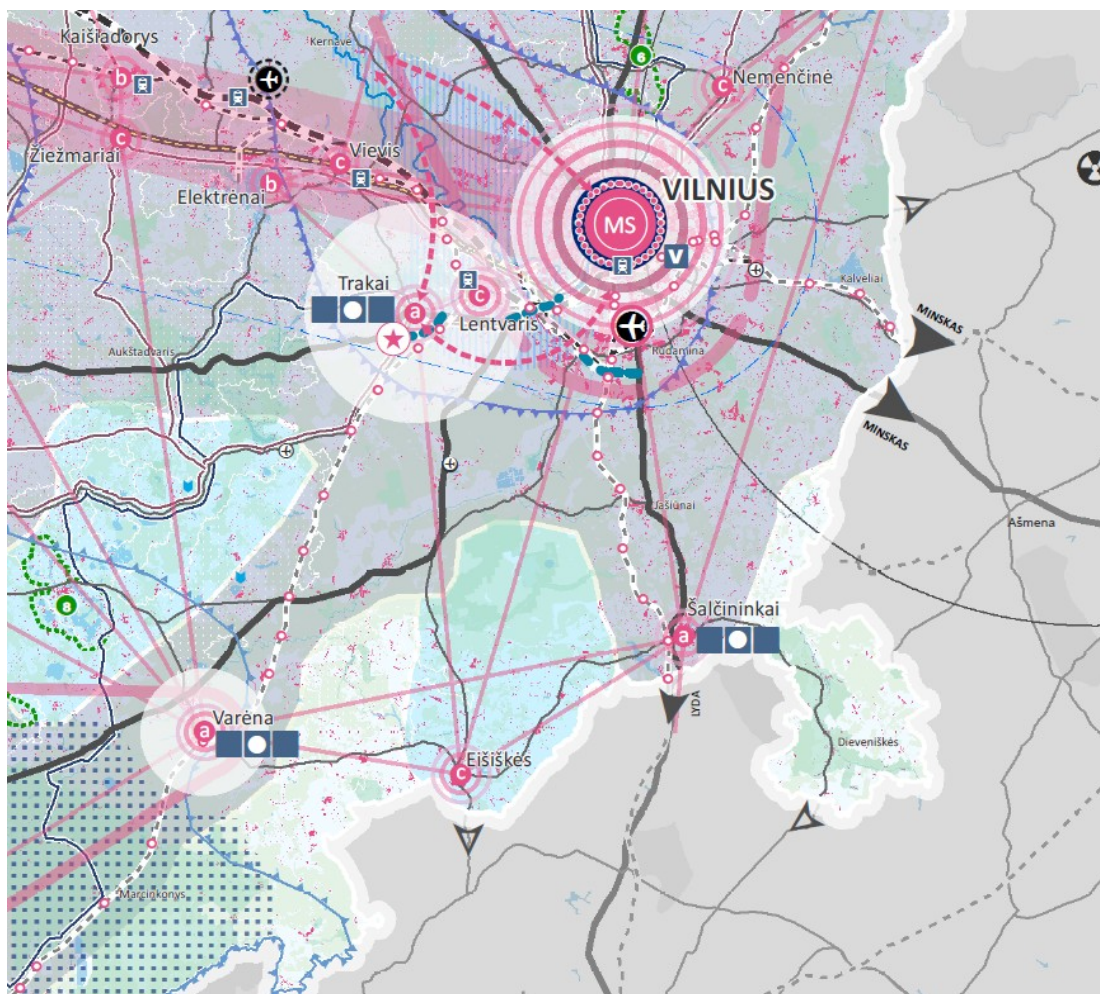
Planuojamos teritorijos urbanistiniuose centruose numatytas bendrųjų paslaugų teikimas: santykinai dažno poreikio paslaugos ir būtinojo poreikio paslaugos.

Pagal Lietuvos Respublikos teritorijos 2021 m. bendrąjį planą, Šalčininkų rajono urbanistiniai centrai sudaro partnerystės funkcinius ryšius regioniniu lygmeniu su kaimyninėmis savivaldybėmis. Svarbiausi regioniniu lygmeniu veikiantys funkciniai ryšiai:

- Šalčininkai – Vilnius – Nemenčinė – Pabradė;
- Šalčininkai – Vilnius – Eišiškės;
- Šalčininkai – Eišiškės – Varėna;
- Eišiškės – Vilnius – Trakai.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

SPRENDINIAI

Urbanistiniai centrai

Metropoliniai centrai:

- MS** Sostinės metropolinis centras
- MT** Transnacionalinių ryšių metropolinis centras
- MP** Pajūrio metropolinis centras

Regioniniai centrai:

- RPL** Regioninis plėtojamo tipo centras
- RPA** Regioninis palaikomojo tipo centras
- RPP** Regioninis papildomojo tipo centras

Lokaliniai centrai:

- a** a kategorijos lokaliniai centrai (plėtojamojo tipo)
- b** b kategorijos lokaliniai centrai (papildomojo tipo)
- c** c kategorijos lokaliniai centrai (palaikomojo tipo)

Bendrųjų paslaugų teikimas urbanistiniuose centruose

- Santykiniai reto poreikio paslaugos
- Dalis santykinių reto poreikio paslaugų
- Santykiniai vidutinio poreikio paslaugos
- Dalis santykinių vidutinio poreikio paslaugų
- Santykiniai dažno poreikio paslaugos
- Būtinųjų poreikio paslaugos

Geležinkeliai

- Planuojama Rail Baltica geležinkelio linija
- Planuojama geležinkelio stotis
- Geležinkelio modernizavimas

Oro uostai

- Vertinamas poreikis/planuojamas naujas tarptautinis oro uostas tarp Vilniaus ir Kauno
- Tarptautinių oro uostų infrastruktūros plėtra
- Plėtojami esami civiliniai aerodromai

Jūra ir vidaus vandenys

- Vystomas Klaipėdos valstybinis jūrų uostas
- Vystomas daugiafunkcinis Šventosios valstybinis jūrų uostas
- Planuojama įvairiarūšė krovininė prieplauka
- Vystomas vidaus vandenų uostas
- Planuojamas vidaus vandenų uostas
- Planuojamas daugiafunkcinis mažasis uostelis
- Planuojama prieplauka
- Vidaus vandens kelias

Ekonominė veikla

- Vystoma laisvoji ekonominė zona
- Vystomas viešasis logistikos centras
- Urbanistinių centrų ekonominės veiklos prioritetai
- Mišri ekonominė veikla
- Turizmas, rekreacija ir sveikatinimas
- Pramonė ir gamyba
- Vystomi ir kuriami rekreaciniai parkai ir numeris brėžinyje
- Teikiamas prioritetas žuvininkystei

Urbanistinių centrų partnerystės

- Partnerystė teikiant tarptautinio lygmens paslaugas
- Partnerystė teikiant regioninio lygmens paslaugas
- Specializuotos partnerystės
- Prioritetinė partnerystė siekiant aukštos pridėtinės vertės veiklų sinergijos
- Prioritetinė partnerystė, įveikianti esamus geografinius objektus
- Prioritetinė partnerystė siekiant mažinti turizmo paslaugų sezoniskumą
- Partnerystė įveikianti kultūrinius ir gamtinius iššikius
- Regioninio lygmens mišri partnerystė su pasienio teritorijomis ir urbanistiniais centrais
- Regioninių lygmeniu veikiančių funkcinių ryšių

Kiti urbanistiniai sprendiniai

- Rengiami bendri kompleksiniai teritorijų planavimo dokumentai ir projektai
- Urbanistinėse aglomeracijose kurti ir stiprinti urbanistines sistemas, rengti valstybės dalies bendruosius planus

Formuojamos mobilumo paslaugų zonos

- Aukšto lygmens mobilumo paslaugų zona
- Vidutinio lygmens mobilumo paslaugų zona
- Mobilumas kaip teisė

Susisiekimo sistemos vystymas

- Vystomi įvairiarūšiai ir daugiaryšiai transporto mazgai
- Planuojamos susisiekimo jungtys
- Didinamas eismo kokybės lygis

Rekreacijos ir turizmo vystymo kryptys

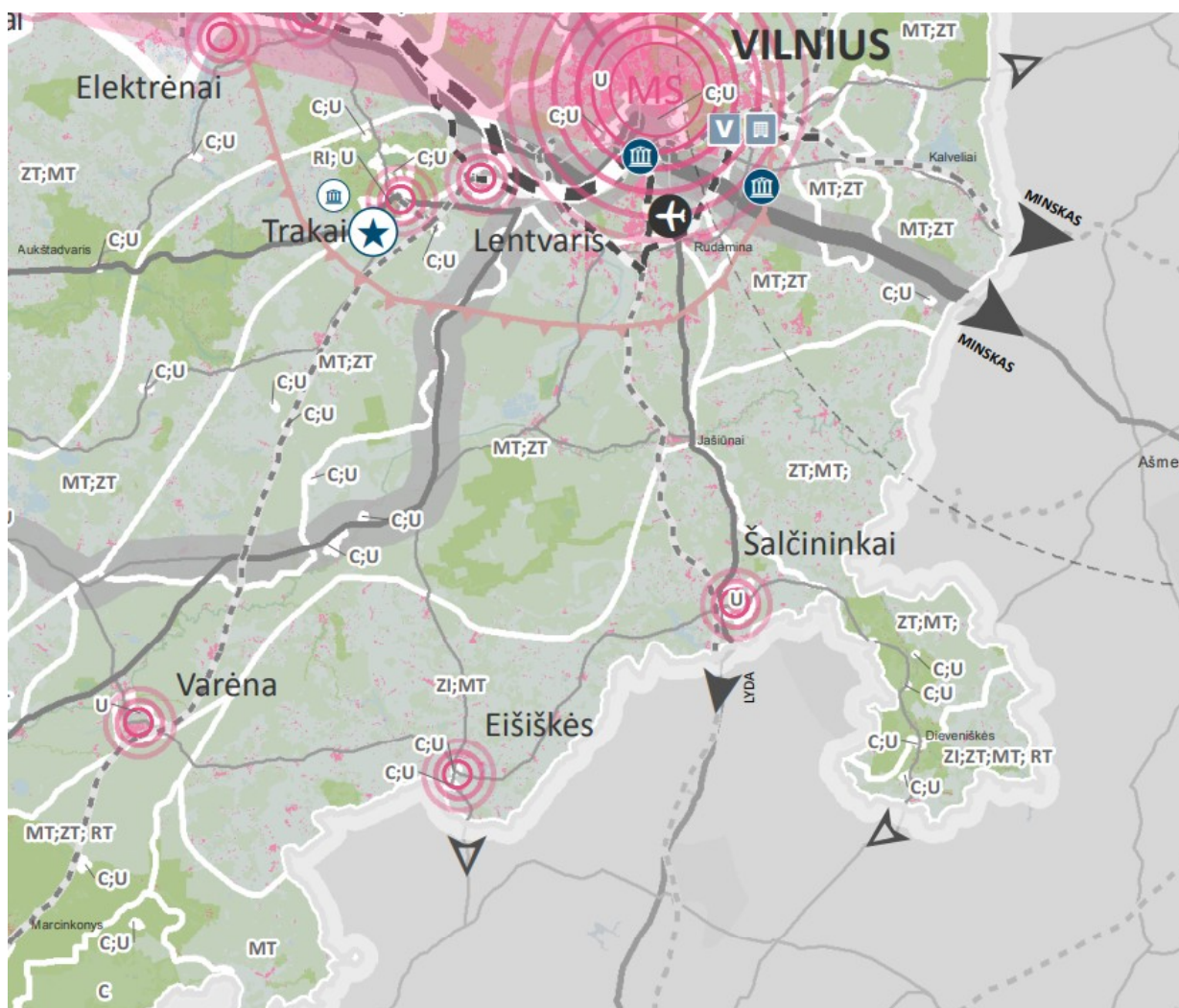
- Nacionalinio lygmens rekreacijos aptarnavimo centras
- Regioninio lygmens rekreacijos aptarnavimo centras
- Plėtojamas kurortas
- Plėtojama kurortinė teritorija
- Kurortinės teritorijos prioritetas, siekiant kurorto statuso
- Prioritetas, siekiant kurortinės teritorijos statuso
- Kuriami regioniniai kompetencijų centrai
- Vystomi piligriminiai Šv. Jokūbo keliai
- Esamos ir vystomos EuroVelo trasos
- Gamtinių rekreacinių išteklių įveikimo prioritetų arealai
- Geologinių objektų įveikimo potencialas
- Kultūros paveldas
- Prioritetinis nacionalinės reikšmės kultūros paveldo rekreacinių išteklių aktualizavimo arealai
- Prioritetinis regioninės reikšmės kultūros paveldo rekreacinių išteklių aktualizavimo arealai
- Povandeninio kultūros paveldo objektai
- Aplinkosauga
- Prioritetas teikiama priemonėms mažinti pasklidąją taršą
- Žemės gelmių potencialas
- Planuojama anhidrito požeminė šachta
- Išsavinami sapropelio telkiniai

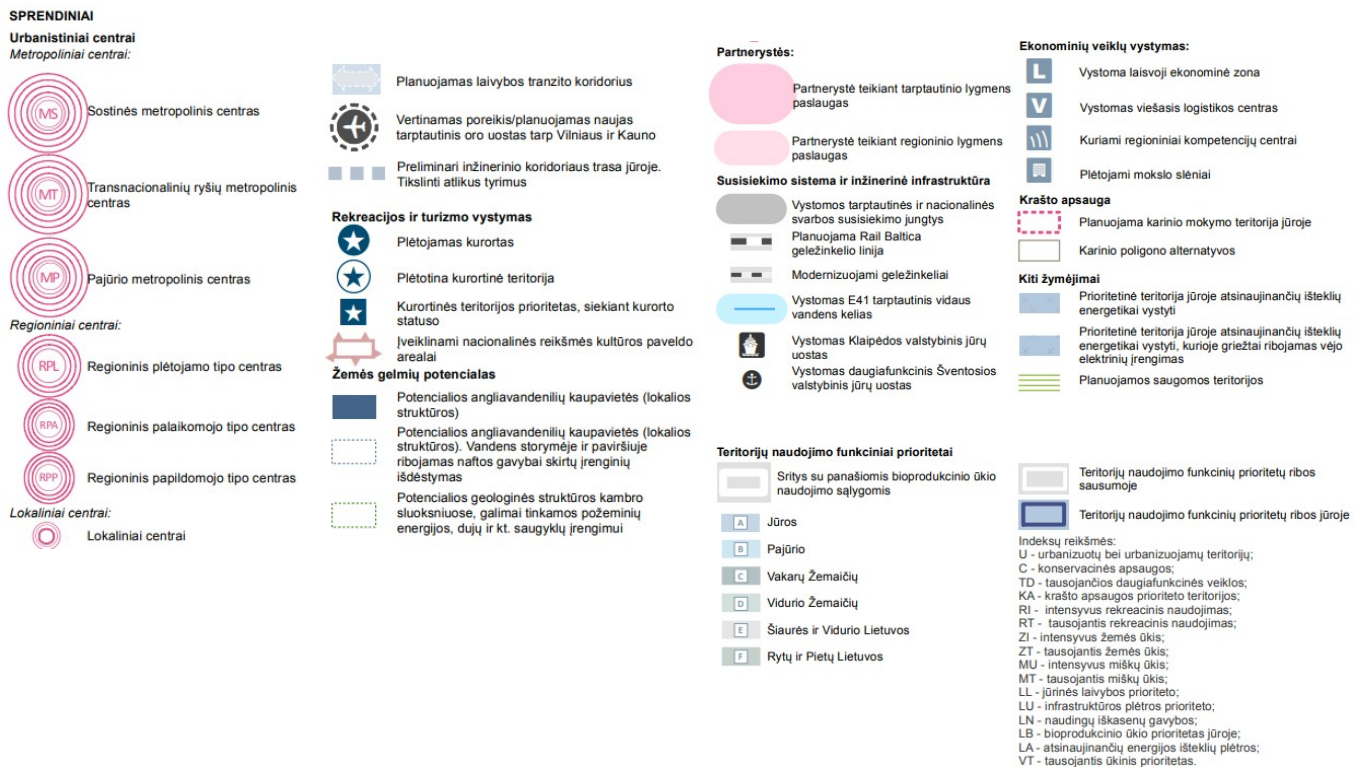
1.2.1 pav. Šalčininkų rajonas 2021 m. parengtame Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (Ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio „Regionai 2030“)

Funkciniai prioritetai

Remiantis LR bendroju planu, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje nustatytos funkcinio prioriteto zonos (žr. 1.2.2 pav.):

- ZI;MT – intensyvus žemės ūkis, tausojantis miškų ūkis – pietinė rajono dalis (Eišiškių sen., Dieveniškų sen.);
- MT;ZT – tausojantis miškų ūkis, tausojantis žemės ūkis – šiaurinė rajono dalis (Baltosios Vokės sen., Jašiūnų sen.), vakarinė rajono dalis (Turgelių, Akmenynės, Poškonų seniūnijos);
- RT – tausojantis rekreacinis naudojimas – pietrytinė rajono dalis (Dieveniškų sen.).
- C;U – konservacinės apsaugos, urbanizuotos teritorijos – (Šalčininkų m., Eišiškių m., Dieveniškų sen., Poškonų sen., Pabarės sen.);
- KA – bendrojo plano keitimo sprendiniais numatoma krašto apsaugai teritorija (Rūdninkų karinis poligonas).

1.2.2 pav. Šalčininkų rajono savivaldybės funkciniai prioritetai zonos
 (Ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio "Galimybių Lietuva 2030")

Viešųjų paslaugų numatyti prioritetai vystymo sprendiniai

Švietimo paslaugų vystymas. Prioritetas teikiamas bendrojo ugdymo įstaigų efektyvinimui savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į bendrojo ugdymo reikmėms naudojamą infrastruktūrą, ugdymo reikmėms ir aplinkai išlaikyti skiriamas lėšas, demografines tendencijas savivaldybių ribose arba bendradarbiaujant su šalia esančiomis savivaldybėmis, apjungiant ir / arba dalinantis bendra infrastruktūra ir / arba žmogiškaisiais ištekliais.

Sveikatos priežiūros paslaugų vystymas. Prioritetas teikiamas sveikatos apsaugos tinklo efektyvinimui savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į stacionaraus gydymo lovų skaičių, vertinant jų užimtumo rodiklius ir alternatyvių veiklos formų plėtrą mažinant stacionariųjų paslaugų apimtį (pvz., dienos stacionaro).

Socialinių paslaugų vystymas. Prioritetas teikiamas vystant socialinių paslaugų tinklą savivaldybių lygmeniu, atsižvelgiant į dabartinės nestacionariųjų socialinių paslaugų išvystymo apimtį savivaldybėse. Vertinamas tam tikrų paslaugų gavėjų skaičius (pvz., dienos centruose paslaugas gaunantys vaikai iš socialinės rizikos šeimų, socialinių paslaugų asmenų namuose gavėjai) ir vietų skaičius nestacionariuose socialinių paslaugų įstaigose (pvz., laikino gyvenimo įstaigose).

Regioninė kultūros politika. Atsižvelgiant į kultūros sukuriama vertė, bei poreikį įgyvendinti subalansuotą kultūros politiką, prioritetas teikiamas kultūros prieinamumo teritorinių netolygumų regionuose mažinimui ir geresniam skirtingų kultūros paslaugų teikėjų lygmenų bendradarbiavimui.

Susisiekimas ir mobilumas. Susisiekimo ir mobilumo sprendiniai LR bendrajame plane suformuoti siekiant: užtikrinti gyventojams ir regiono svečiams paslaugų pasiekiamumą saugiai per norminį laiką

regiono viduje, taip pat patogų susisiekimą su kitais regionais ir aukštesnio lygmens paslaugų centrais; užtikrinti saugų ir santykinai greitą prekių, krovinių bei paslaugų judėjimą regiono viduje, taip pat už jo ribų; bendradarbiauti įgyvendinant regiono socialinės ir ekonominės plėtros prioritetus.

Inžinerinis aprūpinimas. Inžineriniai sprendiniai LR bendrajame plane suformuoti siekiant: sudaryti prielaidas, kad geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugos būtų ne tik prieinamos, bet ir geidžiamos vartotojų; plėtoti paviršinių nuotekų surinkimo, akumuliacinio ir antrinio panaudojimo sistemas regionų urbanizuotose teritorijose ir mažinti užtvindymo ir potvynių rizikas; skatinti individualiai šildomų namų ūkių perėjimą prie netaršių ir mažo šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekio technologijų; skatinti daugiabučių namų ir savivaldybių viešųjų pastatų modernizavimą didinant energijos vartojimo efektyvumą.

Rekreacinių išteklių įveiklinimas. Siekiant įveiklinti regionų gamtinius rekreacinius išteklius, gamtinį ir kultūrinį potencialą, kurti naujas darbo vietas, skatinti vietos verslumą, didinti materialines investicijas bei mažinti regionų atskirtį, Lietuvos regionuose numatomi kurti rekreaciniai parkai ir kompleksai. Tokie parkai ir kompleksai planuojami ir steigiami savivaldybių partnerystės pagrindu (horizontalus partnerystės modelis) kaip rekreacinio prioriteto teritorija, skirta turizmo ir poilsio paslaugų infrastruktūrai plėtoti.

Kraštovaizdžio vizualinė apsauga ir gamtos vertybių įveiklinimas. Saugotini, ypač raiškius daugiaplanius vaizdus formuojantys kraštovaizdžio kompleksai, kurie sudaro šalies vizualinį estetinį potencialą. LR bendrajame plane šiuos kompleksus siekiama išsaugoti – išsaugant jų vientisai suvokiamų erdvių (panoramų) atvirumą, matomumą ir suvokimo galimybes.

1.3. 2010 m. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendinių įgyvendinimas

Šalčininkų rajono teritorija buvo vystoma vadovaujantis 2010 m. patvirtinto Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano sprendiniais, pagal aprobuotą Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2008-10-16 sprendimo Nr. T-566 koncepcijos I-ąjį variantą.

Bendrojo plano koncepcijos I-asis variantas nustatė tolygios rajono plėtros kryptį, kai palaipsniui ir nuosekliai vystomi visi esami rajono urbansitinių aglomeracinių zonų centrai ir pacentrai. Šalčininkų rajone buvo išskirtos keletas tokių urbansitinių aglomeracinių zonų, kurių pagrindą sudarė stambesnės - virš 300 gyventojų turinčios gyvenvietės. Urbanistines aglomeracines zonas sudarė:

- Jašiūnų – Šalčininkų aglomeruotas ruožas (su Jašiūnais, Zavišonimis, Šalčininkėliais, Šalčininkais);
- Pietvakarinis aglomerato ruožas (su Eišiškėmis, Kalesninkais, Dainava, Pabare ir kt.);
- Trys atskiri struktūriniai vienetai: Dieveniškės, Turgeliai, Baltoji Vokė, Rūdninkai.

Šalčininkų rajono savivaldybės 2010 m. bendrajame plane numatytą gyvenviečių sistemą sudarė: pagrindiniai lokaliniai centrai; rajoniniai urbanistiniai centrai; kiti kaimai.

Pagrindiniai lokaliniai centrai suskirstyti kategorijomis:

- „a“ kategorijos (pakankamo potencialo esamų savivaldybių centrai) – *Šalčininkai*;
- „b“ kategorijos (nepakankamo potencialo, stiprinami centrai) – *Eišiškės*;
- „c“ kategorijos (nepakankamo potencialo, ypač aktyviai stiprinami centrai) – *Dieveniškės ir Jašiūnai*;

Rajoniniai urbanistiniai centrai:

- Esami seniūnijų centrai - *Akmenynė, Baltoji Vokė, Butrimonys, Gerviškės, Kalesninkai, Pabarė, Poškonys, Turgeliai*;
- Nauji centrai miestelių ir kaimų pagrindu – *Dainava, Rūdninkai, Šalčininkėliai, Zavišonys*.

Kiti numatomi vystyti kaimai:

- Šalčininkų įtakos zonoje - *Didieji Baušiai*;
- Eišiškių įtakos zonoje - *Mateikonys, Mantviliškės*;
- Dieveniškių įtakos zonoje – *Krakūnai, Rudnia, Jurgelionys, Daulėnai*;
- Jašiūnų įtakos zonoje – *Gojus, Naujasodis, Keidžiai, Dainava, Marazai, Keturiai*;
- Akmenynės įtakos zonoje – *Duksiai*;
- Butrimonių įtakos zonoje – *Jančiūnai*;
- Gerviškių įtakos zonoje – *Didžiosios Sėlos, Čiužiakampis, Tribonys*;
- Kalesninkų įtakos zonoje – *Daugidonys, Purvėnai, Didžiosios Zubiškės, Matuizos*;
- Pabarės įtakos zonoje – *Tetėnai, Gėlūnai*;
- Šalčininkėlių įtakos zonoje – *Gasčionys*;
- Turgelių įtakos zonoje – *Tabariškės*.

Vertinant vykusius urbanistinės raidos pokyčius, galima teigti, kad pagrindiniai urbanistiniai centrai išlaikė savo reikšmę bendroje rajono urbanistinio karkaso sistemoje. Intensyviausiai vystėsi Jašiūnų – Šalčininkų ruožas. Čia daugiausiai parengta naujų teritorijų vystymo projektų, pastatyta naujų kvartalų (naujų užstatytų teritorijų daugiausiai atsirado Šalčininkų aplinkoje, taip pat paminėtinas naujai vystoma didesnė gyvenamoji zona Marazų ir Pamarazių kaimų aplinkoje (Jašiūnų sen.).

Ryškesni žemės naudojimo pokyčiai stebimi taip pat Baltosios Vokės, Turgelių aplinkoje. Tačiau kitose vietovėse didesnių teritorinių plėtros pokyčių negali būti fiksuota.

Dauguma naujai pradėtų vystyti teritorijų įėjo į numatytą urbanistinės plėtros teritorijų plotų sudėtį, tačiau dėl atskirai planuojamų, vienas nuo kito atitrūkusių žemės sklypų, ne visais atvejais formavosi kompaktiškos urbanizuojamos struktūros. Dalis žemės sklypų buvo pradėti vystyti antro etapo plėtros teritorijose, nors dar pilnai nebuvo įsisavintos pirmojo etapo teritorijos.

Svarbu pažymėti, kad be minėtos teritorinės plėtros daugumoje urbanistinių centrų buvo keliama jų aplinkos kokybė – atnaujinama inžinerinė infrastruktūra, tvarkomi želdynai, viešosios erdvės, kt.

1.4. Teritorijų vystymo situacijos apibūdinimas

Siekiant įvertinti teritorijų vystymo situaciją, yra apžvelgiamos bendros rajono ir seniūnijų demografinės tendencijos, žemės naudojimo pokyčiai, gyvenamųjų vietovių struktūra bei kiti svarbūs teritorijos objektai.

1.4.1. Demografinės tendencijos rajone ir seniūnijose

2025 m. pradžioje Valstybės duomenų agentūros duomenimis Šalčininkų rajone gyveno 29 822 nuolatiniai gyventojai. 2011 m. visuotinio surašymo duomenimis rajone gyveno 34 544 gyventojų.

Remiantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, pateiktais oficialiosios statistikos portale, bendros gyventojų skaičiaus kitimo tendencijos Šalčininkų rajono savivaldybėje yra neigiamos. Rajono savivaldybėje nuo 2015 m. iki 2025 m. gyventojų skaičius sumažėjo nuo 32 978 gyv. iki 29 822 gyv. ir

tai sudaro -9,57 % pokytį (vidutiniškai kasmet mažėjo apie -0,87 %). Detalesnė rajono demografinė situacija apžvelgiama 2.1 skyriuje.

1.4.1.1 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius Šalčininkų rajone ir kaimyninėse savivaldybėse, 2015-2025 m.

Teritorijos pavadinimas	METAI		Pokytis 2015-2025 m., %
	2015	2025	
Lietuvos Respublika	2926644	2890664	-1,24
Vilniaus apskritis	799539	876727	8,80
Šalčininkų r. sav.	32978	29822	-9,57
Trakų r. sav.	33058	34863	5,46
Vilniaus r. sav.	93081	108750	16,83
Varėnos r. sav.	23863	19769	-17,16

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Vertinant demografinę situaciją rajono seniūnijose nuo 2019 m. iki 2025 m., galima pastebėti, kad visose seniūnijose gyventojų mažėjo. Demografinė situacija Šalčininkų rajono savivaldybės seniūnijose apžvelgiama pagal Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos pateiktus gyveamąją vietą deklaravusių gyventojų duomenis. Didžiausias pokytis mažėjimo link stebimas Dieveniškų sen. -22,31 % (-454 gyv.), Butrimonių sen. -18,07 % (-319 gyv.), Poškonų sen. -17,40 % (-118 gyv.). Lėčiausias pokytis fiksuojamas Baltosios Vokės sen. -4,05 % (-74 gyv.), Jašiūnų sen. -6,00 % (-226), Šalčininkų sen. -6,44 % (-669 gyv.). Vertinant pagrindinių urbanistinių centrų (miestų) gyventojų skaičių 2019 m. iki 2025 m. laikotarpiu, jų taip pat mažėjo (pvz., Baltojoje Vokėje pokytis -2,65 % (-28 gyv.), Eišiškėse pokytis -10,14 % (-320 gyv.), Šalčininkuose pokytis -3,67 % (-260 gyv.).

Vertinant Šalčininkų rajono savivaldybės seniūnijų demografinę situaciją, turi būti pastebėta, kad Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis 2025 m. deklaravusių gyvenamąją vietą buvo 30795 gyventojai. Ir šis rodiklis yra didesnis nei jį fiksuoja Valstybės duomenų agentūra, nes yra įskaičiuoti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje turintys užsienio piliečiai. Kai tuo tarpu Valstybės duomenų agentūros duomenys, pagal kuriuos 2025 m. savivaldybėje gyveno 29822 gyv., neįvertina visų rajone deklaravusių gyvenamąją vietą gyventojų. Todėl tokių gyventojų, deklaravusių gyvenamąją vietą rajone, skaičius yra didesnis nei nuolatinių gyventojų skaičius fiksuojamas Valstybės duomenų agentūros. Reikia pastebėti, kad nemaža dalis tokių gyvenamąją vietą deklaravusių gyventojų, yra leidimą laikinai gyventi Lietuvoje turintys užsienio piliečiai, kurie negali būti laikomi nuolatinais gyventojais. Todėl savivaldybės esamos būklės įvertinimui bendroju atveju remiamasi Valstybės duomenų agentūros duomenimis.

Apžvelgiant susiklosčiusią demografinę situaciją, kai rajone atsiranda vis daugiau leidimą laikinai gyventi Lietuvoje turintys užsienio piliečiai, gali būti paminėti kai kurie aspektai. Tokias Šalčininkų rajono savivaldybės demografines tendencijas pirmiausiai lemia jos geografinė vieta – pasienio zona su Baltarusija, taip pat Vilniaus miesto artumas. Pasienio artumas sąlygoja žemesnes nekilnojamojo turto kainas, o Vilniaus miesto zona traukia naujus užsienio šalies piliečius ieškančius darbo. Dėl tokios priežasties savivaldybė pastarųjų kelerių metų laikotarpyje ir tapo ypač patraukli užsienio šalių piliečiams deklaruoti savo gyvenamąją vietą, siekiant gauti leidimą laikinai gyventi Lietuvoje. Nemažai užsienio šalių piliečių yra deklaravusių savo gyvenamąją vietą Tausiūnų, Gasčionių kaimuose. Tad nors šie kaimai praktiškai yra labai nedideli, pagal deklaravusių gyventojų skaičių jie tampa vieni iš “sparčiau augančių” rajono urbanistinių centrų. Tą būtina įvertinti sprendžiant rajono gyveamųjų vietovių socialinės, inžinerinės infrastruktūros vystymą.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

1.4.1.2 lentelė. Gyvenamąją vietą deklaravusių gyventojų skaičius ir jų skaičiaus pokytis Šalčininkų rajono savivaldybės seniūnijose 2019-2025 m. laikotarpiu

Eil. Nr.	Seniūnijos pavadinimas	Gyventojų skaičius (sausio 1 d.)							Gyv. sk. pokytis 2019-2025 m.		
		2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Gyv. sk.	%	Vid. metinis, %
1.	Akmenynės sen.	766	741	701	709	677	655	655	-111	-14,49	-2,07
2.	Baltosios Vokės sen.	1829	1826	1835	1783	1780	1771	1755	-74	-4,05	-0,58
3.	Butrimonių sen.	1765	1726	1657	1620	1539	1468	1446	-319	-18,07	-2,58
4.	Dainavos sen.	810	792	778	764	730	709	678	-132	-16,30	-2,33
5.	Dieveniškių sen.	2035	1954	1916	1796	1716	1668	1581	-454	-22,31	-3,19
6.	Eišiškių sen.	4345	4257	4175	4124	4070	3897	3777	-568	-13,07	-1,87
7.	Gerviškių sen.	2200	2165	2141	2097	2073	2029	2029	-171	-7,77	-1,11
8.	Jašiūnų sen.	3952	3883	3870	3817	3795	3796	3726	-226	-6,00	-0,86
9.	Kalesninkų sen.	1966	1905	1867	1812	1748	1657	1635	-331	-16,84	-2,41
10.	Pabarės sen.	1281	1254	1212	1184	1160	1150	1124	-157	-12,26	-1,75
11.	Poškonių sen.	678	657	640	624	596	586	560	-118	-17,40	-2,49
12.	Šalčininkų sen.	10391	10260	10079	9847	9715	9698	9722	-669	-6,44	-0,92
13.	Turgelių sen.	2330	2242	2207	2150	2129	2120	2107	-223	-9,57	-1,37
Iš viso Šalčininkų r.:		34348	33662	33078	32327	31728	31204	30795	-3553	-10,34	-1,48

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos duomenys, 2025 m.

1.4.2. Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių struktūra

2021 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje buvo 392 gyvenamosios vietovės: 3 miestai, 3 miesteliai, 359 kaimai ir 27 viensėdžiai. 34 gyvenamosios vietovės yra be gyventojų.

Rajono savivaldybėje pagal gyventojų skaičių 2025 m. pradžioje galima išskirti pagrindines gyvenamųjų vietovių grupes turinčias: iki 100 gyventojų, nuo 100 iki 300 gyventojų, nuo 300 iki 500 gyventojų ir daugiau nei 500 gyventojų. Didžiausią grupę rajone sudaro gyvenamosios vietovės (kaimai ir viensėdžiai) turinčios mažiau nei 100 gyventojų 88,27 %.

Gyvenamosios vietovės, turinčios daugiau nei 100 gyventojų yra svarbiausios urbanizuotos teritorijos. Jas galima sugrupuoti į 3 grupes:

- 1 grupė (1.4.2.1 lentelė) – gyvenamosios vietovės nuo 100 iki 300 gyventojų. Tokių priskaičiuojama 35 kaimai (1.4.2.1 lentelė): Akmeninės k. (231), Žagarinės k. (104), Dailidės k. (154), Jančiūnų k. (292), Dainavos k. (269), Pajuodupio k. (111), Emiliškių k. (137), Mateikonų k. (145), Padvarionių k. (154), Tausiūnų (210), Didžiųjų Sėlų k. (145), Gerviškių k. (204), Gudelių k. (147), Kaniūkų k. (114), Stasylių k. (123), Švenčiaus k. (107), Tribonių k. (226), Dainavos k. (149), Gojaus k. (180), Keidžių k. (184), Naujasodžio k. (116), Daugidonių k. (120), Mantviliškių k. (152), Purvėnų k. (271), Pabarės k. (287), Tetėnų k. (283), Poškonių k. (107), Bruknynės k. (177), Didžiųjų Baušių k. (262), Naujakiemio k. (198), Ragožiškių k. (108), Tartoko k. (101), Barkuškių k. (103), Skynimų k. (211), Tabariškių k. (252).
- 2 grupė (1.4.2.2 lentelė)– gyvenamosios vietovės nuo 300 iki 500 gyventojų. Tokių priskaičiuojami 4 kaimai (1.4.2.2 lentelė): Rūdninkų k. (480), Butrimonių k. (372), Čiužakampio k. (357), Kalesninkų k. (492).

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

- 3 grupė (1.4.2.3 lentelė) – gyvenamosios vietovės nuo 500 gyventojų ir daugiau. Tokių priskaičiuojama 8 (3 miestai, 3 miesteliai, 2 kaimai) (1.4.2.3 lentelė): Baltosios Vokės m. (1 030), Dieveniškų mstl. (595), Eišiškių m. (2 837), Jašiūnų mstl. (2 508), Šalčininkų m. (6 834), Šalčininkėlių k. (569), Zavišonių k. (549), Turgelių mstl. (517).

1.4.2.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių, turinčių nuo 100 iki 300 gyventojų 2025 m. pradžioje, sąrašas

Eil. Nr.	Gyvenamoji vietovė	Seniūnija	Statusas	Gyventojų skaičius gyvenamoje vietovėje / asmenys
1.	Akmeninė	Akmenynės sen.	K	231
2.	Žagarinė	Baltosios Vokės sen.	K	104
3.	Dailidės	Butrimonių sen.	K	154
4.	Jančiūnai	Butrimonių sen.	K	292
5.	Dainava	Dainavos sen.	K	269
6.	Pajuodupis	Dainavos sen.	K	111
7.	Emiliškės	Eišiškių sen.	K	137
8.	Mateikonys	Eišiškių sen.	K	145
9.	Padvarionys	Eišiškių sen.	K	154
10.	Tausiūnai	Eišiškių sen.	K	210
11.	Didžiosios Sėlos	Gerviškių sen.	K	145
12.	Gerviškės	Gerviškių sen.	K	204
13.	Gudeliai	Gerviškių sen.	K	147
14.	Kaniūkai	Gerviškių sen.	K	114
15.	Stasylos	Gerviškių sen.	K	123
16.	Švenčius	Gerviškių sen.	K	107
17.	Tribonys	Gerviškių sen.	K	226
18.	Dainava	Jašiūnų sen.	K	149
19.	Gojus	Jašiūnų sen.	K	180
20.	Keidžiai	Jašiūnų sen.	K	184
21.	Naujasodis	Jašiūnų sen.	K	116
22.	Daugidonys	Kalesninkų sen.	K	120
23.	Mantviliškės	Kalesninkų sen.	K	152
24.	Purvėnai	Kalesninkų sen.	K	271
25.	Pabarė	Pabarės sen.	K	287
26.	Tetėnai	Pabarės sen.	K	283
27.	Poškony	Poškonių sen.	K	107
28.	Bruknynė	Šalčininkų sen.	K	177
29.	Didieji Baušiai	Šalčininkų sen.	K	262
30.	Naujamiemis	Šalčininkų sen.	K	198
31.	Ragožiškės	Šalčininkų sen.	K	108
32.	Tartokas	Šalčininkų sen.	K	101
33.	Barkušės	Turgelių sen.	K	103
34.	Skynimai	Turgelių sen.	K	211
35.	Tabariškės	Turgelių sen.	K	252

1.4.2.2 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių, turinčių nuo 300 iki 500 gyventojų, 2025 m. pradžioje, sąrašas

Eil. Nr.	Gyvenamoji vietovė	Seniūnija	Statusas	Gyventojų skaičius gyvenamoje vietovėje / asmenys
1.	Rūdninkai	Baltosios Vokės sen.	K	480
2.	Butrimonys	Butrimonių sen.	K	372
3.	Čiužakampis	Gerviškių sen.	K	357
4.	Kalesninkai	Kalesninkų sen.	K	492

1.4.2.3 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių, turinčių nuo 500 ir daugiau gyventojų, 2025 m. pradžioje, sąrašas

Eil. Nr.	Gyvenamoji vietovė	Seniūnija	Statusas	Gyventojų skaičius gyvenamoje vietovėje / asmenys
1.	Baltoji Vokė	Baltosios Vokės sen.	M	1 030
2.	Dieveniškės	Dieveniškių sen.	MSTL	595
3.	Eišiškės	Eišiškių sen.	M	2 837
4.	Jašiūnai	Jašiūnų sen.	MSTL	2 508
5.	Šalčininkai	Šalčininkų sen.	M	6 834
6.	Šalčininkėliai	Šalčininkų sen.	K	569
7.	Zavišonys	Šalčininkų sen.	K	549
8.	Turgeliai	Turgelių sen.	MSTL	517

1.4.3. Teritorijų panaudojimo pokyčiai

Žemės naudojimo pokyčiai parodo rajono teritorijų vystymosi kryptis – urbanistinės plėtros tendencijas, taip pat neurbanizuojamų teritorijų, – miškų, agrarinių ir kitų teritorijų būklę.

Urbanistinės plėtros situaciją geriausiai parodo užstatytų teritorijų pokyčiai. Siekiant įvertinti šių teritorijų pokyčius jų panaudojimo efektyvumo požiūriu, yra palyginami dviejų pastarųjų dešimtmečių žemės naudojimo ir gyventojų skaičiaus rodikliai.

Remiantis Valstybės žemės fondo ataskaitų duomenimis nuo 2015 m. iki 2025 m. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje užstatytų teritorijų plotas nežymiai – apie 1 % sumažėjo (nuo 4266,77 ha iki 4236,93 ha) (1.4.3.1 lentelė, 1.4.3.1 pav.). Tuo tarpu Valstybės duomenų agentūros duomenimis nuolatinių gyventojų skaičius nuo 2015 m. iki 2025 m. sumažėjo nuo 32 978 gyv. iki 29 822 gyv., kas sudaro 9,57 % sumažėjimą (1.4.3.2 lentelė). Esant tokiai situacijai, atitinkamai išaugo užstatytų teritorijų plotas tenkantis vienam gyventojui. Jei 2015 m. vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas sudarė 129 m², tai 2025 m. šis plotas jau siekė 142 m² (1.4.3.3 lentelė).

Vykstančios urbanistinės ir demografinės tendencijos taip pat atspindi gyventojų tankio rodikliuose. Bendrai Šalčininkų rajone 2015 m. gyventojų tankis buvo apie 7,73 gyv./ha (Šalčininkų rajono miesto gyvenamosiose vietovėse – 18,64 gyv./ha, kaimo gyvenamosiose vietovėse – 5,96 gyv./ha), tuo tarpu 2025 m. gyventojų tankis siekė tik 7,04 gyv./ha (Šalčininkų rajono miesto gyvenamosiose vietovėse – 17,75 gyv./ha, kaimo gyvenamosiose vietovėse – 5,29 gyv./ha).

Tokia urbanistinė situacija rodo, kad Šalčininkų rajone teritorijoje užstatytų teritorijų plotas augo nežymiai, tačiau gyventojų skaičius yra gerokai sumažėjęs. Šalčininkų miestuose gyventojų skaičius nesiekia minimalaus norminio rodiklio – 30 %. Tokia situacija rodo, kad savivaldybės urbanistinės teritorijos šiuo metu naudojamos gana ekstensyviai ir todėl jos galėtų būti panaudojamos daug intensyviau, neteikiant didesnių pastangų teritorinei urbanistinių teritorijų plėtrai.

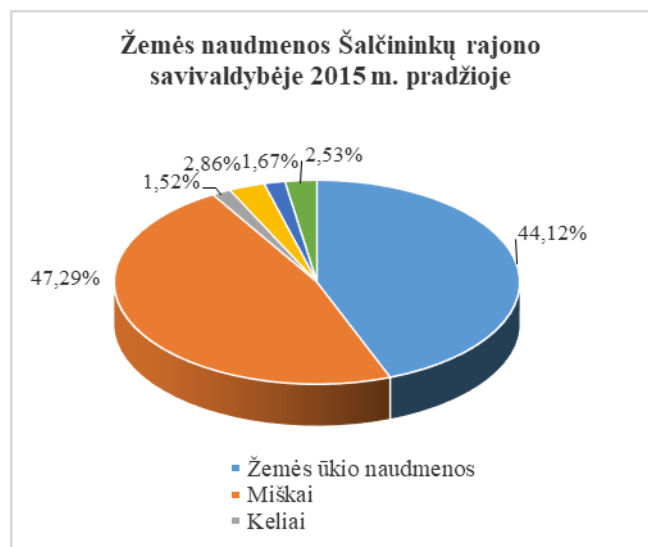
Vertinant neurbanizuojamų teritorijų pokyčius, gali būti išskirti kai kurie nedideli žemės ūkio, miškų ūkio ir kitos žemės pasikeitimai. Per dešimties metų laikotarpį labiausiai padidėjo kitos žemės plotai – nuo 2,53 % (2015 m.) iki 5,44 % (2025 m.). Tai žemių grupė, kuriai priskiriama medžių ir krūmų želdiniai, pelkės, pažeista ir nenaudojama žemė. Šios teritorijos didėjo daugiausia žemės ūkio teritorijų ir miškų sąskaita. Per paskutinį dešimties metų laikotarpį žemės ūkio teritorijų procentas savivaldybėje sumažėjo nuo 44,12 % (2015 m.) iki 42,01 % (2025 m.), o miškų – nuo 47,29 % (2015 m.) iki 46,39 % (2025 m.).

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

1.4.3.1 lentelė. Žemės naudmenos ir jų pokytis Šalčininkų rajono savivaldybėje 2015–2025 m. laikotarpiu

Teritorijos sudėtis (žemės grupės)	Šalčininkų rajono savivaldybės žemės fondas 2015 m. sausio 1 d.		Šalčininkų rajono savivaldybės žemės fondas 2025 m. sausio 1 d.		Pokytis bendrame savivaldybės teritorijos balanse, %
	ha	%	ha	%	
Žemės ūkio naudmenos	65859,27	44,12	62704,28	42,01	-2,11
Miškai (miško žemė)	70592,27	47,29	69236,22	46,39	-0,9
Keliai	2263,77	1,52	2440,23	1,63	0,11
Užstatyta teritorija	4266,77	2,86	4236,93	2,84	-0,02
Vandenys	2497,97	1,67	2521,82	1,69	0,02
Kita žemė	3782,19	2,53	8122,34	5,44	2,91
Bendras plotas	149262,24	100	149261,82	100	-

1.4.3.1 pav. Žemės naudmenų pokytis Šalčininkų rajono savivaldybėje 2015–2025 m. laikotarpiu
Šaltinis: Nacionalinė žemės tarnyba prie Aplinkos ministerijos, <https://zsis.lt/statistika/zemes-apskaita/>

1.4.3.2 lentelė. Užstatytų teritorijų ir gyventojų skaičiaus kaita 2015 m. ir 2025 m.

Teritorijos dalis	Esamas užstatytas plotas 2015 m.	Gyv. sk. 2015 m.	Esamas užstatytas plotas 2025 m.	Gyv. sk. 2025 m.
Šalčininkų miesto teritorija	341,20		338,54	
Eišiškių miesto teritorija	196,88		192,14	
Baltosios Vokės miesto teritorija	58,44		63,89	
Šalčininkų r. sav. miesto gyvenamųjų vietovių teritorija	596,52	11 118	594,57	10 553
Šalčininkų r. sav. kaimo gyvenamųjų vietovių teritorija	3670,25	21 860	3642,36	19 269
Šalčininkų r. sav.	4266,77	32 978	4236,93	29 822

1.4.3.3 lentelė. Užstatyto ploto, tenkančio viename gyventojui kaita 2015 m. ir 2025 m.

Teritorijos dalis	Užstatytas plotas tenkantis viename gyventojui 2015 m.	Užstatytas plotas tenkantis viename gyventojui 2025 m.
Šalčininkų r. sav. miesto gyvenamųjų vietovių teritorija	0,054	0,056
Šalčininkų r. sav. kaimo gyvenamųjų vietovių teritorija	0,168	0,189
Šalčininkų r. sav.	0,129	0,142

1.4.4. Krašto apsaugos teritorijų formavimas

Krašto apsaugos teritorijų formavimas Šalčininkų rajone pastaraisiais metais tapo vienu pagrindinių teritorinio vystymosi veiksnių, kartu lemiančių naujas ekonominės bei socialinės aplinkos sąlygas. 2021 m. atkūrus Rūdninkų karinį poligoną Lietuvos kariuomenės reikmėms, prasidėjo intensyvūs karinių objektų bei inžinerinės infrastruktūros vystymo darbai.

Rūdninkų karinis poligonas yra pietryčių Lietuvoje, Šalčininkų rajono šiaurėje, 6 km į pietus nuo Rūdninkų, giliai Rūdninkų girioje. Atkurto Rūdninkų poligono plotas siekia beveik 17 000 ha, todėl jis tinkamas bataliono dydžio karinio vieneto taktikos ir šaudymo pratyboms.

Formuojant poligono teritoriją, numatyta palikti kuo daugiau erdvės karinių vienetų manevrui pratybų metu. Didžioji dalis karinių statinių kompaktiškai išdėstomi šiaurinėje bei vidurinėje poligono teritorijos dalyje.

Naujajame poligone kuriama apgyvendinimo ir administracinė infrastruktūra, daugiafunkcinė, pėstininkų kovos mašinų ir šaulių ginklų šaudyklos, granatų mėtymo laukai, „mūšio mieste“ kompleksas. Čia taip pat numatytos įrengti karinės technikos ir transporto aikštelės, remonto dirbtuvės, sporto ir laisvalaikio kompleksas ir kita infrastruktūra.

Planuojama, kad vienu metu poligone galės treniruotis ir gyventi iki 3 tūkst. karių, dar apie 1,5 tūkst. karių galės būti laikinai apgyvendinti lauko stovyklos aikštėje. Rūdninkų karinis poligonas bus skirtas Lietuvos kariuomenės ir į valstybės gynybos sistemą integruotų NATO sąjungininkų koviniam rengimui.

Pradėjus funkcionuoti poligonui, prireiks naujos darbo jėgos, iškilis naujų paslaugų poreikis. Todėl galima teigti, kad nauja krašto apsaugos objektų veikla sudarys prielaidas atgaivinti aplinkinių seniūnijų verslus, išlaikyti esamus ir pritraukti naujus gyventojus, o tuo pačiu padidinti rajono socialinį bei investicinį patrauklumą.

1.5. Išvados

- 2010 metais patvirtinto Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano urbanistinės struktūros vystymo sprendiniai atitiko pagrindines teritorijų vystymo kryptis – intensyviausiai vystėsi nustatytų urbanistinės aglomeracijos zonų centrai – Šalčininkai, Jašiūnai. Tačiau daugumoje urbanistinių centrų urbanistinė plėtra nebuvo intensyvi. Plėtrai išskirtos teritorijos išlieka tolimesniu potencialu, sprendžiant rajono miestų, miestelių ir kaimų vystymą.
- Skatinant rajono teritorijų vystymą, dalis antro etapo plėtros teritorijų, pradėtos planuoti neįsisavinus pirmojo etapo urbanistinės plėtros plotų. Tai sudarė prielaidas vienas nuo kito atitrūkusių kvartalų formavimuisi. Tokių naujai pradėtų vystyti teritorijų integravimas į bendrą urbanistinių centrų struktūrą sudaro vieną pagrindinių uždavinių, tikslinant ir keičiant urbanistinės plėtros teritorijų sprendinius naujai rengiamame bendrajame plane.
- Remiantis Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos Valstybės žemės fondo duomenimis nuo 2015 m. iki 2025 m. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje užstatytų teritorijų plotas nežymiai – apie 1 % sumažėjo (nuo 4266,77 ha iki 4236,93 ha). Tuo tarpu, Valstybės duomenų agentūros duomenimis, nuolatinių gyventojų skaičius nuo 2015 m. iki 2025 m. sumažėjo nuo 32 978 gyv. iki 29 822 gyv., kas sudaro 9,57 % sumažėjimą. Esant tokiai situacijai, atitinkamai išaugo užstatytų teritorijų plotas tenkantis vienam gyventojui. 2015 m. vienam gyventojui tenkantis užstatytų teritorijų plotas sudarė 129 m², kai 2025 m. šis plotas jau siekė 142 m².
- 2015 m. nuolatinių gyventojų tankis buvo apie 7,73 gyv./ha (Šalčininkų rajono miesto gyvenamosiose vietovėse – 18,64 gyv./ha, kaimo gyvenamosiose vietovėse – 5,96 gyv./ha), tuo tarpu

2025 m. gyventojų tankis siekė tik 7,04 gyv./ha (Šalčininkų rajono miesto gyvenamosiose vietovėse – 17,75 gyv./ha, kaimo gyvenamosiose vietovėse – 5,29 gyv./ha).

- Rajono savivaldybėje nuo 2015 m. iki 2025 m. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, nuolatinių gyventojų skaičius sumažėjo nuo 32 978 gyv. iki 29 822 gyv., kas sudaro 9,57 % sumažėjimą.
- Vienas pagrindinių rajono teritorijos vystymąsi lemiančių veiksnių yra Rūdninkų karinio poligono atkūrimas ir jo plėtojimas. Planuojama, kad vienu metu poligone galės gyventi iki 3 tūkst. karių, o kartu su laikinai apsistojusiais kariais – net iki 4,5 tūkst. Tokio objekto veiklai bei jo aptarnavimui kyla naujų inžinerinės infrastruktūros, socialinių objektų poreikis. Kartu šio objekto veikla sudaro naujas galimybes rajono ekonominiam augimui, o taip pat demografinės situacijos gerinimui.
- Siekiant racionalaus teritorijų naudojimo ir darnaus vystymo, būtina nustatyti pagrįstus bendrojo plano urbanistinės plėtros sprendinius orientuotus į esamų urbanizuotų teritorijų kompaktinimą, teritorijų konversiją, užstatytų teritorijų tankinimą, vertingų gamtinių teritorijų apsaugą, patrauklaus kraštovaizdžio formavimą.
- Siekiant darnaus Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos vystymo, bendrojo plano sprendinius būtina rengti remiantis šiomis Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (2021 m.) patvirtintomis teritorijų naudojimo nuostatomis:
 - Urbanistiniai centrai vystomi taikant kompaktiškumo principus, kuriant daugiafunkcines urbanistines struktūras, užtikrinant gyvenimo kokybės, tinkamus paslaugų pasiekiamumo ir gyventojų judumo parametrus;
 - Urbanizuotos ir urbanizuojamos teritorijos vystomos užtikrinant kompleksinę jų sudėtį: įrengiant visą privalomą žaliąją, socialinę, inžinerinę ir susisiekimo infrastruktūrą, užtikrinančią kokybiškas gyvenimo, darbo ir poilsio, laisvalaikio sąlygas (teritorijos vystomos užtikrinant privalomą žaliąją infrastruktūrą remiantis LR Želdynų įstatymo, Gamtinio karkaso nuostatų, viešųjų atskirųjų želdynų normų ir kitais reikalavimais);
 - Urbanistinių centrų struktūra plėtojama, įsisavinant naujas plėtros teritorijas ir siekiant jų kokybės, laikantis teisės aktuose nustatyto bendru sutarimu pasiekiamu žemės sklypų pertvarkymu, ypač kai naujai vystomose teritorijose nėra reikiamos infrastruktūros;
 - Urbanistinė plėtra vykdoma tik įvertinus būtinų komunalinių paslaugų ir infrastruktūros prieinamumą urbanizuojamose ir prioritetingose teritorijose.

2. SOCIALINĖ IR EKONOMINĖ APLINKA

2.1. Demografinės situacijos įvertinimas

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2025 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje gyveno 29 822 nuolatiniai gyventojai (2.1.1 lentelė ir 2.1.1 paveikslas). Pagal nuolatinių gyventojų skaičių Šalčininkų rajono savivaldybė sudaro 1,03 % šalies (2 890 664) gyventojų.

Didesnę dalį Šalčininkų rajono savivaldybės gyventojų sudaro kaimo vietovių gyventojai – 64,61 %, likę – miesto gyventojai – 35,39 %. Toks gyventojų pasiskirstymas priešingas bendrai situacijai šalyje (Lietuvoje miesto gyventojai sudaro 68,51 %, kaimo – 31,49 %).

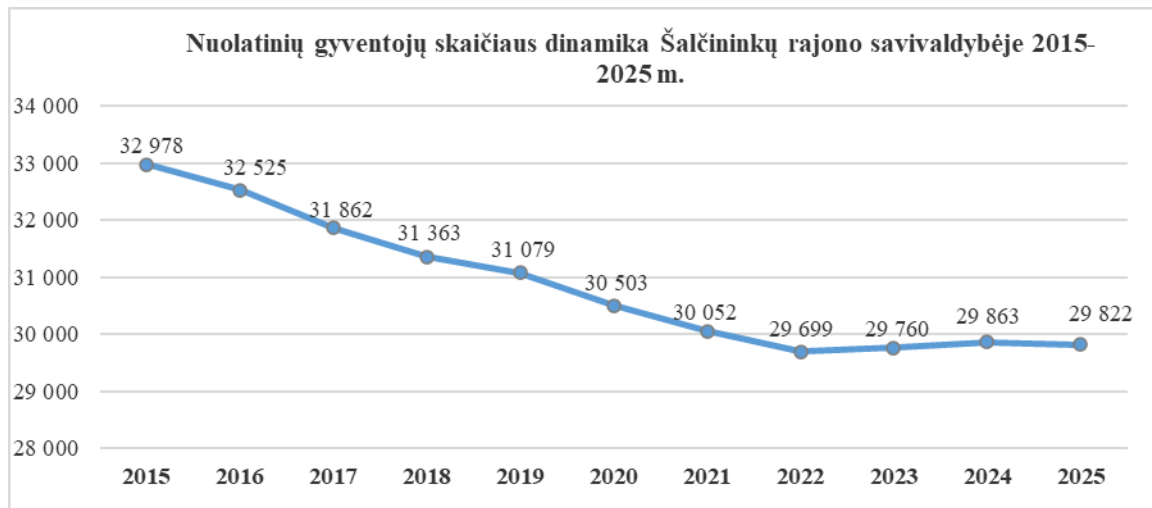
2015-2025 m. laikotarpiu gyventojų skaičius Šalčininkų rajone mažėjo ir pokytis sudaro -9,57 %. Rajono kaimuose gyventojų mažėjo daugiau nei dvigubai (-11,85 %) nei miestuose (-5,08 %). Demografinė situacija atskirose rajono seniūnijose nagrinėjama 1.4.1 skyriuje.

2.1.1 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičius metų pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje ir gyventojų skaičiaus pokytis 2015-2025 m. laikotarpiu

Teritorijos pavadinimas	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	Pokytis 2015-2025 m., %
Šalčininkų rajono sav.	32 978**	32 525**	31 862**	31 363**	31 079**	30 503**	30 052**	29 699	29 760	29 863	29 822	-9,57
Šalčininkų r. sav. miestai	11 118**	11 160**	11 067**	11 012**	11 096**	11 014**	10 763**	10 594	10 636	10 548	10 553	-5,08
Šalčininkų r. sav. kaimai	21 860**	21 365**	20 795**	20 351**	19 983**	19 489**	19 289**	19 105	19 124	19 315	19 269	-11,85

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Pastaba: ** - patikslinti ir perskaiciuoti duomenys

2.1.1 pav. Nuolatinių gyventojų skaičiaus dinamika Šalčininkų rajono savivaldybėje 2015-2025 m. laikotarpiu

Analizuojant pastarųjų penkių metų tendencijas, pažymėtina, kad per 2021–2025 m. laikotarpį gyventojų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje stabilizavosi ir mažėjo labai nežymiai (-0,77 %) (2.1.2 lentelė, 2.1.3 lentelė). Palyginimui, Lietuvoje per analogišką laikotarpį gyventojų skaičius paaugo 2,76 %, o Vilniaus apskrityje –7,52 %. Gyventojų skaičius kaimyninėse savivaldybėse taip pat pakito sktingai – Trakų ir Vilniaus rajone padidėjo – atitinkamai 8,09 %, ir 11,45%, tačiau Varėnos rajone mažėjo ir toliau – pokytis neigiamas -6,92 %.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Vertinant kaimo ir miesto gyventojų skaičiaus kaitą, reikia pastebėti, kad abiejų grupių gyventojų skaičius kito nevienodai. Dešimties metų laikotarpiu rajono miestų gyventojų skaičius sumažėjo perpus mažiau (-5,08 %) nei kaimo gyventojų (-11,85 %) (2.1.1 lentelė).

2.1.2 lentelė. Nuolatinių gyventojų skaičiaus metų pradžioje pokytis šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajono savivaldybėje 2021-2025 m. laikotarpyje

Teritorijos pavadinimas	2021	2022	2023	2024	2025	Pokytis 2021-2025 m., %
Lietuvos Respublika	2 810 761**	2 805 998	2 857 279	2 885 891	2 890 664	2,76
Vilniaus apskritis	810 797**	817 950	848 724	868 251	876 727	7,52
Šalčininkų rajono sav.	30 052**	29 699	29 760	29 863	29 822	-0,77
Trakų r. sav.	32 042	32 322	33 685	34 589	34 863	8,09
Vilniaus r. sav.	96 295	98 001	10 3142	106 179	108 750	11,45
Varėnos r. sav.	21 137	20 746	20 466	20 079	19 769	-6,92

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Pastaba: ** - patikslinti ir perskaiciuoti duomenys

2.1.3 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės seniūnijų ir gyvenamųjų vietovių, turinčių daugiau nei 100 gyventojų, gyventojų skaičiaus pokytis 2021 – 2025 m.

Eil. Nr.	Gyvenvietės (2011 m. duomenimis)	Statusas	Gyventojų skaičius (sausio 1 d.)					Gyventojų skaičiaus pokytis, nuo 2021 m. iki 2025 m., gyv.
			2021	2022	2023	2024	2025	
1.	Akmenynės sen.		701	709	677	655	655	-46
1.1.	Akmenynė	K	211	239	234	231	231	20
2.	Baltosios Vokės sen.		1835	1783	1780	1771	1755	-80
2.1.	Baltoji Vokė	M	1058	1034	1045	1040	1030	-28
2.2.	Rūdninkai	K	522	500	484	486	480	-42
2.3.	Žagarinė	K	102	102	104	102	104	2
3.	Butrimonių sen.		1657	1620	1539	1468	1446	-211
3.1.	Butrimonys	K	401	403	383	347	372	-29
3.2.	Dailidės	K	184	179	170	168	154	-30
3.3.	Jančiūnai	K	329	328	310	308	292	-37
4.	Dainavos sen.		778	764	730	709	678	-100
4.1.	Dainava	K	296	290	281	274	269	-27
4.2.	Pajuodupis	K	122	120	119	118	111	-11
5.	Dieveniškų sen.		1916	1796	1716	1668	1581	-335
5.1.	Dieveniškės	MSTL	680	648	632	618	595	-85
6.	Eišiškių sen.		4175	4124	4070	3897	3777	-398
6.1.	Eišiškės	M	3157	3120	3052	2946	2837	-320
6.2.	Emiliškės	K	141	142	140	142	137	-4
6.3.	Mateikonys	K	153	146	144	143	145	-8
6.4.	Padvarionys	K	167	164	154	153	154	-13
6.5.	Tausiūnai	K	245	247	273	205	210	-35
7.	Gerviškių sen.		2141	2097	2073	2029	2029	-112
7.1.	Čiužiakampis	K	382	374	375	361	357	-25
7.2.	Didžiosios Sėlos	K	151	148	149	140	145	-6
7.3.	Gerviškės	K	199	188	178	193	204	5
7.4.	Gudeliai	K	157	157	154	152	147	-10
7.5.	Kaniūkai	K	145	141	131	124	114	-31
7.6.	Stasylos	K	139	135	131	126	123	-16
7.7.	Švenčius	K	113	106	114	101	107	-6

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Gyvenvietės (2011 m. duomenimis)	Statusas	Gyventojų skaičius (sausio 1 d.)					Gyventojų skaičiaus pokytis, nuo 2021 m. iki 2025 m., gyv.
			2021	2022	2023	2024	2025	
7.8.	Tribonys	K	227	238	231	232	226	-1
8.	Jašiūnų sen.		3870	3817	3795	3796	3726	-144
8.1.	Dainava	K	154	148	142	146	149	-5
8.2.	Gojus	K	196	192	187	190	180	-16
8.3.	Jašiūnai	MSTL	2474	2498	2521	2524	2508	34
8.4.	Keidžiai	K	184	194	190	186	184	0
8.5.	Naujasodis	K	114	114	117	118	116	2
9.	Kalesninkų sen.		1867	1812	1748	1657	1635	-232
9.1.	Daugidonys	K	151	144	134	129	120	-31
9.2.	Kalesninkai	K	572	550	523	502	492	-80
9.3.	Mantviliškės	K	186	179	171	164	152	-34
9.4.	Purvėnai	K	282	279	267	256	271	-11
10.	Pabarės sen.		1212	1184	1160	1150	1124	-88
10.1.	Pabarė	K	295	294	291	293	287	-8
10.2.	Tetėnai	K	310	300	289	283	283	-27
11.	Poškonių sen.		640	624	596	586	560	-80
11.1.	Poškony	K	132	124	111	112	107	-25
12.	Šalčininkų sen.		10540	10400	10318	10399	10533	-7
12.1.	Bruknynė	K	148	138	157	166	177	29
12.2.	Didieji Baušiai	K	284	283	281	275	262	-22
12.3.	Tartokas	K	87	85	83	86	101	14
12.4.	Naujakiemis	K	181	175	184	195	198	17
12.5.	Ragožiškės	K	117	115	108	105	108	-9
12.6.	Šalčininkai	M	7094	6935	6850	6818	6834	-260
12.7.	Šalčininkėliai	K	609	605	589	588	569	-40
12.8.	Zavišonys	K	573	562	549	541	549	-24
13.	Turgelių sen.		2207	2151	2130	2121	2021	-186
13.1.	Barkušės	K	98	101	103	102	103	5
13.2.	Skynimai	K	228	227	216	215	211	-17
13.3.	Tabariškės	K	288	283	270	265	252	-36
13.4.	Turgeliai	MSTL	537	519	530	524	517	-20

Vertinant gyventojų amžiaus struktūrą, Šalčininkų rajono savivaldybėje 2025 m. duomenimis 14,1 % gyventojų buvo 0÷14 m. amžiaus, 68,1 % – 15÷64 amžiaus ir 17,7 % – 65 ir vyresni (2.1.4 lentelė). Tai iš esmės atitiko Lietuvos ir Vilniaus apskrities gyventojų amžiaus struktūrą, o darbingiausios amžiaus grupės (15-64 m. gyventojų) skaičius rajone buvo kiek didesnis nei šalyje (3,1 %) ir apskrityje (1,7 %). Palyginimui, šalyje šis santykis siekė atitinkamai 14,1 %, 65,0 % ir 20,9 %, o Vilniaus apskrityje – 15,7 %, 66,4 % ir 17,8 %.

Nagrinėjant gyventojų skaičiaus kaitos tendencijas per amžiaus grupių prizmę, Šalčininkų rajono savivaldybėje stebimos neįžymiai neigiamos tendencijos (6.1.3 lentelė). Per 2021–2025 m. laikotarpį iki 14 m. amžiaus grupės gyventojų skaičius rajono savivaldybėje sumažėjo 1,3 % (nuo 15,4 % iki 14,1 %), tuo tarpu darbingo amžiaus gyventojų skaičius per tą patį laikotarpį išliko pastovus, o vyresnio amžiaus gyventojų skaičius išaugo 1,2 % (nuo 16,5 % iki 17,7 %). Šios savivaldybės tendencijos yra iš esmės panašios kaip ir šalyje bei Vilniaus apskrityje, kur iki 14 m. amžiaus gyventojų skaičius sumažėjo atitinkamai 0,7 % (nuo 14,8 % iki 14,1 %) ir 1 % (nuo 16,7 % iki 15,7 %), darbingo amžiaus gyventojų

skaičius šalyje sumažėjo 0,3 % (nuo 65,3 % iki 65,0 %), o apskrityje padidėjo 0,7 % (nuo 65,7 % iki 66,4 %), tuo tarpu vyresnio amžiaus gyventojų skaičius išaugo 1 % (nuo 19,9 % iki 20,9 %) šalyje ir 0,2 % (nuo 17,6 % iki 17,8 %) apskrityje.

Apibendrinant, nuo 2021 m. iki 2025 m. Šalčininkų rajono savivaldybėje vaikų skaičius mažėjo, darbingo amžiaus gyventojų skaičius išliko pastovus, o vyresnio amžiaus gyventojų dalis išaugo. Nors šalies ir Vilniaus apskrities gyventojų struktūros pokyčiai vyko analogiška kryptimi, bet pokyčių mastai daugeliu atvejų buvo šiek tiek mažesni.

2.1.4 lentelė. Nuolatinių gyventojų amžiaus struktūra metų pradžioje šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajono savivaldybėje

		Nuolatinių gyventojų amžiaus struktūra metų pradžioje, %				
		2021	2022	2023	2024	2025
Iš viso pagal amžių	Lietuvos Respublika	100	100	100	100	100
	Vilniaus apskritis	100	100	100	100	100
	Šalčininkų r. sav.	100	100	100	100	100
Iki 14 metų	Lietuvos Respublika	14,8	14,9	15,0	14,5	14,1
	Vilniaus apskritis	16,7	16,8	16,8	16,2	15,7
	Šalčininkų r. sav.	15,4	15,3	15,1	14,6	14,1
15-64	Lietuvos Respublika	65,3	65,1	65,0	65,1	65,0
	Vilniaus apskritis	65,7	65,7	65,9	66,3	66,4
	Šalčininkų r. sav.	68,1	68,5	68,4	68,3	68,1
65 ir vyresni	Lietuvos Respublika	19,9	20,0	20,0	20,3	20,9
	Vilniaus apskritis	17,6	17,5	17,3	17,5	17,8
	Šalčininkų r. sav.	16,5	16,2	16,5	17,1	17,7

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Gyventojų skaičiaus svyravimas nuo 2020 m. iki 2024 m. Šalčininkų rajono savivaldybėje buvo sąlygotas neigiamos natūralios gyventojų kaitos ir migracijos pokyčių. Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2024 m. iš Šalčininkų rajono savivaldybės išvyko 949 gyventojų, atvyko – 1 136, neto migracija – 187 asmenys (2.1.6 lentelė). Teigiama neto migracija Šalčininkų rajone stebima nuo 2021 m., o tai reiškia, kad atvykstančių į rajoną stebima daugiau nei išvykstančių (2.1.3 pav.). Tais pačiais metais savivaldybėje mirė 430 asmenys, gimė – 202 asmenys, todėl natūrali gyventojų kaita yra neigiama (-228) (2.1.5 lentelė). Neigiami gyventojų kaitos rodikliai rajone stebimi visą nagrinėjamą laikotarpį (2.1.2 pav.).

Taip pat reikia pastebėti, kad natūralios gyventojų kaitos tendencijos, nors ir neigiamos, bet nuteikia optimistiškai. Per 2020-2024 m. laikotarpį šalyje natūrali gyventojų kaita sumažėjo 8,12 %, Vilniaus apskrityje išaugo 8,44 %, Šalčininkų rajono savivaldybėje šio rodiklio reikšmė sumažėjo net 17,39 %. Vertinant neto migraciją, 2020-2024 m. laikotarpiu Šalčininkų rajono savivaldybėje ji išaugo daugiau nei 200 %, kas reiškia, kad vis daugiau asmenų į rajoną atvyksta nei išvyksta. Ši tendencija rajone žymiai viršija neto migracijos rodiklius šalyje ir apskrityje, kurie per minėtą laikotarpį išaugo atitinkamai tik 10,22 % ir 19,90 %.

2.1.5 lentelė. Gyventojų natūralus prieauglis metų pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje bei jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

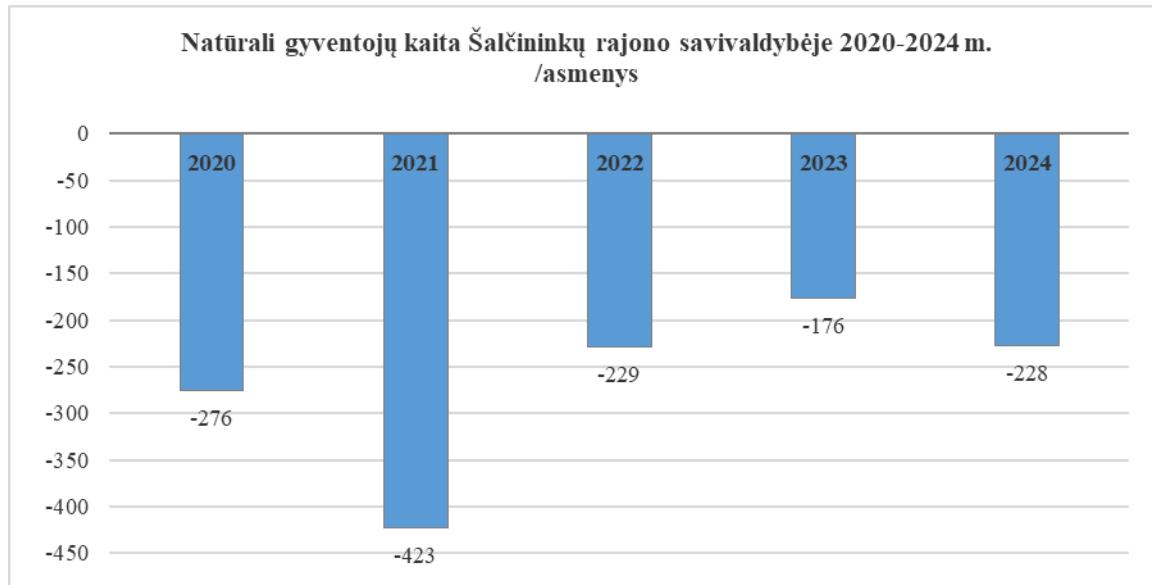
Pavadinimas	2020	2021	2022	2023	2024
Gyventojų mirtingumas (Lietuvos Respublikoje)	43 547	47 746	42 884**	37 005	37 453
Gyventojų gimstamumas (Lietuvos Respublikoje)	23 556	23 330	22 068**	20 623	19 086
Natūrali gyventojų kaita (Lietuvos Respublikoje)	-19 991	-24 416	-20 816**	-16 382	-18 367
Gyventojų mirtingumas (Vilniaus apskrityje)	10 585	12 022	10 420**	8 991	9 463
Gyventojų gimstamumas (Vilniaus apskrityje)	7 863	8 083	7 716**	6 977	6 490
Natūrali gyventojų kaita (Vilniaus apskrityje)	-2 722	-3 939	-2 704**	-2 014	-2 973
Gyventojų mirtingumas (Šalčininkų r. sav.)	546	670	477**	414	430
Gyventojų gimstamumas (Šalčininkų r. sav.)	270	247	248**	238	202
Natūrali gyventojų kaita (Šalčininkų r. sav.)	-276	-423	-229**	-176	-228

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Pastaba: ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

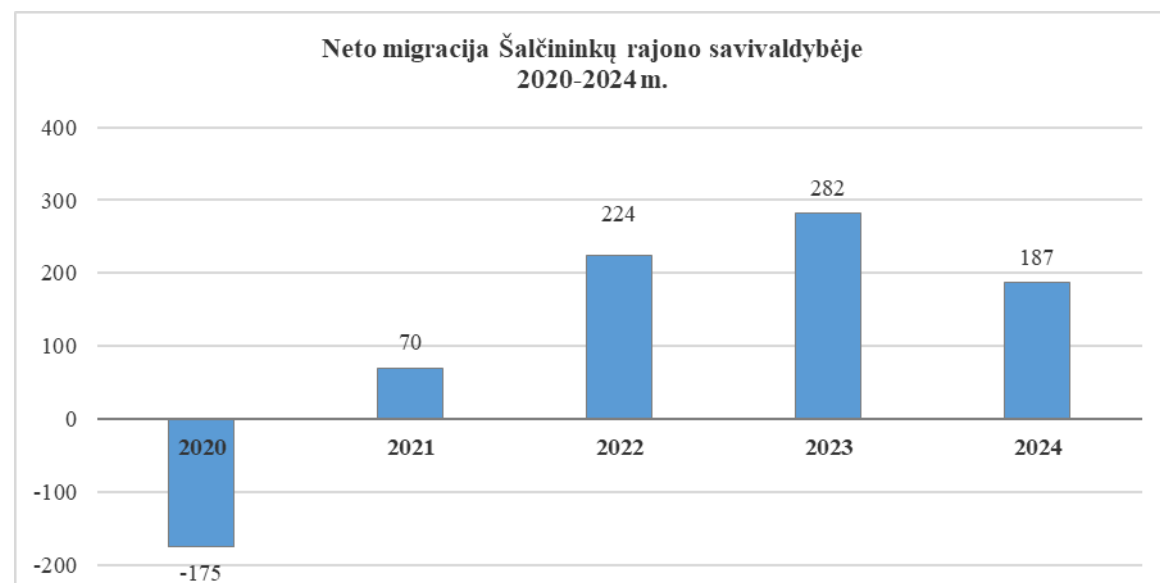
2.1.2 pav. Natūrali gyventojų kaita Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020–2024 m.

2.1.6 lentelė. Vidaus ir tarptautinė migracija metų pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje bei jos palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Teritorijos pavadinimas	2020	2021	2022	2023	2024
	Atvykusieji ir imigrantai / asmenys				
Lietuvos Respublika	116 615	109 601	179 296	142 815	129 153
Vilniaus apskritis	34 424	32 909	61 187	46 533	41 629
Šalčininkų r. savivaldybė	1 099	875	1 400	1 186	1 136
Teritorijos pavadinimas	Išvykusieji ir emigrantai / asmenys				
Lietuvos Respublika	95 840	89 948	107 199**	97 821	106 013
Vilniaus apskritis	25 253	21 817	27 085**	25 018	30 180
Šalčininkų r. savivaldybė	1 274	805	1 176**	904	949
Teritorijos pavadinimas	Neto migracija / asmenys				
Lietuvos Respublika	20 775	19 653	72 097**	44 994	23 140
Vilniaus apskritis	9 171	11 092	34 102**	21 515	11 449
Šalčininkų r. savivaldybė	-175	70	224**	282	187

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Pastabos: ** - išankstiniai duomenys

2.1.3 pav. Neto migracija Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020–2024 m.

2.2. Socialinės infrastruktūros būklės įvertinimas

Analizuojant socialinę infrastruktūrą vertinama švietimo, sveikatos priežiūros, kultūros ir socialinės apsaugos infrastruktūra bei gyvenamasis fondas.

2.2.1. Švietimo infrastruktūros būklės analizė

Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 27 savivaldybės pavaldumo, 3 ŠMSM pavaldumo švietimo įstaigos ir 1 Pedagoginė psichologinė tarnyba – švietimo pagalbos įstaiga (iš viso 31 įstaiga) (2.2.1.1 lentelė).

Rajono švietimo infrastruktūros tinklą sudaro: 6 lopšeliai-darželiai ir 1 universalus daugiafunkcis centras, 3 pagrindinės mokyklos ir 1 mokykla–daugiafunkcis centras, 15 gimnazijų, 4 neformalųjų švietimą papildančio ugdymo įstaigos bei 1 švietimo pagalbos įstaiga.

Iš visų rajone veikiančių ugdymo įstaigų 15 yra miestuose (7 – Šalčininkuose, 5 – Eišiškėse, 3 – Baltojoje Vokėje), o likusios 16 – rajono miesteliuose ir kaimuose.

2.2.1.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės švietimo ir ugdymo įstaigos 2024-2025 m. m.

Švietimo ir ugdymo įstaigos	Įstaigų skaičius / vnt.	Skyrių skaičius / vnt.	Viso
Lopšeliai-darželiai	6	-	7
Universalusis daugiafunkcis centras	1	-	-
Pradinės mokyklos	-	-	-
Pagrindinės mokyklos	3	-	3
Mokykla-daugiafunkcis centras	1	-	1
Progimnazijos	-	-	-
Gimnazijos	15	6	15
Neformalųjų švietimą papildančio ugdymo mokyklos	4	-	4
Švietimo pagalbos įstaigos	1	-	1
Kitos švietimo įstaigos	-	-	-
Viso	31	6	31

2.2.1.1. Ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas

Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo infrastruktūros pagrindą Šalčininkų rajono savivaldybėje 2025 m. pradžioje sudarė: 6 vaikų lopšeliai-darželiai ir 1 universalusis daugiafunkcis centras, kurių pagrindinė paskirtis – ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas. Be to, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos vykdomos dar 5 gimnazijų skyriuose. Iš 7 ikimokyklinio ugdymo įstaigų 4 veikia miestuose (Šalčininkuose, Baltojoje Vokėje ir Eišiškėse) ir 3 kaimo vietovėse. Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programa vykdoma ir bendrojo ugdymo mokyklų 31 ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo grupėje.

2.2.1.1.1 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajono savivaldybėje bei jų pokytis 2020-2025 m.

Teritorijos pavadinimas	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	Pokytis 2020-2025 m., %
Ikimokyklinio ugdymo auklėtinių skaičius / vnt.						
Lietuvos Respublika	122 481	123 921	125 050	120 775	117 078	-4,41
Vilniaus apskritis	42 185	42 465	43 154	42 124	40 925	-2,99
Šalčininkų rajono sav.	1 150	1 138	1 137	1 097	1 258 (1107)	9,39 (-3,74)

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2020–2025 m. laikotarpiu ikimokyklinio ugdymo įstaigų auklėtinių skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje padidėjo 108 vaikais (9,39 proc.) (2.2.1.1.1.

lentelė). Tuo pačiu laikotarpiu šalyje buvo stebima ikimokyklinio ugdymo įstaigų auklėtinių skaičiaus mažėjimo tendencija (–4,41 proc.), o Vilniaus apskrityje auklėtinių skaičius taip pat sumažėjo (–2,99 proc.).

2.2.1.1.2 lentelė. Ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius nuo 2015 m. iki 2025 m. / vnt.

Metai	Lietuvos Respublika	Vilniaus apskritis	Šalčininkų r. sav.	Trakų r. sav.	Vilniaus r. sav.	Varėnos r. sav.
2025	694*	277*	7*	9*	24*	2*
2024	708	279	7	9	24	2
2023	722	280	7	9	22	2
2022	715	275	7	9	22	2
2021	720	278	8	9	24	2
2020	716	275	9	9	24	3
2019	739	280	11	9	27	3
2018	731	276	11	9	24	3
2017	738	278	11	10	20	3
2016	737	276	11	9	20	3
2015	721	261	11	9	20	3
Pokytis %	-6,34	6,13	-36,36	0	20,00	-33,33

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Specialiųjų simbolių paaiškinimas:

* - išankstiniai duomenys

Išnašos:

1 - Nuo 2024 m. statistinė informacija rengiama remiantis administraciniais duomenimis. 2012–2023 m. – Nacionalinės švietimo agentūros duomenimis.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis nuo 2015 m. iki 2025 m. ikimokyklinio ugdymo įstaigų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje sumažėjo nuo 11 iki 7 įstaigų ir tai susiję su bendra rajono demografinė situacija. Teigiami šių įstaigų pokyčiai stebimi ten, kur buvo ryškėja gyventojų augimas - Vilniaus r. savivaldybėje (2.2.1.1.2 lentelė).

2020–2025 m. ikimokyklinių įstaigų auklėtinių skaičiaus mažėjimo tendencijos šalyje (–4,41 proc.) ir Vilniaus apskrityje (–2,99 proc.), taip pat neigiami demografiniai pokyčiai, įpareigoja savivaldybę nuolat vykdyti ikimokyklinio ugdymo infrastruktūros reorganizavimo, konversijos ir funkcijų perskirstymo veiksmus. Šių veiksmų metu, dalis ikimokyklinio ugdymo apkrovų perkeliama kitoms įstaigoms, steigiant daugiafunkčius centrus bei gimnazijų skyrius, kuriuose vykdomos ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos.

2.2.1.2. Bendrasis ugdymas

Bendrojo ugdymo programas Šalčininkų rajono savivaldybėje vykdo 19 bendrojo ugdymo įstaigų kartu su 7 skyriais: 3 pagrindinės mokyklos, 1 mokykla-daugiafunkcis centras, 15 gimnazijų ir 7 gimnazijų skyriai. Pradinių mokyklų ir progimnazijų rajone nėra. Iš 19 rajone esančių bendrojo ugdymo įstaigų tik 8 veikia miestuose, likusios – miesteliuose ir kaimuose.

2.2.1.2.1 lentelė. Švietimo ir ugdymo įstaigos Šalčininkų rajono savivaldybėje 2024-2024 mokslo metais

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Adresas, kontaktai	Pastabos
IKIMOKYKLINIO UGDYMO ĮSTAIGOS			
1.	Baltosios Vokės lopšelis-darželis	Žalioji g. 7a, Baltoji Vokė	
2.	Eišiškių lopšelis-darželis „Žiburėlis“	Ažuolų g. 1, Eišiškės	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Įstaigos pavadinimas	Adresas, kontaktai	Pastabos
3.	Jašiūnų lopšelis-darželis „Žilvitis“	Popierinės g. 23, Jašiūnų k.	
4.	Butrimonių ir Jančiūnų universalus daugiafunkcis centras	Darželio g. 32, Jančiūnų k.	
5.	Šalčininkų lopšelis-darželis „Pasaka“	Vytauto g. 36, Šalčininkai	
6.	Šalčininkų lopšelis-darželis „Vyturėlis“	J. Sniadeckio g. 15, Šalčininkai	
7.	Zavišonių lopšelis-darželis „Varpelis“	Visinčios g. 8, Zavišonių k.	
BENDROJO UGDYMO ĮSTAIGOS			
Pagrindinės mokyklos ir daugiafunkciai centrai			
8.	Jašiūnų pagrindinė mokykla	M. Balinskio g. 16, Jašiūnai	
9.	Pabarės pagrindinė mokykla	I. Jundzilo g. 32, Pabarės k.	
10.	Šalčininkų mokykla-daugiafunkcis centras	Bažnyčios g. 25, Šalčininkai	
11.	Kalesninkų Mykolo Rudžio pagrindinė mokykla	Parko g. 18, Kalesninkų k.	
Gimnazijos			
12.	Baltosios Vokės Elizos Ožėskovos gimnazija	Vilniaus g. 8, Baltoji Vokė	
13.	Baltosios Vokės „Šilo“ gimnazija	Vilniaus g. 8, Baltoji Vokė	
14.	Butrimonių Anos Krepšul gimnazija	Mokyklos g. 2, Butrimonių k.	
15.	Dieveniškų Adomo Mickevičiaus gimnazija	Geranionų g. 32, Dieveniškės	
15.1	<i>Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyrius</i>		Vykdomas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas
16.	Dieveniškų „Ryto“ gimnazija	Geranionų g. 34, Dieveniškės	
16.1	<i>Poškonių ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyrius</i>		Vykdomas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas
17.	Eišiškių gimnazija	Vilniaus g. 81, Eišiškės	
17.1	<i>Dainavos priešmokyklinio ir pradinio ugdymo skyrius</i>		Vykdomas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas
18.	Eišiškių Stanislovo Rapolionio gimnazija	Jono Pauliaus II g. 26, Eišiškės	
18.1	<i>Tetėnų „Šalčios“ pradinio ugdymo skyrius</i>		Vykdomas ikimokyklinis ugdymas
19.	Jašiūnų Mykolo Balinskio gimnazija	M. Balinskio g. 16, Jašiūnai	
20.	Jašiūnų „Aušros“ gimnazija	J. Sniadeckio g. 8, Jašiūnai	
21.	Kalesninkų Liudviko Narbuto gimnazija	Mokyklos g. 4, Kalesninkų k.	
21.1	<i>Versekos daugiafunkcis skyrius</i>		
21.2	<i>Kalesninkų ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo skyrius</i>		Vykdomas ikimokyklinis ir priešmokyklinis ugdymas
22.	Turgelių kun. Povilo Ksaverio Bžostovskio gimnazija	Vilniaus g. 27, Turgelių k.	
23.	Šalčininkų „Santarvės“ gimnazija	Vytauto g. 35, Šalčininkai	
24.	Šalčininkų Jano Sniadeckio gimnazija	Mokyklos g. 22, Šalčininkai	
25.	Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazija	Šv. Jono Pauliaus g. 3, Šalčininkai	
26.	Turgelių „Aistuvos“ gimnazija	Mokyklos g. 1, Jezaviškių k.	
NEFORMALIOJO ŠVIETIMO ĮSTAIGOS			
27.	Šalčininkų Stanislovo Moniuškos menų mokykla	Plento g. 5, Šalčininkai	
28.	Eišiškių muzikos mokykla	Jono Pauliaus II g. 28A, Eišiškės	
29.	Jašiūnų muzikos mokykla	M. Balinskio g. 16, Jašiūnai	
30.	Eišiškių Antonio Ratkevičiaus sporto mokykla	Vilniaus g. 84, Eišiškės	
ŠVIETIMO PAGALBOS ĮSTAIGOS			
31.	Šalčininkų rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba	Plento g. 7, Šalčininkai	

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/veiklos-sritys/svietimas/svietimo-istaigos/2118>

2.2.1.2.2 lentelė. Bendrojo ugdymo mokinių ir įstaigų skaičius šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajono savivaldybėje bei jų pokytis 2020-2025 m.

Teritorijos pavadinimas	2020-2021	2021-2022	2022-2023	2023-2024	2024-2025	Pokytis 2020-2025 m., %
-------------------------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	----------------------------

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Bendrojo ugdymo mokinių skaičius / vnt.						
Lietuvos Respublika	327 022	330 262	344 337	346 749	349 453	6,42
Vilniaus apskritis	102 102	105 192	111 814	114 904	117 218	12,90
Šalčininkų rajono sav.	3 804	3 788	3 799	3 771	3 702	-2,68
Bendrojo ugdymo įstaigų skaičius / vnt.						
Lietuvos Respublika	977	957	911	909	885	-9,42
Vilniaus apskritis	282	286	279	278	279	-1,06
Šalčininkų rajono sav.	21	21	19	19	19	-9,52

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

2.2.1.2.3 lentelė. Bendrojo ugdymo mokyklų skaičius nuo 2014-2015 iki 2024-2025 m. m. / vnt.

Metai	Lietuvos Respublika	Vilniaus apskritis	Šalčininkų r. sav.	Trakų r. sav.	Vilniaus r. sav.	Varėnos r. sav.
2024-2025	885	279	19	16	43	5
2023-2024	909	278	19	18	45	7
2022-2023	911	279	19	18	46	7
2021-2022	957	286	21	18	50	9
2020-2021	977	282	21	18	50	9
2019-2020	1 056	289	22	17	50	11
2018-2019	1 089	291	25	17	50	11
2017-2018	1 125	299	26	17	55	12
2016-2017	1 151	299	26	17	56	12
2015-2016	1 193	301	26	17	54	16
2014-2015	1 200	300	29	17	53	16
Pokytis %	-26,25	-7	-34,48	-5,88	-18,87	-68,75

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Išnašos:

1 - Mokslo metų pradžios duomenys.

2 - Nuo 2023 m. Mokinių registro ir Švietimo ir mokslo institucijų registro duomenys

Pažymėtina, kad per 2020-2025 m. laikotarpį bendrojo ugdymo įstaigų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje sumažėjo nuo 21 iki 19 įstaigų (pokytis sudaro -9,52 proc.) (2.2.1.2.2 lentelė). Tuo pačiu laikotarpiu šalyje ir Vilniaus apskrityje taip pat buvo stebimos bendrojo ugdymo įstaigų skaičiaus mažėjimo tendencijos. Šalyje šis mažėjimas buvo artimas situacijai Šalčininkų rajone (-9,42 proc.), tuo tarpu apskrityje per pastaruosius 5 metus bendrojo ugdymo įstaigų sumažėjo tik -1,06 proc. Palyginus bendrojo lavinimo įstaigų skaičiaus pokytį ilguoju laikotarpiu (2015-2025 m.), tai matysime, kad pokytis visur neigiamas (2.2.1.2.3 lentelė). Didžiausias įstaigų mažėjimas vyko Varėnos r. savivaldybėje (-68,75 proc.), Šalčininkų r. savivaldybėje mažėjo lėčiau (-34,48 proc.), Vilniaus r. savivaldybėje (-18,87 proc.), Trakų r. savivaldybėje (-5,88 proc.). Minėtu laikotarpiu bendrojo lavinimo įstaigų mažėjimas vyko visoje šalyje (-26,25 proc.).

Šalčininkų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo įstaigose mokėsi 3 702 mokiniai. Vertinant 2020-2025 m. bendrojo ugdymo įstaigų mokinių skaičiaus kaitos tendencijas šioje rajono savivaldybėje, pažymėtina, kad jos neatitiko bendrų šalies ir Vilniaus apskrities didėjimo tendencijų. Per nagrinėjamą laikotarpį bendrojo ugdymo įstaigų mokinių skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje sumažėjo 2,68 proc., tuo tarpu šalyje jis išaugo 6,42 proc., o Vilniaus apskrityje - net 12,90 proc.

Besikeičianti demografinė padėtis rajono savivaldybėje, šalies vidaus ir išorės migracija, ikimokyklinio amžiaus vaikų ir mokinių skaičiaus kaita, kintantys gyventojų švietimo poreikiai ir kiti veiksniai, susiję su savivaldybės ir šalies kultūrine, socialine ir ekonomine situacija, įpareigojo Šalčininkų rajono savivaldybei parengti bendrojo ugdymo mokyklų tinklo pertvarkos 2021–2025 metų

bendrajį planą. Savivaldybės formaliojo švietimo įstaigų tinklo struktūriniai pokyčiai 2021–2025 metais buvo įgyvendinami pagal Šalčininkų rajono savivaldybės bendrojo ugdymo mokyklų 2021–2025 metų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo, pertvarkymo ir struktūrinių pertvarkymų planą (sprendimo 1 priedas).

2.2.1.3. Kita švietimo infrastruktūra

Kitą švietimo infrastruktūrą Šalčininkų rajono savivaldybėje sudaro 1 švietimo pagalbos įstaiga – Šalčininkų rajono savivaldybės pedagoginė psichologinė tarnyba ir 4 neformaliojo švietimo įstaigos – Šalčininkų Stanislavo Moniuškos menų mokykla, Eišiškių muzikos mokykla, Jašiūnų muzikos mokykla ir Eišiškių Antonio Ratkevičiaus sporto mokykla, šiose įstaigose 2024-2025 m. m. mokėsi 646 mokiniai. Didžioji dalis šių įstaigų įsikūrusios rajono miestuose – 2 Šalčininkuose ir 2 Eišiškėse, o likusi 1 – Jašiūnų miestelyje. Neformaliojo ugdymo programas siūlo ir rajono bendrojo ugdymo švietimo įstaigos. Mokyklose 2024-2025 m. m. veikė 259 būreliai, jų veikloje dalyvavo 2316 mokinių. Lietuvos neformaliojo švietimo agentūros (LINEŠA) duomenimis, 2024-2025 m. m. Šalčininkų rajone buvo siūlomos 79 neformaliojo vaikų švietimo programos.

Rajono teritorijoje taip pat veikia Dieveniškų Simono Karczmaro amatų kiemas Vilniaus Agroekologijos mokymo centro filialas.

2.2.2. Sveikatos priežiūros infrastruktūros būklės analizė

Šalčininkų rajono savivaldybėje gyventojų sveikata rūpinasi trys viešosios įstaigos, teikiančios pirminio bei antrinio lygio asmens sveikatos priežiūros paslaugas, trys privačios asmens sveikatos priežiūros įstaigos ir viena biudžetinė visuomenės sveikatos priežiūros įstaiga. Savivaldybės pavaldumo įstaigos, teikiančios ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas: VšĮ Šalčininkų rajono poliklinika ir VšĮ Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centras. Antrinio lygio ambulatorines ir stacionarines asmens sveikatos priežiūros paslaugas mūsų rajone teikia VšĮ Šalčininkų rajono savivaldybės ligoninė. Rajone turime privačių gydymo įstaigų, teikiančių tiek pirminio bei antrinio lygio paslaugas: UAB „Jašiūnų šeimos klinika“, UAB „Eišiškių šeimos medicinos centras“ ir UAB „Omedica“.

Visuomenės sveikatos priežiūros funkcijas Šalčininkų rajono savivaldybėje vykdo Šalčininkų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras (toliau – Biuras). Biuro veiklos tikslas – rūpintis Šalčininkų rajono savivaldybės gyventojų sveikata, vykdyti savivaldybės teritorijoje visuomenės sveikatos priežiūrą, siekiant mažinti gyventojų sergamumą ir mirtingumą, gerinti gyvenimo kokybę, teikiant kokybiškas visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas.

Šalčininkų rajono savivaldybės taryba 2023 m. lapkričio 28 d. sprendimu Nr. T-(1.3 E)-152 įsteigė Šalčininkų rajono savivaldybės sveikatos centrą (toliau – Sveikatos centras) funkcinio bendradarbiavimo būdu. Sveikatos centras veiklą pradėjo 2024 m. sausio 1 d., koordinuojančia įstaiga paskirta VšĮ Šalčininkų rajono poliklinika. Tai nauja sveikatos paslaugų organizavimo forma, kuri bendradarbiavimo sutarčių pagrindu telkia savivaldybėje teikiamas sveikatos paslaugas į vieną tinklą ir siekia užtikrinti pacientams optimalų paslaugų prieinamumą.

Sveikatos centro sudėtyje dalyvauja:

- 1.1. VšĮ Šalčininkų rajono savivaldybės ligoninė;
- 1.2. VšĮ Šalčininkų rajono poliklinika;
- 1.3. VšĮ Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centras;
- 1.4. UAB „Eišiškių šeimos medicinos centras“;
- 1.5. UAB „Omedica“;
- 1.6. MB „Vitaliskardio“;
- 1.7. VšĮ "Vilniaus psichoterapijos ir psichoanalizės centras";
- 1.8. BĮ Šalčininkų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.

Gyventojų sveikata rajone taip pat rūpinasi odontologines paslaugas teikiančios įstaigos: UAB „Švytintys dantys“, UAB „Brodent“, UAB „Domsana“, UAB „Vivaldia Odontologijos klinika“, IĮ D. Grudinskos odontologijos įmonė, UAB Afid dental (2.2.2.1 lentelė).

Nuo 2024 m. liepos 1 d. valstybės lygmeniu pradėta teikti pacientų pavėžėjimo paslauga, kai jiems reikia nuvykti iki gydymo įstaigos ir grįžti atgal. Savivaldybių lygmens nespecializuotam pavėžėjimui priskiriamas tik hemodializuojamų pacientų pavėžėjimas. Nespecializuotą hemodializuojamų pacientų pavėžėjimą Šalčininkų rajono savivaldybėje koordinuoja BĮ Šalčininkų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, hemodializės paslaugas rajone teikia UAB „Diaverum klinika“ Šalčininkų padalinys.

2.2.2.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės sveikatos priežiūros įstaigos 2026 m. pradžioje

Eil. Nr.	Sveikatos priežiūros įstaigos pavadinimas	Įstaigos adresas
Savivaldybės sveikatos įstaigos		
1.	Viešoji įstaiga Šalčininkų rajono poliklinika	Nepriklausomybės g. 38, Šalčininkai
1.1.	<i>Baltosios Vokės ambulatorija</i>	Vilniaus g. 18, Baltoji Vokė, Šalčininkų r. sav.
1.2.	<i>Jašiūnų ambulatorija</i>	Saulėtoji g. 29-1, Jašiūnai, Šalčininkų r. sav.
1.3.	<i>Turgelių ambulatorija</i>	P. Bžostovskio g. 1-3, Turgelių k., Turgelių sen., Šalčininkų r. sav.
2.	VŠĮ Šalčininkų ligoninė	Nepriklausomybės g. 38B, Šalčininkai
3.	VŠĮ „Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centras“	Ligoninės g. 2a, Eišiškės
Sveikatos priežiūros įstaigos		
4.	Šalčininkų rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	Nepriklausomybės g. 38, Šalčininkai
Privačios įstaigos		
5.	UAB „Jašiūnų šeimos klinika“	Saulėtoji g. 51, Šalčininkų k., LT-17100 Šalčininkų r.
6.	UAB „Eišiškių šeimos medicinos centras“	Saulėtoji g. 29-2, Jašiūnai, Šalčininkų r.
7.	UAB „Švytintys dantys“	M. Balinskio g. 5, Jašiūnai, LT-17249 Šalčininkų r.
8.	UAB „Brodent“	Gegužės a. 11, Eišiškės, Šalčininkų r.
9.	UAB „Omedika“	Nepriklausomybės g. 36-1, Šalčininkai
10.	UAB „Domsana“	Pramonės g. 4C, Šalčininkai
11.	UAB „Vivaldia Odontologijos klinika“	Vilniaus g. 45-21, Šalčininkai
12.	IĮ D. Grudinskos odontologijos įmonė	Vilniaus g. 43, Šalčininkai
13.	UAB „Diaverum Klinikos, Šalčininkų padalinys“	Nepriklausomybės g. 38, Šalčininkai
14.	UAB „AFID dental“	A. Mickevičiaus g. 7-17, Šalčininkai

(Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/sveikata/sveikatos-prieziuros-ir-visuomenes-sveikatos-istaigos/1393>; Viešas įmonių registras <https://rekvizitai.vz.lt/>)

VŠĮ Šalčininkų rajono poliklinika gyventojams teikia kvalifikuotas kokybiškas bei saugias ambulatorines asmens sveikatos priežiūros paslaugas. Nuo 2025 m. rugpjūčio mėn. įstaigoje pradėta teikti antrinio lygio paslaugas. Įstaigoje teikiamos šios sveikatos priežiūros paslaugos:

- šeimos gydytojo
- vidaus ligų gydytojo
- vaikų ligų gydytojo (I ir II lygio)
- gydytojo akušerio ginekologo (I ir II lygio)
- gydytojo chirurgo (I ir II lygio)
- budinčio gydytojo
- gydytojo odontologo
- burnos higienisto
- kineziterapeuto
- ergoterapeuto
- slaugytojo diabetologo

- ambulatorinės slaugos paslaugos namuose
- laboratorinių tyrimų
- procedūrų kabineto, EKG
- DOTS kabineto

VšĮ „Šalčininkų ligoninė“ – viešoji asmens sveikatos priežiūros įstaiga, teikianti specializuotas ir kvalifikuotas antrinio lygio stacionarines ir ambulatorines, taip pat slaugos bei palaikomojo gydymo paslaugas. Įstaigos veikla apima vidaus ligų, vaikų ligų, chirurgijos, reanimacijos, reabilitacijos ir kitas medicinos sritis.

Įstaiga teikia šias sveikatos priežiūros paslaugas:

- Antrinės stacionarinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas: vidaus ligų, vaikų ligų, reanimacijos ir intensyviosios terapijos (vaikams ir suaugusiesiems).
- Pirminės stacionarinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas: palaikomojo gydymo ir slaugos, paliatyviosios pagalbos.
- Antrinės ambulatorinės asmens sveikatos priežiūros paslaugas: vidaus ligų, neurologijos, kardiologijos, endokrinologijos, dermatovenerologijos, vaikų ligų, ortopedijos ir traumatologijos, fizinės medicinos ir reabilitacijos, oftalmologijos, otorinolaringologijos, anesteziologijos ir reanimatologijos, urologijos, akušerijos ir ginekologijos, chirurgijos, abdominalinės chirurgijos.
- Ambulatorinės diagnostikos ir reabilitacijos paslaugas: vaikų raidos sutrikimų ankstyvosios reabilitacijos, dienos stacionaro, radiologijos (rentgenodiagnostikos, ultragarsinių tyrimų), endoskopijos, echoskopijos.
- Bendrąsias asmens sveikatos priežiūros paslaugas: anestezijos, akušerio praktikos, bendrosios praktikos slaugos, dienos chirurgijos, dienos stacionaro, gydomojo masažo.

VšĮ Eišiškių asmens sveikatos priežiūros centras struktūroje veikia Globos bei Palaikomojo gydymo ir slaugos skyriai.

Įstaigoje teikiamos šios sveikatos priežiūros paslaugos:

- šeimos gydytojo paslaugos;
- vidaus ligų gydytojo paslaugos;
- vaikų ligų gydytojo paslaugos;
- medicinos gydytojo paslaugos;
- gydytojo ginekologo paslaugos;
- gydytojo chirurgo paslaugos;
- gydytojo odontologo paslaugos;
- ambulatorinės slaugos paslaugos namuose;
- laboratoriniai tyrimai.

Globos skyriuje teikiama stacionarinė pagyvenusių ir neįgalųjų asmenų globos veikla. Globotiniams organizuojami užimtumo užsiėmimai, teikiamos ergoterapijos ir fizioterapijos paslaugos, psichologo ir psichiatro konsultacijos bei socialinės paslaugos.

2.2.2.2 lentelė. Sveikatos priežiūros infrastruktūra Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jos palyginimas su šalies ir Vilniaus apskrities

Pavadinimas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	Pokytis 2020-2024 (2023) m., %
Lovų skaičius ligoninėse (be slaugos lovų) / vnt.						
Lietuvos Respublika	16 802**	16 957	16 085	15 747	15 468	-7,94
Vilniaus apskritis	5 116**	5 185	5 128	5 122	5 162	0,89
Šalčininkų rajono sav.	69**	69	49	45	45	-34,78
Lovų ligoninėse (be slaugos lovų) skaičius, tenkantis 10 tūkst. gyventojų / vnt.						
Lietuvos Respublika	59,8	60,4	56,3	54,6	53,5	-10,54

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Vilniaus apskritis	63,1	63,4	60,4	59,0	58,9	-6,66
Šalčininkų rajono sav.	23,0	23,2	16,5	15,1	15,1	-34,35
Stacionaro ligonių skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų atvejai 1						
Lietuvos Respublika	172,7**	175,5	182,7	187,3	n. d.	7,80
Vilniaus apskritis	160,1**	162,9	165,8	171,0	n. d.	6,37
Šalčininkų rajono sav.	182,7**	192,9	204,3	210,3	n. d.	13,12

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

2.2.2.3 lentelė. Ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugos Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jos palyginimas su šalies ir Vilniaus apskrities

Pavadinimas	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	Pokytis 2020-2022 m., %
Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius atvejai						
Lietuvos Respublika	623 207	667 164	677 945	687 123	n. d.	8,07
Vilniaus apskritis	167 333	189 007	185 284	n. d.	n. d.	9,69
Šalčininkų rajono sav.	6 936	7 257	6 089	n. d.	n. d.	-12,21
Asmenų, kuriems suteikta greitoji medicinos pagalba, skaičius, tenkantis 1 tūkst. gyventojų atvejai						
Lietuvos Respublika	221,8**	237,6	239,4	239,3	n. d.	7,31
Vilniaus apskritis	207,2**	232,1	222,3	n. d.	n. d.	6,79
Šalčininkų rajono sav.	229,1**	242,9	204,8	n. d.	n. d.	-10,61

Šaltinis: Valstybinė duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

n. d. - nėra duomenų, nors toks reiškinys (rodiklis) atitinkamu laikotarpiu buvo.

Valstybės duomenų agentūros 2020-2024 m. laikotarpio duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybės viešųjų sveikatos priežiūros įstaigų rodikliai, atsižvelgiant į šalies ir apskrities vidurkius, šalies sveikatos priežiūros įstaigų restruktūrizavimo ir tinklo optimizavimo kryptis bei rajono dydį ir gyventojų skaičių, vertinami neigiamai (2.2.2.2 lentelė). Lovų skaičius ligoninėse (be slaugos lovų) rajone per penkis metus sumažėjo net 34,78 %, kai tuo tarpu šalyje sumažėjo 7,94 %, o apskrityje netgi nežymiai – 0,89 % išaugo. Santykiniai lovų skaičiaus ligoninėse rodikliai (10 tūkst. gyventojų) rajone taip pat analogiškai sumažėjo (-34,35 %) ir žymiai viršijo mažėjimo tendencijas šalyje (-10,54 %) ir apskrityje (-6,66 %). Vertinant santykinius ligonių skaičiaus pokyčio rodiklius stacionaro ligoninėse (1 tūkst. gyventojų) 2020-2023 m. laikotarpiu, rajone jų kiekio augimas (13,12 %) beveik dvigubai viršijo šalies (7,80 %) ir apskrities (6,37 %) rodiklius.

Ambulatorinės sveikatos priežiūros paslaugų apimtys Šalčininkų rajone 2020-2022 m. sumažėjo net 12,21 % (2.2.2.3 lentelė), kai tuo tarpu asmenų, kuriems minėtu laikotarpiu buvo suteikta greitoji medicinos pagalba skaičius tiek šalyje, tiek apskrityje išsaugo atitinkamai 8,07 % ir 9,69 %. Santykinio rodiklio pokyčiai rajone (1 tūkst. gyventojų) taip pat neigiami (-10,61 %).

Šalčininkų rajono savivaldybėje pakankamai gerai išvystytas sveikatos priežiūros įstaigų tinklas, todėl svarbu – išlaikyti esamą tinklą. Reikėtų orientuotis į prioritetinių paslaugų plėtrą. Esminė savivaldybės sveikatos priežiūros problema, kaip ir kitose mažesnėse savivaldybėse – sveikatos priežiūros specialistų trūkumas.

2.2.3. Kultūros infrastruktūros būklės analizė

Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 1 kultūros centras su 12 padalinių, 1 centrinė biblioteka su 24 filialais, pramogų centrai, laisvalaikio ir sporto centras, laisvalaikio ir verslo centras bei turizmo ir jaunimo centras (2.2.3.1 lentelė). Iš viso rajone veiklą vykdo 42 kultūros įstaigos.

2.2.3.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros įstaigos 2025 m.

Eil. Nr.	Kultūros įstaigos pavadinimas	Kultūros įstaigos adresas
Kultūros centrai ir filialai		
1.	Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros centras:	Vilniaus g. 48 LT-17112, Šalčininkai
1.1.	<i>Jašiūnų dvaro sodybos rūmai</i>	J. Sniadeckio g. 2, Jašiūnai
1.2.	<i>Tautodailininkės Anos Krepšul muziejus</i>	Mokyklos g. 7, Tabariškės

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Kultūros įstaigos pavadinimas	Kultūros įstaigos adresas
1.3.	<i>Baltosios Vokės pramogų centras</i>	Vilniaus g. 10, Baltoji Vokė
1.4.	<i>Jašiūnų pramogų centras</i>	N. Balinskio g. 10, Jašiūnai
1.5.	<i>Akmenynės laisvalaikio salė</i>	Senoji g. 4, Akmenynės k.
1.6.	<i>Dieveniškų laisvalaikio salė</i>	Vilniaus g. 1a, Dieveniškės
1.7.	<i>Turgelių laisvalaikio salė</i>	Akmenynės g. 1, Turgeliai
1.8.	<i>Rūdninkų laisvalaikio salė</i>	Rūdninkų k.
1.9.	<i>Jančiūnų laisvalaikio salė</i>	Mokyklos g. 23, Jančiūnų k.
1.10.	<i>Dainavos laisvalaikio salė</i>	Sodų g. 85, Dainavos k.
1.11.	<i>Gerviškų laisvalaikio salė</i>	Šalčios g. 1, Gerviškų k.
1.12.	<i>Pabarės laisvalaikio salė</i>	Gėlių g. 7, Pabarės k.
Bibliotekos ir filialai		
2.	Šalčininkų rajono savivaldybės viešoji biblioteka	Vilniaus g. 48, Šalčininkai
2.1.	<i>Akmenynės biblioteka</i>	Senoji g., Akmenynės k.
2.2.	<i>Baltosios Vokės biblioteka</i>	Vilniaus g. 17, Baltosios Vokės m
2.3.	<i>Butrimonių biblioteka</i>	Mokyklos g. 5, Butrimonių k.
2.4.	<i>Čiužiakampio biblioteka</i>	Mokyklos g. 12 Čiužiakampio k.
2.5.	<i>Dainavos biblioteka</i>	Sodų g. 85, Dainavos k.
2.6.	<i>Didžiųjų Sėlų biblioteka</i>	D. Sėlų g. 39-2, D. Sėlų k.
2.7.	<i>Dieveniškų biblioteka</i>	Naujoji g. 11, Dieveniškų k.
2.8.	<i>Eišiškių suaugusiųjų biblioteka</i>	Gegužės a. 19, Eišiškių m.
2.9.	<i>Eišiškių vaikų biblioteka</i>	Kaštonų g. 5, Eišiškių m.
2.10.	<i>Gerviškų biblioteka</i>	Šalčios g. 1, Gerviškų k.
2.11.	<i>Jančiūnų biblioteka</i>	Darželio g. 32, Jančiūnų k.
2.12.	<i>Jašiūnų biblioteka</i>	J. Sniadeckio g. 8, Jašiūnų k.
2.13.	<i>Jurgelių biblioteka</i>	Mokyklos g. 20, Jurgelių k.
2.14.	<i>Kalesninkų biblioteka</i>	Parko g. 20, Kalesninkų k.
2.15.	<i>Pabarės biblioteka</i>	Jundzilo g. 43, Pabarės k.
2.16.	<i>Poškonių biblioteka</i>	Centrinė g. 4, Poškonių k.
2.17.	<i>Purvėnų biblioteka</i>	Saulėtoji g. 31, Daugidonių k.
2.18.	<i>Rūdninkų biblioteka</i>	Bažnyžios g. 8, Rūdninkų k.
2.19.	<i>Skynimų biblioteka</i>	Sodų g. 2, Skynimų k.
2.20.	<i>Šalčininkėlių biblioteka</i>	Vilniaus g. 20, Šalčininkėlių k.
2.21.	<i>Tabariškių biblioteka</i>	Mokyklos g., Tabariškių k.
2.22.	<i>Tribonių biblioteka</i>	Parko g. 1, Tribonių k.
2.23.	<i>Turgelių biblioteka</i>	Ilgoji g. 4, Turgelių k.
2.24.	<i>Zavišonių biblioteka</i>	Vandziagolskio g., Zavišonių k.
Kitos kultūros įstaigos		
3.	Baltosios Vokės pramogų centras	Vilniaus g. 10, Baltoji Vokė
4.	Vladislavo Kozakevičiaus laisvalaikio ir sporto centras	Mokyklos g. 9, Šalčininkėliai
5.	Eišiškių laisvalaikio ir verslo centras	Ažuolų g. 3, Eišiškės
6.	Turizmo ir jaunimo centras	Parko g. 16, Vilkiškės, Turgelių sen.

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/veiklos-sritys/kultura/502>; <https://www.salcininkuvb.lt/lt/>

2.2.3.1. Kultūros centrai

Šalčininkų rajono savivaldybė pasižymi gana gerai išvystytu ir aktyviu kultūros centro padalinių tinklu. Pažymėtina, kad per 2020-2024 m. laikotarpį kultūros centrų skaičiaus pokytis savivaldybėje sudarė 0 %, t. y. kultūros centrų skaičius išliko nepakitęs – 1 kultūros centras su 12 padalinių. Palyginimui, minėtu laikotarpiu tiek šalyje, tiek apskrityje kultūros centrų skaičius sumažėjo atitinkamai 4,11 % ir 9,91 % (6.2.3.1.1 lentelė).

2.2.3.1.1 lentelė. Kultūros centrų skaičiaus kaita šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajone 2020-2024 m.

	Kultūros centrų skaičiaus kaita / vnt.					
	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	Pokytis 2020-2024 m., %
Lietuvos Respublika	634	615	588	595	608	-4,11
Vilniaus apskritis	111	107	101	102	100	-9,91
Šalčininkų rajono savivaldybė	13	13	13	13	13	0

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt>

2.2.3.1.2 lentelė. Meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus kaita šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajone 2020-2024 m.

	Meno mėgėjų kolektyvų skaičius / vnt.					
	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	Pokytis 2020-2024 m., %
Lietuvos Respublika	3 520	3 370	3 318	3 330	3 195**	-9,23
Vilniaus apskritis	514	470	475	474	439	-14,59
Šalčininkų rajono savivaldybė	29	29	34	30	31	6,45

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt>

** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

Šalčininkų rajono kultūros įstaigose veikia mėgėjiški kolektyvai, kurie vienija apie 300 dalyvių. Jų veikla propaguoja rajono kultūrą ne tik šalyje, bet ir užsienyje. Pagrindinių meno mėgėjų kolektyvų sąrašas pateiktas 2.2.3.1.3 lentelėje. 2020-2024 m. laikotarpiu meno mėgėjų kolektyvų skaičius savivaldybėje išaugo (6,45 %), nors per tą patį laikotarpį tiek šalyje, tiek apskrityje buvo stebimas meno mėgėjų kolektyvų skaičiaus sumažėjimas (atitinkamai -9,23 % ir -14,59 %) (2.2.3.1.2 lentelė).

2.2.3.1.3 lentelė. Šalčininkų kultūros centre ir jo padaliniuose veikiantys pagrindiniai mėgėjų meno kolektyvai

Eil. Nr.	Kolektyvo pavadinimas	Pastabos
1.	Dainų ir šokių ansamblis „Solčane“	Vilniaus g. 48, Šalčininkai, Šalčininkų kultūros centre
2.	Dainų ir šokių ansamblis „Eišiščane“	Ažuolų g. 3, Eišiškės, LT-17174 Šalčininkų r. Eišiškių laisvalaikio ir verslo centro centre
3.	Folkloro ansamblis „Znad Merečanki“	M. Balinskio g. 75, Jašiūnai, Jašiūnų laisvalaikio salėje
4.	Folklorinis ansamblis „Turgielianka“	Turgelių k., Turgelių laisvalaikio salėje, 60 dalyvių
5.	Vaikų dainų ir šokių ansamblis „Solčanka“	Mokyklos g. 22, Šalčininkai
6.	Šalčininkų kultūros centro šokių grupė „Smile“	
7.	Dieveniškių vaikų estradinis ansamblis „Braškės“	
8.	Eišiškių estradinis ansamblis	
9.	Šalčininkų kultūros centro estradinis ansamblis	

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/kultura/meno-kolektyvai/1387>

Kasmet Šalčininkų rajone organizuojama visa eilė tradicinių renginių. Šalčininkų kultūros centras nuo 2005 metų organizuoja kalėdinius teatralizuotus vaidinimus, taip pat Užgavėnės, Rasos šventę netoli Poškonų prie Gaujos upės, kartu su Jašiūnų seniūnija – Joninių šventę Jašiūnuose. Tradicinę lenkų folkloro šventę Šalčininkuose „Daina prie Šalčios“, nuo 1995 metų kasmet pirmąjį gegužės sekmadienį organizuoja Šalčininkų kultūros centras ir Lietuvos lenkų sąjungos Šalčininkų skyrius, kartu pagerbiant Lenkijos Konstitucijos šventę ir paminint Motinos dieną. Turgelių seniūnijoje organizuojama Žolinė – Marijos ėmimo į dangų šventė. Šalčininkų kultūros centro renginys „Jaunimo vasara“ kasmet paskutinį rugpjūčio sekmadienį organizuojamas galvojant apie jaunimą ir apie visus, mėgstančius muziką. Pirmąjį rugsėjo sekmadienį Šalčininkų miesto parke vyksta Derliaus šventė, organizuojama Šalčininkų kultūros centro, kurioje susirenka rajono ūkininkai, kad kartu pagerbtų rugiapjūtės ir visų rudens lauko darbų pabaigą.

2.2.3.2. Bibliotekos

Šalčininkų rajono savivaldybės bibliotekų tinklą sudaro Šalčininkų rajono savivaldybės viešoji biblioteka su 24 filialais (2.2.3.1 lentelė). Bibliotekų skaičiaus pokyčių statistika 2019-2023 m. laikotarpiu pateikta 2.2.3.2.1 lentelėje.

2.2.3.2.1 lentelė. Viešųjų bibliotekų skaičiaus pokytis šalyje, Vilniaus apskrityje ir Šalčininkų rajono savivaldybėje

	Viešųjų bibliotekų skaičius / vnt.					Pokytis 2019-2023 m., %
	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	
Lietuvos Respublika	1 232	1 220	1 200	1 183	1 165	-5,44
Vilniaus apskritis	183	182	177	175	174	-4,92
Šalčininkų rajono savivaldybė	26	26	26	25	25	-3,85

Šaltinis: Lietuvos Respublikos Kultūros ministerija, <https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bibliotekos/biblioteku-statistika-1/>

2019-2023 m. laikotarpiu bibliotekų skaičius savivaldybėje sumažėjo 3,85 %. Kiek didesni neigiami pokyčiai buvo fiksuojami šalyje ir apskrityje. Per penkis metus Lietuvoje sumažėjo 67 bibliotekomis (pokytis -5,44 %), o Vilniaus apskrityje – 9 bibliotekomis (pokytis -4,92 %).

Vertinant Šalčininkų rajono savivaldybės bibliotekų lankytojų (apsilankymų) skaičių minėtu laikotarpiu, jis sumažėjo 1,13 karto (nuo 91 344 iki 80 753 apsilankymų). Nežymiai reikšmingesni lankytojų srauto sumažėjimai buvo nustatyti ir apskrityje – 1,30 karto (nuo 1 836 657 iki 1 418 478 apsilankymų) bei Lietuvoje – 1,25 karto (nuo 9 642 132 iki 7 700 072 apsilankymų).

Nagrinėjamu laikotarpiu analogiškai bibliotekų skaičiui sumažėjo ir Šalčininkų rajono savivaldybės bibliotekose esančių kompiuterių, turinčių internetinę prieigą, skaičius – 1,04 % (nuo 26 iki 25). Vilniaus apskrityje ir Lietuvoje tokių kompiuterių skaičius bibliotekose sumažėjo panašiai ir analogiškai – 1,05 karto, atitinkamai nuo 183 iki 174 apskrityje ir nuo 1225 iki 1165 šalyje.

2.2.3.3. Kita kultūros infrastruktūra

Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia Baltosios Vokės pramogų centro kraštotyros muziejus, įkurtas 1998 m. pramogų centre. Muziejaus iniciatorė – Adelė Zienienė. Muziejus turi tris skirtingos paskirties patalpas: pirmoji salė – kūrybinės dirbtuvės, antroji salė – miestelio istorijos ekspozicija, trečioji salė – butis.

Tautodailininkės Anos Krepšul muziejus. Tabariškių kaime nuo 2008 m. veikiančiame tautodailininkės Anos Krepšul muziejuje Šalčininkų rajono savivaldybės ir Tabariškių bendruomenės pastangomis įrengtos dvi darbų eksponavimo salės, kuriose lankytojai gali pamatyti ne tik paveikslus, siuvinėtus darbus, bet ir dalį tautodailininkės namų – kambario fragmentus. 2013 m. muziejuje buvo įrengta dar viena salė, kurioje eksponuojami ypatingi Anos Krepšul rankdarbiai – siuvinėti paveikslai, siuvinėti ir jos pasiūti rūbai, jos pačios sugalvoto raukyto siuvinėjimo ir siuvimo kilimai. Kiekvienais metais, bendradarbiaujant su bendruomene „Wspólnota Polska“ iš Baltstogės, muziejuje organizuojamas tapybos pleneras „Su A. Krepšul tapyba“. Plenero metu vaikai supažindinami su įvairiomis tapybos ir siuvinėjimo technikomis, kurias naudojo A. Krepšul, kurdama savo paveikslus, o užsiėmimai baigiasi vaikų darbų paroda.

Jašiūnų dvaro muziejus, priklausantis Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros centrui.

Jašiūnų dvaras – ypatingas kultūros paveldo objektas, turintis tiek regioninę, tiek nacionalinę reikšmę. Dvaras įdomus ne tik kaip vėlyvojo klasicizmo stiliaus statinys, bet ir kaip žymių istorinių asmenybių, Vilniaus universiteto mokslininkų traukos vieta ir mokslininkų-dvarininkų rezidencija. Jašiūnų dvare lankytojai gali pažinti to meto kultūrinę aplinką per inovatyviai pristatomas ekspozicijas. Čia taip pat vyksta edukacinės programos, teikiamos kompleksinės turizmo paslaugos.

Muziejaus ekspozicijos pagrindas – Jašiūnų dvaro laikotarpis nuo 1811 m., Apšvietos ir Romantizmo epochų susidūrimas ir dvaro kultūrinis klestėjimas. Pirmame Jašiūnų dvaro sodybos pastato aukšte įrengtos dvi muziejaus patalpos, kurių viena skirta dvaro buičiai ir kultūrai, kita – epochos dvasiai atspindėti. Pirmojoje muziejaus patalpoje yra sudaryta galimybė rengti edukacines programas, yra stalas ir monitoriai edukaciniais žaidimais. Antro aukšto patalpų erdvės suformuotos taip, kad galėtų būti pritaikomos kaip salės nedideliems seminarams, bet neužgožtų memorialinių akcentų. Didžiojoje konferencijų salėje yra sudaryta galimybė rengti kilnojamąsias ekspozicijas, čia taip pat yra pianinas ir originalių paveikslų reprodukcijos. Muziejaus patalpos yra pritaikytos ne tik grupėms, bei ir pavieniams asmenims bei neįgaliesiems, edukacinei veiklai, o ekspozicija pristatoma trimis kalbomis.

2.2.3.4 Bendruomenės

Remiantis Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis, 2025 m. pradžioje savivaldybėje veikė 30 bendruomenių, įskaitant Šalčininkų miesto vietos veiklos grupę (VVG) (2.2.3.4.1 lentelė). 8 bendruomenės veikia rajono miestuose: 4 – Eišiškėse, 3 – Baltojoje Vokėje ir 1 – Šalčininkuose. Likusios bendruomenės veikia rajono miesteliuose ir kaimuose.

Savivaldybėje įsteigta Šalčininkų miesto VVG, kurios buveinės adresas – Vilniaus g. 30, Šalčininkai. Pagrindiniai grupės veiklos tikslai – pagerinti vietinės įsidarbinimo galimybes ir didinti bendruomenių socialinę integraciją, išnaudojant vietos bendruomenių, verslo ir vietos valdžios ryšius; skatinti ir palaikyti vietines iniciatyvas verslo, socialinės atskirties, aplinkos apsaugos, švietimo, kultūros, sveikatingumo, sporto ir kitose srityse; rengti ir įgyvendinti Šalčininkų miesto vietos plėtros strategijas; organizuoti ir teikti paramą vietos projektams ir iniciatyvoms įgyvendinti ir kt.

2.2.3.4.1 lentelė. Bendruomenės Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas
1.	Akmenynės bendruomenės centras	Akmenynės k., Šalčininkų r.
2.	Balandžių kaimo bendruomenė	Balandžių k., Šalčininkų r.
3.	Baltosios Vokės bendruomenė	Vilniaus g.17, Baltoji Vokė, Šalčininkų r.
4.	Baltosios Vokės krašto bendruomenės centras	Vilniaus g.17, Baltoji Vokė, Šalčininkų r.
5.	Butrimonių bendruomenės centras	Butrimonių k., Šalčininkų r.
6.	Dailidžių bendruomenės centras	Mokyklos g. 2, Dailidžių k., Šalčininkų r.
7.	Dainavos bendruomenės centras	Dainavos k., Šalčininkų r.
8.	Daugidonių bendruomenės centras	Daugidonių k., Šalčininkų r.
9.	Dieveniškių bendruomenės centras	Dieveniškių mst., Šalčininkų r.
10.	Eišiškių bendruomenės centras	Ažuolų g. 3, Eišiškės, Šalčininkų r.
11.	Eišiškių krašto bendruomenė „Eikšys“	Varėnos pl. 8, Eišiškės, Šalčininkų r.
12.	Eišiškių krašto mylėtojų draugija	Raubiškių g. 5, Eišiškės, Šalčininkų r.
13.	Gėlūnų kaimo bendruomenė	Gėlūnų k., Šalčininkų r.
14.	Jašiūnų kaimo bendruomenės centras	Saulėtoji g. 7, Jašiūnų mst., Šalčininkų r.
15.	Kalesninkų bendruomenės centras	Kalesninkų k., Šalčininkų r.
16.	Macelių bendruomenės centras	A. Mickevičiaus g. 9-13, Baltoji Vokė, Šalčininkų r.
17.	Mantviliškių bendruomenės centras	Mantviliškių k., Šalčininkų r.
18.	Merkio aukštupio krašto bendruomenė	Centrinė g. 14, Buikų k., Šalčininkų r.
19.	Nevainionių kaimo bendruomenė	Nevainionių k., Šalčininkų r.
20.	Pabarės bendruomenės centras	Pabarės k., Šalčininkų r.
21.	Poškonių bendruomenės centras	Poškonių k., Šalčininkų r.
22.	Rūdninkų kaimo bendruomenės centras	Rūdninkų k., Šalčininkų r.
23.	Šalčininkėlių krašto bendruomenės centras	Šalčininkėlių k., Šalčininkų r.
24.	Turgelių seniūnijos bendruomenės centras	Turgelių k., Šalčininkų r.
25.	Tabariškių bendruomenės centras	Tabariškių k., Šalčininkų r.
26.	Žagarinės kaimo bendruomenė	Žagarinės k., Šalčininkų r.
27.	Versekos krašto asociacija	Mokyklos g. 4, Matuizų k., Šalčininkų r.
28.	Bendruomenė „Kaštonas“	Kaštonų g. 7-1, Eišiškės, Šalčininkų r.
29.	Tribonių kaimo bendruomenė	Parko g. 1, Tribonių k., Šalčininkų r.
30.	Šalčininkų miesto vietos veiklos grupė (VVG)	Vilniaus g. 30, Šalčininkai, Šalčininkų r.

Šaltiniai: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/bendruomenes/vietos-bendruomenes/1657>; <https://salcininkai.lt/bendruomenes/salcininku-miesto-vietos-veiklos-grupe/1855>

2.2.4. Socialinių paslaugų infrastruktūros būklės analizė

Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos skyriaus duomenimis, 2025 m. socialinių paslaugų tinklą rajone sudarė 15 įstaigų (2.2.4.1 lentelė). Daugiausia šių įstaigų – 11 – veikia rajono miestuose: 8 – Šalčininkų mieste, po 1 – Eišiškėse ir 2 Baltojoje Vokėje. Likusios 4 įstaigos veiklą vykdo rajono kaimo vietovėse.

Socialines paslaugas Šalčininkų rajono savivaldybės gyventojams teikia 5 įstaigos – Šalčininkų rajono šeimos ir vaiko gerovės centras, turintis 3 padalinius – Vaiko globos padalinį, Globos centro padalinį bei Vaiko ir motinos krizių centro padalinį; Čiužiakampio socialinių paslaugų namai, turintis 2 padalinius – Socialinės globos padalinys, Savarankiško gyvenimo namų padalinys, Šalčininkų socialinių paslaugų centras, Šalčininkų rajono sutrikusio intelekto žmonių dienos užimtumo centras bei VšĮ „Eišiškių asmens sveikatos priežiūros įstaiga“ Globos skyrius. Socialinė globa neįgaliams Šalčininkų rajono savivaldybės gyventojams (asmenims su negalia) taip pat teikiama įvairiuose valstybiniuose

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

socialinės globos namuose kitose savivaldybėse. Bendruomeninės socialinės paslaugos vaikams ir šeimoms rajone teikiamos 6 vaikų dienos centruose (VDC). Kompleksinės socialinės paslaugos „vieno langelio“ principu įgyvendinant socialinį projektą „Kompleksiškai teikiamų paslaugų šeimai plėtra Šalčininkų rajone“, skirtą visoms rajono šeimoms, siekiančioms darnios atmosferos savo namuose, teikiamos Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos partnerio – VšĮ „Dievo gailestingumo bendruomenė“ būstinėje veikiančiuose Bendruomeniniuose šeimos namuose. Socialinė rehabilitacija asmenims su negalia bendruomenėje rajono gyventojams teikiama 5 įstaigose tarp jų – viešosiose įstaigose (VšĮ), asociacijose.

Rajono gyventojų socialinių paslaugų poreikis yra tiesiogiai susijęs su vykstančiais socialiniais procesais visuomenėje. Juos lemia tiek objektyvūs, tiek subjektyvūs veiksniai: gyventojų senėjimas, dalyvumo lygis, nedarbas, emigracija, žalingi įpročiai, skatinantys socialinę riziką ir vaikų nepriežiūrą. Savivaldybėje socialinių paslaugų infrastruktūra kuriama atsižvelgiant į gyventojų socialinių paslaugų poreikius. Išanalizavus socialinių paslaugų įstaigų tinklą ir teikiamas socialines paslaugas rajono savivaldybėje, pastebima, kad daugiausia socialinių paslaugų įstaigų yra įsikūrę savivaldybės centre – Šalčininkuose. Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis rajono gyventojų gyvena kaimo vietovėse, siekiama užtikrinti socialinės priežiūros ir socialinės globos pasiekiamumą, todėl šios įstaigos paslaugas organizuoja visoje rajono teritorijoje.

2.2.4.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybėje socialines ir bendruomeninės paslaugas teikiančios įstaigos 2025 m. ir jų teikiamos paslaugos rajono seniūnijose.

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Adresas ir kontaktai	Teikiamos paslaugos
Socialinės paslaugos gyventojams			
1.	Šalčininkų rajono šeimos ir vaiko gerovės centras	Bažnyčios g. 25, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Intensyvi krizių įveikimo pagalba, Pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems ir nuolatiniams globotojams, įtėviams ir šeimynų dalyviams ar besirengiantiems jais tapti
1.1.	<i>Globos centras</i>		
1.2.	<i>Vaiko globos padalinys (Šeiminiai namai)</i>		
1.3.	<i>Vaiko ir motinos krizių centras</i>		
2.	Šalčininkų rajono savivaldybės Čiužiakampio socialinių paslaugų namai	Vilties g. 14, Čiužiakampio k., Gerviškių sen., Šalčininkų r.	Apgyvendinimas savarankiško gyvenimo namuose, Trumpalaikė / ilgalaikė socialinė globa, Bendrosios ir specialiosios socialinės paslaugos
2.1.	<i>Socialinės globos padalinys</i>		
2.2.	<i>Savarankiško gyvenimo namai</i>	Vilties g.12, Čiužiakampio k., Gerviškių sen., 17228 Šalčininkų r.	socialinės priežiūros paslaugos
3.	Šalčininkų socialinių paslaugų centras	Sodų g. 3A, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Pagalba į namus, Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas, Palydėjimo paslauga jaunuoliams, Socialinė priežiūra šeimoms, Psichosocialinė pagalba, Laikino atokvėpio paslauga
4.	Šalčininkų rajono sutrikusio intelekto žmonių dienos užimtumo centras	Nepriklausomybės g. 38A, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Laikino atokvėpio paslauga
Bendruomeninės socialinės paslaugos vaikams ir šeimoms			
1.	Eišiškių Kristaus Žengimo į dangų parapija	Bažnyčios g. 37, Eišiškės, Šalčininkų r. sav.	Vaikų dienos socialinė priežiūra
2.	Baltosios Vokės krašto bendruomenės centras	A. Mickevičiaus g. 1, Baltoji Vokė, Šalčininkų r. sav.	Vaikų dienos socialinė priežiūra
3.	Bendrija „Europos inovacijos“	Mokyklos g. 22, Šalčininkai	Vaikų dienos socialinė priežiūra
4.	Šalčininkėlių Šv. Jurgio parapija	Vilniaus g. 18, Šalčininkėlių k., Šalčininkų r. sav.	Vaikų dienos socialinė priežiūra
5.	Vaikų dienos centras „Šaltinis“	Vilniaus g. 8, Baltoji Vokė, Baltosios Vokės sen., Šalčininkų r. sav.	Vaikų dienos socialinė priežiūra
6.	VšĮ „Dievo gailestingumo bendruomenė“	Solidarumo pl. 40, Tartoko k., Šalčininkų r. sav.	Vaikų dienos socialinė priežiūra Psichosocialinė pagalba
Socialinė rehabilitacija asmenims su negalia bendruomenėje			
1.	Viešoji įstaiga LASS pietvakarių centras	Architekto g. 5-2, Šalčininkai	Pagalba į namus

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Socialinių paslaugų įstaigos pavadinimas	Adresas ir kontaktai	Teikiamos paslaugos
Socialinės paslaugos gyventojams			
			Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas Socialinė reabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje
2.	Viešoji įstaiga Vilniaus kurčiųjų centras	Solidarumo pl. 40, Tartoko k., Šalčininkų r. sav.,	Socialinė reabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje
3.	Lietuvos sutrikusio intelekto žmonių globos bendrijos „Viltis“ Šalčininkų padalinys	Nepriklausomybės g. 38A, Šalčininkai	Socialinė reabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje Socialinių įgūdžių ugdymas, palaikymas ir (ar) atkūrimas
4.	Lietuvos sutrikusios psichikos žmonių globos bendrijos Šalčininkų skyrius	Mokyklos g. 15, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Socialinė reabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje
5.	Šalčininkų rajono neįgaliųjų draugija	Plento g. 7, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Socialinė reabilitacija neįgaliesiems bendruomenėje

Šaltiniai: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/socialine-parama/socialines-istaigos/1397>;

<https://salcininkai.lt/akreditacija/istaigos-teikiancios-akredituotas-socialines-prieziuros-paslaugas-salcininku-rajono-savivaldybeje/1952>

Vertinant 2023 m. senyvo amžiaus asmenims teikiamų paslaugų išvystymo rodiklius, remiantis Šalčininkų rajono savivaldybėje teikiamų socialinių paslaugų apimčių palyginimu su nustatytais Lietuvos normatyvais, savivaldybės rodiklis siekia 42,52 gavėjų 1 000 gyventojų, kai šalies minimalus rodiklis – 56,5 gavėjų 1 000 gyventojų. Rajone pakankama apimtimi teikiamos ir vystomos pagalbos į namus, dienos socialinės globos asmens namuose, ilgalaikės socialinės globos paslaugos. Žemesni rodikliai fiksuojami organizuojant senyvo amžiaus asmenims dienos socialinę globą įstaigoje (dienos centre), trumpalaikę socialinę globą (asmens namuose arba įstaigoje).

Socialinių paslaugų darbingo amžiaus asmenims su negalia išvystymo analizė 2023 m. parodė, kad savivaldybės rodiklis siekė 30,52 gavėjų 1 000 gyventojų, kai šalies minimalus rodiklis – 125,0 gavėjų 1 000 gyventojų. Rajone stengiamasi organizuoti pagalbos į namus, dienos socialinės globos įstaigoje (dienos centre), trumpalaikės socialinės globos ar ilgalaikės socialinės globos socialinės globos įstaigoje, socialinių įgūdžių ugdymo, palaikymo ir/ar atkūrimo socialinėse dirbtuvėse paslaugas, tačiau jaučiamas ne tik paslaugų gavėjų trūkumas bet ir paslaugų, kurios užtikrintų darbingo amžiaus asmenų su negalia socialinių įgūdžių ugdymą, savarankiškumą, o taip pat apgyvendinimo grupinio gyvenimo namuose, apsaugotame būste ar savarankiško gyvenimo namuose trūkumas. Minėti trūkumai planuojami kompensuoti 2024–2027 m., įgyvendinus bendruomeninių socialinių paslaugų infrastruktūros plėtros projektus.

Savivaldybėje pakankamai išvystytos socialinės paslaugos vaikams (jų šeimoms) – rodiklis siekia 94,85 gavėjų 1 000 gyventojų, kai šalies minimalus rodiklis – 76,0 gavėjų 1 000 gyventojų, tačiau fiksuojami maži socialinių paslaugų vaikams su negalia (jų šeimoms) rodikliai (atitinkamai 17,96 ir 265). Mažai šeimų naudojasi laikino atokvėpio, dienos socialinės globos asmens namuose ar įstaigoje paslaugomis.

Socialinės paslaugos likusiems be tėvų globos vaikams (jų šeimoms) išvystytos itin plačiai – rodiklis siekia 999,9 gavėjų 1 000 gyventojų, kai šalies minimalus rodiklis – 680 gavėjų 1 000 gyventojų. Aktyviai teikiama pagalba globėjams (rūpintojams), budintiems globotojams, įtėviams, o tai sąlygoja žemus vaikų globos bendruomeniniuose vaikų globos namuose rodiklius.

Vertinant socialinę riziką patiriantiems suaugusiems asmenims (jų šeimoms) teikiamų paslaugų išvystymo rodiklius, savivaldybės rodiklis yra nepakankamas ir siekia 1,47 gavėjų 1 000 gyventojų, kai šalies minimalus rodiklis – 11,0 gavėjų 1 000 gyventojų.

Savivaldybės administracijos padalinių (Socialinės paramos ir sveikatos apsaugos skyriaus, seniūnijų ir kt.), socialinės paskirties įstaigų ir nevyriausybių organizacijų pastangomis dauguma gyventojų gauna pagal poreikį bendrąsias ir specialiąsias socialines paslaugas. Savivaldybė taip pat perka ilgalaikės socialinės globos paslaugas institucijose ne tik suaugusiems asmenims su negalia, bet ir vaikams, likusiems be tėvų globos. Perkant paslaugas vaikams be tėvų globos, savivaldybė siekia

sudaryti sąlygas vaikams augti stabilioje aplinkoje, gauti reikalingą emocinę ir psichologinę paramą, ugdymą bei pasirengimą savarankiškam gyvenimui. Institucinė globa vaikams yra skiriama tik tuomet, kai nėra galimybių suteikti tinkamos globos šeimoje ar alternatyvioje aplinkoje.

Išnagrinėjus esamą socialinių paslaugų infrastruktūros išsidėstymą ir socialinių paslaugų teikimo pakankamumą Šalčininkų rajono savivaldybėje lygi, galima daryti išvadą, kad rajone esama socialinių paslaugų infrastruktūra nepakankama ir netolygiai išvystyta, trūksta socialinių ir bendruomeninių kompleksinių paslaugų įvairioms asmenų grupėms.

Atsižvelgiant į tai, prioritetinės socialinių paslaugų plėtros kryptys savivaldybėje yra stiprinti jau teikiamas ir plėsti socialines paslaugas šeimai ir vaikui; teikti visoms šeimoms ir vaikams rieinamas kompleksines paslaugas, stiprinant tėvystės įgūdžius, vaikų ir tėvų ryšį, puoselėjant vaikų ir šeimų emocinę gerovę; integruoti socialiai pažeidžiamus vaikus į šeimą ir visuomenę, užtikrinti socialinės rizikos šeimų vaikams socialinės priežiūros paslaugų teikimą, o likusiems be tėvų globos vaikams – socialinę globą; užtikrinti kokybišką asmenų su negalia socialinę integraciją. Skatinti kokybišką socialinių paslaugų teikimą asmenims su negalia ir senyvo amžiaus asmenims; gerinti socialinių paslaugų infrastruktūrą, plečiant socialines paslaugas įvairioms asmenų grupėms; tobulinti socialinėje srityje dirbančių darbuotojų profesinę kompetenciją; plėsti prevencinių socialinių paslaugų teikimą; organizuoti ir teikti palydėjimo paslaugą jaunuoliams; o taip pat plėsti socialinės priežiūros paslaugas, siekiant įkurti grupinio gyvenimo namus, apsaugotą būstą, socialines dirbtuves suaugusiems asmenims su proto ir/ar psichikos negalia.

2.2.5. Gyvenamojo fondo įvertinimas

Valstybės duomenų agentūros duomenimis 2024 m. pabaigoje bendras gyvenamasis fondas Šalčininkų rajono savivaldybėje, įvertinant tiek privačią, tiek valstybės ir savivaldybės nuosavybę, sudarė 1 110,6 tūkst. m². Šis rodiklis nuo 2020 m. išaugo 3,83 %, tuo tarpu apskrityje minėtas pokytis sudarė 8,27 %, šalyje – 5,74 %. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2024 m. siekė 37,2 m² ir buvo mažesnis už apskrities (37,3 m²) ir šalies (38,9 m²) vertes (2.2.5.1 lentelė).

Bendras būstų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje nuo 2020 iki 2024 m. padidėjo 381 būstais ir šis pokytis sudarė 2,55 % (apskrityje – 6,58 %, šalyje – 4,35 %) (6.2.5.2 lentelė). Rajone daugiausiai išaugo būstų, turinčių 1-2 butus, skaičius, kuris nuo 2020 iki 2024 m. padidėjo 319 būstais (2,95 %). Visų namų tipų būsto plotas rajone išaugo 3,83 % (apskrityje – 8,27 %, šalyje – 5,74 %). Vidutinis būsto dydis minėtu laikotarpiu rajone taip pat nežymiai (1,34 %) išaugo.

2.2.5.1 lentelė. Gyvenamasis fondas metų pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybėje bei jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Duomenų pavadinimas	Teritorijos pavadinimas	2020	2021	2022	2023	2024
Gyvenamasis fondas, tūkst. m ² (privati, valstybės ir savivaldybių nuosavybė)	Lietuvos Respublika	105 856,2	107 642,7	109 442	111 047,2	112 306,8
	Vilniaus apskritis	29 994,3	30 761	31 486,3	32 153,1	32 698,3
	Šalčininkų r. sav.	1 068,1	1 084,1	1 094,7	1 105,7	1 110,6
Naudingas plotas, tenkantis vienam gyventojui, m ²	Lietuvos Respublika	37,7	38,4	38,3	38,5	38,9
	Vilniaus apskritis	37,0	37,6	37,1	37,0	37,3
	Šalčininkų r. sav.	35,5	36,5	36,8	37,0	37,2

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt>

6.2.5.2 lentelė. Būsto tipų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje metų pabaigoje

Būsto tipas	2020	2021	2022	2023	2024
Būstų skaičius, vnt. (visi namų tipai)	14 553	14 724	14 806	14 887	14 934
Būstų skaičius, vnt. (1-2 butų namai)	10 496	10 608	10 691	10 777	10 815
Būstų plotas, tūkst. M ² (visi namų tipai)	1 068,1	1 084,1	1 094,7	1 105,7	1 110,6
Būstų plotas, tūkst. M ² (1-2 butų namai)	856	868,2	878,4	889,6	893,9
Vidutinis būsto dydis, m ²	73,4	73,6	73,9	74,3	74,4

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt>

2.2.5.1 Būsto atnaujinimas

Lietuvoje dauguma daugiabučių yra pastatyti iki 1993 m. Jų inžinerinės sistemos yra susidėvėjusios, o pastatams dažnai reikia renovacijos. Pagrindinis daugiabučių namų renovacijos tikslas – sumažinti šildymo sąskaitas, palaikyti komfortišką temperatūrą butuose, pagerinti gyvenimo kokybę ir daugiabučio estetinį vaizdą, o taip pat sumažinti poveikį aplinkai. Pastatų atnaujinimo (modernizavimo) metu yra keičiamos arba pertvarkomos namo inžinerinės sistemos, langai, lauko durys, vykdomi stogų, sienų apšiltinimo darbai, stiklinami balkonai, diegiamos atsinaujinančių energijos išteklių inžinerinės sistemos.

Šalčininkų rajono savivaldybė kasmet dalyvauja Aplinkos ministerijos paskelbtuose kvietimuose renovuoti daugiabučius. Į savivaldybę gali kreiptis patys daugiabučių gyventojai arba savivaldybė siūlo dalyvauti modernizavimo programoje jos nuostatus atitinkantiems daugiabučiams. Svarbiausi rodikliai – iki 1993 m. statytas daugiabutis, pasižymintis dideliu šilumos energijos suvartojimu. Šalčininkų rajono savivaldybės tikslas – kuo daugiau renovuotų namų. Daugiabučių atnaujinimas pagal modernizavimo programą Šalčininkuose prasidėjo 2013 m., o Šalčininkų miesto pavyzdžiu taip pat seka ir kitos gyvenvietės – Eišiškės, Tribonys, Pabarė, Baltoji Vokė.

Aplinkos ministerijos Aplinkos projektų valdymo agentūros (APVA) 2025 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje iš 380 daugiabučių yra renovuoti tik 40 namų. Tai sudaro vos 10,5 % visų rajono daugiabučių (šalyje šis rodiklis siekia 14,5 %). Daugiausiai daugiabučių buvo renovuota 2016 m. ir 2024 m. – po 8 namus (2.2.5.1.1 pav.). Palyginimui su kitomis savivaldybėmis, Šalčininkų rajoną daugiabučių renovacijoje lenkia tik 36 savivaldybės, o žemesniais daugiabučių renovavimo rodikliais pasižymi 23 savivaldybės.

Šiuo metu savivaldybėje renovuojama 15 namų, sudarytos 3 kredito sutartys ir nupirkti 12 rangos darbų. Šalčininkų rajone renovacijos procesu faktiškai pasiektas skaičiuojamųjų šiluminės energijos sąnaudų sumažėjimas, siekiantis 59 % (nuo vidutiniškai 323,6 kWh/m² prieš renovaciją iki vidutiniškai 130,9 kWh/m² po renovacijos), o tai yra kiek mažiau nei šalies vidurkis (63,1 %). Renovuoti daugiabučiai, prieš renovaciją priskirti E, F ir D energinio naudingumo klasėms, po renovacijos pasiekė C (82,5 % daugiabučių) ar net B (likę 17,5 %) energinio naudingumo klases. Renovacijos dėka rajone 66,6 t CO₂ ekv./metus sumažėjo ir išmetamų šiltnamio efektą sukeliančių dujų kiekis. Šis rodiklis šiek tiek viršija šalies vidurkį – 62,5 t CO₂ ekv./metus.

UAB „Tvarkyba“ yra paskirta Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos Energinio efektyvumo didinimo daugiabučiuose namuose programos įgyvendinimo projektų administratoriumi ir yra atsakinga už visų rajono daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimą.

2.2.5.1.1 pav. Renovuotų daugiabučių namų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje 2015-2025 m. laikotarpiu / vnt.

Šaltinis: Aplinkos projektų valdymo agentūros duomenys, <https://renomap.apva.lt/Salcininku-rajono-43>

2.2.5.2 Socialinis būstas

Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis, 2022 m. pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybės būsto fonde buvo 304 būstai (butai ir namai). 131 šio fondo būstas registruotas rajono miestuose: 75 – Šalčininkuose, 46 – Eišiškėse, 10 – Baltojoje Vokėje, likę 173 būstai – rajono seniūnijų gyvenamosiose

vietovėse. Dalis savivaldybės būsto fondo yra socialinis būsto fondas. Jam priskiriami 109 būstai, iš kurių 36 yra rajono miestuose, 73 – rajono seniūnijose (2.2.5.2.1 lentelė).

Šalčininkų rajono savivaldybėje yra sudaromas asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti sąrašas – jaunos šeimos; šeimos, auginančios tris ir daugiau vaikų ir/ar vaikų, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba); likę be tėvų globos asmenys ir jų šeimos; neįgalieji asmenys ir asmenys, sergantys tam tikrų lėtinių ligų sunkiomis formomis ir kt.

2.2.5.2.1 lentelė. Savivaldybės būsto fondas ir socialinis būstas 2022 m. pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybėje

	Šalčininkų r. sav.	Šalčininkų m.	Eišiškių m.	Baltosios Vokės m.	Šalčininkų r. sav. seniūnijos
Savivaldybės būsto fondas, vnt.	304	75	46	10	173
Socialinio būsto fondas, vnt.	109	17	14	5	73

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybė, <https://salcininkai.lt/veiklos-sritys/bustas/491>

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti įstatymu bei remiantis Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos 2021 m. birželio 16 d. sprendimu Nr. T-644 „Dėl Šalčininkų rajono savivaldybės būsto ir socialinio būsto nuomos tvarkos aprašo patvirtinimo“, 2023 m. pabaigoje į Asmenų ir šeimų, turinčių teisę į paramą būstui išsinuomoti, sąrašą buvo įrašyti 123 asmenys ir šeimos: 29 – jaunų šeimų grupėje; 13 – šeimų, auginančių tris ar daugiau vaikų ir/ar vaikų, kuriems nustatyta nuolatinė globa (rūpyba) grupėje; 7 – likusių be tėvų globos asmenų ir jų šeimų grupėje; 18 – neįgaliųjų, asmenų, sergančių lėtinių ligų sunkiomis formomis, ir šeimų, kuriose yra tokių asmenų grupėje; 3 – socialinio būsto nuomininkų, turinčių teisę į socialinio būsto sąlygų pagerinimą grupėje; ir 53 – bendroje grupėje.

2023 m. asmenims ir šeimoms, turintiems teisę į socialinio būsto nuomą, Šalčininkų rajono savivaldybėje buvo išnuomoti 6 socialiniai būstai. 2 būstai buvo paskirti jaunų šeimų grupei, 4 – šeimų, auginančių tris ar daugiau vaikų ir/ar įvaikių, kuriems nustatyta nuolatinė globa, grupei.

Atsižvelgiant į esamą poreikį, savivaldybei tikslinga numatyti socialinio būsto plėtrą – statant naujus daugiabučius gyvenamuosius namus, perkant naują būstą ar taikant kitas priemones.

2.3. Ekonominės būklės įvertinimas

Analizuojant ekonominę Šalčininkų rajono savivaldybės būklę, vertinama darbo rinkos situacija, investicijų lygis, ūkio subjektų ir įmonių skaičius bei atskirų verslo sektorių veikla.

2.3.1. Darbo rinkos situacijos analizė

Rinkos ekonomikos sąlygomis veikiant ūkio subjektams, ekonominiai procesai bet kokioje teritorijoje vyksta priklausomai nuo susiformavusių arba susiformuosiančių ekonominių interesų toje teritorijoje, nuo išorinių veiksnių ir vidinių savivaldybės išteklių.

Vertinant pastarųjų penkių metų Užimtumo tarnybos duomenis, Šalčininkų rajono savivaldybės darbo rinkos situacija išlieka problematiška. Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020–2024 m. laikotarpiu užimtų gyventojų skaičius mažėjo (-5,56 % mažėjimas), tačiau užimtumo lygis nežymiai (0,4 %) išaugo (2.3.1.1 lentelė). Registruotas nedarbas (vidutinis metinis registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis) rajone 2024 m. siekė 10,0 %, kai tuo metu apskrityje ir šalyje šis rodiklis buvo mažesnis – atitinkamai 8,6 % ir 8,7 % (2.3.1.2 lentelė). Mėnesinis vidutinis (bruto) darbo užmokestis savivaldybėje (2024 m. duomenimis siekęs 1 802,3 Eur) 2020-2024 m. laikotarpiu nuosekliai augo (37,55 % augimas), bet vis dar vidutiniškai daugiau nei 600 Eur atsilieka nuo apskrities ir šalies atlyginimų (2.3.1.3 lentelė).

2.3.1.1 lentelė. Gyventojų užimtumas Šalčininkų rajono savivaldybėje

Metai	Šalčininkų rajonas		
	Gyventojų skaičius	Užimti gyventojai, tūkst.	Užimtumo lygis, %

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

2020	30 503**	12,6	...
2021	30 052**	13,4	63,3
2022	29 699	14,2	68,7
2023	29 760	13,9	67,6
2024	29 863	11,9	63,7

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

... - nėra duomenų, nors toks reiškinys (rodiklis) atitinkamu laikotarpiu buvo; ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

2.3.1.2 lentelė. Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų vidutinis metinis santykis (procentais) Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Pavadinimas	2020	2021	2022	2023	2024
Lietuvos Respublika	12,6	13,0	9,0	8,6	8,7
Vilniaus apskritis	11,5	12,0	8,9	8,5	8,6
Šalčininkų r. sav.	13,5	13,9	9,7	10,3	10,0

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

2.3.1.3 lentelė. Vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis eurais¹ (vertinant su individualiosiomis įmonėmis) Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jo palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Pavadinimas	2020*	2021*	2022*	2023*	2024*
Lietuvos Respublika	1 512,3	1 666,9	1 887,8	2 097,3	2 322,2
Vilniaus apskritis	1 668,7	1 853,1	2 109,2	2 313,8	2 552,6
Šalčininkų r. sav.	1 125,5	1 246,6	1 362,9	1 575,4	1 802,3

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

1 – nuo 2019 m. sausio 1 d. pakeisti darbdavio ir darbuotojo mokamų valstybinio socialinio draudimo įmokų tarifai. Bruto darbo užmokestis indeksuotas 1,289 karto; * - pateikiami kiekvienų metų ketvirto ketvirčio duomenys.

2.3.2. Investicijų vertinimas

Tiesioginės užsienio investicijos Šalčininkų rajono savivaldybėje 2024 m. siekė 10,56 mln. Eur (2.3.2.1 lentelė) ir, nors šis rodiklis rajone 2019-2024 m. laikotarpiu ženkliai išaugo (fiksuojamas 3,5 karto augimas, lyginant su kiek mažesniu šių investicijų augimo mastu šalyje ir apskrityje, atitinkamai 1,92 ir 2,01 karto), jų santykinis lygis vis dar lieka labai žemas – vienas mažiausių tarp gretimų savivaldybių. Vienam Šalčininkų rajono savivaldybės gyventojui 2024 m. teko 354 Eur tiesioginių užsienio investicijų (Vilniaus r. sav. 5 542 Eur, Trakų r. sav. 3 441 Eur, Varėnos r. sav. 1 813 Eur). Tai yra 38,85 kartus mažiau nei šalyje ir beveik 96,90 kartus mažiau nei apskrityje. Tokie skirtumai parodo, kad Šalčininkų rajono savivaldybė vis dar išlieka nepatraukli užsienio subjektams investiciniu aspektu.

Ne itin palanki situacija stebima ir vertinant bendrąsias investicijas į ilgalaikį materialųjį turtą. 2024 m. materialinės investicijos Šalčininkų rajono savivaldybėje sudarė 51 107 tūkst. Eur, o jų didėjimo tempas 2019-2024 m. laikotarpiu siekė 1,80 karto (tuo tarpu apskrityje – 1,77, šalyje – 1,54 karto) (2.3.2.2 lentelė). Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą, tenkančios vienam gyventojui Šalčininkų rajone 2024 m. buvo santykinai mažos – 1 713 Eur (gretimose: Vilniaus r. sav. 4 804 Eur, Trakų r. sav. 3 442 Eur, Varėnos r. sav. 1 082 Eur), nuo šalies ir apskrities analogiško rodiklio verčių atsiliko atitinkamai daugiau nei 2,97 ir daugiau nei 4,67 kartus, o nuo 2019 m. buvo išaugusios 85,59 %. Pagrindiniai investavimo sektoriai Šalčininkų rajono savivaldybėje yra viešasis valdymas ir gynyba; sausumos transportas; guminių ir plastikinių gaminių gamyba; didmeninė ir mažmeninė prekyba; žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė; specializuota statybos veikla; medienos bei medienos ir kamštienos gaminių, išskyrus baldus, gamyba. Tokia investicijų struktūra atspindi rajono išskirtinumą ir tradicinių ekonomikos sektorių reikšmę savivaldybėje.

2.3.2.1 lentelė. Tiesioginės užsienio investicijos (TUI) Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jų palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Duomenų pavadinimas	Teritorijos pavadinimas	Metai					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tiesioginės užsienio investicijos laikotarpio	Lietuvos Respublika	20691,38	25176,77	28718,94	33160,27	35553,92	39753,85
	Vilniaus apskritis	14956,79	18961,78	21430,25	24840,99	26683,36	30072,46

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

pabaigoje mln. Eur	Šalčininkų r. sav.	3,02	7,77	8	9,71	6,65	10,56
	Trakų r. sav.	78,42	94,29	117,89	124,64	117,13	119,98
	Vilniaus r. sav.	345,03	361,82	500,29	578,62	546,79	602,66
	Varėnos r. sav.	9,7	11,79	13,65	14,44	22,54	35,85
Tiesioginės užsienio investicijos, tenkančios vienam gyventojui, laikotarpio pabaigoje Eur	Lietuvos Respublika	7 364**	8 957**	10 235**	11 606**	12 320	13752
	Vilniaus apskritis	18 595**	23 387**	26 200**	29 269**	30 732	34301
	Šalčininkų r. sav.	99**	259**	269**	326**	223	354
	Trakų r. sav.	2475	2943	3647	3700	3386	3441
	Vilniaus r. sav.	3632	3757	5105	5610	5150	5542
	Varėnos r. sav.	453	558	658	706	1123	1813

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

2.3.2.2 lentelė. Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą Šalčininkų rajono savivaldybėje ir jų palyginimas su šalies ir apskrities rodikliais

Duomenų pavadinimas	Teritorijos pavadinimas	Metai					
		2019	2020	2021	2022	2023	2024
Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą to meto kainomis tūkst. Eur	Lietuvos Respublika	9 539 717	9 053 253	10 803 374	12 793 779	14 014 508	14 655 679
	Vilniaus apskritis	3 952 557	3 771 335	4 777 772	6 163 114	7 042 119	6 991 223
	Šalčininkų r. sav.	28 397	34 864	41 322	34 635	32 881	51 107
	Trakų r. sav.	63783	90916	92131	101816	76431	119528
	Vilniaus r. sav.	319687	309448	533183	552998	343182	516280
	Varėnos r. sav.	23097	21916	21458	38255	24215	21566
Bendrosios investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą, tenkančios vienam gyventojui Eur ¹	Lietuvos Respublika	3 414	3 239	3 847	4 518	4 880	5 074
	Vilniaus apskritis	4 847	4 570	5 867	7 396	8 203	8 013
	Šalčininkų r. sav.	923	1 147	1 383	1 165	1 103	1713
	Trakų r. sav.	1960	2765	2863	3085	2239	3442
	Vilniaus r. sav.	3219	3061	5488	5499	3279	4804
	Varėnos r. sav.	1097	1060	1025	1856	1195	1082

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Pastaba: ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys; 1 - informacija apie materialines investicijas nuo 2004 m. parengta naudojant investicijų ir verslo struktūros tyrimo duomenis. Duomenys nevisiškai paskirstyti pagal apskritis ir savivaldybes. Duomenys pateikiami pagal investavimo vietą. Įtrauktas finansinės nuomos būdu įsigytas turtas.

2.3.3. Ūkio subjektai ir įmonės

Šalčininkų rajone vyrauja smulkus ir vidutinis verslas. Didžiąją dalį visų įmonių sudaro didmeninės ir mažmeninės prekybos; transporto ir saugojimo; statybos; apdirbamosios gamybos; ir kitos aptarnavimo veiklos sektoriuose veikiančios įmonės. Didžiausios įmonės veikia Šalčininkų rajono gyvenvietėse ir kaimo vietovėse.

Pramoninės gamybos, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtra – vienas iš pagrindinių regiono ekonomikos augimo veiksnių, turintis esminį poveikį darbo vietų kūrimui ir socialiniam stabilumui, todėl jo plėtojimas yra vienas iš svarbiausių ekonominės politikos uždavinių. Dėl minėtos priežasties ūkio

subjektų ir įmonių skaičiaus analizė yra būtina siekiant įvertinti bendrą teritorinio-administracinio vieneto (savivaldybės) verslumo lygį.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2025 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje buvo įregistruoti 1 063 ūkio subjektai (gretimose: Vilniaus r. sav. 7 050, Trakų r. sav. 1 885, Varėnos r. sav. 996), tuo tarpu veikiančių ūkio subjektų skaičius siekė 714 (gretimose: Vilniaus r. sav. 4 905, Trakų r. sav. 1 181, Varėnos r. sav. 603). Taigi, tik 67,17 % visų įregistruotų ūkio subjektų Šalčininkų rajono savivaldybėje vykdė veiklą. Panašios tendencijos pastebimos aplinkinėse rajono savivaldybėse, šalyje bei apskrityje (2.3.3.1 lentelė). 2021-2025 m. laikotarpiu Šalčininkų rajono savivaldybėje įregistruotų ūkio subjektų skaičius sumažėjo 15,77 %, tačiau veikiančių ūkio subjektų skaičius išaugo 26,20 %.

2025 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje iš viso veikė 714 ūkio subjektai (įmonės) (2.3.3.2 lentelė). Labai mažos įmonės (0-9 darbuotojų) rajone sudarė 80,53 %, mažos įmonės (10-49 darbuotojų) – 15,41 %, vidutinės įmonės (50-249 darbuotojų) – 3,92 %, didelių ir labai didelių įmonių – 0,14 %. Analizuojant 2025 m. pradžioje veikiančių įmonių pagal darbuotojų skaičių grupes, akivaizdu, kad Šalčininkų rajone dominuoja mažos įmonės, turinčios nuo 0 iki 9 darbuotojų, sudariusios 80,53 % visų veikiančių įmonių.

2.3.3.1 lentelė. Įregistruoti ir veikiantys ūkio subjektai Šalčininkų rajono ir gretimose savivaldybėse, Vilniaus apskrityje ir šalyje metų pradžioje / vnt.

Teritorijos pavadinimas	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.	2025 m.
Įregistruoti ūkio subjektai					
Lietuvos Respublika	250 519	255 872	249 413	236 883	227 810
Vilniaus apskritis	114 330	119 828	114 205	106 127	97 468
Šalčininkų rajono savivaldybė	1 262	1 310	1 281	1 138	1 063
Trakų rajono savivaldybė	2006	2101	2107	1980	1885
Vilniaus rajono savivaldybė	6460	7006	7081	7052	7050
Varėnos rajono savivaldybė	1016	1020	1042	1018	996
Veikiantys ūkio subjektai					
Lietuvos Respublika	108 258	113 516	122 458	142 954	151 868
Vilniaus apskritis	43 627	46 285	49 919	60 808	64 683
Šalčininkų rajono savivaldybė	527	545	592	668	714
Trakų rajono savivaldybė	791	857	939	1135	1181
Vilniaus rajono savivaldybė	3033	3331	3822	4526	4905
Varėnos rajono savivaldybė	443	456	504	573	603

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

2.3.3.2 lentelė. Veikiantys ūkio subjektai metų pradžioje pagal darbuotojų skaičių Šalčininkų rajono savivaldybėje metų pradžioje / vnt.

Pavadinimas	Metai						
	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2025, %
Iš viso pagal darbuotojų skaičių	539	527	545	592	668	714	100
0–4 darbuotojai	313	324	340	382	445	493	69,05
5–9 darbuotojai	93	66	80	77	85	82	11,48
10–19 darbuotojų	48	51	41	45	49	51	7,14
20–49 darbuotojai	54	56	52	57	61	59	8,26
50–99 darbuotojai	22	21	20	19	15	18	2,52
100–149 darbuotojai	7	7	10	10	11	9	1,26
150–249 darbuotojai	1	1	1	1	1	1	0,14
250–499 darbuotojai	1	1	1	1	1	1	0,14
500–999 darbuotojai	–	–	–	–	–	–	–
1 000 ir daugiau darbuotojų	–	–	–	–	–	–	–

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

2.3.4. Atskirų verslo sektorių vertinimas

Vertinant Šalčininkų rajono savivaldybės ekonomiką pagal sektorius, nagrinėjama pramonės sektoriaus, žemės ūkio sektoriaus ir turizmo sektoriaus padėtis.

2.3.4.1. Pramonės sektoriaus analizė

Objektyvios sąlygos Šalčininkų rajono savivaldybėje – palyginti žema žemės sklypų kaina, artumas Vilniaus miestui ir patogus susisiekimas su Lenkijos rinka, darbo jėgos prieinamumas, gausūs miškų ir žemės ūkio naudmenų ištekliai lemia tai, kad rajonas išsiskiria aktyviau vystomomis transporto ir logistikos, žemės ūkio produkcijos gamybos, medienos apdirbimo pramonės veiklomis bei sąlygomis, formuojančiomis palankią aplinką smulkaus ir vidutinio verslo plėtrai.

Šalčininkų rajonas pasižymi įvairiapusišku verslo sektorių spektru – nuo tradicinės gamybos iki inovatyvių sprendimų. Savivaldybė aktyviai remia verslo aplinką bei teikia investicijas.

Paminėtinos toliau aprašomos didžiausios Šalčininkų rajono savivaldybės, įmonės (2.3.4.1.1 lentelė).

2.3.4.1.1 lentelė. Didžiausios Šalčininkų rajono savivaldybėje privačios įmonės 2025 m.

Įmonės pavadinimas	Įmonės adresas	Veiklos sritis
UAB „Tronsdana“	Ūkininkų g. 7, Tausiūnų k., Šalčininkų r.	transporto paslaugos
UAB „Polivektris“	Popierinės g. 3, Jašiūnai, Šalčininkų r.	plastikinių plokščių, lakštų, vamzdžių ir profiliuotųjų gamyba
UAB „Arbena“	Ilgoji g. 33, Karklinių k., Šalčininkų r.	mediena ir jos gaminiai
UAB „Straikas“	Lauko g. 6, Didžiųjų Baušių k., Šalčininkų r.	maisto produktų gamyba
UAB „Altairas“	Lydos g. 2, Jašiūnai, Šalčininkų r.	transporto paslaugos
UAB „Evaldo daržovės“	Sakalų k., Šalčininkų r.	daržovės

UAB „Polivektris“ – viena iš Europos lyderių plastikinių prekių gamyboje ir viena iš didžiausių Baltijos šalių termoplastikų gamintojų. Įmonė priklauso įmonių grupei, kuri valdo ir UAB „Polivektris group“ – buvusią įmonę UAB „Jašiūnų keramika“, užsiimančią keramikos gaminių – glazūruotų ir neglazūruotų koklių, figūrinių keramikos gaminių, plytų ir plytelių gamyba.

UAB „Arbena“ gamina medinius sodo namelius ir vasarnamius, kurie eksportuojami ne tik į kitas Europos, bet ir į Skandinavijos ir Azijos šalis.

UAB „Straikas“ – daugiau kaip 20 metų patirtį beržų sulos ir kitų gėrimų gamyboje turinti ir naujausias pasaulines gėrimų gamybos tendencijas diegianti lietuviško kapitalo įmonė. Pagrindinė įmonės veikla – natūralios beržų sulos surinkimas, konservavimas, pilstymas ir pardavimas, taip pat šaltos arbatos, kavos, inovatyvių ir funkcinių gėrimų gamyba bei pilstymas, skystų, pusiau tirštų produktų (tyrių, padažų, gėrimų) pilstymo paslaugos, produktų kūrimas, gamyba ir pilstymas pagal specialius užsakymus.

UAB „Evaldo daržovės“ – per daugiau nei 10 metų darbo patirties net 80 kartų išaugęs įmonės ūkis. Įmonė tiekia šviežias salotas ir įvairius prieskoninius augalus prekybos centrams, restoranams aptarnaujančioms įmonėms bei priima individualius užsakymus ištisus metus. Laukuose daržovės sodinamos taikant sėjomainą bei modernią sodinimo ir žemės įdirbimo techniką. Visos daržovės ir prieskoniniai auginami Lietuvoje, o eksportuojamos ir į Ispaniją bei Italiją.

Šalčininkų rajono savivaldybės iniciatyva 2023 m. pavasarį smulkiesiems rajono verslininkams atidarytas atnaujintas, modernus Šalčininkų turgelis, kurio plotas – 500 m², įrengta 10 uždarytų prekybos paviljonų ir 17 atvirų prekystalių. Prekybininkai čia gali prekiauti ne tik pastato viduje, bet ir šalia esančioje teritorijoje nuo grindinio.

Be privačių pramonės įmonių rajone svarbios yra Šalčininkų rajono savivaldybei priklausančios įmonės, kurių 100 % akcijų priklauso rajono savivaldybei. Remiantis oficialiais rajono savivaldybės duomenimis ir papildoma verslo informacija, 2.3.4.1.2 lentelėje pateiktas svarbiausių Šalčininkų rajono savivaldybės įmonių ir kitų subjektų sąrašas 2025 m..

2.3.4.1.2 lentelė. Pagrindinės Šalčininkų rajono savivaldybės įmonės ir kiti subjektai 2025 m.

Įmonės pavadinimas	Įmonės adresas	Veiklos sritis
Pagrindinės įmonės		
UAB „Šalčininkų autobusų parkas“	Vilniaus g. 7, Šalčininkai	transporto paslaugos

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

UAB „Tvarkyba“	Vilniaus g. 3A, Šalčininkai	komunalinės paslaugos
UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“	Gegužės a. 19, Eišiškės, Šalčininkų r.	komunalinės paslaugos
UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“	Pramonės g. 2A, Šalčininkai	šilumos tiekimas
Šalčininkų rajono savivaldybės priešgaisrinė tarnyba	Pramonės g. 11, Šalčininkai	priešgaisrinė sauga
Kiti svarbūs subjektai		
Šalčininkų rajono savivaldybės administracija	Vilniaus g. 49, Šalčininkai	valdžios ir administracinė institucija
Šalčininkų ligoninė, VšĮ	Nepriklausomybės g. 38B, Šalčininkai	medicinos įstaigos, paslaugos
Šalčininkų rajono savivaldybės kultūros centras	Vilniaus g. 48, Šalčininkai	kultūros centrai
Šalčininkų socialinių paslaugų centras	Sodų g. 3A, Šalčininkai	viešos paslaugos

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybės svetainė <https://salcininkai.lt/>

2.3.4.2. Žemės ūkio sektoriaus analizė

Nacionalinio žemės fondo duomenimis, 2024 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje žemės ūkio naudmenos sudarė 62,84 tūkst. ha (42,01 % rajono ploto), kai 2014 m. šios naudmenos sudarė tik 48,34 tūkst. ha. Per dešimt metų žemės ūkio naudmenų plotas padidėjo net 14,5 tūkst. ha (23 %). Tai reiškia, kad žemės ūkio veikla savivaldybėje yra pakankamai plėtojama ir vystoma. Žemės ūkio naudmenų žemę 2024 m. pradžioje rajone sudarė 57,49 tūkst. ha (91,49 %) ariamos žemės, 0,2 tūkst. ha (0,31 %) sodų bei 5,15 tūkst. ha (8,2 %) pievų ir natūralių ganyklų.

Šalčininkų rajonas priklauso IV dirvožemių grupei, kurioje daugiausia prastokos ūkinės vertės dirvožemių, todėl rajono žemės našumo balas siekia tik 32,2 balo. Plotuose, kurių našumas nesiekia 35 balų, vyrauja daugiau išplovimo procesų paveikti balkšvažemiai, čia giliau karbonatingas sluoksnis, daug rūgščių dirvožemių ar smėlžemių, o tokios sąlygos kelia iššūkius sėkmingai vystyti žemdirbystę.

2023 m. Šalčininkų rajone buvo iš viso 1 853 ūkiai, kai greta esančiame Trakų rajone tik 909, Varėnos rajone 1 186, Vilniaus rajone 2 291. Šalčininkų rajone ūkių dydžių pasiskirstymo tendencija iš esmės atitinka šalies ir apskrities tendencijas. Nemažą dalį ūkių (40,91 %) sudaro smulkūs (< 5 ha) ūkiai, daugiausiai – 46,52 % yra vidutinių ūkių (5-50 ha), stambesnių ūkių (> 50 ha) dalis rajone siekia tik 12,57 %. Valstybės duomenų agentūros 2023 m. duomenimis, vidutinis ūkio dydis Šalčininkų rajone – 27,7 ha – didesnis už Vilniaus apskrities (26,2 ha), bet mažesnis už vidutinio šalies ūkio (31,6 ha) dydį.

2.3.4.2.1 lentelė. Bendrosios žemės ūkio produkcijos apimtys Šalčininkų rajono savivaldybėje, Vilniaus apskrityje ir šalyje.

			2019	2020	2021	2022	2023
Bendroji žemės ūkio produkcija to meto kainomis mln. Eur	Lietuvos Respublika	Bendroji žemės ūkio produkcija	2649,8	2887,2	3073,3	4578	3656,7
		Augalininkystės produkcija	1712,5	1973,7	2070,7	3136,7	2388
		Gyvulininkystės produkcija	937,3	913,5	1002,6	1441,3	1268,7
	Vilniaus apskritis	Bendroji žemės ūkio produkcija	208,9	218,9	217,8	330,6	338,6
		Augalininkystės produkcija	113,1	132,4	131,2	217,3	146,2
		Gyvulininkystės produkcija	95,8	86,5	86,6	113,3	192,4
	Šalčininkų r. sav.	Bendroji žemės ūkio produkcija	24	26,3	27,8	43,8	29,7
		Augalininkystės produkcija	16,2	21,1	22,3	37,2	25,9
		Gyvulininkystės produkcija	7,8	5,2	5,5	6,6	3,8

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, www.stat.gov.lt

Bendrosios žemės ūkio produkcijos, kurią sudaro augalininkystės (87,21 %) bei gyvulininkystės (12,79 %) produkcija, apimtys 2019-2023 m. laikotarpiu Šalčininkų rajone padidėjo 19,19 %, kai šalyje augimas siekė 27,54 %, apskrityje – net 38,31 %. Iš viso Šalčininkų rajone per 2023 m. buvo sukurta bendrosios žemės ūkio produkcijos už 29,7 mln. Eur (tai sudarė maždaug 8,77 % Vilniaus apskrities ir 0,81 % šalies rodiklių) (2.3.4.2.1 lentelė). 2023 m. aplinkinių rajonų atžvilgiu, Šalčininkų rajonas bendrąja žemės ūkio produkcija pralenkė Trakų rajoną (10,5 mln. Eur), Varėnos rajoną (26,3 mln. Eur), bet žymiai atsiliko nuo Vilniaus rajono (158,2 mln. Eur).

Remiantis Lietuvos sertifikuotų ekologinių ūkių sąrašu, pateikiamu VšĮ „Ekoagros“ svetainėje, Šalčininkų rajone, nepaisant sąlyginai mažo žemės derlingumo, yra gana nemažas kiekis ekologinių

ūkių, kuris viršija daugelį kitų savivaldybių. Rajono teritorijoje veikiantys ekologiniai ūkiai – gyvulininkystės arba augalininkystės. 2024 m. ekologinių ūkių sąrašė Šalčininkų rajone fiksuojami 173 sertifikuoti plotai ir gyvūnai; 2023 m. – 155 sertifikuoti plotai ir derliai.

2.3.4.3. Turizmo sektoriaus analizė

Šalčininkų rajono savivaldybė yra pietrytinėje Lietuvos dalyje, prie pat sienos su Baltarusija. Jos teritorijoje nemažai gamtos ir kultūros paveldo objektų: archeologinių paminklų (Poškonų pilkapynas, Eišiškių piliavietė, Bėčionių piliakalnis); istorinių paminklų (memorialinė vieta Gintarui Žaguniui atminti, Kaniūkų kryžius, Balinskių ir Sniadeckių šeimų kapinaitės, Pavlovo respublika); urbanistinių paminklų (Šalčininkų miestas, Dieveniškių senosios miesto dalys, Eišiškių senosios miesto dalys); įvairūs ekspozicijų centrai (Dieveniškių istorinio regioninio parko lankytojų centras, Jašiūnų dvaras, Anos Krepšul muziejus, Turgelių Pavlo Ksaverio Bžostovskio kraštotyros muziejus, Baltosios Vokės pramogų centro kraštotyros muziejus, kuriame vedami ir įvairūs edukacinių užsiėmimai).

Šalčininkų rajono savivaldybės informacijos, kultūros ir turizmo skyriaus duomenimis, rajone siūlomos penkių gidų paslaugos.

Rajono gyventojams ir svečiams siūlomi turizmo maršrutai – 2 pėsčiųjų ir 2 dviračių turizmo maršrutai (2.3.4.3.1 lentelė).

2.3.4.3.1 lentelė. Turizmo maršrutai Šalčininkų rajono savivaldybėje.

Eil. Nr.	Turizmo maršrutas	Atstumas, km	Trukmė, val.	Lankomi objektai ir informacija
Pėsčiųjų maršrutai				
1.	„Gamtos vertybės“ (Dieveniškių maršruto trasa)	21	6	Maršruto pradžia – Dieveniškių istorinio regioninio parko informacijos centras Poškonyse (muziejinė ekspozicija); Poškonų kaimas, išlaikęs gatvinio rėžinio kaimo struktūrą; atokvėpio vieta prie valčių prieplaukos su vaizdu į Lastaučių gatvinį kaimą, keliaujant Poškonų tvenkinio krantu; stovyklavietė „Pelėda“ miškelyje; Poškonų pilkapynas su 22 m skersmens pilkapiu kalvos viršūnėje; Grybiškių kaimo panorama su rėžinių laukų sistema; gamtos paveldo objektai – Grybiškių ažuolas ir pušis; Rimašių akmenynas su 4 paveldo objektais – akmenimis; grįžimas atgal prie parko lankytojų centro kitu Poškonų tvenkinio krantu per gatvinį Lastaučių kaimą.
2.	„Šalia Gaujos upės“ (Gaujos mokomasis takas)	1,7	1,5	Gaujos mokomasis takas įrengtas Dieveniškių girininkijoje, šalia Gaujos upės, Dieveniškių istorinio regioninio parko teritorijoje. Keliaujant galima susipažinti su čia esančia flora bei fauna. Take yra 18 stotelių, jo traseje yra 61 vnt. įvairios įrangos – informaciniai stendai, tilteliai, suolai, apžvalgos bokštas ir kt. Dalis tako yra pritaikyta neįgaliesiems. Šalia tako yra įrengta stovėjimo aikštelė, atokvėpio vieta.
Dviračių maršrutai				
5.	„Dieveniškių kilpos keliukais“ (Poškonys-Jurgelionys-Norviliskės)	23	1,5	Maršruto pradžia – Dieveniškių istorinio regioninio parko informacijos centras Poškonyse (muziejinė ekspozicija), atokvėpio vieta prie valčių ir vandens dviračių nuomos punkto, einant Poškonų tvenkinio

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Turizmo maršrutas	Atstumas, km	Trukmė, val.	Lankomi objektai ir informacija
				krantu, su vaizdu į Lastaučių gatvinį kaimą, stovyklavietę „Pelėda“ miškelyje; Poškonių pilkapynas; Grybiškių kaimo panorama su režinių laukų Sistema; gamtos paveldo objektai – Grybiškių ažuolas ir pušis; kelionė iki Jurgelionių kaimo, pasiekiant Urelių kaimą; Urelių kaimo kapinių koplytėlė; Norviliškių vienuolynas ir bažnyčia; 400 metų senumo Norviliškių vienuolyno renesansiniai rūmai; grįžimas atgal per Borovkos mišką, apžiūrint Reistinės bei Šilinės pilkapynus.
6.	„Įdomios istorijos link“ (Poškonys-Rimašiai-Dieveniškės)	30	2	Maršruto pradžia – Dieveniškių istorinio regioninio parko informacijos centras (Poškonių etnografinis muziejus) Poškonyse (muziejinė ekspozicija); atokvėpio vieta prie valčių ir vandens dviračių nuomos punkto su vaizdu į Lastaučių gatvinį kaimą, keliaujant Poškonių tvenkinio krantu; stovyklavietė „Pelėda“; Poškonių pilkapynas; Grybiškių kaimo panorama su režinių laukų sistema; gamtos paveldo objektai – Grybiškių ažuolas ir pušis; Rimašių akmenynas; Rimašių kaimas, kurio vienintelė kaimo gatvė atkartoja Gaujos upės vingį; persikėlimas į kitą Gaujos upės krantą; Bėčionių piliakalnis; Dieveniškių geomorfologinis draustinis su Ašmenos aukštuma, mitologiniu akmeniu „Mokas“ ir Dieveniškių pilkapynu; Dieveniškių gyvenvietė su saugoma centrine miestelio dalimi su keturkampe aikšte ir gatvių tinkle, stovinti penkių istorinių kelių sankryžoje; labai sena Dieveniškių miestelio medinė bažnyčia, pastatyta 1782 m.; mitologiniai akmenys „Jankelis“ ir „Jankeliukas“, grįžtant į Poškonis plentu Dieveniškės-Šalčininkai.

Šaltinis: Šalčininkų rajono savivaldybės informacijos, kultūros ir turizmo skyrius, <https://salcininkai.lt/turizmas/laisvalaikis/1694>

Atvykstančių turistų skaičius Šalčininkų rajono savivaldybėje yra mažas. Svarbiausios ekonominės veiklos rūšys turizmo sektoriuje yra apgyvendinimo ir maitinimo bei poilsio organizavimo paslaugų teikimas. Rajone šių paslaugų infrastruktūra nėra pakankamai išvystyta. Remiantis Šalčininkų rajono savivaldybės informacijos, kultūros ir turizmo skyriaus duomenimis, 2024 m. pabaigoje apgyvendinimo paslaugas Šalčininkų rajono savivaldybėje teikė 26 subjektai (daugiausia – kaimo turizmo sodybos). 4 iš šių įstaigų vykdė veiklą Šalčininkų miesto teritorijoje, likusios 22 – kaimo vietovėse (2.3.4.3.2 lentelė).

2.3.4.3.2 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės apgyvendinimo srities subjektai (viešbučiai, svečių namai, kaimo turizmo sodybos, bendrabučiai) 2024 m. pabaigoje.

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas	Pastabos
Viešbučiai, vilos, svečių namai			

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas	Pastabos
1.	Viešbutis „Kęsminta“	Vilniaus g. 31, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Viešbutyje yra 30 vietų.
2.	Eriko Počobuto vila „EraRichi“	Didžiųjų Zubiškių k., Kalesninkų sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 19 kambarių – 80 vietų. Veikia visus metus.
3.	Kambarių nuoma Šalčininkuose	Saulėtoji g. 69, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Svečių namuose yra 8 vietos – atskiras aukštas su miegamaisiais, salonu, virtuve ir vonios kambariu. 4 tvenkiniai maudymuisi arba žvejybai.
Kaimo turizmo sodybos			
4.	Kristinos Vereško kaimo turizmo sodyba	Matuizų k., Kalesninkų sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 7 kambariai – 15 vietų. Veikia tik vasaros metu.
5.	Ramunės Žukauskienės sveikos gyvensenos kaimo turizmo sodyba „Vabalynė“	Žalioji g. 14, Vilkiškių k., Turgelių sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 8 kambariai, 2 vasarnamiai – 36 vietos, 3 sveikatingumo pirtys. Veikia visus metus.
6.	Sergejaus Markovo kaimo turizmo sodyba	Naujasodžio k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 5 kambariai – 10 vietų. Veikia tik vasaros metu.
7.	Tatjanos Kropos kaimo turizmo sodyba „Švedų kelias“	Zajašiškių k., Dieveniškių sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra iki 20 vietų. Yra židiny, virtuvė su indais, dušas, pirtis.
8.	Irinės Semenovič kaimo turizmo sodyba „Prie Merkio“	Žagarinės k., Baltosios Vokės sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 3 kambariai – 12 vietų. Veikia tik vasaros metu.
9.	Sodyba „Paupio sodyba“	Paupio k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 33 vietos. Veikia visus metus.
10.	Vytenio Perkausko sodyba „Aukštupys“	Vidnapolio viensėdis, Jašiūnų sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 50 vietų. Veikia visus metus.
11.	Mečislavo Butrimo kaimo sodyba „Gaujos vingiai“	Bėčionių g. 7, Bėčionių k., Dieveniškių sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra iki 20 vietų. Veikia visus metus.
12.	Lenos Vizinkevičienės kaimo turizmo sodyba „Po Vienu Rūmu“	Grybiškių k. 6, Poškonų sen., Šalčininkų r.	3 kambariai – 8 vietos. Yra virtuvė, dušas, wc, pavėsinė, terasa, lauko supynės, šašlykinė. Sodyba skirta ramiam poilsiui, pažintiniam turizmui.
13.	Anos Šeško sodyba „Naujakiemio sodyba“	Jaunystės g. 25, Naujakiemis, Šalčininkų sen., Šalčininkų r.	Nameliai nakvynei, pirtis, kubilas, tvenkinys, salė šventėms.
14.	Roberto Kovgero kaimo sodyba „Deimagra“	Tartoko k. 3, Tartoko k., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 50 vietų. Yra pirtis, teniso kortas, 3 erdvios salės nuomai.
15.	Jono Blaževičiaus sodyba	Vilkiškių k., Dieveniškių sen., Šalčininkų r.	
16.	Kaimo turizmo kompleksas „Vilkiškės“	Vilkiškių k., Turgelių sen., Šalčininkų r.	Sodyboje yra 45 vietos. Veikia visus metus.
17.	Kaimo turizmo sodyba „Milvados kampelis“	Milvydų g. 13, Milvydų k., Šalčininkų r.	
18.	Andželikos Kedar ekologiškas ūkis Kužiuose	Kužių k., Butrimonių sen., Šalčininkų r.	2 svečių nameliai po 3 vietas. Teritorijoje yra ir pirtis.
19.	Kaimo turizmo sodyba „Merkio Aidas“	Sližiūnų k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.	
20.	Leonardo Pakalnio sodyba	Gudelių k., Gerviškių sen., Šalčininkų r.	
21.	Andriaus Skėrio sodyba „Pirtelė“	Skvionių k., Turgelių sen., Šalčininkų r.	
22.	Česlavo Voitkevičiaus sodyba „Pasaga“	Papiškių k., Pabarės sen., Šalčininkų r.	
23.	Galinos Janovičienės kaimo turizmo sodyba	Mikniškių k., Turgelių sen., Šalčininkų r.	
24.	Šalčininkų rajono Vladislavo	Mokyklos g. 9, Šalčininkėliai, Šalčininkų r.	19 kambarių – 51 vieta.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas	Pastabos
	Kozakevičiaus laisvalaikio ir sporto centro svečių kambariai	r.	
25.	UAB „Peltakėlis“	Vilniaus g. 5, Šalčininkai	10 kambarių – 20 vietų
Bendrabučiai			
26.	Šalčininkų J. Sniadeckio gimnazijos bendrabutis	Mokyklos g. 22, Šalčininkai, Šalčininkų r.	Bendrabutyje yra 50 vietų.

Šaltinis: <https://salcininkai.lt/turizmas/nakvyne/1696>

Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis, maitinimo subjektų skaičius rajone 2024 m. pabaigoje siekė 23. 13 iš jų veikė rajono miestuose: 10 – Šalčininkuose ir 3 – Eišiškėse, likusios – miesteliuose ir kaimo vietovėse (2.3.4.3.3 lentelė). Rajone veikia 3 restoranai, 13 kavinių, 1 kavinė-picerija, 2 picerijos, 3 kebabinės ir 1 greito maisto kavinė (kebabinė-picerija).

2.3.4.3.3 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės maitinimo srities subjektai (restoranai, kavinės, užkandinės) 2024 m. pabaigoje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas
1.	Restoranas „Companeros“, UAB „Aladeuš“	Vilniaus g. 28, Šalčininkai, Šalčininkų r.
2.	Restoranas „Kęsminta“	Vilniaus g. 31, Šalčininkai, Šalčininkų r.
3.	Jašiūnų dvaro restoranas	J. Sniadeckio g. 2, Jašiūnai, Šalčininkų r.
4.	Kavinė „Jaukus kampelis“	Ažuolų g. 3, Eišiškės, Šalčininkų r.
5.	Kavinė „IDEA“	Mokyklos g. 9, Šalčininkėlių k., Šalčininkų r.
6.	Kavinė „Žaibo pizza“	Vilniaus g. 11, Šalčininkai, Šalčininkų r.
7.	Kavinė „Voro Cafe“	Vilniaus g. 55, Šalčininkai, Šalčininkų r.
8.	Kavinė „V. Šerlato“	Vilniaus g. 54A, Šalčininkai, Šalčininkų r.
9.	Kavinė Nadeždos Adamovič	Plento g. 5E, Šalčininkai, Šalčininkų r.
10.	Kavinė „Ragožiškės“	Ragožiškių km. (prie Vilnius–Šalčininkai plento), Šalčininkų r.
11.	Česlavos Butrim kavinė	Vilniaus g. 16, Dieveniškės, Šalčininkų r.
12.	V. Vachoviak kavinė	Vilniaus g. 11, Dieveniškės, Šalčininkų r.
13.	K. Barsul kavinė	Vilniaus g. 9, Dieveniškės, Šalčininkų r.
14.	Kavinė „Padvalčik“	Gegužės a. 18, Eišiškės, Šalčininkų r.
15.	Kavinė „Karčema“	Nepriklausomybės g. 21, Šalčininkai, Šalčininkų r.
16.	Kavinė „River Bar“	Užupio g. 32, Jašiūnai, Šalčininkų r.
17.	Kavinė-picerija „Tornado“	M. Balinskio g. 2, Jašiūnai, Šalčininkų r.
18.	Picerija „SaVa pica“	A. Mickevičiaus g. 13A, Šalčininkai, Šalčininkų r.
19.	„SaVa Pica“ Jašiūnuose	Lydos g. 22, Jašiūnai, Šalčininkų r.
20.	Kebabinė (prie autobusų stoties)	Vilniaus g. 56, Šalčininkai, Šalčininkų r.
21.	Eišiškių kebabinė	Gegužės a. 10-1, Eišiškės, Šalčininkų r.
22.	Jašiūnų Kebabine	Lydos g. 19, Jašiūnai, Šalčininkų r.
23.	Kebabinė/picerija (greito maisto kavinė)	Vilniaus g. 41, Šalčininkai, Šalčininkų r.

Šaltinis: <https://salcininkai.lt/turizmas/maitinimo-istaigos/1695>

2.3.4.3.4 lentelė. Apgyvadinimo įstaigų plėtra Šalčininkų rajono savivaldybėje

	2020	2021	2022	2023	2024	Pokytis 2020-2024, %
Apgyvadinimo įstaigų skaičius, vnt.	5	11	15	12	9	80,00
Vietų skaičius apgyvendinimo įstaigose, vnt.	72	320	244	117	112	55,55

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt/>

2.3.4.3.5 lentelė. Turistų skaičiaus kaita apgyvendinimo įstaigose Šalčininkų rajono savivaldybėje (kiekvienų metų birželio mėn. duomenys)

Turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose, vnt.	2020-06	2021-06	2022-06	2023-06	2024-06
Iš viso	10	113	147	228	109
Iš Lietuvos	10	113	125	135	46
Iš užsienio šalių	-	-	22	93	63

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt/>

Pastabos: 1. Apgyvadinimo įstaigos (viešbučiai ir panašios laikinos buveinės; poilsiautojų ir kitas trumpalaikis apgyvendinimas; poilsinės transporto priemonės, priekabų aikštelės ir stovyklavietės).

Remiantis Valstybės duomenų agentūros 2020-2024 m. birželio mėn. duomenimis apie apgyvendinimo įstaigų paslaugų teikėjų plėtrą, vietų skaičių jose bei apsilankančių turistų skaičių, galima teigti, kad šie rodikliai Šalčininkų rajono savivaldybėje augo. Nagrinėjamu laikotarpiu apgyvendinimo įstaigų skaičius išaugo 1,8 karto (pastebėtina, kad tarpiniais metais šis augimas buvo dar didesnis), o vietų skaičius šiose įstaigose išaugo beveik 1,6 karto (2.3.4.3.4 lentelė).

Nagrinėjamu laikotarpiu labai išaugo ir Šalčininkų rajone apsilankančių turistų skaičius. Nuo 2020 m. iki 2024 m. bendras turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose išaugo beveik 11 kartų (nuo 10 iki 109 turistų). Didžiausią bendro turistų skaičiaus dalį 2022 ir 2023 m., išaugus bendram turistų srautui, sudarė turistai iš Lietuvos, tačiau 2024 m. jau stebima priešinga tendencija, užsienio turistų kiekiui 15,60 % viršijant šalies turistų skaičių. 2020 m. ir 2021 m. dėl COVID-19 pandemijos užsienio turistų rajone išvis nebuvo. Vis dėlto, reikia pastebėti, kad minėto laikotarpio bėgyje turistų srautai nebuvo tolygūs – popandeminiame laikotarpyje jie buvo stipriai išaugę, o nuo 2024 m. vėl stebima mažėjimo tendencija (2.3.4.3.5 lentelė).

Statistiniai duomenys rodo, kad nors Šalčininkų rajono savivaldybė popandeminiu laikotarpiu tapo patrauklesnė turistams, paskutiniiais metais vėl matomas turistų srautų mažėjimas, o net ir vertinant tarpinių metų turistų kiekio augimą, rajono lankymas vis dar išlieka nepakankamas.

Šalčininkų rajono savivaldybei, norint pagerinti padėtį turizmo srityje, reikėtų orientuotis į pramogų ir aktyvaus poilsio paslaugų infrastruktūros plėtrą, kadangi kol kas rajone stebimas nepakankamas aktyvaus poilsio paslaugų, kurias daugiausiai siūlo tik smulkūs privatūs vietiniai tiekėjai, pasirinkimas. Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis, rajone siūlomos dažasvydžio (2 sodybose) ir šokių pamokų (2 sodybose) pramogos, jodinėjimas žirgais (2 sporto klubuose ir 1 sodyboje), yra 17 viešos laisvai prieinamos sporto aikštelės, taip pat teikiamos baidarių nuomos (4 kaimo turizmo sodybose ir 1 nuomos punkte) ir dviračių nuomos (2 apgyvendinimo įstaigose) paslaugos (2.3.4.3.6 lentelė).

2.3.4.3.6 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės pramogų ir aktyvaus poilsio organizavimo subjektai

Pramogų ir aktyvaus poilsio veikla	Pramogų ir aktyvaus poilsio organizavimo subjektas	Adresas
Dažasvydis	„Dažasvydžio pramogos“	Gerviškių k., Šalčininkų r.
	Sodyba „Paupio sodyba“	Paupio k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.
Sporto aikštelės	Šalčininkų miesto parkas	Mokyklos g. 22, Šalčininkų m.
	Eišiškių gimnazijos sporto aikštynas	Vilniaus g. 81, Eišiškės LT-17169, Šalčininkų r.
	Baltosios vokės sporto aikštelė	Baltoji Vokė, Šalčininkų r.
	Dieveniškių sporto aikštelė	Geranionų g. 34, Dieveniškės LT-17138, Šalčininkų r.
	Šalčininkų paplūdimio tinklinio aikštelė	Šalčininkų m.
	Eišiškių Stanislovo Rapolionio gimnazijos sporto aikštynas	Jono Pauliaus II g. 26, Eišiškės, LT-17175, Šalčininkų r.
	Jašiūnų Mykolo Balinskio gimnazijos sporto aikštynas	M. Balinskio g. 16, Jašiūnai, LT-17249, Šalčininkų r.
	Kaleninkų Liudviko Narbuto gimnazijos sporto aikštynas	Mokyklos g. 4, Kalesninkų k. LT-17185, Šalčininkų r.
	Butrimonių Anos Krepšul gimnazijos sporto aikštelė	Mokyklos g. 2, Butrimonių k. LT-17157, Šalčininkų r.
	Turgelių kun. P. K. Bžostovskio gimnazijos sporto aikštelė	Vilniaus g. 27, Turgeliai LT-17285, Šalčininkų r.
	Jašiūnų „Aušros“ gimnazijos sporto aikštelė	Jono Sniadeckio g. 8, Jašiūnai LT-17250, Šalčininkų r.
	Šalčininkų „Santarvės“ gimnazijos stadionas	Vytauto g. 35, Šalčininkai LT-17106
	Šalčininkų Jono Sniadeckio gimnazijos sporto aikštynas	Mokyklos g. 22, Šalčininkai LT-17115
	Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazijos sporto aikštynas	Šv. Jono Pauliaus II g. 3, Šalčininkai LT-17121
	Šalčininkų rajono Vladislavo Kozakevičiaus laisvalaikio ir sporto centro sporto aikštynas	Mokyklos g. 9, Šalčininkėliai LT-17268, Šalčininkų r.

	Eišiškių laisvalaikio ir verslo centro sporto aikštelė	Ažuolų g. 3, Eišiškės LT-17174, Šalčininkų r.
	Eišiškių Antonio Ratkevičiaus sporto mokyklos futbolo aikštelė	Vilniaus g. 84, Eišiškės LT-17169 Šalčininkų r.
Baseinas	Šalčininkų Lietuvos tūkstantmečio gimnazijos baseinas	Šv. Jono Pauliaus II g. 3, Šalčininkai LT-17121
Šokių pamokos	Sodyba „Paupio sodyba“	Paupio k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.
	Andželikos Kedar ekologiškas ūkis Kužiuose	Kužių k., Butrimonių sen., Šalčininkų r.
Jodinėjimas žirgais	Jojimo sporto klubas „Pasaga“	Sakalų k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.
	Jojimo sporto klubas „Mustangas“	Kačėnų k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.
	Andželikos Kedar ekologiškas ūkis Kužiuose	Kužių k., Butrimonių sen., Šalčininkų r.
Baidarių nuoma	Kaimo turizmo sodyba „Gaujos vingiai“	Bėčionių k., Dieveniškių sen., Šalčininkų r.
	Kaimo turizmo sodyba „Švedų kelias“	Zajašiškių k., Dieveniškių sen., Šalčininkų r.
	Kaimo turizmo sodyba „Vilkiškės“	Miško g. 4, Vilkiškės, Šalčininkų r.
	Kaimo turizmo sodyba „Merkio Aidas“	Sližiūnų k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r.
	Kajakas.lt	Ryto g. 8, Rūdninkai, Šalčininkų r.
Dviračių nuoma	Kristinos Vereško kaimo turizmo sodyba	Matuizų k., Kalesninkų sen., Šalčininkų r.
	Eriko Počobuto vila „EraRichi“	Didžiųjų Zubiškių k., Kalesninkų sen., Šalčininkų r.

Šaltinis: <https://salcininkai.lt/turizmas/laisvalaikis/1694>

2.4. Išvados

Demografinė situacija

- Šalčininkų rajono savivaldybėje paskutiniu laikotarpiu demografinės situacijos tendencijos nebuvo vienodos. Atsižvelgiant į tai demografinė situacija rajone turi būti vertinama ilguoju ir trumpuoju laikotarpiu.

Valstybės duomenų agentūros duomenimis, Šalčininkų rajone ilguoju laikotarpiu demografinės struktūros kaitos tendencijos laikytinos neigiamomis. Gyventojų skaičius rajone nuo 2015 m. iki 2025 m. mažėjo (nuo 32 978 iki 29 822 gyv.) ir šis pokytis sudarė apie -9,57 %). Tačiau trumpuoju laikotarpiu, nuo 2021 m. iki 2025 m., mažėjančios demografinės tendencijos labai nežymios (nuo 30 052 iki 29 822 gyv.) ir pokytis vos -0,77 %. Paskutinio laikotarpio situacija rodo, kad rajone gyventojų skaičius stabilizuojasi ir tai gali turėti teigiamas prielaidas socialiniam bei ekonominiam rajono vystymuisi. Optimistines prielaidas leidžia daryti taip pat teigiami bendros demografinės situacijos pokyčiai šalyje (gyventojų skaičius nuo 2021 m. iki 2025 m. šalyje augo 2,83 %).

- Šalčininkų rajono savivaldybėje ilgajame laikotarpyje gyventojų skaičiaus mažėjimas yra nulemtas tiek migracijos (išvykdavo gyventojų daugiau, nei atvykdavo), tiek natūralios gyventojų kaitos faktorių (gyventojų mirtingumas dvigubai didesnis nei gimstamumas), kurių tendencijos prastesnės nei šalyje ar Vilniaus apskrityje. Trumpajame laikotarpyje (nuo 2021 m.) gyventojų skaičiaus didėjimą lemia teigiama migracija, tačiau natūrali kaita išlieka ir toliau neigiama. Todėl demografinės situacijos nežymus būklės gerėjimas gali būti vertinamas kaip dalinis, nes yra nulemiamas tik vieno iš dviejų pagrindinių demografinės situacijos faktorių.
- Ženklus gyventojų skaičiaus netekimas turi didelę neigiamą įtaką Šalčininkų rajono savivaldybės ekonominei bei socialinei situacijai. Tačiau paskutiniais metais (2023, 2024, 2025 m.) stebimas nedidelis gyventojų mažėjimo lėtėjimas, rodo tam tikrus socialinės ir ekonominės būklės pagerėjimo ženklus. Šiuos veiksnius įtakoja karinės infrastruktūros stiprinimas pasienio zonoje, atnaujinus Rūdninkų karinį poligoną.

Švietimas, sveikata, kultūra, socialinė rūpyba

- Šalčininkų rajono savivaldybė pasižymi santykinai gerai optimizuotu švietimo įstaigų tinklu:

- Ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pagrindą Šalčininkų rajone 2025 m. pradžioje sudarė 6 vaikų lopšeliai-darželiai ir 1 universalusis daugiafunkcis centras. Be to, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo programos vykdomos dar 5 gimnazijų skyriuose ir 31 bendrojo ugdymo mokyklų ikimokyklinio/priešmokyklinio ugdymo grupėje. Iš 7 ikimokyklinio ugdymo įstaigų 4 veikia miestuose (Šalčininkuose, Baltojoje Vokėje ir Eišiškėse) ir 3 kaimo vietovėse;
- Bendrojo ugdymo programas Šalčininkų rajono savivaldybėje vykdo 19 bendrojo ugdymo įstaigų kartu su 6 skyriais (iš viso – 25 įstaigos): 3 pagrindinės mokyklos, 1 mokykla-daugiafunkcis centras, 15 gimnazijų ir 6 gimnazijų skyriai. Pradinių mokyklų ir progimnazijų rajone nėra. Iš 25 rajone esančių bendrojo ugdymo įstaigų tik 8 veikia miestuose, likusios – miesteliuose ir kaimuose;
- Kitą švietimo infrastruktūrą Šalčininkų rajono savivaldybėje sudaro 5 įstaigos: 1 švietimo pagalbos įstaiga ir 4 neformaliojo švietimo įstaigos. Didžioji dalis jų įsikūrusios rajono miestuose – 2 Šalčininkuose ir 2 Eišiškėse, o likusi 1 – Jašiūnų miestelyje;
- Dėl mažėjančio auklėtinių ir mokinių skaičiaus mažėja ir šių įstaigų skaičius. Demografinės padėties kaita įpareigoja rajono savivaldybę vadovautis ugdymo įstaigų steigimo, reorganizavimo, likvidavimo, pertvarkymo planais.
- Šalčininkų rajono savivaldybėje iš viso veikia 17 sveikatos priežiūros įstaigų (kartu su ambulatorijomis): 12 rajono miestuose (9 Šalčininkuose, 1 Baltojoje Vokėje ir 2 Eišiškėse) kitos 5 miesteliuose ir kaimuose (3 Jašiūnuose, 1 Šalčininkų k., 1 Turgelių k.). Rajono savivaldybėje nepakankamai išvystytas sveikatos priežiūros įstaigų tinklas, todėl svarbu - išlaikyti esamą. Reikėtų orientuotis į reikalingiausių sveikatos priežiūros paslaugų pasiūlos ir prieinamumo plėtrą. Esminė savivaldybės sveikatos priežiūros problema, kaip ir kitose mažesnėse savivaldybėse – sveikatos priežiūros specialistų trūkumas.
- Šalčininkų rajono savivaldybė išsiskiria plačiai išplėtotu kultūros įstaigų (kultūros centrų, bibliotekų ir kt.) tinklu. Iš viso rajone veiklą vykdo 44 kultūros įstaigos.:
 - 2020 – 2024 m. laikotarpį kultūros centrų skaičiaus pokytis savivaldybėje sudaro 0 % (išliko 13 centrų), šalyje sumažėjo -4,11%, Vilniaus apskrityje sumažėjo -9,91 %;
 - 2019 – 2023 m. laikotarpį bibliotekų skaičius savivaldybėje sumažėjo 3,85 %, jų išliko 25, šalyje sumažėjo -5,44 %, Vilniaus apskrityje -4,92 %.
- Šalčininkų rajono savivaldybė, kaip ir visa šalis, pasižymi nepakankamai išvystyta socialinių paslaugų infrastruktūra:
 - 2025 m. socialinių paslaugų tinklą rajone sudarė 15 įstaigų. Daugiausia šių įstaigų – 11 – veikia rajono miestuose: 8 – Šalčininkų mieste, po 1 – Eišiškėse ir 2 Baltojoje Vokėje. Likusios 4 įstaigos veiklą vykdo rajono kaimo vietovėse.
 - Rajone esama socialinių paslaugų infrastruktūra nepakankama ir netolygiai išvystyta, trūksta socialinių ir bendruomeninių kompleksinių paslaugų įvairioms asmenų grupėms. Prioritetinės socialinių paslaugų plėtros kryptys rajono savivaldybėje yra stiprinti jau teikiamas ir plėsti socialines paslaugas šeimai ir vaikui, o taip pat plėsti socialinės priežiūros paslaugas, siekiant įkurti grupinio gyvenimo namus, apsaugotą būstą, socialines dirbtuves suaugusiems asmenims su proto ir/ar psichikos negalia.
 - Įvertinus esamą būklę, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas nestacionarių socialinių paslaugų teikimui namuose.

Būstas

- Gyvenamasis fondas Šalčininkų rajone nuo 2020 m. iki 2024 m. išaugo 3,83 %, tuo tarpu apskrityje minėtas pokytis sudarė 8,27 %, šalyje – 5,74 %. Vienam savivaldybės gyventojui tenkantis naudingas plotas 2024 m. siekė 37,2 m² ir buvo mažesnis už apskrities (37,3 m²) ir šalies (38,9 m²) vertes. Bendras būstų skaičius rajone nuo 2020 iki 2024 m. padidėjo 381 būstais ir šis pokytis sudarė 2,55 % (apskrityje – 6,58 %, šalyje – 4,35 %).
- Vertinant būsto plėtros poreikį, tikslinga orientuotis į jo kokybės gerinimo bei fondo atnaujinimo uždavinius. Šalčininkų rajono savivaldybėje iš 380 daugiabučių yra renovuoti tik 40 namų. Tai sudaro vos 10,5 % visų rajono daugiabučių (šalyje šis rodiklis siekia 14,5 %).
- 2022 m. pabaigoje Šalčininkų rajono savivaldybės būsto fonde buvo 304 būstai (109 būstai – socialiniai: 36 - rajono miestuose, 73 – rajono seniūnijose). Atsižvelgiant į esamą socialinio būsto poreikį, savivaldybei tikslinga numatyti būsto plėtrą – statant naujus daugiabučius gyvenamuosius namus, perkant naują būstą ar taikant kitas priemones.
- Aprūpinimo būstu situacija atitinka bendrą šalies būklę. Siekiant gerinti gyvenamojo būsto kokybę, tikslinga jo plėtra.

Ekonomika

- Šalčininkų rajono savivaldybės darbo rinkos situacija išlieka problematiška:
 - Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020–2024 m. laikotarpiu užimtų gyventojų skaičius mažėjo (-5,56 % mažėjimas), tačiau užimtumo lygis nežymiai (0,4 %) išaugo. Registruotas nedarbas rajone 2024 m. siekė 10,0 %, kai tuo metu apskrityje ir šalyje šis rodiklis buvo mažesnis – atitinkamai 8,6 % ir 8,7 %;
 - Mėnesinis vidutinis (bruto) darbo užmokestis savivaldybėje (2024 m.) siekė 1 802,3 Eur, 2020-2024 m. laikotarpiu nuosekliai augo (37,55 % augimas), bet vis dar vidutiniškai daugiau nei 600 Eur atsilieka nuo apskrities ir šalies atlyginimų;
 - Savivaldybėje trūksta kvalifikuotos darbo jėgos.
- Šalčininkų rajono savivaldybė pasižymi žemu tiek materialinių tiek užsienio investicijų lygiu. Tai atspindi rajono išskirtinumą ir tradicinių ekonomikos sektorių reikšmę savivaldybėje. 2024 m. materialinės investicijos Šalčininkų rajono savivaldybėje sudarė 51 107 tūkst. Eur. Vienam gyventojui rajone 2024 m. teko 1 713 Eur, o tai beveik 3 kartus mažiau už šalies ir 4,7 kartus mažiau už apskrities investicijas.
- Tiesioginės užsienio investicijos Šalčininkų rajono savivaldybėje 2024 m. siekė 10,56 mln. Eur. Vienam rajono gyventojui 2024 m. teko vos 354 Eur tiesioginių užsienio investicijų, o tai 39 kartus mažiau nei šalyje ir 97 kartus mažiau nei apskrityje.
- 2025 m. pradžioje Šalčininkų rajono savivaldybėje iš viso veikė 714 ūkio subjektai (įmonės) (6.3.3.2 lentelė). Labai mažos įmonės (0-9 darbuotojų) rajone sudarė 80,53 %, mažos įmonės (10-49 darbuotojų) – 15,41 %, vidutinės įmonės (50-249 darbuotojų) – 3,92 %, didelių ir labai didelių įmonių – 0,14 %.
- Analizuojant 2025 m. pradžioje veikiančių įmonių pagal darbuotojų skaičių grupes, galima teigti, kad Šalčininkų rajone dominuoja mažos įmonės, turinčios nuo 0 iki 9 darbuotojų, sudariusios 80,53 % visų veikiančių įmonių. Tai sudaro savitą rajono ekonominę struktūrą, kuri nors ir negali užtikrinti spartaus ekonominio rajono augimo, ateityje gali pasižymėti didesniu lankstumu bei tvaresniu darbo vietų augimu.
- Tikėtina, kad dėl atsinaujinačio karinio poligono rajone, pradės kurtis naujos įmonės, reikalingos karinės infrastruktūros objektų steigimui ir aptarnavimui, atsiras naujų darbo vietų.

Besiribojančiose seniūnijose tikėtina išaugs maitinimo, laikino ir nuolatinio apgyvendinimo, statybos, teritorijų priežiūros poreikis.

- Žemės ūkio veikla rajone, nepaisant sąlyginai mažo žemės derlingumo, yra pakankamai plėtojama ir vystoma, ypač ekologinių ūkių srityje (auga sertifikuotų augalininkystės ar gyvulininkystės ūkių skaičius).
- Šalčininkų rajono savivaldybės turizmo sektoriuje (2020-2024 m.) apgyvendinimo įstaigų skaičius išaugo 1,8 karto, o vietų skaičius šiose įstaigose išaugo beveik 1,6 karto. Bendras turistų skaičius apgyvendinimo įstaigose išaugo beveik 11 kartų. Siekiant ir toliau plėtoti turizmą, Šalčininkų rajono savivaldybėje tikslinga orientuotis į pramogų ir aktyvaus poilsio paslaugų infrastruktūros vystymą.

3. GAMTINĖ APLINKA

3.1. Teritorijos fizinė-geografinė aplinka

3.1.1. Geologinės-geomorfologinės ypatybės

Šalčininkų rajonas pasižymi įvairia geologine ir geomorfologine struktūra, kurią suformavo paskutinio ledynmečio fluvioglacialinės nuosėdos bei vėlesni tektoniniai ir erozijos procesai.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje nuosėdinų uolienų dangos storis siekia apie 2000 m. Ant kristalinio pamato čia slūgso proterozojaus, kambro, ordoviko, silūro, devono ir karbono periodų uolienos, dengtos storu kvartero darinių sluoksniu. Kristalinis pamatas šioje Lietuvos dalyje slūgso 700–1000 m gylyje.

Kvartero nuogulos dengia eroduotą prekvarterinių uolienų paviršių. Jų storis labai įvairus – nuo 10 iki 120 metrų. Rajone aptinkami paskutiniojo apledėjimo (Nemuno ir Baltijos stadijų) ledyniniai (glacialiniai) bei ledyninių tirpsmo vandenų (akvaglacialiniai), taip pat poledyniniai ir šiuolaikiniai aliuviniai dariniai.

Didžioji dalis kvarterinių darinių sudaryti iš moreninių priemolių, priesmėlių bei smėlingų akvaglacialinių sluoksnių. Pietinėje rajono dalyje, ypač Dainavos žemumoje, vyrauja fluvioglacialiniai smėliai, kurie siekia 10–30 m storį. Šiuose sluoksniuose susiformavę gruntiniai vandenys yra plačiai naudojami gyventojų buitinėms reikmėms, išgaunami iš šulinių ar negilių gręžinių. Moreniniai sluoksniai, ypač kalvotuose Medininkų aukštumos šiaurės vakariniuose pakraščiuose, sudaryti iš žvyruoto molio ir akmenuoto priemolio, turinčio geras izoliacines savybes. Tarp jų dažnai įsiterpia tarpmoreniniai smėlio, žvyro sluoksniai, kurie sudaro vietinius vandeningus horizontus.

Hidrogeologiniu požiūriu vienas svarbiausių regioninių horizontų – viduriniojo devono narviškasis (D2nr) molingas kompleksas, slūgstantis 150–200 m gylyje. Šis sluoksnis veikia kaip patikimas hidrogeologinis izoliatorius, atskiriantis viršutinę aktyvios apykaitos zoną nuo gilesnių, spūdinų vandenų sistemų.

Poledynmečio ir šiuolaikiniai aliuviniai sluoksniai – smėliai, žvirgždas, durpės paplitę Merkio, Šalčios ir Visinčios slėniuose. Bendras aliuvinių darinių storis čia dažniausiai siekia 5–20 m, vietomis ir daugiau. Šie sluoksniai pasižymi itin geromis filtracinėmis savybėmis ir turi svarbią reikšmę tiek hidrologijai, tiek naudingųjų iškasenų gavybai (ypač smėlio ir žvyro).

Pagal Lietuvos geomorfologinį rajonavimą, Šalčininkų rajono teritorija patenka į Pabaltijo aukštumų sritį, kuriai priklauso Medininkų–Ašmenos aukštuma bei Pietryčių lygumų sritį, kuriai priskiriamos Eišiškių plynaukštė ir Dainavos žemuma.

Rajono paviršių formavo tiek ledyno aktyviosios ir atsitraukimo fazės, tiek tirpsmo vandenų srautai, kurie sukūrė terasuotus slėnius, ozus, kalvotus moreninius ruožus ir ežeringas daubas. Dainavos žemumoje vyrauja lyguminis, smėlėtas reljefas, o Medininkų aukštumoje – banguotas, kalvotas paviršius, aukščiausiomis vietomis siekiantis virš 250 m virš jūros lygio.

Vienas iš išskirtinių geomorfologinių darinių – Merkio ir Šalčios slėniai, kurių šlaitai vietomis terasuoti, su fluvioglacialiniais šlaitais ir tarpinėmis pakopomis. Šių slėnių gylis vietomis viršija 30 m, plotis – iki 2–4 km.

Dirvožemio požiūriu rajonas pasižymi dideliu tipologiniu įvairumu: nuo rudžemių ir balkšvažemių moreninėse aukštumose iki smėlžemių, durpžemių ir glėjinių dirvožemių lygumose. Tai lemia skirtingas žemdirbystės galimybes bei gamtinio karkaso struktūrą.

Istorinė reljefo raida, dirvožemių mozaikiškumas, paviršinių ir gruntinių vandenų tinklas bei sudėtinga geomorfologija turėjo lemiamą reikšmę gyvenviečių išsidėstymui, miškų paplitimui, ūkinės veiklos pobūdžiui bei gamtinės aplinkos ekologiniam jautrumui.

3.1.2. Klimatinės sąlygos

Pagal Lietuvos teritorijos klimato rajonavimą Šalčininkų rajonas patenka į Pietryčių aukštumų klimatinį rajoną, tiksliau – į Medininkų–Dainavos parajonį. Rajonas yra arčiausiai Baltarusijos sienos, rytinėje Lietuvos dalyje, todėl klimatui būdingas ryškus kontinentalumo bruožas. Tai reiškia didesnes metinių temperatūrų amplitudes, šaltas žiemas ir gana šiltas vasaras. Klimato tipas – vidutinių platumų pereinamasis, jūrinės įtakos čia žymiai mažesnės nei vakariniuose Lietuvos regionuose.

Žiemos Šalčininkų rajone paprastai būna šaltesnės nei vidutiniškai Lietuvoje. Sausio mėnesio vidutinė daugiametė temperatūra siekia nuo $-5,5$ iki $-6,0$ °C. Absoliutūs temperatūros minimumai gali siekti -25 °C ar žemiau, ypač rajono rytiniuose ir miškingesniuose plotuose. Dėl šių sąlygų čia dažnai susiformuoja ilgalaikė sniego danga, kuri išsilaiko apie 80–85 dienas. Vasaros vidutiniškai šiltos – liepos mėnesio vidutinė temperatūra siekia apie $+17,0$ – $17,5$ °C, o vidutinė metinė temperatūra – apie $+6,0$ °C.

Kritulių kiekis per metus svyruoja apie 650–700 mm. Daugiausia jų iškrenta šiltuoju metų laikotarpiu – nuo gegužės iki rugsėjo, o kritulių maksimumas paprastai fiksuojamas liepos mėnesį. Vasaros Šalčininkų rajone pasižymi ryškiu kritulių piku, o žiemos – palyginti sausos. Daugiau nei 60–65 % visų metinių kritulių iškrenta šiltuoju laikotarpiu. Rajone nereti ir trumpalaikiai vasaros lietūs bei perkūnijos.

Šalnų laikotarpis rajone gana ilgas – vidutiniškai pirmosios šalnos fiksuojamos apie rugsėjo 20–25 d., o paskutinės – apie gegužės 5–10 d. Tai reiškia, kad bešalnis laikotarpis trunka apie 145–160 dienų per metus.

Vėjai dėl didesnio atstumo nuo jūros ir reljefo ypatybių čia būna silpnesni. Vidutinis vėjo greitis žiemą siekia apie 3,5–4 m/s, vasarą – apie 2,5–3 m/s. Dažniausiai vyrauja pietų ir pietvakarių kryptų vėjai. Vasarą vėjo kryptys tampa įvairesnės, o bendras vėjuotumas – mažesnis.

Svarbu pažymėti, kad dėl reljefo įvairovės, miškingumo, didelio upių ir ežerų tankio bei didesnių aukščių virš jūros lygio (ypač Medininkų aukštumoje) Šalčininkų rajone susiformuoja skirtingos mikroklimatinės sąlygos. Pavyzdžiui, žemumose dažniau kaupiasi šaltas oras, formuojasi rūkas, o miškingose vietovėse temperatūros svyravimai būna švelnesni.

3.1.3. Hidrografinis tinklas

Šalčininkų rajono paviršinių vandenų, kuriuos sudaro upės, upeliai, ežerai ir tvenkiniai, pasiskirstymas rajono savivaldybės teritorijoje yra gana netolygus. Tai įtakoja esamos gamtinės sąlygos – ypač raižytas reljefas, didelis miškingumas ir smėlingi dirvožemiai. Rajono teritorija teka daugiau nei 30 įvairaus dydžio upių ir upelių, telkšo apie 8 ežerai bei 18 įvairios paskirties (ūkio, rekreacinės, priešgaisrinės ar buitinės paskirties) tvenkinių. Paviršiniai vandenys užima daugiau nei 2500 ha, arba apie 1,69 % rajono teritorijos ploto.

Visi Šalčininkų rajono paviršiniai vandenys priklauso Nemuno baseinui – daugiausia Merkio pabaseiniui, kuris apima pietrytinę Lietuvos dalį. Rajono hidrografiniam tinklui būdingas radialinis tinklas, formuojamas nuo Medininkų aukštumos šlaitų tekančių upių. Rajono takoskyros sritys yra Medininkų aukštumoje, nuo kurios išteka mažieji Merkio ir kitų intakų upeliai.

Merkys – pagrindinė Šalčininkų rajono upė, Nemuno dešinysis intakas – kerta visą rajono teritoriją iš rytų į vakarus. Tai viena iš švariausių Lietuvos upių, išsiskirianti aiškiai išreikštu slėniu ir smėlėtu dugnu. Merkio ilgis – 203 km (Lietuvoje – 197,8 km), baseino plotas – apie 4416 km² (Lietuvoje – 3806,4 km²). Jo baseinas rajone surenka didžiąją dalį paviršinių vandenų. Dėl mišraus (sniego-lietaus) maitinimo tipo Merkys pasižymi dideliu sezoniškumu – didžiausias vandens lygis stebimas pavasarį, mažiausias – vasarą. Šalčininkų rajone Merkio vidutinis debitas svyruoja nuo 18 iki 25 m³/s, o pavasarinio potvynio metu gali išaugti iki 80–100 m³/s. Rajone Merkio debitas gali skirtis priklausomai nuo vietos, pvz., ties Jašiūnais vidutinis debitas yra 5,25 m³/s, o ties Puvočiais – 32,2 m³/s. Merkio debitas taip pat priklauso nuo tokių veiksnių kaip krituliai, sniego tirpsmas ir kitos hidrologinės sąlygos.

Merkio upės intakai Šalčininkų rajone yra Šalčia (kairysis), Beržė ir Visinčia (dešinieji). Iš jų reikšmingiausias – Šalčios upė, nuo kurios kilęs ir rajono pavadinimas. Ši upė prasideda Baltarusijoje, įteka į Lietuvą ties Poškonų seniūnija ir vingiuoja per rajoną į vakarus, įsiliedama į Merkį ties Valkininkų apylinkėmis. Šalčios ilgis – apie 60 km, vidutinis nuolydis – 0,8 m/km. Upė pasižymi gausiais vingiais, švriu vandeniu ir vietomis išlikusiais natūraliais intakais.

Rytinėje rajono dalyje, netoli sienos su Vilniaus rajonu, nedidelė teritorijos dalis priklauso Žeimenos pabaseiniui. Čia teka keletas smulkių upelių, kurių ištakos prasideda Medininkų aukštumoje, tačiau šie vandens telkiniai mažai reikšmingi viso rajono mastu.

Ežeringumas Šalčininkų rajone yra nedidelis, kaip ir visame pietrytiniame Lietuvos regione. Didžiausi – Kernavo (plotas – 81 ha) ir Papio (187 ha) ežerai. Kiti ežerai nedideli, dažnai apsupti miškų, su užpelkėjusiomis pakrantėmis. Rajono ežerai dažniausiai yra ledyninės kilmės ir telkšo aukštumų įdubose. Be natūralių ežerų, rajone įrengta nemažai tvenkinių, kurie atlieka tiek rekreacinę, tiek buitinę bei ekologinę funkciją. Didžiausi – Eišiškių hidroelektrinės (plotas – 128,6 ha), Padvarionių (48,4 ha) ir Purvėnų (41,7 ha) tvenkiniai.

Pelkės rajone taip pat fragmentiškos, daugiausia likusios natūralios kilmės žemapelkių formos. Jas galima rasti miškingose, mažai urbanizuotose vietovėse, ypač netoli Gaujos slėnio ar Merkio pakrančių. Pelkėti plotai svarbūs kaip natūralūs filtrai ir retų rūšių buveinės.

Svarbu pažymėti, kad daugelis mažųjų upelių yra sureguliuoti – melioracijos laikotarpiu ištiesinti, kanalizuoti, o natūralios jų vagos dažnai prarastos. Tokie upeliai ypač būdingi žemesnėms, šiaurės vakarinėms rajono vietovėms.

Potvynių rizika Šalčininkų rajone yra maža, tačiau pavasarį, ypač Merkio slėnyje ir Šalčios žemupyje, kartais užliejamos pievos ir gretimi žemių plotai. Remiantis LR aplinkos ministro 2014-08-06 įsakymu Nr. D1-655, dalis rajono teritorijų priskiriamos mažos ar vidutinės tikimybės potvynių zonoms, ypač ties Merkio ir Šalčios santaka.

3.1.4. Dirvožemiai

Dirvožemis svarbus ir žmogaus aktyviausiai veikiamas gamtinės aplinkos komponentas, kuriame vykstantys procesai dideliu mastu sąlygoja kitų litosferos komponentų (aeracinės zonos, požeminių vandenų) ir augalijos būklę bei žmonių gyvenimo sąlygas.

Šalčininkų rajono teritorijoje vyrauja velėniniai jauriniai ir jaurėjančio tipo dirvožemiai, susidarę lengvose – daugiausia smėlingose ir priesmėlio nuogulose. Jie labiausiai paplitę rytinėje ir pietinėje rajono dalyse, Medininkų aukštumoje bei aplink Eišiškes. Šie dirvožemiai dažnai rūgštūs, pasižymi mažesniu humuso kiekiu ir ribotu našumu, todėl žemės ūkiui naudojami ribotai, dažniausiai tinka miškininkystei ar ekstensyviai žemdirbystei.

Vakarinėje ir šiaurės vakarinėje rajono dalyse, kur daugiau banguoto moreninio reljefo ir priemolingų moreninių nuogulų, vyrauja velėniniai glėjiški ir rudieji miško dirvožemiai. Jie laikomi kiek našesniais, tinkamesniais žemės ūkiui, tačiau dėl dažno paviršinio glėjiškumo gali būti linkę į užmirkimą, ypač pavasarį. Tokiose vietovėse svarbi efektyvi drenažo sistema.

Upių slėniuose, ypač palei Merkį, Šalčią ir jų intakus, paplitę aliuviniai dirvožemiai, dažnai su didesniu humuso kiekiu ir geresnėmis agrocheminėmis savybėmis. Šios teritorijos naudojamos ganykloms, pievoms arba daržininkystei.

Pelkėse ir žemumose, ypač rytinėje dalyje prie Baltarusijos sienos bei miškinguose plotuose, pasitaiko durpinių ir pelkinių dirvožemių, kurių našumas labai priklauso nuo hidrologinio režimo. Jie dažnai naudojami kaip natūralios pievos arba paliekami miškininkystei.

Smėlingose vietovėse, ypač kai kuriose miškingose teritorijose, vietomis pasitaiko ir pustomų smėlio dirvožemių. Tokie dirvožemiai labai pralaidūs, jautrūs erozijai ir maisto medžiagų išplovimui.

3.1.5. Biologinės ypatybės

Šalčininkų rajono kraštovaizdis išlaikęs daugiau natūralumo nei daugelis kitų pietų Lietuvos teritorijų. Dėl kalvoto reljefo, miškingumo, mažesnio intensyvaus ūkininkavimo masto, čia geriau nei kitur išsilaikė natūralios pievų, miškų, pelkių ir paupių ekosistemos. Rajono pietvakariuose esantys plačios Rūdninkų girios masyvai ir šiaurės rytuose besidriekiantys Jašiūnų, Tabariškių, Turgelių miškai suformavo dideles, svarbias biologinei įvairovei gamtines teritorijas.

Nors kai kuriose rajono vietovėse vykdyta sausinamoji melioracija (ypač prie Eišiškių, Šalčininkų), tačiau didžioji dalis rajono šlaituotų ar miškingų teritorijų liko mažai pažeistos. Todėl čia išliko didelės natūralių buveinių mozaikos, kuriose aptinkamos retos augalų ir gyvūnų rūšys. Išlikę didesni natūralių pievų, žemapelkių, mišrių miškų ir natūralių upių slėnių plotai, kuriuose aptinkamos vertingos buveinės bei saugomos rūšys.

2025 m. sausio 1 d. Nacionalinės žemės tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenimis, Šalčininkų rajone yra apie 69,2 tūkst. ha miškų, o miškingumas siekia apie 46,4 % – vienas didžiausių Lietuvoje. Didžiausi miškų masyvai telkiasi Rūdninkų girioje, kuri yra viena didžiausių miško teritorijų Baltijos šalyse, taip pat aplink Turgelius, Tabariškes, Akmenynę. Vyrauja sausi pušynai, pelkiniai eglynai, derlingesnėse vietovėse – mišrūs ąžuolynai ir uosynai. Miškuose aptinkamos retos augalų rūšys: paprastieji kardeliai, plačialapės klumpaitės, gelsvalapiai beržai, mažosios gegužraibės, žalsvažiedės blandys, miškinės gegūnės.

Miškuose ir atvirose buveinėse gyvena vilkai, lūšys, briedžiai, stirnos, šernai, usūriniai šunys. Rūdninkų girioje reguliariai fiksuojamos vilkų, lūšių, juodųjų gandrų, pilkųjų meletų, genių populiacijos. Tarp saugomų paukščių sutinkami ereliai rėksniai, mažieji ereliai rėksniai, juodieji gandrai, griežlės, putpelės, tetervinai.

Rajone nustatyta daugiau nei 230 stuburinių gyvūnų rūšių, tarp jų – 44 žinduolių, 150 paukščių, 5 roplių, 10 varliagyvių ir apie 35 žuvų rūšys. Taip pat žinoma daugiau nei 600 vabzdžių rūšių, iš kurių daugelis saugomos arba retai sutinkamos. Rūdninkų ir Turgelių smėlynuose bei apleistose karinio paveldo teritorijose (buvusiuose poligonuose) aptinkamos stepinės rūšys, tokios kaip smėlio melsvys, juodataškis perlinukas, smiltyninė hesperija, o smėlynų buveinės reikšmingos smėlinės auslindos ir kukučių populiacijoms.

Rajono pievose, ypač Merkio, Šalčios, Versekos ir Gaujos slėniuose, išliko natūralių ar pusiau natūralių salpinių pievų, kurios svarbios tiek entomologiniu, tiek ornitologiniu požiūriu. Čia auga šalmuotosios gegužraibės, raudonosios gegūnės, o taip pat peri griežlės, putpelės, pempių kolonijos. Dalis šių teritorijų įtraukta į „Natura 2000“ tinklą (pvz., Rūdninkų giria, Versekos slėnis).

Rajone registruotos apie 730 induočių augalų rūšys, iš jų daugiau nei 40 rūšių įrašytos į Lietuvos raudonąją knygą. Tai liudija, kad, nepaisant pavienių ūkinės veiklos poveikių, Šalčininkų rajonas išlieka viena iš labiausiai biologiniu požiūriu vertingų Lietuvos teritorijų.

3.1.6. Gamtinio kraštovaizdžio pobūdis

Lietuvoje medžiaginį kraštovaizdžio pamatą formavo daugiausia su buvusiu apledėjimu susiję, o kai kuriose vietose jau po apledėjimo prasidėję geomorfologiniai procesai, kurie veikia ir dabar. Atitinkamų geomorfologinių procesų suformuoti paviršiaus plotai, kurie skiriasi kraštovaizdžio

komponentais – gruntu, reljefu, vidaus vandenimis, pažemio oru, dirvožemiu, augalija, gyvūnija ir kitais komponentais, yra vadinami žemėvaizdžiais. Kiekvienas žemėvaizdžio tipas turi tik jam būdingus gamtinius ryšius, pasižymi skirtingomis sąlygomis žmonių gyvenimui ir ūkinei veiklai, todėl jų atžvilgiu turėtų būti taikomi diferencijuoti kraštotvarkos principai.

Iš devynių Lietuvos teritorijoje išskiriamų žemėvaizdžių tipų, Šalčininkų rajone aptinkami bent šeši: kalvotųjų moreninių miškingų aukštumų, ežeringų smėlėtų lygumų, senovinių aliuvinių lygumų, upių slėnių, sausų smėlynų, pelkėtų žemumų. Dominuoja kalvotų moreninių miškingų aukštumų žemėvaizdis, ypač pietinėje ir centrinėje rajono dalyse – aplink Rūdninkų girią, Jašiūnus, Turgelius, Akmenynę. Šioms vietovėms būdingas sudėtingas reljefas, tankūs miškų masyvai, šaltiniuoti šlaitai, gausūs ir smulkūs hidrografiniai tinklas.

Lygumų žemėvaizdžiai labiau pasireiškia šiaurinėje ir šiaurės vakarinėje rajono dalyse, kur kraštovaizdis tampa atviresnis, žemės ūkio naudmenos intensyviau naudojamos, o hidrografinių elementų kiek mažiau. Estetiškai išraiškingiausi Šalčininkų rajono kraštovaizdžiai sutinkami Šalčios ir Merkio upių slėniuose, kur susilieja natūralus reljefas, šlaitų miškai, pievos bei tradicinės kaimo gyvenvietės. Slėnių žemėvaizdžiai šiose vietovėse pasižymi dideliu ekologiniu ir vizualiniu potencialu.

Kaip ir kitur Lietuvoje, kiekvienas žemėvaizdžio tipas pasižymi specifiniais gamtiniais saitais bei skirtinga pritaikymo galimybe žmogaus veiklai – tai svarbu planuojant tvarią kraštotvarką ir saugant ekosistemų stabilumą.

Pagrindinis kultūrinio kraštovaizdžio bruožas, nulemiantis jo ekologinį stabilumą, yra žemėnaudos struktūra, ypač natūralių naudmenų pasiskirstymas. Šalčininkų rajonui būdingas didelis miškingumas – miškai dengia daugiau nei 45 % teritorijos, tačiau žemėnaudos išsidėstymas netolygus – pietinėse seniūnijose miškų gausu, o šiaurėje ir vakaruose miškų masyvai išretėję, fragmentuoti. Tokia struktūra nėra optimaliai palanki kraštovaizdžio ekologiniam vientisumui ir gali lemti lokalizuotus geoekologinius disbalansus, ypač kalvotose žemės ūkio plotų teritorijose (pvz., padidėjusi dirvožemio erozija ar sumažėjusi biologinė įvairovė).

Rajone taip pat matomos žemėnaudos transformacijos tendencijos: po Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo vykusį žemės reforma pakeitė žemėvaldos struktūrą – smulkios privačios valdos, pasikeitęs ūkininkavimo intensyvumas, apleistos dirbamosios žemės. Dėl to vyksta savaiminė gamtinė renatūralizacija – atsistato natūralios pievos, nedidelės pelkės, miškeliai, didėja biologinės įvairovės koncentracija, ypač pasienio ruožuose su Baltarusija ir aplink Rūdninkų girią.

Agrarinio kraštovaizdžio plotų fragmentacija ekonominiu požiūriu gali būti laikoma mažai efektyvia, tačiau ekologiniu aspektu tai sudaro sąlygas formuoti lokalizuotai, koncentruotai natūralių ir artimų natūralioms naudmenų struktūrai. Tokios teritorijos tampa svarbiomis gamtinio karkaso sudedamosiomis dalimis, padedančiomis palaikyti regiono ekologinį stabilumą.

Atsižvelgiant į bendrą kraštovaizdžio būklę, Šalčininkų rajonas išlieka viena iš natūraliausių, mažiausiai urbanizuotų Lietuvos savivaldybių, kurioje vyrauja tradicinis kultūrinis reljefas, neperkrautas infrastruktūra, o gamtinių struktūrų tęstinumas leidžia vystyti tvarią ekologinę ir rekreacinę sistemą.

Bendras kraštovaizdžio vertinimas erdvinės struktūros aspektu

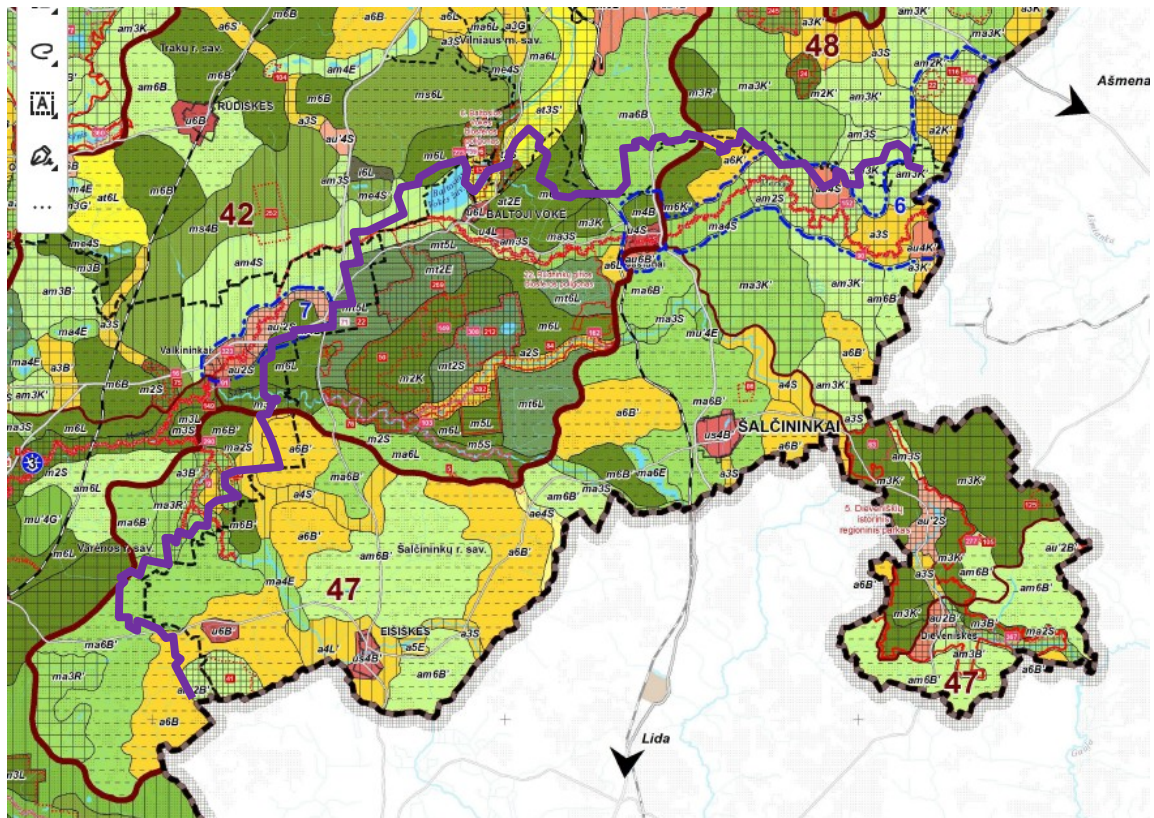
Šalčininkų rajono kraštovaizdis yra vertinamas analizuojant fizinę bei vizualinę struktūrą. Fiziniu požiūriu, kaip svarbiausi vertintini elementai paminėtini, reljefas, želdiniai, hidrografinis tinklas, užstatytos teritorijos, klimatas ir kt. Vizualiniu kraštovaizdžio vertinimo požiūriu išskirtinas bendras kraštovaizdžio erdvinės struktūros, jo estetinis patrauklumas.

Pagal Lietuvos respublikos bendrojo plano 5 priedą „Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą“, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija patenka į du kraštovaizdžio tvarkymo morfologinius ruožus: pietų Pabaltijo žemumų ruožą ir Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožą (3.1.6.1 pav.).

Šalčininkų rajono šiaurinė dalis yra pietų Pabaltijo žemumų ruože – pietryčių Lietuvos (Dainavos) žemumų srities, Merkio vidurupio miškingame, pelkėtame mažai agrarizuotos lygumos rajone (Nr. 42) (Baltosios Vokės, Jašiūnų, Gerviškių, Pabarės seniūnijos).

Rajono pietinė ir rytinė kraštovaizdžio dalys patenka į Vidurio Baltarusijos aukštumų ruožą:

- pietinė ruožo dalis priskiriama pietų Našios (Ašmenos) aukštumų srities, Eišiškių mažai miškingam, agrarinės pakilumos rajonui (Nr. 47) (Eišiškių, Kalesninkų, Dainavos, Butrimonių, Dieveniškių seniūnijos);
- rytinė ruožo dalis priskiriama pietų Našios (Ašmenos) aukštumų srities, Medininkų miškingam, agrarinio kalvyno rajonui (Nr. 48) (Poškonių, Turgelių, Akmeninės seniūnijos).

3.1.6.1 pav. Kraštovaizdžio tvarkymo zonos Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje (ištrauka iš LR BP Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio „Kraštovaizdžio tvarkymo zonos“)

Estetinis kraštovaizdžio vertinimas vizualiniu aspektu

Vertinant Šalčininkų rajono savivaldybės kraštovaizdį, taip pat svarbu išskirti kraštovaizdžio vizualinės sąskaidos savitumus (3.1.6.2 pav.). Pagal Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo planą, pirmiausiai paminėtinos estetiniu požiūriu vertingiausios teritorijos.

Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos atvirų ir pusiau atvirų erdvių kraštovaizdžio teritorijos, kur *raiškios tik horizontaliosios dominantės* – Šalčininkų rajono šiaurinėje dalyje, Merkio upės slėniai Turgelių ir Jašiūnų seniūnijose (V2H2-b).

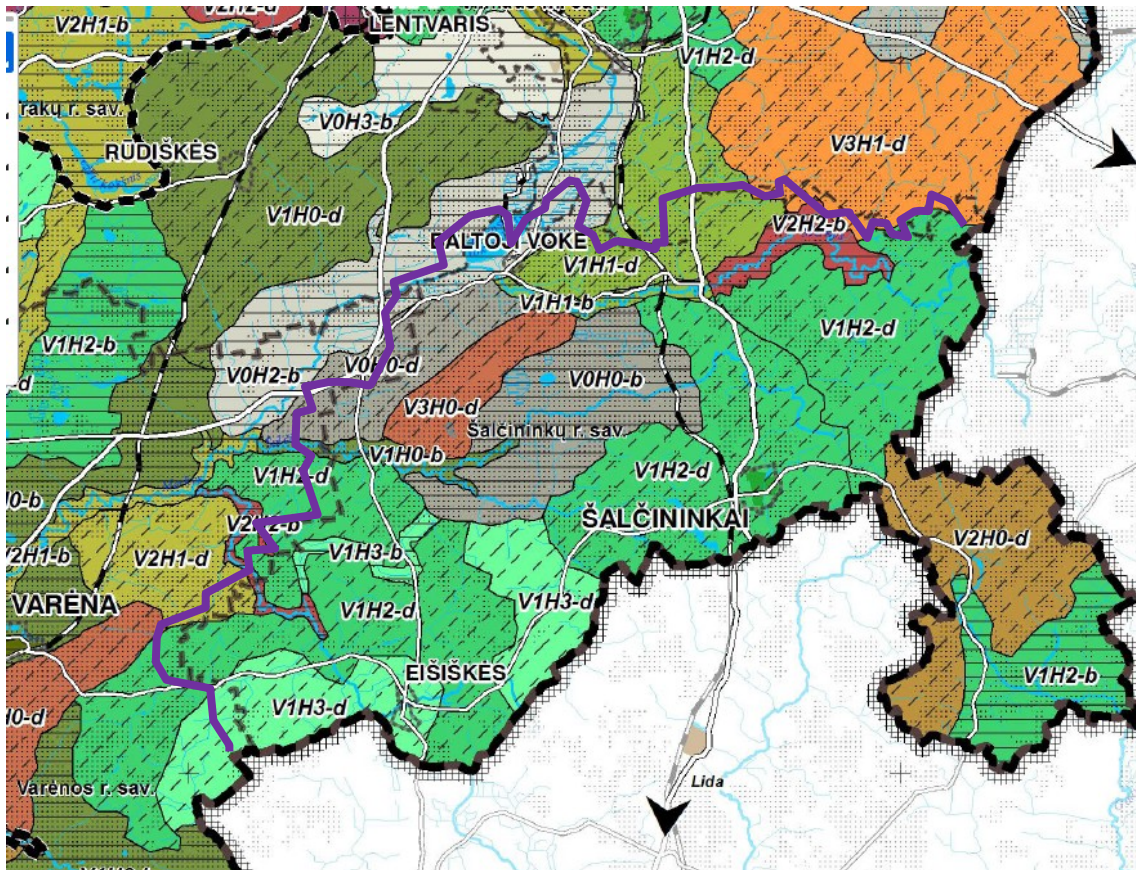
Ypač raiškios ir vidutinės vertikaliosios sąskaidos pusiau uždarų bei uždarų erdvių kraštovaizdžio teritorijos, *be raiškių vertikalinių ir horizontalių dominančių* – rajono centrinėje dalyje, Gulbinio pelkės aplinka Pabarės seniūnijoje (V3H0-d). Kita tokia teritorija yra pietinėje rajono dalyje – Bukiškių, Šilinės, Staigonių, Švedų miškai Poškonų ir Dieveniškių seniūnijose (V2H0-d).

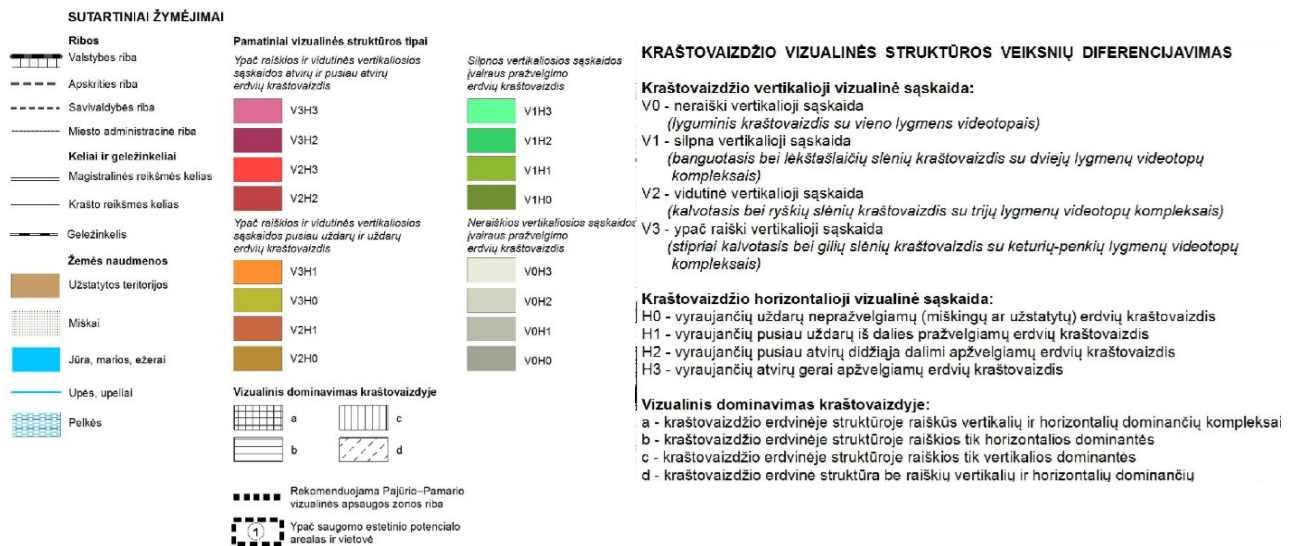
Tuo tarpu kitos rajono savivaldybės teritorijos yra mažiau raiškios. Silpnos vertikaliosios sąskaidos erdvių kraštovaizdis, *be raiškių dominančių*, matomas pietinės rajono dalies mažai miškinguose teritorijose (Kalesninkų, Eišiškių, Butrimonių seniūnijose – V1H3-d), pietrytinėje ir pietvakarinėje rajono dalyse (Visinčios, Juodupės, Kamenos, Turės, Nezdilės upių aplinkoje – V1H2-b ir V1H2-d).

Neraiškios vertikaliosios sąskaidos kraštovaizdis, kur *raiškios tik horizontaliosios dominantės* su indeksu V0H0-b, aptinkamos centrinėje ir šiaurinėje rajono dalyse (Gerviškių, Baltosios Vokės seniūnijose), tai Kernavo, Šulnio ežerų, Visinčios upės aplinka.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

3.1.6.2 pav. Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje (ištrauka iš LR BP Nacionalinio kraštovaizdžio tvarkymo plano brėžinio „Kraštovaizdžio vizualinis estetiškas potencialas“)

3.2. Gamtinio kraštovaizdžio apsauga

3.2.1. Saugomos teritorijos

Pagal dabar galiojančią LR Saugomų teritorijų įstatymą Saugomos teritorijos yra sausumos ir (ar) vandens plotai nustatyti aiškios ribomis, turintys pripažintą mokslinę, ekologinę, kultūrinę ir kitokią vertę ir kuriems teisės aktais nustatytas specialus apsaugos ir naudojimo režimas (tvarka). Saugomos teritorijos steigiamos siekiant išsaugoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes), kraštovaizdžio ir biologinę įvairovę, užtikrinti kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, gamtos išteklių subalansuotą naudojimą ir atkūrimą, sudaryti sąlygas pažintiniam turizmui, moksliniams tyrimams ir aplinkos būklės stebėjimams, propaguoti gamtos ir kultūros paveldo teritorinius kompleksus ir objektus (vertybes). Tuo būdu, saugomos teritorijos yra ypač svarbus kraštovaizdžio ekologinės struktūros formantas ir jos sudėtinė dalis.

Saugomų teritorijų sistemą, remiantis LR Saugomų teritorijų įstatymu, sudaro šios saugomų teritorijų kategorijos: konservacinės apsaugos prioriteto teritorijos – rezervatai, draustiniai ir paveldo objektai; atkuriamosios apsaugos prioriteto teritorijos – atkuriamieji sklypai, genetiniai sklypai; ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos – ekologinės apsaugos zonos; kompleksinės saugomos teritorijos – valstybiniai parkai (nacionaliniai ir regioniniai), biosferos stebėsenos (monitoringo) teritorijos (biosferos rezervatai ir biosferos poligonai), įsteigtos ir potencialios Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijos.

Gamtinio pobūdžio saugomas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, užtikrinančias kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą, į krašto tvarkymą subalansuojančią bendrą sistemą jungia gamtinis karkasas, tačiau jam saugomos teritorijos statusas nėra suteikiamas. Gamtinio karkaso teritorijos tvarkomos pagal Gamtinio karkaso nuostatus.

Svarbiausios saugomos teritorijos, sudarančios pagrindines režimines zonas, užtikrinančias gamtinio kraštovaizdžio apsaugą, yra gamtinės bei kompleksinio tipo ypač saugomos teritorijos, kurioms taikomas konservacinių (gamtos vertybių išsaugojimo) interesų prioritetas, t. y. valstybiniai gamtiniai

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

rezervatai, biosferos rezervatai, valstybiniai ir savivaldybių draustiniai, valstybiniai parkai ir biosferos poligonai. Šios svarbiausios saugomos teritorijos dar vadinamos ypač saugomomis.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių saugomų teritorijų sąrašai, jų plotai ir apsaugos tikslai, remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos duomenimis, pateikiami 3.2.1.1 lentelėje.

3.2.1.1. lentelė. Ypač saugomos teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
Draustiniai					
Geomorfologiniai draustiniai					
1.	<i>Dieveniškų geomorfologinis draustinis</i>	959,60		Šalčininkų r.	Išsaugoti pakraštinių moreninių darinių ruožo Medininkų aukštumoje fragmentą su Moko ir Žižmų akmenimis, Senųjų Miežionių ir Dieveniškų pilkapynais
2.	<i>Šarkučių geomorfologinis draustinis</i>	768,99		Šalčininkų r.	Išsaugoti Medininkų-Ašmenos moreninių aukštumų prieškalvių reljefą
3.	<i>Zygantiškių geomorfologinis draustinis</i>	2258,86		Šalčininkų r.	Išsaugoti raiškų Zygantiškių kopagūbrį
Geologiniai draustiniai					
4.	<i>Navakonių geologinis draustinis</i>	5,56		Šalčininkų r.	Išsaugoti ledyno paliktą riedulyną
Hidrografiniai draustiniai					
5.	<i>Visinčios hidrografinis draustinis</i>	465,75		Šalčininkų r.	Išsaugoti negilaus salpinio slėnio smarkiai vingiuotą Visinčios upelio atkarpą
6.	<i>Šalčios hidrografinis draustinis</i>	760,98		Šalčininkų r.	Išsaugoti salpinio slėnio smarkiai vingiuotą Šalčios upės atkarpą žemupyje
Botaniniai draustiniai					
7.	<i>Jurgelionių botaninis draustinis</i>	6,74		Šalčininkų r.	Išteigtas išsaugoti Europos Bendrijos svarbos natūralią 9070 medžiais apaugusių ganyklų buveinę ir užtikrinti palankią jos apsaugos būklę; užtikrinti kraštovaizdžio ir biologinės įvairovės apsaugą, ekologinę pusiausvyrą; vykdyti natūralios buveinės stebėseną, mokslo tyrimus, kaupti informaciją apie rūšių įvairovę; analizuoti žmogaus veiklos poveikį ekosistemoms, propaguoti biologinės įvairovės išsaugojimo idėjas ir būdus
8.	<i>Šilinės botaninis draustinis</i>	162,60		Šalčininkų r.	Išsaugoti Medininkų aukštumų miško augalijos kompleksą su retų rūšių augalų augimvietėmis
Ornitologiniai draustiniai					
9.	<i>Papio ornitologinis draustinis</i>	219,37	306,00	Šalčininkų r., Trakų r., Vilniaus r.	Išsaugoti Papio ežerą – migruojančių paukščių apsistojimo vietą, didžiųjų baublių, pievinių lingių perimvietes
Ichtiologiniai draustiniai					
10.	<i>Merkio ichtiologinis draustinis</i>	771,44	1593,00	Šalčininkų r., Trakų r., Varėnos r.	Išteigtas išsaugoti draustinyje randamas saugomas gyvūnų rūšis ir Europos Bendrijos svarbos natūralias buveines: margojo upėtakio (<i>Salmo trutta fario</i>) ir kiršlio (<i>Thymallus thymallus</i>) nerštavietes, salatį (<i>Aspius aspius</i>), kartuolę (<i>Rhodeus sericeus amarus</i>), paprastąjį kūjagalvį (<i>Cottus gobio</i>), paprastąjį kirtiklį (<i>Cobitis taenia</i>), mažąją nęgę (<i>Lampetra planeri</i>), didįjį auksinuką (<i>Lycaena dispar</i>), pleištinę skėtę (<i>Ophiogomphus cecilia</i>), ūdrą (<i>Lutra lutra</i>), 3260 upių sraunumas su kurklių bendrijomis, 6120 karbonatinių smėlynų smiltpieves, 6210 stepinės pievas, 6230 rūšių turtingus briedgaurnus, 6270 rūšių turtingus smilgynus, 6410 melvelynus, 6430

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
					eutrofinius aukštuosius žolynus, 6450 aliuvines pievas, 6510 šienaujamas mezofitų pievas, 7230 šarmingas žemapelkes; užtikrinti nurodytų saugomų gyvūnų rūšių ir Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių palankią apsaugos būklę; vykdyti saugomų gyvūnų rūšių ir Europos Bendrijos svarbos natūralių buveinių stebėseną, mokslo tyrimus, kaupti informaciją apie biologinę įvairovę; analizuoti žmogaus veiklos poveikį ekosistemoms; propaguoti biologinės įvairovės išsaugojimo idėjas ir būdus.
Telmologiniai draustiniai					
11.	<i>Kernavo telmologinis draustinis</i>	1449,45		Šalčininkų r.	Išsaugoti stambų Kernavo pelkinį kompleksą, ypač vertingą bioįvairovės požiūriu, Rūdininkų girioje
Pedologiniai draustiniai					
12.	<i>Ažubalės pedologinis draustinis</i>	93,08		Šalčininkų r.	Išsaugoti Medininkų aukštumų šlaito nusmėlėjusių velėninių jaurinių priemolio dirvožemių dangos etaloną
Genetiniai draustiniai					
13.	<i>Anuliškių miško beržo genetinis draustinis</i>	3,48		Šalčininkų r.	Išsaugoti Anuliškių miško karpotojo beržo (<i>Betula pendula Roth.</i>) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
14.	<i>Anuliškių miško eglės genetinis draustinis</i>	3,35		Šalčininkų r.	Išsaugoti Anuliškių miško paprastosios eglės (<i>Picea abies (L.) Karst.</i>) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
15.	<i>Klevyčios miško beržo genetinis draustinis</i>	2,98		Šalčininkų r.	Išsaugoti Klevyčios miško karpotojo beržo (<i>Betula pendula Roth.</i>) populiacijos genetinę įvairovę kintančios aplinkos sąlygomis ir užtikrinti šios populiacijos atsikūrimą arba atkūrimą jos dauginamąja medžiaga
Kraštovaizdžio draustiniai					
16.	<i>Bėčionių kraštovaizdžio draustinis</i>	450,66		Šalčininkų r.	Išsaugoti Bėčionių, Kaziulių, Pulkės ir Skraičionių kaimų tradicinį režinį kraštovaizdį, Bėčionių piliakalnį
17.	<i>Rūdninkų kraštovaizdžio draustinis</i>	1801,89		Šalčininkų r.	Išsaugoti Dainavos smėlėtosios lygumos kraštovaizdį su įvairiais pelkiniais kompleksais, natūralų Piguičiaus upelio aukštupį su juodalksnynais, ypač vertingais biologinės įvairovės požiūriu
18.	<i>Gaujos kraštovaizdžio draustinis</i>	534,36		Šalčininkų r.	Išsaugoti Gaujos upės slėnio kraštovaizdį su gatviniais Gudelių, Pagaujėnų, Girdžiūnų kaimais, natūralia upės vaga ir senvagėmis, natūraliomis paupio pievomis, saugomų rūšių (didžiojo ir šiaurinio auksinukų, auksuotosios šaškytės, rudakio satyriuko, ovaliosios geldutės, žvilgančiosios riestūnės, kalninės arnikos, daugiaskilčio varpenio, plačialapės gegūnės, patvankinio pataisuko) ir Europos Bendrijos svarbos žemyninių smėlynų, vandenų, pievų, pelkių, viržynų ir krūmynų

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
					buveinėmis
19.	<i>Norviliškių kraštovaizdžio draustinis</i>	25,25		Šalčininkų r.	Išsaugoti Norviliškių palivarko sodybos pastatų kompleksą, Norviliškių Švč. Mergelės Marijos Gailestingumo motinos bažnyčią ir jų apylinkes
20.	<i>Stakų kraštovaizdžio draustinis</i>	690,57		Šalčininkų r.	Išsaugoti moreninių slėniuotų aukštumų miškingą kraštovaizdį su aukštomis plokščiakalvėmis, konglomerato luistais, Stakų ąžuolu, saugomų augalų (kardalpio garbenio, geltonžiedžio pelėžirnio, plunksninės plusnės) ir Europos Bendrijos svarbos miškų (kodai – 2330, 3260, 4030, 5130, 6230, 6410, 6430, 7160, 7230) buveinėmis
21.	<i>Taurupio kraštovaizdžio draustinis</i>	0,06	378,00	Varėnos r. Šalčininkų r.	Išsaugoti raiškų Taurupio upelio erozinio slėnio kraštovaizdį Eišiškių-Šalčininkų moreninėje pakilumoje
22.	<i>Visinčios kraštovaizdžio draustinis</i>	774,48		Šalčininkų r.	Išsaugoti Visinčios slėnį su natūralių užliejamų pievų ir šlapių miškų augalais
Etnokultūriniai draustiniai					
23.	<i>Poškonių etnokultūrinis draustinis</i>	539,49		Šalčininkų r.	Poškonių etnokultūriniame draustinyje saugomi Poškonių, Didžiulių, Grybiškių, Kmelninkų, Lastaučių, Padvarių, Šiaurimų, Šiudainių etnokultūriniai gatviniai režiniai kaimai su savita planine, erdvine, tūriniu ir užstatymo struktūra, kaimų režinė žemėnauda, kultūros paveldo objektai ir jų aplinka, tradicinė statinių architektūrinė išraiška, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena
24.	<i>Žižmų etnokultūrinis draustinis</i>	223,71		Šalčininkų r.	Išsaugoti Žižmų etnokultūrinį gatvinį režinį kaimą su savita planine, erdvine, tūriniu ir užstatymo struktūra, kaimo režinė žemėnauda, jame esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę statinių architektūrinę išraišką, etnines tradicijas
25.	<i>Rimašių etnokultūrinis draustinis</i>	222,76		Šalčininkų r.	išsaugoti Pupiškių ir Rimašių etnokultūrinius gatvinius režinius kaimus su savita planine, erdvine, tūriniu ir užstatymo struktūra, kaimų režinė žemėnauda, juose esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę statinių architektūrinę išraišką, etninės tradicijos bei tradicinė gyvensena
Urbanistiniai draustiniai					
26.	<i>Dieveniškių urbanistinis draustinis</i>	53,36		Šalčininkų r.	Išsaugoti Dieveniškių miestelio urbanistinę (planinę, erdvinę, tūrinę) struktūrą su centrine aikšte ir XVIII a. pabaigos – XX a. pradžios Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksu ir kitais istoriniais statiniais, tradicinį (-ius) teritorijos ir atskirų sklypų užstatymo tipus, tradicinę statinių architektūrinę išraišką ir jų aplinką
Biosferos poligonai					
27.	<i>Rūdninkų girios biosferos poligonas</i>	19107,36	20095,00	Šalčininkų r., Varėnos r.	Išsaugoti girios ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti vapsvaėdžio (<i>Pernis apivorus</i>), tetravino (<i>Tetrao tetrax</i>), kurtinio (<i>Tetrao urogallus</i>), lututės (<i>Aegolius funereus</i>), lėlio (<i>Caprimulgus europaeus</i>), trijų genio (<i>Picoides tridactylus</i>), dirv. kalviuko (<i>Anthus campestris</i>) populiaciją teritorijoje
28.	<i>Baltosios Vokės biosferos poligonas</i>	359,78	1391,00	Trakų r., Vilniaus r., Šalčininkų r.	Išsaugoti Baltosios Vokės šlapžemių ekosistemą, ypač siekiant išlaikyti mėlyngurklės (<i>Luscinia svecica</i>) populiaciją teritorijoje
Valstybiniai parkai					
Regioniniai parkai					

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Pavadinimas	Plotas rajone, ha	Bendras plotas, ha	Savivaldybė	Apsaugos tikslai
29.	<i>Dieveniškų istorinis regioninis parkas</i>	8588,24		Šalčininkų r.	Išsaugoti Dieveniškų apylinkių gamtos ir kultūros paminklus, vertingą etnokultūros palikimą

Šiuo metu Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje ypač saugomų teritorijų (draustinių, valstybinių parkų ir biosferos poligonų) sistema užima 41304,20 ha, t.y. 27,7 % rajono teritorijos ploto. Lyginant su šalies vidurkiu (ypač saugomos teritorijos užima apie 15,3% šalies ploto), rajone šis rodiklis aukštas ir rodo didelį ypač saugomų teritorijų tinklo išvystymą Šalčininkų rajono savivaldybėje.

Kraštovaizdžio apsaugai ir jo identitetui svarbios yra ne tik dešimtys, šimtus ir daugiau hektarų užimančios aukščiau pateiktos konservacinio prioriteto ir kompleksinės apsaugos teritorijos, bet ir nedidelius plotus užimantys vienetiniai gamtos paveldo objektai. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių saugomų gamtos paveldo objektų sąrašas, remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos duomenimis, pateikiamas 3.2.1.2. lentelėje.

3.2.1.2. lentelė. Gamtos paveldo objektai Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Vietovė, saugoma teritorija
Geologiniai objektai		
1.	<i>Dailidžių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Šalčininkų miškų urėdijos, Poškonų g-jos teritorija, Stalgonių miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas
2.	<i>Rimašių akmenynas</i>	Šalčininkų r. sav. Poškonų sen., Grybiškių k., Dieveniškų istorinis regioninis parkas
3.	<i>Poškonų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Lastaučių k.
4.	<i>Stakų konglomeratų luistai</i>	Šalčininkų r. sav. Poškonų sen., Stakų k., Šalčininkų miškų urėdijos Poškonų g-jos teritorija, Stakų miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas, Stakų kraštovaizdžio draustinis
5.	<i>Šaltinių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Dieveniškų sen., Žižmų k., Šalčininkų miškų urėdijos Dieveniškų g-jos teritorija, Šaltinių miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas, Dieveniškų geomorfologinis draustinis
6.	<i>Kaniūkų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Kaniūkų k., Šalčininkų miškų urėdijos Visinčios g-jos teritorija
7.	<i>Kalvių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Dieveniškų sen., Kalvių k.
8.	<i>Rėžių akmuo</i>	Šalčininkų r. sav. Butrimonių sen., Rėžių k.
9.	<i>Cegelnios akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Karalinos k., Šalčininkų miškų urėdijos Visinčios g-jos teritorija
10.	<i>Pulstakų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav. Dainavos sen., Kamičių k.
11.	<i>Jančiūnų akmuo</i>	Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Jančiūnų k.
Botaniniai objektai		
12.	<i>Grybiškių qžuolas</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Grybiškių k., Šalčininkų miškų urėdijos Poškonų g-jos teritorija, Nemkamedžio miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas
13.	<i>Stakų qžuolas</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Stakų k., Dieveniškų istorinis regioninis parkas, Stakų kraštovaizdžio draustinis
14.	<i>Grybiškių pušis</i>	Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Grybiškių k., Šalčininkų miškų urėdijos Poškonų g-jos teritorija, Nemkamedžio miškas, Dieveniškų istorinis regioninis parkas

3.2.2. Biologinės įvairovės apsauga

Biologinės įvairovės išsaugojimas – vienas iš svarbiausių pasaulinių darnaus vystymosi tikslų ir vienas iš svarbiausių tiek ES, tiek Lietuvos aplinkos apsaugos politikos tikslų. Biologinę įvairovę sudaro visų gyvų organizmų rūšių, gyvenančių sausumos, paviršinių vandenų bei kitose ekosistemose, visuma, jų buveinės, taip pat genetinė įvairovė (Lietuvos Respublikos biologinės įvairovės išsaugojimo strategija ir veiksmų planas, 1998). Biologinė įvairovė, be kitų svarbių funkcijų, yra ir gamtinių sistemų funkcionalumo bei stabilumo garantas. Tai aplinkos komponentas, vienas pagrindinių resursų tokioms gyvybiškai svarbioms ūkio šakoms kaip miškininkystė, žemės ūkis, žuvininkystė, žemės ūkis, medicina, jo vaidmuo yra esminis ir turizmo bei rekreacijos sektoriuje.

Remiantis ES Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos ir Tarybos direktyvos 79/409/EEB dėl laukinių paukščių apsaugos reikalavimais, Europos Sąjungos šalyse kuriamas bendras specialių saugomų teritorijų ekologinis tinklas „Natura 2000“. Jis skirtas palaikyti ir išsaugoti natūralias, pusiau natūralias buveines, nykstančių gyvūnų bei augalų rūšis jų paplitimo vietose. Lietuva, tapdama Europos Sąjungos nare, įsipareigojo parinkti ir įsteigti paukščių bei natūralių buveinių apsaugai svarbias teritorijas, įjungiant jas į „Natura 2000“ tinklą.

Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimais patvirtintus Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų arba jų dalių, kuriose yra buveinių ir paukščių apsaugai svarbių teritorijų sąrašus, į administracines Šalčininkų rajono ribas patenka visa eilė „Natura 2000“ teritorijų. Informacija apie jas pateikiama 3.2.2.1. lentelėje.

3.2.2.1. lentelė. „Natura 2000“ teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Plotas rajone, ha	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių / Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys	Savivaldybė
1.	<i>Rūdninkų giria</i>	PAST	19107,36	Vapsvaėdis (<i>Pernis apivorus</i>), Tetervinas (<i>Tetrao tetrix tetrix</i>), Kurtinys (<i>Tetrao urogallus</i>), Lututė (<i>Aegolius funereus</i>), Lėlys (<i>Caprimulgus europaeus</i>), Juodoji meleta (<i>Dryocopus martius</i>), Tripirštis genys (<i>Picoides tridactylus</i>), Lygutė (<i>Lullula arborea</i>), Dirvoninis kalviukas (<i>Anthus campestris</i>)	Šalčininkų r., Varėnos r.
2.	<i>Baltosios Vokės šlapžemės</i>	PAST	359,78	Mėlyngurklė (<i>Luscinia svecica</i>)	Trakų r., Vilniaus r., Šalčininkų r.
3.	<i>Merkio upė</i>	BAST	1219,98	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 3160 Natūralūs distrofiniai ežerai, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6120 Karbonatinių smėlynų, smiltpievės, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniųuotos pelkės, 9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglėnai, 9060 Spygliuočių miškai ant fluvioglacialinių ozų, 9070 Medžiais apaugusios ganyklos, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, 91T0 Kerpiniai pušynai, Didysis auksinukas, Kartuoelė, Kirtiklis, Mažoji nėgė, Paprastasis kūjagalvis, Pleištinė skėtė, Ūdra	Šalčininkų r., Trakų r., Varėnos r.
4.	<i>Gaujos upės slėnis</i>	BAST	480,81	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 4030 Viržynai, 5130 Kadagynai, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniųuotos pelkės, 7230 Šarmingos žemapelkės, 91E0 Aliuviniai miškai, Auksuotoji šaškytė, Didysis auksinukas, Ovalioji geldutė, Pleištinė skėtė, Šiaurinis	Šalčininkų r.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Plotas rajone, ha	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių / Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys	Savivaldybė
				auksinukas, Ūdra, Žvilgančioji riestūnė	
5.	<i>Papio ežeras</i>	BAST	359,78	3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 7230 Šarmingos žemapelkės, 91E0 Aliuviniai miškai, Didysis auksinukas, Dvilapis purvuolis, Raudonpilvė kūmutė, Šarvuotoji skėtė, Skiauterėtasis tritonas, Stačioji dirvuolė, Ūdra	Šalčininkų r., Trakų r., Vilniaus r.
6.	<i>Rūdninkų viržynai</i>	BAST	841,42	2330 Nesusivėrusios žemyninės smiltpievės, 4030 Viržynai, 9010 Vakarų taiga, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, 91T0 Kerpiniai pušynai, Vėjalandė šilagėlė	Šalčininkų r.
7.	<i>Versekos upė</i>	BAST	37,37	3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglynai, 91E0 Aliuviniai miškai, Kirtiklis, Mažoji nėgė, Paprastasis kūjagalvis, Purpurinis plokščiavabalis, Ūdra	Šalčininkų r., Varėnos r.
8.	<i>Kernavo pelkė</i>	BAST	1449,45	3160 Natūralūs distrofiniai ežerai, 7110 Aktyvios aukštapelkės, 7140 Tarpinės pelkės ir liūnai, 9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi eglynai, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, Dvijuostė nendriadusė, Šarvuotoji skėtė	Šalčininkų r.
9.	<i>Stakų miškas</i>	BAST	692,76	9010 Vakarų taiga, 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai, 9050 Žolių turtingi eglynai	Šalčininkų r.
10.	<i>Marijampolio apylinkės</i>	BAST	195,87	6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9010 Vakarų taiga, 9020 Plačialapių ir mišrūs miškai, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91E0 Aliuviniai miškai	Vilniaus r., Šalčininkų r.
11.	<i>Visinčios upė ties Gudeliais</i>	BAST	139,59	3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91E0 Aliuviniai miškai, Auksuotoji šaškytė, Didysis auksinukas, Ūdra	Šalčininkų r.
12.	<i>Jurgelionių pievos</i>	BAST	6,74	9070 Medžiais apaugusios ganyklos	Šalčininkų r.
13.	<i>Šalčios ir Visinčios upių slėniai</i>	BAST	531,11	3150 Natūralūs eutrofiniai ežerai su plūdžių arba aštrių bendrijomis, 3260 Upių sraunumos su kurklių bendrijomis, 5130 Kadagnai, 6210 Stepinės pievos, 6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9070 Medžiais apaugusios ganyklos, Didysis auksinukas, Pleištinė skėtė, Plikažiedis	Šalčininkų r.

Eil. Nr.	Teritorijos pavadinimas	Teritorijos grupė	Plotas rajone, ha	Aptinkama europinės svarbos saugomų rūšių paukščių / Aptinkamos Europos Bendrijos svarbos natūralios buveinės, augalų ir gyvūnų rūšys	Savivaldybė
				linlapis, Šarvuotoji skėtė, Ūdra	
14.	<i>Merkio pievos ties Pamerkiu</i>	BAST	8,49	6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6410 Melvenynai, 6430 Eutrofiniai aukštieji žolynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7160 Nekalkingi šaltiniai ir šaltiniuotos pelkės, 91E0 Aliuviniai miškai	Šalčininkų r.
15.	<i>Merkio slėnis ties Turgeliais</i>	BAST	2,51	6230 Rūšių turtingi briedgaurnai, 6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6450 Aliuvinės pievos, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos	Šalčininkų r.
16.	<i>Naujakiemio apylinkės</i>	BAST	123,49	6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 7230 Šarmingos žemapelkės, 9010 Vakarų taiga, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, Auksuotoji šaškytė, Šiaurinis auksinukas, Mažoji suktenė	Šalčininkų r.
17.	<i>Šilinės miškas</i>	BAST	282,39	9010 Vakarų taiga, 9050 Žolių turtingi egliai, 91T0 Kerpiniai pušynai	Šalčininkų r.
18.	<i>Tribonių apylinkės</i>	BAST	398,55	9010 Vakarų taiga	Šalčininkų r.
19.	<i>Šalčios ir Visinčios upių slėniai II</i>	BAST	60,56	6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9080 Pelkėti lapuočių miškai, 91D0 Pelkiniai miškai	Šalčininkų r.
20.	<i>Dieveniškų apylinkės</i>	BAST	589,21	6270 Rūšių turtingi smilgynai, 6510 Šienaujamos mezofitų pievos, 9010 Vakarų taiga	Šalčininkų r.

Buveinių bei paukščių apsaugai svarbių teritorijų apsaugos režimas nustatomas subalansuotomis priemonėmis: išsaugojimo (konservacinėmis), prevencinėmis priemonėmis, teritorijų planavimo dokumentų bei planų sprendiniais, o taip pat vertinimo priemonėmis, nustatančiomis projektų poveikį buveinių apsaugai svarbioms teritorijoms. Europos Bendrijos svarbos buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų tvarkymo ypatumus nustato Vyriausybės patvirtinti Bendrieji buveinių ar paukščių apsaugai svarbių teritorijų nuostatai (Žin., 2011, Nr. 67-3171).

3.2.3. Gamtinio karkaso teritorijos

Gamtinis karkasas yra vientisas gamtinio ekologinio kompensavimo teritorijų tinklas, apimantis visas gamtinio pobūdžio saugomas teritorijas ir kitas ekologiškai svarbias teritorijas, garantuojančias bendrąjį kraštovaizdžio stabilumą ir jungiantis jas į bendrą kraštovarkinę ekologinio kompensavimo zonų sistemą. Gamtinio karkaso paskirtis yra ne tik sukurti vientisą gamtinio ekologinio kompensavimo sistemą, užtikrinti ryšius tarp gamtinių saugomų teritorijų, bet ir saugoti natūralų kraštovaizdį, biologinę įvairovę, gamtinius rekreacinius išteklius, sudaryti sąlygas miškų atkūrimui, optimizuoti agrarinio kraštovaizdžio struktūrą geoekologiniu požiūriu, reguliuoti agrarinės veiklos ir kraštovaizdžio intensyvaus sukultūrinimo (užstatymo gyvenamaisiais bei pramonės rajonais) plėtrą.

Gamtinį karkasą sudaro:

- geoekologinės takoskyros – teritorijų juostos, jungiančios ypatinga ekologine svarba bei jautrumu pasižyminčias vietas: upių aukštupius, vandenskyras, aukštumų ežerynus, kalvynus, pelkynus, priekrantes, požeminių vandenų intensyvaus maitinimo ir karsto paplitimo plotus;
- geosistemų vidinio stabilizavimo arealai – teritorijos, galinčios pakeisti šoninį nuotėkį ar kitus gamtinės migracijos srautus, taip pat reikšmingos biologinės įvairovės požiūriu: želdinių masyvai ir grupės, natūralios pievos, pelkės bei kiti vertingi stambųjų geosistemų ekotopai;

- migraciniai koridoriai – slėniai, raguvynai bei dubakloniai, kitos teritorijos, kuriomis vyksta intensyvi medžiagų, energijos ir gamtinės informacijos srautų apykaita ir augalų bei gyvūnų rūšių migracija.

Pagal svarbą išskiriamos europinės, nacionalinės, regioninės ir vietinės reikšmės gamtinio karkaso dalys.

Gamtinio karkaso lokalizavimas buvo atliktas 1993 metais Vilniaus universiteto Kraštotvarkos grupės, vadovaujant prof. habil. dr. P. Kavaliauskui, masteliu 1: 50 000. Gamtinio karkaso schemos buvo parengtos visoms tuo metu buvusioms 44 Lietuvos savivaldybėms. Gamtinio karkaso teritorijos yra fiksuotos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane (patvirtintas 2021 m. rugsėjo 29 d. nutarimu Nr. 789). Gamtinis karkasas yra pažymėtas ir anksčiau parengtame Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrajame plane, „Miškų išdėstymo ir gamtinio karkaso brėžinyje“ (SĮ „Vilniaus planas“, 2010 m.).

Gamtinio karkaso struktūrinės dalys Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje

Atliekant bendrojo plano keitimą, yra įvertintos aukščiau paminėtos parengtų bendrųjų planų nustatytos gamtinio karkaso teritorijos. Išskiriamos šios struktūrinės gamtinio karkaso dalys Šalčininkų rajono savivaldybėje:

Geoekologinės takoskyros:

- *regioninės svarbos: šiaurinės rajono dalies takoskyros ruožas (Pukštos, Jašiūnų, Zakariškių miškai), pietinės ir rytinės rajono dalies takoskyros ruožas (Stakų, Pėpių, Velniaraisčio, Bruknynės, Ažubalės, Kreivosios, Klevyčios, Būkiškių, Barovkos, Geležų, Stalgonių miškai);*

Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai:

- *nacionalinės svarbos: Rūdninkų girios arealas;*

Migraciniai koridoriai:

- *regioninės svarbos: Merkio upės migracijos koridorius;*
- *vietinės svarbos: Visinčios, Šalčios, Juodupės, Versekos, Kamenos, Drukupės, Nezdilės, Turės, Beržuonos, Beržės ir kt. upių migracijos koridoriai.*

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos ribose išskirtos gamtinio karkaso teritorijos užima 102519,03 ha (68,68 % rajono teritorijos ploto). Struktūriškai gamtinio karkaso teritorijų tarpe vyraujančią dalį – 49,66 % sudaro geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, geoekologinės takoskyros, migraciniams koridoriams tenka atitinkamai 27,44 % ir 22,89 % gamtinio karkaso teritorijų ploto.

Gamtinio karkaso teritorijų ribos pateikiamos brėžinyje E-3 „Gamtinis karkasas“. Gamtinio karkaso teritorijų sudėtis pagal struktūrines dalis pateikta 3.2.3.1 lentelėje.

3.2.3.1. lentelė. Gamtinio karkaso teritorijų apimtis Šalčininkų rajono savivaldybėje

Gamtinio karkaso struktūrinės dalys	Plotas, ha	Procento dalis gamtinio karkaso ploto, proc.	Procento dalis rajono ploto (149261,82 ha), proc
Geoekologinės takoskyros	28134,87	27,44	18,85
Migraciniai koridoriai	23471,48	22,89	15,73
Geosistemų vidinio stabilizavimo arealai	50912,68	49,66	34,11
Viso:	102519,03	100	68,68

Gamtiniame karkase esančiuose rezervatuose, draustiniuose, valstybiniuose parkuose, biosferos monitoringo (stebėsenos) teritorijose, ekologinės apsaugos zonose, atkuriamuosiuose ir genetiniuose sklypuose veiklos apribojimus nustato LR Saugomų teritorijų įstatymas (Žin. 2001, Nr.108-3902),

Gamtinio karkaso nuostatai (Žin., 2007, Nr. 22 – 858) bei visa eilė kitų, veiklą saugomose teritorijose reglamentuojančių dokumentų. Gamtinio karkaso teritorijose skatinama veikla, kuria užtikrinama kraštovaizdžio ekologinė pusiausvyrą, saugomas natūralus kraštovaizdžio pobūdis, palaikoma ir didinama gamtinė įvairovė, vykdomi rekultivacijos bei renatūralizacijos darbai. Jam priklausančiose konservacinės, miškų, žemės ūkio ir kitos – rekreacinės paskirties teritorijose draudžiama statyti pramonės įmones, kurioms reikalingi taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimai, ir gyvenamuosius kvartalus. Leidžiama veikla, kuri užtikrina kraštovaizdžio ekologinę pusiausvyrą ir ekosistemų stabilumą, atkuria pažeistas ekosistemas ir yra vykdoma pagal teritorijų planavimo dokumentus.

Gamtinio karkaso sistemos reikalavimai bus konkretizuojami sekančiose Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo rengimo etapo stadijose.

3.3. Išvados

Teritorijos fizinė - geografinė aplinka:

- Pagal Lietuvos geomorfologinį rajonavimą, Šalčininkų rajono teritorija patenka į Pabaltijo aukštumų sritį, kuriai priklauso Medininkų–Ašmenos aukštuma bei Pietryčių lygumų sritį, kuriai priskiriamos Eišiškių plynaukštė ir Dainavos žemuma. Dainavos žemumoje vyrauja lyguminis, smėlėtas reljefas, o Medininkų aukštumoje – banguotas, kalvotas paviršius, aukščiausiomis vietomis siekiantis virš 250 m virš jūros lygio;
- Pagal Lietuvos teritorijos klimato rajonavimą Šalčininkų rajonas patenka į Pietryčių aukštumų klimatinį rajoną, klimatui būdingas ryškus kontinentalumo bruožas. Tai reiškia didesnes metinių temperatūrų amplitudes, šaltas žiemas ir gana šiltas vasaras. Klimato tipas – vidutinių platumų pereinamasis, jūrinės įtakos čia žymiai mažesnės nei vakariniuose Lietuvos regionuose;
- Rajono teritorija teka daugiau nei 30 įvairaus dydžio upių ir upelių, telkšo 8 ežerai bei 18 įvairios paskirties (ūkio, rekreacinės, priešgaisrinės ar buitinės paskirties) tvenkinių. Paviršiniai vandenys užima daugiau nei 2500 ha, arba apie 1,69 % rajono teritorijos ploto;
- Rajono teritorijoje vyrauja velėniniai jauriniai ir jaurėjančio tipo dirvožemiai, susidarę lengvose – daugiausia smėlingose ir priesmėlio nuogulose. Jie paplitę rytinėje ir pietinėje rajono dalyse. Vakarinėje ir šiaurės vakarinėje rajono dalyse vyrauja velėniniai glėjiški ir rudieji miško dirvožemiai. Upių slėniuose, ypač palei Merkį, Šalčią ir jų intakus, paplitę aliuviniai dirvožemiai. Pelkėse ir žemumose, ypač rytinėje dalyje prie Baltarusijos sienos bei miškinguose plotuose, pasitaiko durpinių ir pelkinių dirvožemių. Smėlingose vietovėse, ypač kai kuriose miškingose teritorijose, vietomis pasitaiko ir pustomų smėlio dirvožemių;
- Šalčininkų rajono kraštovaizdis išlaikęs daugiau natūralumo nei daugelis kitų pietų Lietuvos teritorijų. Dėl kalvoto reljefo, miškingumo, mažesnio intensyvaus ūkininkavimo masto, čia geriau nei kitur išsilaikė natūralios pievų, miškų, pelkių ir paupių ekosistemos, susiformavo didelės, svarbios biologinei įvairovei gamtinės teritorijos;
- Šalčininkų rajonui būdingas didelis miškingumas – miškai dengia daugiau nei 45 % teritorijos, tačiau žemėnaudos išsidėstymas netolygus – pietinėse seniūnijose miškų gausu, o šiaurėje ir vakaruose miškų masyvai išretėję, fragmentuoti. Tokia struktūra nėra optimaliai palanki kraštovaizdžio ekologiniam vientisumui;
- Šalčininkų rajone aptinkami šeši žemėvaizdžių tipai: kalvotųjų moreninių miškingų aukštumų, ežeringų smėlėtų lygumų, senovinių aliuvinių lygumų, upių slėnių, sausų smėlynų, pelkėtų žemumų. Dominuoja kalvotų moreninių miškingų aukštumų žemėvaizdis, ypač pietinėje ir centrinėje rajono dalyse.

Kraštovaizdžio apsauga:

- Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje ypač saugomų teritorijų (draustinių, valstybinių parkų ir biosferos poligonų) sistema užima 41304,20 ha, t.y. 27,7 % rajono teritorijos ploto. Lyginant su šalies vidurkiu (ypač saugomos teritorijos užima apie 15,3% šalies ploto), rajone šis rodiklis aukštas ir rodo didelį ypač saugomų teritorijų tinklo išvystymą Šalčininkų rajono savivaldybėje;
- Į administracines Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos ribas didesne ar mažesne dalimi patenka 20 „Natura 2000“ teritorijų (2 PAST ir 18 BAST teritorijų), praktiškai visos jos persidengia su ypač saugomomis teritorijomis;
- Itin svarbus racionalios kraštotvarkos ir kraštovaizdžio apsaugos instrumentas – *gamtinis karkasas* užima apie 68,68 % rajono teritorijos ploto. Struktūriškai gamtinio karkaso teritorijų tarpe vyraujančią dalį – 49,66 % sudaro geosistemų vidinio stabilizavimo arealai, geoeekologinės takoskyros sudaro 27,44 %, migraciniams koridoriams tenka 22,89 % gamtinio karkaso teritorijų ploto;
- Šalčininkų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, aktuali problema yra ta, kad nėra užtikrinama reikiama gamtinio karkaso teritorijų apsauga. Tai aktualu vykdant žemės ūkio, miškų ūkio darbus, kasant naudinguosius išteklius bei vystant statybas (ypač užimant naujas neurbanizuotas agrarines teritorijas paviršinių vandens telkinių apsaugos zonose).

4. KULTŪRINIS PAVELDAS

4.1. Nekilnojamasis kultūros paveldas

Esamo Šalčininkų rajono Bendrojo plano Nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių charakteristika ir reikšmingiausių Nekilnojamojo kultūros paveldo objektų sklaida

Esamos būklės dalyje išanalizuota, kaip laikotarpyje nuo Šalčininkų rajono teritorijos Bendrojo plano patvirtinimo iki 2025 m. 05 mėn. buvo realizuojama pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą, kaip neatskiriama ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Tai yra, kaip buvo saugomi ir tvarkomi rajono kultūros paveldo objektai – vietovės, archeologinės vietos, statinių kompleksai, pavieniai statiniai, istoriniu memorialiniu požiūriu reikšmingos vietos, memorialiniai statiniai, įvykių vietos, reprezentuojantys istorinę rajono aplinką, atspindintys istorijos etapus, formuojantys rajono įvaizdį, padedantys išsaugoti ir išryškinti rajono savitumą.

Šalčininkų rajono teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo dalyje buvo detalizuotos Lietuvos Respublikos teritorijos bendrajame plane numatytos kultūros paveldo teritorijų saugojimo ir naudojimo sistema bei gairės. Dalies „Kultūros paveldo teritorijų naudojimas ir apsauga“ tikslas – užtikrinti kultūros paveldo teritorijų tvarkymą bendroje teritorijos raidoje, integruojant jas į kultūrinio kraštovaizdžio teritorinę apsaugą. Kultūros paveldo teritorijų apsaugos užtikrinimui numatytas objektų tinkamas panaudojimas, kuris garantuotų nekilnojamojo kultūros paveldo išlikimą. Bendrajame plane buvo atsižvelgta į tuomet esamą įstatyminę bazę, atliktus mokslo tyrimo darbus, specialiuosius planus, realią padėtį, ir tuometines rajono vystymosi tendencijas.

Bendrojo plano kultūros paveldo dalis nustatė teritorijos nekilnojamojo kultūros paveldo tvarkybos ir naudojimo prioritetus bei priemones, užtikrinančias kultūros paveldo objektų išsaugojimą, vadovaujantis Lietuvos nacionaline darnaus vystymosi strategija (Žin., 2003, Nr. 89-2039), kur nurodoma, kad Lietuvos kultūrinio savitumo išsaugojimas yra vienas iš Lietuvos darnaus vystymosi prioritetų.

Sprendiniai atitiko tuometinį Lietuvos teritorijos bendrąjį planą, kuris įtvirtino principą, kad kultūros paveldo išsaugojimą būtina vertinti kaip svarbų veiksnių, įtakojantį vietovės ekonominę plėtrą (1 str. 3 sk, Žin., 2002, Nr. 110-4852).

Nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimas traktuotas, kaip neatsiejama integrali Šalčininkų rajono teritorijos plėtros dalis. Pagrindinė strateginė kryptis – plano sprendiniai atitiko integralios kultūros paveldo apsaugos sampratą – turėjo būti siekiama kultūros paveldo objektų išsaugojimo, skatinant jo naudojimą visuomenės reikmėms.

Sprendiniai buvo siejami su gamtos paveldo apsaugos reikalavimais ir atitiko aplinkos tvarkymo tikslus, nustatytus Lietuvos ratifikuotoje Europos kraštovaizdžio konvencijoje (5 ir 6 str., Žin., 2002, Nr. 104-4621):

Pastaraisiais metais didelis dėmesys buvo skiriamas kultūros paveldo vertybių apskaitos dokumentams: buvo tikslinami objektų duomenys – teritorijų ir apsaugos zonų ribos, vertingosios savybės. Prioritetas buvo teikiamas dominuojantiems ir reikšmingiausiems kultūros paveldo objektams.

Teritorijų planavimui svarbūs Šalčininkų rajono kultūros paveldo objektai yra reikšmingi ne tik rajono, regiono, bet ir nacionaliniu mastu. Gausiausias Šalčininkų rajone yra – statinių ir statinių bei kompleksų, urbanistikos paveldo vietovių – vietovių paveldas. Išlikę keleto dvarų sodybų didesni ar mažesni fragmentai. Rajone 1992 m. įsteigtas vienintelis Lietuvoje Dieveniškų istorinis regioninis parkas, kurio teritorijoje vyrauja kaimiškas kraštovaizdis, yra kultūros paveldo objektų sancaupų, įvairus reljefas. Kaip urbanistinio-statinių paveldo sancaupas galima įvardinti Eišiškių miestą, Dieveniškų miestelį, etnoarchitektūrinius gatvinius režinius kaimus, kurių trys – Poškonys, Rimašiai ir Žižmai įtraukti į NKV registrą. Kaimai ir Dieveniškų miestelis yra Dieveniškų istoriniame regioniniame parke.

Nuo 2014-07-15 įsigaliojo Dieveniškų istorinio regioninio parko tvarkymo planas. Dieveniškų istoriniame regioniniame parke yra trys etnokultūriniai draustiniai, Poškonų, Rimašių ir Žižmų, kuriuose saugomi etnokultūriniai gatviniai režiniai kaimai su savita planine, erdvine, tūriniu ir užstatymo struktūra, kaimų režine žemėnauda, juose esančius kultūros paveldo objektus ir jų aplinką, tradicinę statinių architektūrinę išraišką, etnines tradicijas bei tradicinę gyvenseną. Poškonų draustinyje saugomi Poškonų (senoji dalis), Didžiulių, Grybiškių, Kmielnikų, Lastaučikų, Padvarių, Siaurimų, Šiudainių kaimai, Rimašių – Rimašių ir Pupiškių kaimai, Žižmų – Žižmų.

Dieveniškų istoriniame regioniniame parke yra Dieveniškų urbanistinis draustinis – saugoma Dieveniškų miestelio urbanistinė struktūra su centrine aikšte ir XVIII a. pabaigos – XX a. pr. Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksu ir kitais istoriniais statiniais. Istoriniame regioniniame parke kultūros paveldo objektai tvarkomi pagal regioninio parko tvarkymo planą.

Eišiškių miestas, Dieveniškų miestelis, Poškonų, Rimašių ir Žižmų kaimai įtraukti į NKV registrą. Yra parengti Eišiškių miesto, Poškonų, Rimašių ir Žižmų kaimų vertingųjų savybių nustatymo aktai

Archeologijos paveldo objektai – piliakalniai išsidėstę daugiausia upių slėniuose. Minėtina vad. Eišiškių pilis prie Eišiškių miesto, Yra didelių kapinynų, liudijančių, kad šioje teritorijoje jau seniausiais laikais buvo gyvenvietės.

Šalčininkų rajone iš dvarų sodybų, paplitusių įvairiose rajono vietose, daugiau ar mažiau išliko Jašiūnų dvaro sodyba, Norviliškių rezidencinė pilis, mediniai Vilkiškių dvaro rūmai, Šalčininkų dvaro rūmai, Mikniškių dvaro sodyba su cerkve. Sakralinių pastatų NKV registre registruoti – Eišiškių Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios, Dieveniškų Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios, Turgelių Švč. Mergelės Marijos ėmimo į dangų kompleksai ir kt. (internetinė prieiga www.kvr.kpd.lt/#/ žiūr. 2025-05). šiuo metu registre esantys objektai, tačiau ne visi jie reikšmingi teritorijų planavimui (dalis jų virtę objektų vertingosiomis savybėmis, yra pastatų viduje, sodybų teritorijose ir t. t.) ir neužfiksuoti Bendrojo plano grafiniame dalyje bei pateikiamuose sąrašuose. Registre esantis objektų skaičius nuolat kinta.

Nustatytos tvarkymo darbų kryptys:

- Urbanistikos paveldo vietovėms paveldotvarkos projektai;
- Archeologinių vietovių apsaugos prioriteto zonos – konservavimo kryptis;
- Memorialinėms, istorinėms - laidojimo, įvykių vietoms – konservavimo kryptis;
- Statinių kompleksams, statiniams – konservavimo ir restauravimo, dalinio atkūrimo kryptys.

2025 m. pavasario LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registro duomenys užfiksuoti internetinėje prieigoje www.kvr.kpd.lt/#/ žiur. 2025-05). Registre esantis objektų skaičius nuolat kinta, todėl tekste skaičius nepateikiamas.

Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas Šalčininkų rajono savivaldybėje pateiktas priedų 3P.2 lentelėje.

Nekilnojamojo kultūros paveldo objektai (toliau NKPO) – vyraujantis urbanistinis vertingųjų savybių pobūdis

Eišiškių miesto istorinė dalis (17079)

2024 m. atliktas Eišiškių istorinio centro duomenų patikslinimas, nustatytos XIV a. vid. – XX a. I p. susiformavusias dvi atskiras miesto dalis apimančios vertingos teritorijos ribos. Nustatytas regioninis reikšmingumo lygmuo, išskirtos panoramos, atviros, uždaros erdvės, siluetas, perspektyvos, tūrinės erdvinės struktūros sandara, užstatymo tipai, bruožai, gamtiniai elementai, išsklotinės, pastatai ir kt.

Dieveniškių miestelis (17078) – vertingųjų savybių aktas dar neparengtas. Dar 1969 m. įtraukus miestelį į vietos reikšmės urbanistikos paminklų sąrašą buvo nustatyta, kad saugoma miestelio plano struktūra su aikšte, vertingi pastatai.

Etnoarchitektūrinių kaimų – Poškonų, Rimašių ir Žižmų yra parengti vertingųjų savybių nustatymo aktai, kai kurių sodybų pastatai įrašyti į NKV registrą.

NKPO – vyraujantis archeologinis vertingųjų savybių pobūdis

Archeologijos objektų apsaugos ir tvarkymo prioritetas - moksliniai tyrinėjimai. objektai saugojami moksliniam pažinimui ir viešajam pažinimui ir naudojimui. Tai piliakalniai, kapinynai, pilkapynai, atskiri pilkapiai ir t. t.

Archeologinių objektų apsaugos ir tvarkymo tikslas visumoje buvo įgyvendinamas.

NKPO – vyraujantis architektūrinis ir/ar dailės vertingųjų savybių pobūdis

Jašiūnų dvaro sodyba (945) tai Respublikinės reikšmės architektūros paminklas ir vienas iš pagrindinių traukos objektų Šalčininkų rajone. Jašiūnų dvaro sodyba laikoma antru pagal reikšmingumą tokio tipo kultūros paveldo objektu Lietuvoje po Verkių rūmų. Sodybos dvaro rūmai yra Šalčininkų rajono kultūros centro padalinys.

Kompleksą sudaro vėlyvojo klasicizmo Jašiūnų dvaro sodybos rūmai (595); Jašiūnų dvaro sodybos oficina (26255); Jašiūnų dvaro sodybos arklidė-namas (26256); Jašiūnų dvaro sodybos svirnas (26257); Jašiūnų dvaro sodybos pirmas kumetynas (26258); Jašiūnų dvaro sodybos skalbykla (26259); Jašiūnų dvaro sodybos antras kumetynas (26260); Jašiūnų dvaro sodybos tvora ir vartai (26261); Jašiūnų dvaro sodybos parkas (26262). Per Merkį nutiestas Jašiūnų dvaro tiltas.

Dvaro puošmena – jo parkas, jame yra sukurtos raiškios želdinių kompozicijos, plastiško kontūro medžių masyvai, vinguriuojantys takai, taip pat parke auga apie 30 rūšių spygliuočių ir lapuočių medžių. Sodyba tvarkoma, joje vyksta įvairūs renginiai.

Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentai (596). Kompleksą sudaro Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų rūmų liekanos (35937); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų ofisinės liekanos (35938); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų arklidės liekanos (35939); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo

respublika, fragmentų ledainės liekanos (35940); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų vartų liekanos (35941); Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų koplytėlė su skulptūra „Kristus, nešantis kryžių“ (35942).

Dvaras ir jo pastatai buvo 18-ajame amžiuje, Abiejų Tautų Respublikos (ATR) laikotarpiu, veikusios Paulavos (Pavlovo) respublikos teritorijos dalis. Merkinė garsi savo istorija – XVIII a. antrojoje pusėje čia gyvavusia Paulavos respublika, kurią įkūrė tuometinis Merkinės dvarininkas Povilas Ksaveras Bžostovskis, kuris panaikino tuo metu klestėjusią baudžiavą – lažą pakeitė mokesčiu. Įkūrė valstiečių savivaldos bendruomenę su dvejų rūmų parlamentu.

Iki mūsų dienų liko tik Paulavos dvaro – XVIII a. antrosios pusės – XIX a. pirmosios pusės pastatų liekanos, iš kurių dar galima atpažinti rūmus, oficiną, bokštą-ledainę, arklides. Buvusiam dvarui priklauso ir koplytstulpio bei vartų liekanos. Pastatus supa senas sulaukėjęs parkas.

Šalčininkų rajono savivaldybės pastangomis šis kultūros paveldo objektas buvo perimtas iš Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos ir 2012 m. pritaikytas lankymui. Geriausiai iš visų pastatų išsilaikiusiu ledainė - lobynas, t. y. maisto atsargų, dvaro dokumentų ir kitų daiktų laikymo pastatas. 2023 metais Šalčininkų rajono savivaldybė, dalyvaudama Kultūros paveldo departamento Paveldotvarkos programoje, baigė ledainės tvarkybos darbus. 2025 metais pradėtas rengti Merkinės dvaro, kuriame 18-ojo amžiaus antroje pusėje veikė istorinė Paulavos respublika, oficinų tvarkybos darbų projektas. Darbus planuojama baigti per tris metus. Atnaujintas pastatas taps daugiafunkce erdve: čia vyks kūrybinės dirbtuvės, konferencijos, ekspozicijos.

Rajone taip pat yra išlikę ir kiti naudojami ir tvarkomi atskiri dvarų sodybų pastatai – Šalčininkų dvaro sodyba (599), Vilkyškių dvaro sodybos fragmentai (602), Norviliškių palivarko sodybos pastatų kompleksas (1335) ir kt.

NKPO – vyraujantis istorinis, memorialinis vertingųjų savybių pobūdis

Čia gyveno ir kūrė žymūs žmonės su jų vardais siejami svarbūs kultūros paveldo objektai: (38336) Jašiūnų dvaro senųjų kapinių kompleksas, Šalčininkų rajono sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl.; (43293) Lietuvos karių kapai, Šalčininkų rajono sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., M. Balinskio g. 49A; (38353) Eišiškių žydų senųjų kapinių komplekso žydų senosios kapinės kapinės, (1925) Eišiškių, Gornostajiškių piliavietė, Šalčininkų rajono sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k., Šalčininkų rajono sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k.; (946) Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių kompleksas, Šalčininkų rajono sav., Turgelių sen., Tabariškių k., Bažnyčios g. 3; (945) Jašiūnų dvaro sodyba, Šalčininkų rajono sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Jono Sniadeckio g. 2, 4; (596) Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentai, Šalčininkų rajono sav., Turgelių sen., Merkinės k., ir kt.

NKPO – vyraujantis mitologinis vertingųjų savybių pobūdis

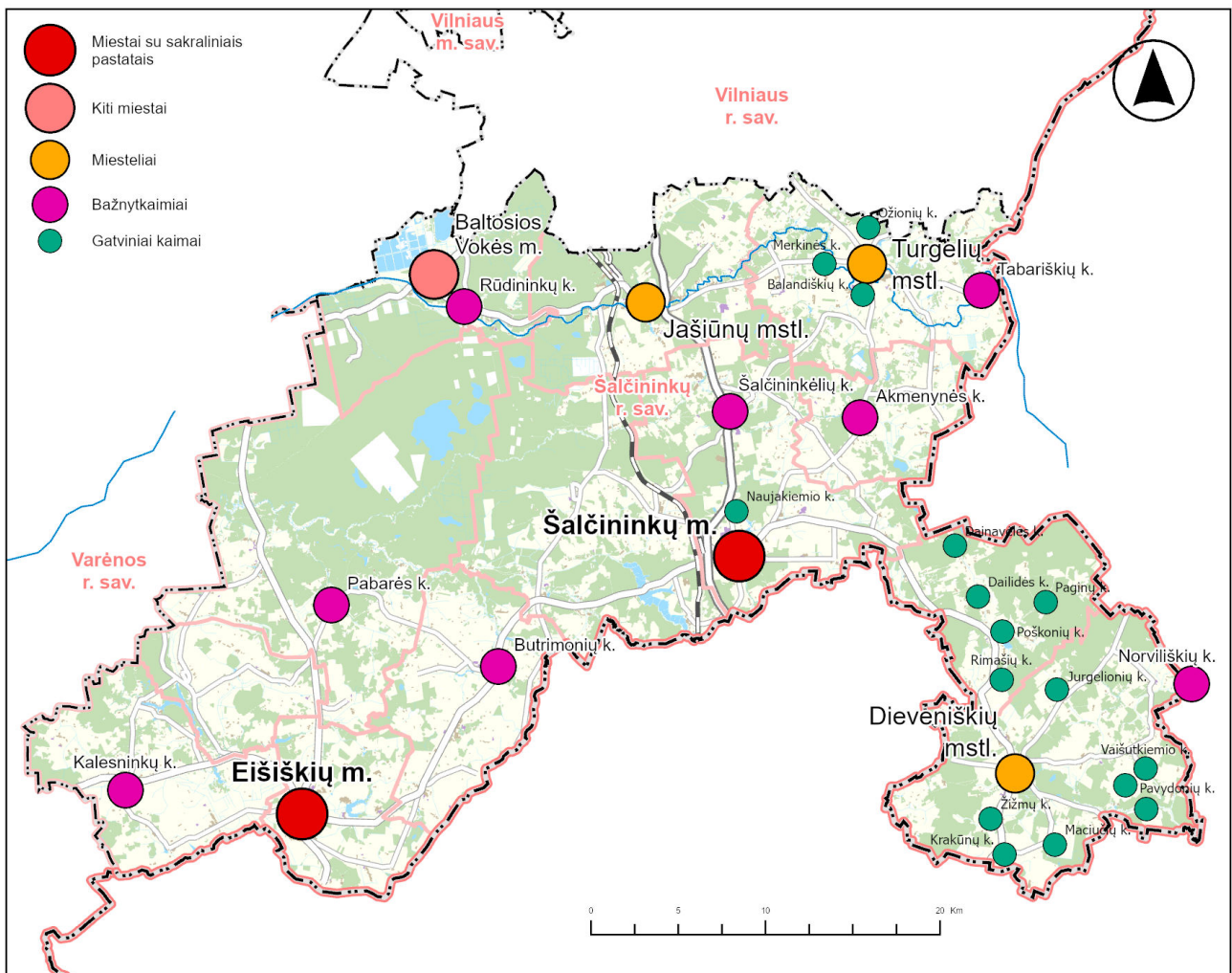
Šalčininkų rajono savivaldybėje yra mitologinių akmenų: (25147) Didžiulių akmenys, Šalčininkų rajono sav., Poškonių sen., Didžiulių k. Šį kompleksą sudaro (3217) Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliu ir (3218) Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliuku; (1930) Dieveniškių akmuo, vad. Moku, Generolu Moku, Šalčininkų rajono sav., Dieveniškių sen., Skraičionių k.; (1931) Žižmų akmuo, vad. Užkeikta svodba, Šalčininkų rajono sav., Dieveniškių sen., Žižmų k.

4.2. Šalčininkų rajono kultūrinis kraštovaizdis ir erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai

Šalčininkų rajonas yra vienas iš nedaugelio rajonų, kuriame yra gana neblogai išsilaikiusi archiatinio kraštovaizdžio struktūra. Čia yra gausiai išlikusių gatvinių valakinio laikotarpio kaimų kartu

su šio laikotarpio žemėvaldų struktūra bei krštovaizdžiu. Siekiant išsaugoti tokią kraštovaizdžio struktūrą, rajone jau yra įsteigtas Dieveniškų istorinis regioninis parkas, kuriame telkiasi didžiausia sankaupa istorinio laikotarpio kaimų. Taip pat rajone yra kitų, dar nesaugomų, tačiau kraštovaizdžio struktūroje reikšmingų elementų – miestų, miestelių, bažnytkaimių, kurie savo siluetais, panoramomis ir vidaus erdvėmis sudaro rajono gyvenamųjų vietovų erdvinės struktūros savitumą.

Šalčininkų rajono kultūrinis kraštovaizdis vertinamas išskiriant patraukliausias vizualiai suvokiamas gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros kompozicijas, kurios susiklostė kaip darnaus gamtinės aplinkos ir žmogaus veiklos sambūvio rezultatas.

3.2.1 pav. Šalčininkų rajono savivaldybės erdvinės struktūros savitumą formuojantys miestai, miesteliai, bažnytkaimiai ir kaimai

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje išskiriami tokie pagrindiniai erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai, kaip: urbanistinio karkaso struktūra – miestų, miestelių ir kaimų išsidėstymas, užstatymo pobūdis, išskirtiniai miestų, miestelių ir kaimų pastatai, vidaus erdvės, miestelių ir kaimų ryšys su išorės aplinka, gamtinė aplinka (reljefas, vandens telkiniai, želdynai), kultūros paveldo objektai – dvarų sodybos, piliakalniai, o taip pat kiti istoriniai bei semantiniai ženklai, kuriantys vietovės išskirtinumą. Šalčininkų rajono erdvinės struktūros savitumą sudarantys elementai apibūdinami žemiau.

Miestų, miestelių ir kaimų išsidėstymas – urbanistinio karkaso struktūra

Šalčininkų rajono urbanistinio karkaso centrą sudaro trys miestai – iš kurių du istoriniai miestai – Šalčininkai ir, Eišiškės bei vienas naujas – Baltosios Vokės miestas. Šie miestai valstybinės ir vietinės reikšmės kelių tinklo sujungiami su rajono miesteliais ir kaimais. Šalčininkų rajono miestai ir miesteliai išsidėstę vidutinškai 10-15 km atstumu. Tap jų kas 3-5 km išsidėstę kaimų gyvenvietės.

Toks miestelių ir kaimų išsidėstymas yra būdingas Rytinei Lietuvos teritorijai ir tai sudaro viena iš pagrindinių rajono urbanistinio karkaso savitumų. Todėl tokia urbanistinio karkaso struktūra turi būti įvertinama ir išlaikoma.

Miestų, miestelių ir kaimų savitumą sudarantys elementai išorės aplinkoje:

Kaip svarbiausi kultūrinio kraštovaizdžio komponentai yra vertinami miesteliai, bažnytkaimiai ir kaimai. Vertinamas jų ryšys su išorės aplinka – vertinami urbanistines teritorijas supantys natūralus elementai, kaip agrarinės teritorijos, miškai, vandens telkiniai, taip pat nagrinėjami išorės aplinkoje suvokiami siluetai ir panoramos.

Šalčininkų rajone išskiriamos šios pagrindinės gyvenamosios vietovės, kurios turi raiškius siluetus ir panoramas: Turgeliai, Kalesninkai, Eišiškės. Svarbiausios Turgelių, Eišiškių, Kalesninkų panoramos bei siluetai atsiveria nuo pagrindinių kelių bei kitų apžvalgos taškų, kurie jau suvokiami 4-5 km atstumu.

Vaizdingos senųjų kaimų panoramos – Poškonų, Dieveniškių ir kt. Jei miestelių pagrindinius siluetų akcentus sudaro bažnyčių bokštai, tai kaimų panoramose ypač charakteringi senųjų kluonų tūrai, kurie savo stambiais stogais formuoja vientisą monumentalų kaimų vaizdą.

Siekiant išsaugoti šių kraštovaizdžio panoramų su miestelių ir kaimų siluetais savitumą, būtina įvertinti jų apžvalgos sąlygas – apžvalgos trasas, apžvalgos laukus, o taip pat kraštovaizdžio elementų erdvinės struktūros pobūdį bei vizualinę kokybę.

Miestų, miestelių ir kaimų savitumą sudarantys elementai vidaus erdvėse:

Svarbią reikšmę gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumui, taip pat turi miestų, miestelių ir kaimų vidaus erdvės. Šalčininkų rajone ypač savitos istorinio – valakinio laikotarpio kaimų vidaus erdvės, su būdingu pastatų galais į gatvių erdvę orientuotu užstatymu. Tokio užstatymo fragmentai dar gana ryškūs ir kituose miesteliuose, taip pat miestuose (Eišiškės, Šalčininkai).

Miestelių, bažnytkaimių vidaus erdvėse taip pat atsiveria įvairios gatvių, aikščių perspektyvos su minėtu miesteliams ir kaimams būdingu užstatymu, čia esančiais išskirtiniais pastatais, bažnyčių akcentais, dominantėmis. Taip pat išskirtinos dvarų sodybos, jau minėtos gatvinių kaimų vidaus perspektyvos, kurios dažnai būna paskendusios želdinių aplinkoje. Šie erdvinės struktūros elementai papildo ir sustiprina išorės aplinkoje suvokiamus kraštovaizdžio ypatumus, kurių respektavimas itin svarbus plėtojant gyvenamųjų vietovių užstatymą, tvarkant viešąsias erdves ir kt..

Kai kurių pagrindinių gyvenamųjų vietovių erdvinės struktūros savitumo elementai – panoramos, siluetai, vidaus erdvės pateikiami lentelėje žemiau.

4.2.1 lentelė. Pagrindinių gyvenamųjų vietovių panoramos, siluetai, vidaus erdvės

Gyvenamųjų vietovių siluetai, panoramų, perspektyvų apibūdinimas	Siluetai, panoramos, perspektyvos
 Turgelių miestelio siluetas su bažnyčios bokštais. Apžvalgos laukas rajoniniame kelyje 3909 nuo pietinės pusės. Miestelio siluetas išryškėja jau 3,5-3 km atstumu.	
 Turgelių centrinė dalis su bažnyčia	 Turgeliai nuo Vilniaus pusės
 Baltosios Vokės centrinė dalis	

Baltosios Vokės “durpininkų” gyvenamieji pastatai

Miesto urbanistinės struktūros kompozicinė ašis, sudaranti jo savitumą

Eišiškių bažnyčia – kompozicinė dominantė miestą į dvi dalis skiriančiame Versekos upės slėnyje

Eišiškių aikštė

Eišiškių vidaus erdvės

Eišiškių vidaus erdvės

Eišiškių vidaus erdvės

Butrimonys

Butrimonių vidaus erdvės

Dieveniškių panorama ties pagrindiniu įvažiavimu

Dieveniškių bažnyčia	Dieveniškių vidaus erdvės
 Dieveniškių vidaus erdvės	 Dieveniškių vidaus erdvės
 Norviliškių pilis	
 Norviliškių bažnyčia	 Norviliškių pilis

Žižmai

Žižmų vidaus erdvės

Žižmų vidaus erdvės

Krakūnai

Gerviškės

Kalesninkų siluetas nuo vakarinės pusės (krašto kelias 127)

Kalesninkų panorama

Kalesninkų bažnyčios perspektyva ties įvažiavimu nuo rytų pusės (J. Pauliaus II g.)

Poškonyš

Lankytojų centras

Poškonių vidaus erdvės

Poškonių. Klonienų kelias

Stalgonys

Rimašiai

Rimašių vidaus erdvės

Rimašių vidaus erdvės

Jašiūnai

Jašiūnų bažnyčia

Jašiūnų dvaro sodybos prieigos

Rūdninkai

Rūdninkų bažnyčios aplinka

Rūdninkų bažnyčios aplinka

Rūdninkų bažnyčios aplinka

Pabarė

Pabarės panorama. Panoramoje vyrauja sovietinio laikotarpio kaimo gyvenvietės elementai

Pabarės panorama. Panoramoje vyrauja sovietinio laikotarpio kaimo gyvenvietės elementai

Akmenynė

Akmenynės bažnyčia

4.3. Išvados

- Šalčininkų rajonas yra vienas iš nedaugelio šalies rajonų, kuriame yra Lietuvos senųjų kaimų gyvenviečių sankaupos arealas su tradicinės architektūros pastatais, valakinio laikotarpio žemėvaldų bei žemėnaudų struktūra. Rajone nemažai dvarų sodybų, sakralinio, archeologinio paveldo objektų.
- Ypač svarbią reikšmę rajono erdvinės struktūros savitumui turi kultūrinio kraštovaizdžio elementai – miestų, miestelių ir kaimų panoramos, siluetai, kurie atsiveria iš daugelio išorės aplinkos perspektyvų. Kaip vieni reikšmingiausių išskirtini Turgelių, Kalesninkų, Eišiškių siluetai. Dar gausiau istorinių perspektyvų atsiveria miestų, miestelių ir kaimų vidaus erdvėse su sakraliniais pastatais, istorinio valakinio laikotarpio užstatymu. Vidaus erdvėse ypač reikšmingos senųjų kaimų – Poškonių, Dieveniškių, Rimašių, Žižmų ir. kt. perspektyvos.
- Šalčininkų rajono savivaldybėje buvo realizuojama pagrindinė Bendrojo plano nekilnojamojo kultūros paveldo dalies sprendinių nuostata – išsaugoti kultūros paveldą kaip neatskiriamą ir integruotą kraštovaizdžio elementą ir perduoti jį ateities kartoms. Rajono kultūros paveldo apsauga realizuojama, jį pritaikant viešajam pažinimui ir naudojimui, kultūriniais ir pažintiniams (vietiniam bei tarptautiniam) turizmui vystyti. Nuolat vykdoma kultūros paveldo būklės stebėseną
- Didžiajai daugumai kultūros paveldo vietovių ir objektų parengti vertingųjų savybių nustatymo aktai. Nustatinėjamos ir tikslinamos objektų vertingosios savybės, teritorijų, ribos,
- Statiniai restauruojami, pagal galimybes pritaikomi naudojimui;
- Tvarkomas archeologinis paveldas – piliakalniuose atliekami želdinių tvarkymo darbai, siekiant išryškinti jų vizualinę įtaką aplinkai. Dalis jų pritaikyti lankymui – naudojami įvairiems renginiams, susijusiems su tautos istorija, kultūra.
- Vykdoma istorinių ir memorialinių objektų tvarkyba, nuolatinė priežiūra;
- Savivaldybės lėšomis investuojama į kultūros paveldo vertybių išsaugojimą, vykdomi restauravimo darbai siekiant atkurti kultūros paveldo vertybes ir pritaikyti kultūros vertybes šiandieniniam naudojimui;
- Vystoma informacijos infrastruktūra. Strategiškai patogiuose vietose išdėstomos informacinės sistemos ženklai, plėtojamas informacijos apie kultūros paveldo objektus platinimas, propaguojamas Šalčininkų rajono urbanistinis, archeologijos, statinių paveldas, memorialiniai objektai;
- Daliai Šalčininkų rajono kultūros paveldo objektų yra suteikta tik pradinė apsauga – jie registruoti LR Nekilnojamųjų kultūros vertybių registre, bet nepaskelbti saugomais valstybės ar savivaldybės.

5. APLINKOS APSAUGA

5.1. Ekologinė būklė

5.1.1. Oro tarša ir būklė

Šalčininkų rajono savivaldybėje, kaip ir visoje šalyje, kitose Europos Sąjungos (ES) valstybėse bei globaliu mastu, vis aktualesnės šios oro kokybei įtaką darančios problemos: vietinių oro taršos šaltinių – transporto, pramonės ir energetikos objektų išmetami teršalai bei Lietuvos oro baseino tarša iš kitų šalių pernešamais teršalais. Remiantis pasauliniu Paryžiaus klimato kaitos susitarimu ir ES Žaliojo kurso strategija, Lietuva, drauge su kitomis ES valstybėmis, yra įsipareigojusi iki 2030 metų sumažinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų (ŠESD) emisijas bent 40 proc., lyginant su priešindustrialinio laikotarpio (1990 m.) emisijų lygiu, o iki 2050 m. – pasiekti nulinį į atmosferą išmetamo CO₂ lygį, t.y. pasiekti

poveikio klimato neutralumą. ŠESD emisijos apima ne tik anglies dioksido (CO₂), bet ir kitų dujų – metano (CH₄), azoto suboksido (N₂O) bei įvairių fluorintų dujų (HFC, PFC, SF₆) emisijas.

Aplinkos oro kokybės vertinimas ir valdymas vykdomas vadovaujantis Lietuvos Respublikos aplinkos oro apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymu, Lietuvos Respublikos aplinkos monitoringo įstatymu.

Pastovus aplinkos oro valstybinis monitoringas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje nėra vykdomas, todėl oro kokybės analizė atliekama pagal užfiksuotus iš stacionarių taršos šaltinių emisijų į atmosferą kiekius. Labiausiai aplinkos orą teršia mobilūs taršos šaltiniai – transporto priemonės, tačiau jų išmetami teršalai nėra tokie toksiški, kaip stacionarių taršos šaltinių teršalai. Būdingiausi ir turintys didžiausią poveikį žmogaus sveikatai oro teršalai – lakūs organiniai junginiai (LOJ), sieros dioksidas (SO₂), azoto oksidai (NO_x), anglies monoksidas (CO), kietosios dalelės (KD10), amoniakas ir kitos dujos, kurios lengvai migruoja dideliuose plotuose priklausomai nuo meteorologinių sąlygų bei taršos židinio geografinės padėties.

Iš stacionarių oro taršos šaltinių (jų tarpe pagrindiniai – energetikos, nuotekų ir atliekų tvarkymo bei pramonės objektai) į atmosferą išmetamų teršalų apskaitą Šalčininkų rajono savivaldybėje Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka vykdydžiusios įmonės 2025 metais turėjo 22 taršos leidimus, iš kurių 3 buvo taršos integruotos prevencijos ir kontrolės (TIPK) leidimai ir 19 – taršos leidimų (TL) (5.1.1.1 lentelė). Apskaitą vykdančių įmonių skaičius yra kintantis, tačiau bet kuriuo atveju kiekvienas Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje veikiantis ūkio subjektas, kurio veikla ar gamybos apimtys įpareigoja įsigyti taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimą ar taršos leidimą, privalo neviršyti leidime nustatytų maksimalių tam tikrų aktualių teršalų emisijų į atmosferą kiekių.

5.1.1.1 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančios įmonės, turinčios stacionarius oro taršos šaltinius, kurioms išduoti TIPK / TL taršos leidimai

Eil. Nr.	Įmonės pavadinimas	Adresas
TIPK		
1.	UAB „Merkio agrofirma“	Sakalų k., Jašiūnų sen., Šalčininkų r. sav.
2.	Ūkininko Č. Moroz ūkis	Šalčininkėlių k., Šalčininkų sen., Šalčininkų r. sav.
3.	UAB „Atliekų tvarkymo centras“	Zavišonys, Šalčininkų r. sav.
TL		
4.	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“, Baltosios Vokės katilinė	Baltoji Vokė, Šalčininkų r. sav.
5.	UAB „Polywood“ medienos perdirbimo įmonė	Tartoko g. 2, Jašiūnų geležinkelio stotis, Jašiūnai, Šalčininkų r. sav.
6.	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“ centrinė katilinė	Pramonės g. 2 a, Šalčininkai, Šalčininkų r. sav.
7.	UAB „Šalčininkų žuvininkystės ūkis“	Tribonių k., Šalčininkų r. sav.
8.	UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų miesto nuotekų valykla	Lydos g. 34, Milvydų k., Šalčininkų r. sav.
9.	UAB „Vilniaus vandenys“ Eišiškių miesto nuotekų valykla	Aklės k., Eišiškių sen., Šalčininkų r. sav.
10.	UAB „Tvarkyba“ Zavišonių gyv. nuotekų valymo įrenginiai, Baltosios Vokės gyv. nuotekų valymo įrenginiai, Turgelių gyv. nuotekų valymo įrenginiai, Dieveniškės gyv. nuotekų valymo įrenginiai, Jašiūnų gyv. nuotekų valymo įrenginiai	Zavišonys, Šalčininkų r. sav. Baltoji Vokė, Šalčininkų r. sav., Turgeliai, Šalčininkų r. sav., Dieveniškės, Šalčininkų r. sav., Jašiūnai, Šalčininkų r. sav.
11.	UAB „Euromita“ atliekų tvarkymo įrenginys	Karklinių k. 9, Eišiškių sen., Šalčininkų r. sav.
12.	UAB „Seltanas“ atliekų tvarkymo įrenginys	Stoties g. 1, Jašiūnai, Šalčininkų r. sav.
13.	UAB „Gembera“ plastiko atliekų tvarkymo įrenginys	Geležinkelio g. 35, Baltoji Vokė, Šalčininkų r. sav.
14.	UAB „Ekoterra“ metalo laužo ir kitų atliekų tvarkymo aikštelė	Tartoko k., Šalčininkų r. sav.
15.	UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ Butrimonių valymo įrenginiai	Butrimonių k., Butrimonių sen., Šalčininkų r. sav.
16.	UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ Tetėnų valymo įrenginiai	Tetėnų k., Pabarės sen., Šalčininkų r. sav.
17.	UAB „Juodasis gandra“ žuvininkystės tvenkiniai	Durpininkų g. 44, Žagarinės k., Šalčininkų r. sav.
18.	UAB „VAATC“ didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės	Vilniaus g. 3G, Šalčininkai, Šalčininkų r. sav.
19.	UAB „VAATC“ didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės	Malūno g. 20, Eišiškės, Šalčininkų r. sav.
20.	UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“ Jašiūnų katilinė	Jašiūnai, Šalčininkų r. sav.
21.	UAB „VAATC“ didelių gabaritų atliekų surinkimo aikštelės	Geranionų g. 44A, Dieveniškės, Šalčininkų r. sav.
22.	UAB „Vilniaus betono gaminiai“	Vakariškių k., Baltosios Vokės sen., Šalčininkų r. sav.

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra, <https://aaa.lrv.lt/lt/>

Duomenys apie teršalų išmetimą į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020-2024 metais teikiami 5.1.1.2 lentelėje.

5.1.1.2 lentelė. Teršalų išmetimas į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020-2024 metais.

Teršalų, išmestų į aplinkos orą iš stacionarių taršos šaltinių kiekiai, t	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.	2024 m.
Visi teršalai	126,89**	130,81**	118,22**	87,14**	90,47
Kietosios medžiagos	15,38**	11,88**	11,38**	10,11**	2,76
Dujinės ir skystosios medžiagos	111,51**	118,93**	106,84**	77,03**	87,71
Sieros dioksidas	0,52**	0,66**	0,70**	0,51**	0,54
Azoto oksidai	18,49**	19,36**	17,77**	14,84**	32,09
Anglies monoksidas	69,14**	73,42**	67,16**	60,17**	54,71
Lakūs organiniai junginiai	4,71**	6,25**	4,75**	0,43**	0,26
Floras ir kiti junginiai	18,65**	19,24**	16,46**	1,08**	0,11

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt>

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: ** - patikslinti ir perskaičiuoti duomenys

2020-2024 metų laikotarpiu bendras išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis pagal įmonių teikiamas ataskaitas iš stacionarių taršos šaltinių mažėjo – 2024 m. į atmosferą pateko 90,47 t teršalų. Lyginant su 2020 metais, jų kiekis sumažėjo 36,42 t (pokytis sudaro -28,70 %). Tai labiausiai sąlygojo sumažėjusios gamybos apimtys atliekas tvarkančiose ir pramonės įmonėse bei pakitęs kuro iš naftos ir atsinaujinančių šaltinių santykis šilumą rajone gaminančiose įmonėse. Šalčininkų rajono savivaldybėje į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmetami teršalai 2024 metais sudarė vos 0,19 % nuo visų šalyje ir tik 1,81 % Vilniaus apskrities išmetamų teršalų.

Beveik visų teršalų atveju minėtu laikotarpiu buvo fiksuojamas ženklus taršos sumažėjimas. Kietųjų teršalų kiekiai sumažėjo daugiau nei 82 %, dujinių ir skystųjų medžiagų kiekiai – daugiau nei 21 %, anglies monoksido – taip pat apie 21 %, lakių organinių junginių – beveik 95 %, floro ir kiti junginių – daugiau nei 99 %. Padidėjimas nustatytas tik azoto oksidų atveju, fiksuojant daugiau nei 42 % išaugusias koncentracijas. Tai galėjo nulemti kuro rūšies pokytis kai kuriuose stacionariuose šaltiniuose (pvz., katilinėse, pramonės objektuose), neefektyvios degimo technologijos, ypač senesniuose katiluose, deginant kurą aukštoje temperatūroje, kas skatina azoto oksidų susidarymą, augant įmonių veiklos apimtims, esant ilgesniems techniniams sutrikimams ar netgi atsiradus pokyčiams dėl įvestos tikslesnės matavimų metodikos. Bendruoju atveju, Šalčininkų rajono savivaldybė šalies mastu gali būti laikoma kaip viena švariausių savivaldybių aplinkos oro taršos iš stacionarių taršos šaltinių atžvilgiu.

Oro teršalams išsisklaidyti yra svarbus reljefas, nuo kurio priklauso, kaip išsklaidomi ar koncentruojami teršalai. Didžioji rajono dalis yra monotoniško reljefo Eišiškių plynaukštėje, šiaurės vakarai – šilais apaugusioje smėlingoje Dainavos žemumoje, rytinė rajono dalis – Medininkų aukštumoje, kurioje prie Katkuškių iškilusi aukščiausia (265 m) rajono vieta. Žemiausia rajono vieta (121 m) yra ten, kur Šalčia kerta rajono administracinę ribą.

5.1.2. Vandenių tarša ir būklė

Paviršinių vandenų kokybė priklauso nuo teršalų, patenkančių į vandens telkinius kiekių ir savybių bei pačių vandens telkinių ypatybių. Tarp pagrindinių vandens telkinių teršėjų yra komunalinis (namų ūkis), pramonė ir žemės ūkis. Gyventojų ir pramonės išleidžiami nutekamieji vandenys priskiriami taškinei arba sutelktajai taršai, o tarša iš žemės ūkio vadinama pasklidąja, tuo nurodant skirtingą sklaidos pobūdį.

Nors sutelktosios taršos šaltiniai – buitinės ir gamybinės nuotekos daro žymią įtaką vandens aplinkai, didelė dalis teršalų, ypač azoto junginių, į paviršinio vandens telkinius patenka iš pasklidųjų taršos šaltinių. Pasklidąją taršą žymiai sunkiau įvertinti bei kontroliuoti nei sutelktąją, nes dažnai konkretūs taršą sukeliantys šaltiniai bei taršos mastas nėra žinomi. Pagrindiniai pasklidosios taršos

šaltiniai yra žemės ūkio veikla – gyvulių mėšlo ir mineralinių trąšų naudojimas didina azoto ir nitratų azoto koncentraciją paviršinio vandens telkiniuose.

Viena aktualiausių Šalčininkų rajono paviršinių vandenų kokybės problemų, kaip ir visoje šalyje, yra jų užterštumas biogeninėmis ir organinėmis medžiagomis. Vandens telkinių užterštumas organinėmis medžiagomis blogina cheminę bei mikrobiologinę vandens kokybę ir neigiamai veikia vandens biologinę įvairovę.

Duomenys apie vandens sunaudojimą ir nuotekų išleidimą Šalčininkų rajone 2019-2023 metais pateikiami 5.1.2.1 lentelėje.

5.1.2.1 lentelė. Vandens sunaudojimas ir nuotekų išleidimas į paviršinius vandenis Šalčininkų r. 2019-2023 m.

	2019 m.	2020 m.	2021 m.	2022 m.	2023 m.
Vandens sunaudojimas, tūkst. m³					
Paimta vandens iš viso	1 072,684	1 026,709	1 126,821	1 074,519	1 080,998
Paimta požeminio vandens	499,790	501,549	509,861	485,207	501,206
Sunaudota vandens iš viso	1 043,801	993,320	1 111,227	1 048,890	1 050,781
Sunaudota požeminio vandens	470,907	468,160	494,267	459,578	470,989
Sunaudota vandens ūkio ir buities reikmėms	428,507	424,253	430,941	398,321	411,869
Sunaudota vandens energetikos reikmėms	1,339	1,212	1,624	1,101	1,062
Sunaudota vandens pramonės reikmėms	31,603	41,718	60,374	59,136	54,356
Sunaudota vandens žemės ūkio reikmėms	9,458	0,977	1,328	1,020	3,702
Ūkio, buities ir gamybos nuotekos, išleistos į paviršinius vandenis, tūkst. m³					
Nuotekų išleidimas, iš viso	968,9	918,0	1 115,3	1 073,0	791,4
Išleista iki normos išvalytų nuotekų	34,1	62,5	190,8	196,4	168,3
Išleista nepakankamai išvalytų nuotekų	559,9	490,3	457,5	469,3	491,9
Išleista nuotekų, kurių nereikia valyti	374,9	365,3	466,9	407,3	131,2
Išleista užterštų (be valymo) nuotekų	–	–	–	–	–

Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt>

Specialiųjų simbolių paaiškinimas: – - tokio reiškinio (rodiklio) atitinkamu laikotarpiu nebuvo

Išnašos: 1 – Aplinkos apsaugos agentūros duomenys.

Vandens sunaudojimas Šalčininkų rajone 2019-2023 m. laikotarpiu buvo gana pastovus, lyginant su 2019 m., 2023 m. fiksuotas nežymus apie 0,66 % suvartojamo kiekio padidėjimas. Didžioji dalis (apie 39,20 %) vandens 2023 m. buvo sunaudota vandens ūkio ir buities reikmėms, pramonės reikmėms – vos 5,17 %. Tuo tarpu ūkio, buities ir gamybos nuotekų, išleistų į paviršinius vandenis kiekis sumažėjo apie 18,32 %. Šalčininkų rajono savivaldybėje 16,58 % nuotekų kiekio sudaro švarūs, t. y. nereikalaujantys valymo nutekamieji vandenys. Išvalytos iki DLT normų nuotekos 2023 m. sudarė 21,27 % viso išleidžiamų nuotekų kiekio. Per visą nagrinėjamą laikotarpį (2019-2023 m.) nepakankamai išvalytų nuotekų kiekis sumažėjo 12,15 %, tačiau ir 2023 m. dar sudarė didžiąją dalį išleistų nuotekų – net apie 62,16 %. Užterštos (be jokio valymo) nuotekos į atvirus vandens telkinius išleidžiamos nebuvo.

Svarbu pabrėžti, kad duomenys apie iš sutelktosios taršos šaltinių išleidžiamas ūkio, buities ir gamybinės nuotekas gali nepilnai atspindėti realią situaciją. Nepaisant pažangos mažinant taršą iš taškinių taršos šaltinių, rajono savivaldybėje išlieka neišspręstų problemų, dėl kurių į vandens telkinius patenka daugiau nevalytų nuotekų nei apskaitoma. Paminėtinos aktualiausios: rajono gyvenvietėse atskirų individualių gyvenamųjų kvartalų ūkinės-buitinės nuotekos neprijungtos prie miestų kanalizacijos tinklų ir teršia atvirus vandens telkinius; taip pat problema yra paviršinių vandens telkinių teršimas lietaus nuotekomis – lietaus nuotekas valo tik pramonės įmonės, kuriose įrengti pirminiai lietaus valymo įrenginiai, sulaikantys naftos produktus ir skendinčias medžiagas, o gyvenvietėse lietaus nuotekos be valymo išleidžiamos į atvirus vandens telkinius; ne visose kaimo gyvenvietėse įrengti kanalizacijos tinklai, valymo įrenginiai, todėl užterštos nuotekos per drenažo sistemas arba tiesiogiai nuleidžiamos į atvirus vandens telkinius ir juos neleistinai teršia.

Igyvendinant 2024 m. Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintą „Valstybinę aplinkos monitoringo 2024–2029 metų programą“ (TAR, 2024-06-27, Nr. 2024-11746) ir joje numatytas

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

priemonės, atliekamas valstybinis paviršinių vandens telkinių (upių, ežerų ir tvenkinių, Baltijos jūros Kuršių marių) monitoringas. Svarbiausias paviršinių vandens telkinių monitoringo tikslas – periodiškai vykdyti paviršinio vandens kokybės tyrimus, laiku išsiaiškinti galimus taršos šaltinius ir įspėti apie tai gyventojus.

Pagal valstybinio monitoringo programą Šalčininkų rajono savivaldybės ribose tiriama upių – Merkio, Versekos, Gaujos, Šalčios, Beržės, Visinčios, Kamenos bei Merkio-Vokės kanalo bei Papio ir Kernavo ežerų, Eišiškių HE ir Jurgonių tvenkinių vandens kokybė (5.1.2.2 lentelė). Monitoringo metu surinktų duomenų pagrindu įvertinam paviršinių telkinių ekologinė būklė arba ekologinis potencialas ir cheminė būklė. Aplinkos apsaugos agentūros duomenis daugelio monitoringo metu stebėtų Šalčininkų rajono upių būklė buvo gera arba vidutinė, labai blogos būklės buvo pripažinta tik Versekos upė Merkio pabaseinyje (5.1.2.3 lentelė). Visų tirtų rajono ežerų ir tvenkinių vandens kokybė buvo įvertinta kaip vidutinė (5.1.2.4 lentelė).

5.1.2.2 lentelė. Vandens telkiniai Šalčininkų rajono savivaldybėje, kuriuose atliekamas monitoringas pagal valstybinio monitoringo programą

Eil. Nr.	Kodas	Vandens telkinys	Upės baseino rajonas	Pabaseinis	Savivaldybė	Monitoringo tipas	Monitoringo potipis
1.	LTR1343	Merkys	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Priežiūros ekstensyvus	
2.	LTR556	Verseka	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	Tarpvalstybiniai (pasienio) vandens telkiniai
3.	LTR1433	Gauja	Nemuno upių baseinų rajonas	Nemuno mažieji intakai	Šalčininkų r. sav.	Priežiūros ekstensyvus	Etaloninių sąlygų
4.	LTR1458	Merkys	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Priežiūros ekstensyvus	Tarpvalstybiniai (pasienio) vandens telkiniai
5.	LTR1482	Šalčia	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	Tarpvalstybiniai (pasienio) vandens telkiniai
6.	LTR73	Šalčia	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	Tarpvalstybiniai (pasienio) vandens telkiniai
7.	LTR878	Beržė	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Priežiūros ekstensyvus	
8.	LTR1608	Gauja	Nemuno upių baseinų rajonas	Nemuno mažieji intakai	Šalčininkų r. sav.	Priežiūros ekstensyvus	
9.	LTR1636	Visinčia	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	
10.	LTR1637	Kamena	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	
11.	LTR1650	Merkio-Vokės kanalas	Nemuno upių baseinų rajonas	Neries mažieji intakai	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	
12.	LTL459	Papis	Nemuno upių baseinų rajonas	Neries mažieji intakai	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	
13.	LTL507	Kernavas	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	
14.	LTL426	Eišiškių HE tvenkinys	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	
15.	LTL428	Jurgonių tvenkinys	Nemuno upių baseinų rajonas	Merkys	Šalčininkų r. sav.	Veiklos	Tarpvalstybiniai (pasienio) vandens telkiniai

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

5.1.2.3 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės upių būklė

Eil. Nr.	Vandens telkinio pavadinimas	Pabaseinis	Būklė
1.	Šalčykščia	Merkys	Gera

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

2.	Gauja	Nemuno mažieji intakai	Gera
3.	Kamena	Merkys	Vidutinė
4.	Merkys	Merkys	Gera
5.	Merkys	Merkys	Gera
6.	Merkio-Vokės kanalas	Neries mažieji intakai	Vidutinė
7.	Maltupis	Merkys	Gera
8.	Nezdilė	Merkys	Gera
9.	Verseka	Nemuno mažieji intakai	Gera
10.	Šalčia	Merkys	Vidutinė
11.	Verseka	Merkys	Labai bloga
12.	Visinčia	Merkys	Vidutinė
13.	Šalčia	Merkys	Gera
14.	Merkys	Merkys	Gera
15.	Beržė	Merkys	Gera
16.	Galinė	Neries mažieji intakai	Vidutinė
17.	Visinčia	Merkys	Gera
18.	Gauja	Nemuno mažieji intakai	Gera
19.	Verseka	Merkys	Vidutinė

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

5.1.2.4 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybės ežerų ir tvenkinių būklė

Eil. Nr.	Vandens telkinio kodas	Vandens telkinio pavadinimas	Pabaseinis	Būklė
1.	LT111030030	Kernavas	Merkys	Vidutinė
2.	LT110050053	Jurgonių tvenkinys	Merkys	Vidutinė
3.	LT112030180	Papis	Neries mažieji intakai	Vidutinė
4.	LT111050071	Eišiškių HE tvenkinys	Merkys	Vidutinė

Šaltinis: Aplinkos apsaugos agentūra

Šalčininkų rajone yra vykdomi maudyklų vandens tyrimai. 2025 m. birželio mėn. buvo paimti vandens mėginiai vandens kokybei nustatyti iš 8 Šalčininkų rajono maudymosi vietų poilsio zonose – Šalčininkų I tvenkinio, Eišiškių maudyklos, Poškonų, Šalčininkėlių, Gojaus, Panezdzių, Padvarionių ir Butrimonių tvenkinių. Visų vandens telkinių vandens kokybė atitiko higienos reikalavimus, nurodytus Lietuvos higienos normoje HN 92:2018 „Paplūdimiai ir jų maudyklų vandens kokybė“.

Pagrindinis vandenų apsaugos strateginis tikslas – pagerinti vandens telkinių ekologinę būklę, mažinant teršimą iš koncentruotų taršos židinių – miestų bei kaimo vietovių bei pasklidusios žemės ūkio taršos poveikį. Siekiant sumažinti paviršinių vandens telkinių taršą, būtina užtikrinti paviršinių vandens telkinių apsaugos zonų ir pakrančių apsaugos juostoms keliamų reikalavimų vykdymą.

Šalčininkų rajonų savivaldybėje požeminio geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikia trys įmonės – UAB „Vilniaus vandenys“, kurios dalis akcijų priklauso Šalčininkų rajono savivaldybei, UAB „Tvarkyba“ – vandens tiekimo, nuotekų tvarkymo, eksploatacijos, miesto tvarkymo ir kitas paslaugas teikianti bendrovė, kurios steigėjas ir akcininkas – Šalčininkų rajono savivaldybės taryba ir UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“.

UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono gyventojams geriamąjį vandenį tiekia iš dviejų – Šalčininkų ir Eišiškių vandenviečių. Šalčininkų vandenvietės našumas – 3200 m³/d, Eišiškių – daugiau nei tris kartus mažesnis (1000 m³/d). Šalčininkų vandenvietėje eksploatuojami 4 vandens gręžiniai (nuo 2025 m. rugsėjo mėn. planuojama pradėti eksploatuoti dar vieną – penktąjį gręžinį), Eišiškių vandenvietėje – 3 vandens gręžiniai. Eišiškių vandenvietėje vandens gerinimo įrenginiai veikia, o Šalčininkų vandenvietėje tik planuojami pradėti eksploatuoti nuo 2025 m. rugsėjo mėn. (5.1.2.5 lentelė). UAB „Vilniaus vandenys“ iš abiejų eksploatuojamų vandenviečių Šalčininkų rajono savivaldybėje 2024 m. išgavo 296 tūkst. m³ vandens ir iš viso patiekė 277,6 tūkst. m³ vandens visiems poreikiams (apie 67 % vandens buvo patiekta gyventojams) su 16,2 tūkst. m³ vandens nuostoliais (5.1.2.6 lentelė). Nuo 2020 m. iki 2024 m. minėtose vandenvietėse išgaunamo vandens kiekis nežymiai (apie 6 %) padidėjo (5.1.2.7 lentelė). Bendras Šalčininkų rajono gyventojams UAB „Vilniaus vandenys“ tiekiamo vandens

vandentiekio tinklų ilgis sudaro 49,9 km, o bendras vandentiekio tinklais aptarnaujamų namų ūkių skaičius sudaro 3235 (5.1.2.8 lentelė).

5.1.2.5 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ eksploatuojamos vandenvietės Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Vandenvietė	Vandenvietės našumas, m ³ /d	Paros vidutinė 2024 m. gavyba, m ³ /d	Gręžinių skaičius, vnt.	Geriamojo vandens siurblių skaičius, vnt.	Vandens gerinimo įrenginių buvimas (taip/ne)
1.	Šalčininkų	3200	639	4	1	ne
2.	Eišiškių	1000	172	3	1	taip

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

Pastaba: Šalčininkų vandenvietėje VGĮ pradės veikti 2025 m. rugsėjo mėn. Taip pat tuo metu pradės veikti ir penktasis gręžinys.

5.1.2.6 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ eksploatuojamų vandenviečių Šalčininkų rajono savivaldybėje išgaunamo vandens kiekis bei nuostoliai 2024 m.

Eil. Nr.	Vandenvietė	Išgauto vandens kiekis, m ³	Patiekta vandens gyventojams, m ³	Patiekta vandens iš viso visiems poreikiams, m ³	Vandens nuostoliai, m ³	Vandens nuostoliai, proc.
1.	Šalčininkų	233,3 tūkst.	151,5 tūkst.	230,3 tūkst.	3,0 tūkst.	1,2
2.	Eišiškių	62,7 tūkst.	34,1 tūkst.	47,3 tūkst.	13,2 tūkst.	20
	Viso:	296 tūkst.	185,6 tūkst.	277,6 tūkst.	16,2 tūkst.	21,2

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

5.1.2.7 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ eksploatuojamų vandenviečių Šalčininkų rajono savivaldybėje išgauto vandens kiekiai

Metai	Tūkst. m ³ /metus
2020	277
2021	266
2022	257
2023	272
2024	296

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

UAB „Tvarkyba“ geriamąjį vandenį tik iš požeminių vandens šaltinių ir nuotekų tvarkymo paslaugas teikia Šalčininkų rajono, Akmenynės, Baltosios Vokės, Gerviškių, Jašiūnų, Poškonių, Šalčininkų ir Turgelių seniūnijų miestelių bei kaimų gyventojams, įmonėms ir organizacijoms. Bendrovės paslaugomis naudojasi apie 4 tūkst. Šalčininkų rajono gyventojų ir 100 Šalčininkų savivaldybėje esančios įmonės. Vanduo teikiamas iš 21 vandenvietės, kuriose vidutiniškai per metus išgaunama apie 120 tūkst. m³ geriamojo požeminio vandens.

UAB „Vilniaus vandenys“ yra didžiausias Šalčininkų rajono savivaldybės nuotekų tvarkytojas, tvarkantis komunalines nuotekas Eišiškių ir Šalčininkų aglomeracijose. Bendras bendrovei priklausančių nuotekų tinklų ilgis – 52,9 km., o bendras nuotekų tinklais aptarnaujamų namų ūkių skaičius – 3393 (5.1.2.8 lentelė). Bendrovė eksploatuoja dvi nuotekų valyklas - Šalčininkų nuotekų valyklą ir Eišiškių nuotekų valyklą. Šalčininkų nuotekų valyklos projektinis pajėgumas yra daugiau nei 5 kartus didesnis nei Eišiškių (5.1.2.9 lentelė). Bendras UAB „Vilniaus vandenys“ surenkamų nuotekų kiekis per metus sudaro 548 tūkst. m³, realizuojamų nuotekų kiekis – 275,2 tūkst. m³, o iš gyventojų surenkamų nuotekų kiekis siekia 220 tūkst. m³ (5.1.2.10 lentelė). Pagrindinę vartotojų, prisijungusių prie bendrovės nuotekų surinkimo sistemos, dalį sudaro gyventojai (fiziniai klientai). Jų skaičius 2024 m. pabaigoje sudarė 3239 vartotojus (5.1.2.11 lentelė).

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

5.1.2.8 lentelė. Šalčininkų rajono savivaldybėje centralizuotais vandens tiekimo ir nuotekų tinklais aptarnaujamos gyvenamosios vietovės

Eil. Nr.	Gyvenamoji vietovė	Namų ūkių skaičius, kuriems tiekiamas geriamasis vanduo / surenkamos nuotekos, vnt.	Tinklo pobūdis	Tinklų ilgis, km
Vandentiekio tinklai				
1.	Šalčininkai	2481	Vandentiekio tinklas	33,1
2.	Eišiškės	754	Vandentiekio tinklas	16,8
	Viso:	3235	Vandentiekio tinklas	49,9
Nuotekų tinklai				
3.	Šalčininkai	2715	Nuotekų tinklas	35,7
4.	Eišiškės	678	Nuotekų tinklas	17,2
	Viso:	3393	Nuotekų tinklas	52,9

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

Pastaba: Vandentiekio ir nuotekų tinklų ilgis apskaičiuotas nuosavybės formoms: nuosavas; panauda/patikėjimo teisė; savivaldybės (be panaudos/patikėjimo teisės), kadangi tinklus eksploatuoja UAB „Vilniaus vandenys“.

5.1.2.9 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ eksploatuojami nuotekų valymo įrenginiai Šalčininkų rajono savivaldybėje

Pavadinimas	Adresas	Projektinis pajėgumas pagal m³/d	Projektinis pajėgumas BDS ₇ konc.	Projektinis pajėgumas pagal BDS ₇ kg/d
Šalčininkų nuotekų valykla	Milvydų k., Šalčininkų sen., Šalčininkų r.	1800	322	580
Eišiškių nuotekų valykla	Aklės k., Eišiškių sen., Šalčininkų r.	350	444	155

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

5.1.2.10 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ centralizuotomis nuotekų tvarkymo paslaugomis aprūpinamos Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenvietės bei surenkamas nuotekų kiekis

Pavadinimas	Bendras nuotekų kiekis, m³	Nuotekų realizavimas visiems poreikiams, m³	Infektracijos rodiklis, m³	Iš gyventojų surinktų nuotekų kiekis, m³
Šalčininkai	446 tūkst.	229,2 tūkst.	211 tūkst.	182,1 tūkst.
Eišiškės	102 tūkst.	46,0 tūkst.	56 tūkst.	37,9 tūkst.
Viso:	548 tūkst.	275,2 tūkst.	267 tūkst.	220 tūkst.

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

5.1.2.11 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ vartotojų Šalčininkų rajono savivaldybėje, prisijungusių prie nuotekų surinkimo sistemos, skaičius pagal vartotojų grupes

Metai	Gyventojai (fiziniai klientai, kurie naudojami N arba V+N paslauga)	Pramonės įmonės	Kiti vartotojai (juridiniai klientai, kurie bent viename objekte naudojami N arba V+N paslauga)
2020 m.	-	-	-
2021 m. (2022-01-31 duomenys)	2871		109
2022-12-31	2982		116
2023-12-31	3094		138
2024-12-31	3239		142

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

Pastaba: Juridiniai klientai nustatyti tik pagal objektus, ne pagal registracijos adresus.

UAB „Tvarkyba“ nuotekų valyklose išvaloma apie 60 tūkst. m³ nuotekų, nuotekų šalinimui užtikrinti įrengta 10 perpumpavimo stočių, nuotekos valomos 6 valymo įrenginiuose.

Nuotekų valymo įrenginiuose atliekamas vandens taršos šaltinių monitoringas, o monitoringo duomenys skelbiami Aplinkos ministerijos nustatyta forma ir tvarka.

Šalčininkai – besiplečiantis miestas, kuriame didėja gyventojų skaičius ir gyventojų, norinčių naudotis centralizuotais vandentiekio ir nuotekų surinkimo tinklais, todėl Šalčininkų rajono savivaldybė investuoja į vandentvarkos infrastruktūros plėtrą. Šalčininkų rajono savivaldybės administracijos duomenimis, 2023 m. UAB „Tvarkyba“ kartu su partneriu – Šalčininkų rajono savivaldybės administracija baigė įgyvendinti projektą „Geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo sistemų renovavimas ir plėtra Šalčininkų rajone (Šalčininkų m., Baltojoje Vokėje ir Jašiūnuose)“, finansuojamą iš ES struktūrinių fondų ir Šalčininkų rajono savivaldybės biudžeto, kurio metu buvo įgyvendinta nuotekų surinkimo tinklų statyba Šalčininkų mieste, vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų rekonstrukcija bei nuotekų valymo įrenginių statyba Baltojoje Vokėje, nuotekų valymo įrenginių statyba Jašiūnuose, Dieveniškėse ir Zavišonyse. Įgyvendinus projektą, buvo numatyta teikti nuotekų surinkimo paslaugas naujai pastatytais nuotekų surinkimo tinklais ne mažiau kaip 175 gyventojams, rekonstruoti ne mažiau nei 1,66 km vandens tiekimo ir nuotekų surinkimo tinklų, teikti nuotekų valymo paslaugas naujai pastatytais nuotekų valymo įrenginiais ne mažiau nei 2234 gyventojams.

UAB „Vilniaus vandenys“ artimiausiu metu taip pat planuoja Šalčininkų ir Eišiškių nuotekų valyklų rekonstrukcijas.

UAB „Vilniaus vandenys“ tiekiamo vandens kokybę nuolat kontroliuoja geriamojo vandens laboratorija, atestuota atlikti mikrobiologinius, fizikinius ir cheminius geriamojo vandens tyrimus. Cheminiai (indikatoriniai ir toksiniai), fizikiniai bei mikrobiologiniai vandens kokybės rodikliai geriamajame vandenyje tiriami pagal Lietuvos higienos normą HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“. Tiekiamas vanduo yra saugus ir kokybiškas, jeigu nustatomų rodiklių kiekiai neviršija ribinių ir specifikuotų verčių ir atitinka minėtos higienos normos bei ES Tarybos direktyvos 98/83/EB „Dėl žmonėms vartoti skirto vandens kokybės“ reikalavimus. Iškilus mikrobinės taršos pavojui, bendrovės eksploatuojamose vandenvietėse yra galimybė dezinfekuoti geriamąjį vandenį natrio hipochlorito tirpalu. Įmonės tiekiamo vandens kokybės tyrimų rezultatai viešai publikuojami jos tinklapyje kiekvienai eksploatuojamai vandenvietei ir yra atnaujinami ne rečiau kaip kartą per mėnesį. UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono savivaldybės vartotojams tiekiamas Lietuvos higienos normos HN 24:2003 reikalavimus atitinkantis geriamasis vanduo (5.1.2.12 lentelė).

5.1.2.12 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono savivaldybės vartotojams tiekiamo geriamojo vandens kokybė pagal vandenvietes

	Mikrobiologiniai		Indikatoriniai rodikliai									
	Koliforminės bakterijos	Kolonijas sudarantys vienetai 22 °C temperatūroje	Žarniniai enterokokai	Žarninės lazdelės (Escherichia coli)	Bendroji geležis	Drumstumas	Kvapo slenkstis	Manganas	Savitasis elektrinis laidis	Skonio slenkstis	Spalva	pH_Vandenilio jonų koncentracija

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Matavimo vnt.			Skaicius 100	Skaicius 1 ml	Skaicius 100	Skaicius 100	µg/l	NTU	-	µg/l	µS/cm 20°C	-	mg/l Pt (λ =	pH vienetai
Ribinė arba specifikuota vertė, pagal LR HN 24:2023			0/neaptikta	100	0/neaptikta	0/neaptikta	200	4		50	2500		30	6.5-9.5
Vandenvietė	Objektas	Mėginio paėmimo data												
Eišiškių vandenvietė	Eišiškių vandenvietė po vandens gerinimo įrenginių, Akacijų g. 5A	2024-12-09	0/neaptikta	0/neaptikta	0/neaptikta	0/neaptikta	36	0.48	Priimtinas	41	507	Priimtinas	< 3	7.51
Šalčininkų vandenvietė	Šalčininkų m. vandenvietė, ŠV. Jono Pauliaus II g.	2024-12-09	0/neaptikta	0/neaptikta	0/neaptikta	0/neaptikta	44	0.41	Priimtinas	11	525	Priimtinas	< 3	7.71

Šaltinis: UAB „Vilniaus vandenys“

UAB „Tvarkyba“ geriamojo vandens ir nuotekų tyrimus atlieka UAB „Ekometrija“ akredituota laboratorija. Vandens tyrimų laboratorijos veikla apima geriamojo vandens, nuotekų, paviršinio vandens, nuotekų dumblo, grunto ir lietaus nuotekų tyrimus.

Aktuali problema rajone – geriamojo vandens kokybė. Prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos neprisijungę Šalčininkų rajono savivaldybės gyventojai eksploatuoja gruntinį vandenį iš šachtinių šulinių. Skirtingai nuo gręžtinių, šachtiniai šuliniai yra negilūs, jų gruntinis vanduo neapsaugotas nuo paviršinės taršos. Nacionalinio visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos (NVSC) 2018-2020 m. duomenimis, tyrimų metu buvo nustatyti 730 atvejų, kai šachtinių šulinių vandenyje Lietuvoje buvo padidėjusi nitratų ar (ir) nitritų koncentracija, viršijanti leidžiamas ribines 50 mg/l nitratų ir 0,5 mg/l nitritų vertes. Iš jų 45 saugos reikalavimų neatitinkantys šuliniai buvo identifikuoti Šalčininkų rajone.

5.1.3. Potencialūs geologinės aplinkos – požeminio vandens, dirvožemio, grunto taršos židiniai

Potencialūs geologinės aplinkos taršos židiniai (TŽ)* kelia grėsmę geologinės aplinkos – dirvožemio, grunto ir požeminio vandens kokybei. Siekiant įvertinti geologinės aplinkos kokybės blogėjimo tikimybę ir mastą, būtina potencialių taršos židinių apskaita ir duomenų apie juos valdymas.

Geologinės aplinkos – dirvožemio, grunto, požeminio vandens ekologinę būklę lemia gamtinės geologinės sąlygos bei žmogaus ūkinė veikla. Neigiamos žmogaus veiklos įtakos geologinės aplinkos kokybei galimybę (tikimybę) galima vertinti pagal potencialių** geologinės aplinkos taršos židinių (TŽ) techninę būklę, padėtį geologinėje aplinkoje, teršiančių medžiagų*** šiuose objektuose savybes ir kitus požymius. Potencialiai pavojingi šių objektų požymiai yra vertinami sistemiškai, apibūdinant (inventorizuojant) TŽ.

* – **taršos židinis** – žemės paviršiuje ar gilesniuose sluoksniuose esanti teršiančių medžiagų sanakaupa, iš kurios vyksta šių medžiagų migracija į dirvožemį, gruntą ar požeminį vandenį;

** – **potencialus taršos židinis** – žmogaus ūkinės veiklos objektas, iš kurio teršiančios medžiagos gali patekti į aplinką;

*** – **teršiančios medžiagos** – visos medžiagos, kurių koncentracija geologinėje aplinkoje viršija gamtinį foną.

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

5.1.3.1 lentelė. Potencialių taršos židinių teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m ²	Pavojingumas
1.	7666	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Lydos g. 2	Asfaltbetonio bazė	Neveikiantis	27.000	Vidutinis pavojus
2.	11079	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Zavišonių k.	Automobilių demontavimo aikštelė	Veikiantis	32000	Ypatingai didelis pavojus
3.	7707	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Skraičionių k.	Degalinė	Veikiantis	2.000	Vidutinis pavojus
4.	7699	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Naujakiečio k.	Degalinė	Veikiantis	3.000	Didelis pavojus
5.	7689	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Tartoko k.	Degalinė	Neveikiantis	2.250	Didelis pavojus
6.	12282	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Bruknyinės k.	Degalinė	Veikiantis	200	Vidutinis pavojus
7.	1080	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Vilniaus g. 5	Degalinė	Veikiantis	3.000	Didelis pavojus
8.	4665	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Lydos g. 2a	Degalinė	Veikiantis	140	Didelis pavojus
9.	12565	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Lydos g. 13	Degalinė	Veikiantis	1.200	Didelis pavojus
10.	7672	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Eišiškių m.	Degalinė	Veikiantis	700	Didelis pavojus
11.	7669	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Eišiškių m., Varėnos pl.	Degalinė	Veikiantis	2.925	Didelis pavojus
12.	11029	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Daulėnų k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	24.000	Vidutinis pavojus
13.	11027	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Šarkaičių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	20.000	Vidutinis pavojus
14.	11023	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Albertinos k.	Galvijų ferma	Sugriautas	14.000	Vidutinis pavojus
15.	11028	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Sabaliūnų k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	10.000	Vidutinis pavojus
16.	11016	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Krakūnų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	29.000	Vidutinis pavojus
17.	11034	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Lastaučių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	25.000	Vidutinis pavojus
18.	11038	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Liudvinavo vs.	Galvijų ferma	Sugriautas	5.500	Vidutinis pavojus
19.	11041	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Stakų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	5.000	Vidutinis pavojus
20.	11017	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Maciučių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	15.000	Vidutinis pavojus
21.	11031	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Jurgelių sen., Jurgelių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	48.000	Vidutinis pavojus
22.	11020	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Lobo k.	Galvijų ferma	Sugriautas	40.000	Vidutinis pavojus
23.	11026	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Rudnios k.	Galvijų ferma	Sugriautas	79.000	Didelis pavojus
24.	11059	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Juškių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	4.500	Vidutinis pavojus
25.	11054	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Akmenynės sen., Jovydzijų vs.	Galvijų ferma	Sugriautas	12.000	Vidutinis pavojus
26.	11055	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Pamerkio k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
27.	11056	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Tabariškių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	6.600	Vidutinis pavojus
28.	11060	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Bygirdų k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	8.000	Vidutinis pavojus
29.	11053	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Akmenynės sen., Žaltūnų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	9.000	Vidutinis pavojus
30.	11051	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Akmenynės sen., Akmenynės k.	Galvijų ferma	Veikiantis	35.000	Vidutinis pavojus
31.	11082	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Akmenynės sen., Žlaugtų k.	Galvijų ferma	Veikiantis	12.000	Vidutinis pavojus
32.	11067	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Skynimų I k.	Galvijų ferma	Sugriautas	70.000	Vidutinis pavojus
33.	11061	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Gojaus k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	22.000	Vidutinis pavojus

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m ²	Pavojingumas
34.	11063	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Valakininkų k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	19.000	Vidutinis pavojus
35.	11062	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Viktorinės k.	Galvijų ferma	Rekonstruotas	9.000	Vidutinis pavojus
36.	11064	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Barkuškių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	5.500	Vidutinis pavojus
37.	11045	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m.	Galvijų ferma	Neveikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
38.	11088	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Naujakiemio k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	12.000	Vidutinis pavojus
39.	11042	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Ūtos k.	Galvijų ferma	Veikiantis	6.000	Vidutinis pavojus
40.	11047	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Didžiųjų Baušių k.	Galvijų ferma	Veikiantis	100.000	Vidutinis pavojus
41.	11083	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkėlių Tartoko k.	Galvijų ferma	Sugriautas	30.000	Vidutinis pavojus
42.	11107	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Sližiūnų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	13.000	Vidutinis pavojus
43.	11074	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Zakariškių vs.	Galvijų ferma	Neveikiantis	60.000	Vidutinis pavojus
44.	11112	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Gudelių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	5.000	Vidutinis pavojus
45.	11084	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Poškiškių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	33.000	Vidutinis pavojus
46.	11087	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Paberžės k.	Galvijų ferma	Sugriautas	8.000	Vidutinis pavojus
47.	11101	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Daučiūnų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	5.000	Vidutinis pavojus
48.	11093	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Gerviškių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	62.000	Vidutinis pavojus
49.	11092	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Pačiabaty k.	Galvijų ferma	Sugriautas	25.000	Vidutinis pavojus
50.	11104	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Didžiųjų Sėlių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	60.000	Didelis pavojus
51.	11109	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Dainavos k.	Galvijų ferma	Sugriautas	20.000	Vidutinis pavojus
52.	11096	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Jurgionių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	20.000	Vidutinis pavojus
53.	11099	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Stavidonių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	55.000	Vidutinis pavojus
54.	11143	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Naujasėdžių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
55.	11116	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Jančiūnų k.	Galvijų ferma	Veikiantis	25.000	Vidutinis pavojus
56.	11141	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Versekėlės k.	Galvijų ferma	Sugriautas	15000	Vidutinis pavojus
57.	11098	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Naujųjų Rakliškių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	50.000	Vidutinis pavojus
58.	11115	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Gudakampio k.	Galvijų ferma	Sugriautas	15.000	Vidutinis pavojus
59.	11137	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Viškūnų k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	23000	Vidutinis pavojus
60.	11140	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Vilkonių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	20.000	Vidutinis pavojus
61.	11131	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Pulstakų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	20000	Vidutinis pavojus
62.	11100	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Paraisčio k.	Galvijų ferma	Sugriautas	11.000	Vidutinis pavojus
63.	11136	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Balandžių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	43.000	Vidutinis pavojus
64.	11145	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Žemaitėlių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	5.000	Vidutinis pavojus
65.	11147	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k.	Galvijų ferma	Veikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
66.	11139	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Tausiūnų k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	28.000	Vidutinis pavojus
67.	11138	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Mateikonių k.	Galvijų ferma	Rekonstruotas	40.000	Vidutinis pavojus
68.	11132	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Buivydy k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	30.000	Vidutinis pavojus

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m ²	Pavojingumas
69.	11135	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Navakonių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	30.000	Vidutinis pavojus
70.	11144	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Vilkonių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	50.000	Vidutinis pavojus
71.	11121	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dainavos sen., Gilviniškių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	30.000	Vidutinis pavojus
72.	11123	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dainavos sen., Dainavos k.	Galvijų ferma	Sugriautas	45.000	Vidutinis pavojus
73.	11117	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Gėlūnų k.	Galvijų ferma	Sugriautas	85.000	Vidutinis pavojus
74.	11130	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dainavos sen., Naujadvario k.	Galvijų ferma	Sugriautas	15000	Vidutinis pavojus
75.	11127	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Vozbūniškių k.	Galvijų ferma	Sugriautas	17.000	Vidutinis pavojus
76.	11126	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Vaidagų k.	Galvijų ferma	Veikiantis	5.000	Vidutinis pavojus
77.	11129	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Mantviliškių k.	Galvijų ferma	Neveikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
78.	11125	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Paturio k.	Galvijų ferma	Veikiantis	10000	Vidutinis pavojus
79.	11076	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų glž. st.	Gamybos cechasis	Neveikiantis	30.000	Vidutinis pavojus
80.	11075	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Popierinės g. 3	Gamybos cechasis	Veikiantis	100.000	Vidutinis pavojus
81.	12306	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Lastaučių k.	Juodligės židinytis	Neveikiantis	450	Vidutinis pavojus
82.	12307	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Lastaučių k.	Juodligės židinytis	Neveikiantis	25	Vidutinis pavojus
83.	12305	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Naujakiečio k.	Juodligės židinytis	Neveikiantis	17.000	Vidutinis pavojus
84.	7708	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Dieveniškių mstl.	Katilinė	Veikiantis	375	Didelis pavojus
85.	7705	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Pramonės g. 2a	Katilinė	Veikiantis	1.125	Vidutinis pavojus
86.	7663	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Baltosios Vokės sen., Baltosios Vokės m.	Katilinė	Veikiantis	450	Vidutinis pavojus
87.	7654	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Eišiškių m., Ažuolų g. 16	Katilinė	Veikiantis	800	Didelis pavojus
88.	11033	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Daubutiškių k.	Kiaulidė	Sugriautas	15.000	Vidutinis pavojus
89.	11039	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonių sen., Dailidžių k.	Kiaulidė	Sugriautas	26.000	Vidutinis pavojus
90.	11032	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Kaziulių k.	Kiaulidė	Sugriautas	20.000	Vidutinis pavojus
91.	11058	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Tabariškių k.	Kiaulidė	Neveikiantis	27.000	Vidutinis pavojus
92.	11081	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Sangėliškių k.	Kiaulidė	Veikiantis	35.000	Vidutinis pavojus
93.	11050	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Akmenynės sen., Smagurių k.	Kiaulidė	Sugriautas	4.500	Vidutinis pavojus
94.	11078	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Gojaus k.	Kiaulidė	Neveikiantis	49.000	Vidutinis pavojus
95.	11069	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Sakalų k.	Kiaulidė	Veikiantis	230.000	Vidutinis pavojus
96.	11080	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkėlių k.	Kiaulidė	Rekonstruotas	48.000	Vidutinis pavojus
97.	11085	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Čiužiakampio k.	Kiaulidė	Sugriautas	12.000	Vidutinis pavojus
98.	11095	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Kužių k.	Kiaulidė	Sugriautas	10.000	Vidutinis pavojus
99.	11120	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Mištūnų k.	Kiaulidė	Sugriautas	14.000	Vidutinis pavojus
100.	11128	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Purvėnų k.	Kiaulidė	Sugriautas	100.000	Vidutinis pavojus
101.	3533	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Jaglimainių k.	Laistymo laukai	Veikiantis	1.480.000	Didelis pavojus
102.	7709	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen.,	Naftos bazė	Sugriautas	750	Ypatingai didelis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m²	Pavojingumas
		Avietinės k.				pavojus
103.	11025	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškų sen., Rudnios k.	Naftos bazė	Sugriautas	600	Didelis pavojus
104.	7711	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Lastaučių k.	Naftos bazė	Sugriautas	1.000	Didelis pavojus
105.	7695	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Tabariškių k.	Naftos bazė	Sugriautas	1.200	Didelis pavojus
106.	7703	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Pramonės g. 2	Naftos bazė	Veikiantis	2400	Ypatingai didelis pavojus
107.	7701	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m.	Naftos bazė	Neveikiantis	3.300	Vidutinis pavojus
108.	7702	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Pramonės g.	Naftos bazė	Neveikiantis	1.500	Didelis pavojus
109.	7667	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., Lydos g. 2	Naftos bazė	Neveikiantis	1575	Didelis pavojus
110.	7679	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl.	Naftos bazė	Neveikiantis	1.200	Vidutinis pavojus
111.	7687	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškų sen., Tribonių k.	Naftos bazė	Sugriautas	1.800	Didelis pavojus
112.	11113	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Jančiūnų k.	Naftos bazė	Sugriautas	2000	Ypatingai didelis pavojus
113.	7683	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškų sen., Gerviškų k.	Naftos bazė	Sugriautas	1.125	Ypatingai didelis pavojus
114.	7675	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Naujųjų Rakliškių k.	Naftos bazė	Veikiantis	2.400	Didelis pavojus
115.	7659	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Eišiškių m.	Naftos bazė	Veikiantis	300	Didelis pavojus
116.	7673	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k.	Naftos bazė	Sugriautas	1250	Didelis pavojus
117.	8511	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Mateikonų k.	Naftos bazė	Sugriautas	800	Didelis pavojus
118.	7657	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Paturio k.	Naftos bazė	Neveikiantis	900	Vidutinis pavojus
119.	11091	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškų sen., Švenčiaus k.	Paukštynas	Neveikiantis	15.000	Vidutinis pavojus
120.	7700	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Naujakiemio k.	Plovykla	Veikiantis	105	Vidutinis pavojus
121.	7680	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Vilniaus g. 11	Plovykla	Veikiantis	176	Vidutinis pavojus
122.	7697	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl.	Plovykla	Neveikiantis	425	Ypatingai didelis pavojus
123.	11049	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Didžiųjų Baušių k.	Rezervuaras	Neveikiantis	3.400	Didelis pavojus
124.	11071	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Jaglimainių k.	Rezervuaras	Veikiantis	90.000	Didelis pavojus
125.	7678	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl., M. Balinskio g. 62	Rezervuaras	Neveikiantis	70	Ypatingai didelis pavojus
126.	11070	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Sakalų k.	Rezervuaras	Veikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
127.	7686	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškų sen., Gerviškų k.	Rezervuaras	Neveikiantis	360	Ypatingai didelis pavojus
128.	11146	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Žemaitėlių k.	Rezervuaras	Sugriautas	2.250	Didelis pavojus
129.	11040	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Stakų k.	Sandėlis	Neveikiantis	650	Vidutinis pavojus
130.	11036	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Lastaučių k.	Sandėlis	Neveikiantis	715	Vidutinis pavojus
131.	11037	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Lastaučių k.	Sandėlis	Neveikiantis	50	Vidutinis pavojus
132.	11030	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškų sen., Daulėnų k.	Sandėlis	Neveikiantis	90	Vidutinis pavojus
133.	11022	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškų sen., Avietinės k.	Sandėlis	Sugriautas	500	Didelis pavojus
134.	7694	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Tabariškių k.	Sandėlis	Sugriautas	114	Didelis pavojus
135.	7693	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Tabariškių k.	Sandėlis	Neveikiantis	450	Vidutinis pavojus
136.	11068	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen.,	Sandėlis	Sugriautas	50	Vidutinis pavojus

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m ²	Pavojingumas
		Skynimų I k.				
137.	11048	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Didžiųjų Baušių k.	Sandėlis	Neveikiantis	50	Vidutinis pavojus
138.	7681	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Vilniaus g. 11	Sandėlis	Veikiantis	442	Vidutinis pavojus
139.	11046	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Didžiųjų Baušių k.	Sandėlis	Neveikiantis	450	Vidutinis pavojus
140.	11073	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Keidžių k.	Sandėlis	Sugriautas	84	Didelis pavojus
141.	11111	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dainavos sen., Dainavos k.	Sandėlis	Sugriautas	481	Ypatingai didelis pavojus
142.	11110	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Gojaus k.	Sandėlis	Neveikiantis	72	Didelis pavojus
143.	11077	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų glž. st.	Sandėlis	Veikiantis	20000	Vidutinis pavojus
144.	11102	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Daučiūnų k.	Sandėlis	Sugriautas	1.750	Didelis pavojus
145.	11090	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Švenčiaus k.	Sandėlis	Sugriautas	600	Ypatingai didelis pavojus
146.	7682	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Baltosios Vokės sen., Baltosios Vokės m., Geležinkelio g. 5c	Sandėlis	Veikiantis	600	Vidutinis pavojus
147.	11094	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Gerviškių k.	Sandėlis	Sugriautas	105	Vidutinis pavojus
148.	7676	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Butrimonių k.	Sandėlis	Sugriautas	350	Didelis pavojus
149.	11097	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Butrimonių k.	Sandėlis	Neveikiantis	784	Vidutinis pavojus
150.	11133	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Pabarės k.	Sandėlis	Sugriautas	50	Didelis pavojus
151.	11142	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Aukštalaukio k.	Sandėlis	Sugriautas	50	Didelis pavojus
152.	7658	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Gornostajiškių k.	Sandėlis	Sugriautas	1.000	Didelis pavojus
153.	11122	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dainavos sen., Dainavos k.	Sandėlis	Sugriautas	700	Vidutinis pavojus
154.	11119	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Gėlūnų k.	Sandėlis	Sugriautas	630	Didelis pavojus
155.	7725	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dainavos sen., Naujadvario k.	Sandėlis	Sugriautas	300	Ypatingai didelis pavojus
156.	7655	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Paturio k.	Sandėlis	Sugriautas	120	Didelis pavojus
157.	7715	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Tartoko k., Sodų g. 23	Saugojimo aikštelė	Veikiantis	3.000	Vidutinis pavojus
158.	7704	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Pramonės g. 2	Saugojimo aikštelė	Veikiantis	3000	Vidutinis pavojus
159.	7690	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų glž. st.	Saugojimo aikštelė	Veikiantis	1.632	Vidutinis pavojus
160.	7661	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Eišiškių m.	Saugojimo aikštelė	Veikiantis	2.100	Vidutinis pavojus
161.	5	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Žygimantiškių k.	Saugojimo aikštelė	Sugriautas	0	Vidutinis pavojus
162.	7712	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Dieveniškių mstl.	Sąvartynas	Rekultivuotas	7.000	Vidutinis pavojus
163.	7696	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Juškių k.	Sąvartynas	Rekultivuotas	10.900	Vidutinis pavojus
164.	7692	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Merkinės k.	Sąvartynas	Veikiantis	3.200	Vidutinis pavojus
165.	7713	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Zavišonių k.	Sąvartynas	Rekultivuotas	7125	Vidutinis pavojus
166.	7691	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl.	Sąvartynas	Rekultivuotas	35.100	Vidutinis pavojus
167.	7688	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Tartoko k.	Sąvartynas	Neveikiantis	9.350	Vidutinis pavojus
168.	7714	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Stasylų k.	Sąvartynas	Rekultivuotas	3901	Vidutinis pavojus
169.	7665	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Baltosios Vokės sen., Baltosios Vokės m.	Sąvartynas	Rekultivuotas	16.800	Vidutinis pavojus

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m²	Pavojingumas
170.	7685	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Gerviškių k.	Sąvartynas	Rekultivuotas	4.550	Vidutinis pavojus
171.	7677	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Butrimonių k.	Sąvartynas	Rekultivuotas	2.400	Vidutinis pavojus
172.	7660	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Maciūnų k.	Sąvartynas	Rekultivuotas	0	Vidutinis pavojus
173.	7671	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Dumblių k.	Sąvartynas	Neveikiantis	7200	Vidutinis pavojus
174.	7651	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Pabarės k.	Sąvartynas	Neveikiantis	2.400	Vidutinis pavojus
175.	7656	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Kalesninkų k.	Sąvartynas	Veikiantis	4.800	Vidutinis pavojus
176.	11021	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Lobo k.	Technikos kiemas	Sugriautas	10.000	Vidutinis pavojus
177.	11019	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Dieveniškių mstl.	Technikos kiemas	Neveikiantis	7.000	Vidutinis pavojus
178.	11024	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Rudnios k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	10000	Vidutinis pavojus
179.	7710	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Avietinės k.	Technikos kiemas	Sugriautas	5.525	Didelis pavojus
180.	11035	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Poškonų sen., Lastaučių k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	10000	Ypatingai didelis pavojus
181.	11052	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Akmenynės sen., Negibėnų k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	10.000	Ypatingai didelis pavojus
182.	11057	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Tabariškių k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	20.000	Vidutinis pavojus
183.	11065	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Merkinės k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	17.000	Vidutinis pavojus
184.	11066	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Skynimų I k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	8.500	Vidutinis pavojus
185.	11044	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m.	Technikos kiemas	Neveikiantis	12.000	Vidutinis pavojus
186.	7662	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Vilniaus g. 11	Technikos kiemas	Veikiantis	15000	Vidutinis pavojus
187.	7706	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Pramonės g.	Technikos kiemas	Veikiantis	16.800	Vidutinis pavojus
188.	11086	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Čiužiakampio k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	18.000	Vidutinis pavojus
189.	11089	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Tribonių k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	15.000	Vidutinis pavojus
190.	11103	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Didžiųjų Sėlių k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	28.000	Vidutinis pavojus
191.	11108	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Baltosios Vokės sen., Rūdninkų k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	7.000	Vidutinis pavojus
192.	7684	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Gerviškių sen., Gerviškių k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	4.275	Didelis pavojus
193.	11114	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Jančiūnų k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	43000	Ypatingai didelis pavojus
194.	7674	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Butrimonių sen., Naujųjų Rakliškių k.	Technikos kiemas	Veikiantis	18.000	Vidutinis pavojus
195.	11134	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Pabarės k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	15.000	Vidutinis pavojus
196.	11118	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Gėlūnų k.	Technikos kiemas	Neveikiantis	17.000	Vidutinis pavojus
197.	11124	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Kalesninkų sen., Paturio k.	Technikos kiemas	Veikiantis	20000	Vidutinis pavojus
198.	11018	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Dieveniškių sen., Dieveniškių mstl.	Valymo įrenginiai	Veikiantis	8.000	Didelis pavojus
199.	7698	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Turgelių sen., Turgelių mstl.	Valymo įrenginiai	Veikiantis	1.575	Vidutinis pavojus
200.	11043	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Šalčininkų sen., Šalčininkų m., Vilniaus g. 120	Valymo įrenginiai	Veikiantis	65.000	Didelis pavojus

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	PTŽ Nr.	Adresas	Potipis	Būklė	Plotas, m ²	Pavojingumas
201.	7668	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Jašiūnų mstl.	Valymo įrenginiai	Veikiantis	9.600	Didelis pavojus
202.	7664	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Baltosios Vokės sen., Baltosios Vokės m.	Valymo įrenginiai	Veikiantis	6.375	Didelis pavojus
203.	7670	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Eišiškių m.	Valymo įrenginiai	Veikiantis	15000	Vidutinis pavojus
204.	7652	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Pabarės sen., Pabarės k.	Valymo įrenginiai	Sugriautas	1.125	Didelis pavojus
205.	7653	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Eišiškių sen., Mateikonų k.	Valymo įrenginiai	Sugriautas	450	Didelis pavojus
206.	11072	Vilniaus apskr., Šalčininkų r. sav., Jašiūnų sen., Kačėnų k.	Žirgynas	Veikiantis	30.000	Vidutinis pavojus

Šaltinis: Lietuvos geologijos tarnyba, 2025 m.

Potencialiai pavojingi geologinei aplinkai yra tie ūkinės veiklos objektai, kuriuose sukauptas didelis kiekis pavojingų medžiagų, o teritorijoje slūgsančio gruntinio vandens gamtinė sauga yra silpna. Potencialų pavojų užteršti geologinę aplinką kelia ilgalaikė bei netvarkinga objektų eksploatacija ir/ar techninių aplinkosauginių priemonių netaikymas (rezervuarų izoliacinių dangų nebuvimas, teršiančių medžiagų patekimas ant žemės paviršiaus technologinio proceso metu ir kt.).

Siekiant įvertinti geologinės aplinkos kokybės pokyčius, vykstančius dėl žmogaus ūkinės veiklos ir valdyti informaciją apie grunto ir požeminio vandens taršą, nuo 1998 m. Lietuvos geologijos tarnyboje prie Aplinkos ministerijos buvo pradėta formuoti valstybinė „Geologinės aplinkos taršos židinių skaitmeninė informacinė sistema“. Informacinėje sistemoje renkami duomenys apie esamus ir potencialius geologinės aplinkos taršos židinius, kurie yra inventorizuojami vykdant lauko darbus ir panaudojant įvairaus detalumo geologinių tyrimų rezultatus. Pagrindinis taršos židinių informacinės sistemos kūrimo tikslas yra regioninės technogeninės taršos ir kai kurių objektų pavojingumo vertinimas.

Remiantis Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra inventorizuoti 206 potencialūs taršos židiniai (5.1.3.1 lentelė). Potencialūs taršos židiniai pagal vykdomos veiklos ir poveikio ypatumus yra išskiriami į tris tipus: *I tipas – pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektai; II tipas – teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo objektai; III tipas – gyvulininkystės objektai.* Iš rajone identifikuotų potencialių taršos židinių 13 – Šalčininkų mieste. 52 potencialūs taršos židiniai yra veikiantys, 66 – neveikiantys, 76 – sugriauti, 9 – rekonstruoti, 3 – rekonstruoti. Tai 1 asfaltbetonio bazė, 1 automobilių demontavimo aikštelė, 9 degalinės, 67 galvijų fermos, 2 gamybos cechai, 3 juodligės židiniai, 4 katilinės, 17 naftos bazių, 1 paukštynas, 13 kiaulidžių, 3 plovyklos, 6 rezervuarai, 28 sandėliai, 5 saugojimo aikštelės, 14 sąvartynų, 22 technikos kiemai, 8 valymo įrenginiai, 1 žirgynas ir 1 laistymo laukas. Iš šių teritorijų 14 yra ypatingai didelio pavojingumo, 44 – didelio pavojingumo, 148 – vidutinio pavojingumo. Pagal teritorijos plotą didžiausi yra: laistymo laukai Jaglimainių k., Šalčininkų sen. (1 480 000 m², veikiantys, didelio pavojaus); kiaulidė Sakalų k., Jašiūnų sen. (230 000 m², veikianti, vidutinio pavojaus); galvijų ferma Didžiųjų Baušių k., Šalčininkų sen. (100 000 m², veikianti, vidutinio pavojaus); gamybos cechas Popierinės g. 3, Jašiūnų mstl., Jašiūnų sen. (100 000 m², veikiantis, vidutinio pavojaus); kiaulidė Purvėnų k., Kalesninkų sen. (100 000 m², sugriauta, vidutinio pavojaus); ir rezervuaras Jaglimainių k., Šalčininkų sen. (90 000 m², veikiantis, didelio pavojaus).

5.1.4. Fizikinė tarša

Pagrindinės fizikinės taršos rūšys yra *radioaktyvioji, elektromagnetinių laukų, triukšmo ir terminės taršos.*

Radioaktyvioji tarša. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje radioaktyvaus spinduliavimo pavojų keliančių objektų nėra, tačiau didelę riziką kelia Astravo atominė elektrinė Baltarusijoje, nuo Šalčininkų nutolusi vos apie 70 km. Šalčininkų rajonas patenka į antrąją grėsmės zoną – 100 km nuo Astravo atominės elektrinės. Svarbu atkreipti dėmesį, kad radioaktyvūs šaltiniai yra naudojami ne tik

branduolinėje energetikoje, bet ir kitose srityse – medicinoje (ligų diagnostikai ir gydymui), pramonėje ir kitose srityse. Naudojami jonizuojančios spinduliuotės šaltiniai yra įtraukiami į jonizuojančios spinduliuotės šaltinių registrą. Dėl veiklos su šaltiniais susidaro radioaktyviųjų atliekų arba jau nebenaudojamų radioaktyvaus spinduliavimo šaltinių (įdiegiant naujas technologijas, keičiant eną įrangą). Dėl neapdairaus elgesio, prastai tvarkomų radioaktyviųjų atliekų, avarijų ar incidentų atveju radionuklidai gali patekti į aplinką ir sukelti rimtą pavojų žmonių sveikatai. Šios grupės radioaktyviųjų atliekų tvarkymo radiacinės saugos valstybinę priežiūrą ir kontrolę, o taip pat nustatytų radioaktyviųjų atliekų tvarkymo, laikantis atitinkamų reikalavimų, vykdo Radiacinės saugos centras. Nustatyta tvarka atliekami užterštumo radioaktyviomis medžiagomis matavimai įvairiuose objektuose. 2025 m. Šalčininkų rajono savivaldybėje pagal Radiacinės saugos centro „Radiacinės saugos priežiūros 2025 metų planą“ numatyti du tokie patikrinimai – odontologijos klinikoje Šalčininkų mieste ir Vilniaus teritorinei muitinei priklausančiame objekte Pamūrinės k., Gerviškių sen.

Šalyje yra sukurta ir veikia valstybinė aplinkos radiologinės stebėsenos (monitoringo) sistema, leidžianti įvertinti gyventojų gaunamą apšvitą nuo jonizuojančios spinduliuotės šaltinių bei teikti stebėsenos duomenis kitoms valstybėms. Radiacinio pavojaus perspėjimo ir monitoringo informacinė sistema (RADIS) užtikrina, kad menkiausio jonizuojančios spinduliuotės padidėjimo atveju žmonės ir valstybinės institucijos būtų operatyviai informuoti. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje monitoringo stočių nėra (artimiausia yra Vilniaus automatinė meteorologinė stotis).

Elektromagnetinės taršos šaltiniai yra mobiliojo ryšio, radijo ir televizijos stotys, karinio bei civilinio radijo ryšio sistemos. Elektromagnetinį poveikį aplinkai daro ir galingos transformatorinės bei aukštos įtampos (110 ir 330 kV) elektros linijos. Susisteminta informacija apie šios taršos šaltinius nėra renkama. Svarbu pažymėti, kad techninė informacija apie daugelį siųstuvų yra konfidenciali ir Ryšių reguliavimo tarnyboje neteikiama. Ne tik šios informacijos trūkumas, bet ir nepakankamas elektromagnetinių laukų įtakos žmogaus organizmui ištirtumas, labai komplikuoja galimų su šia tarša susijusių problemų nustatymą bei sprendimą. Svarbiausių elektromagnetinio poveikio šaltinių, esančių Šalčininkų rajone – mobiliojo bei radijo ryšio stočių, aukštos įtampos elektros linijų teritorinė sklaida pateikiama brėžinyje E-2 „Inžinerinė infrastruktūra“.

Elektromagnetinio spinduliavimo poveikį aplinkai reglamentuoja Lietuvos higienos norma HN 80:2011 „Elektromagnetinis laukas darbo vietose ir gyvenamojoje aplinkoje. Parametrų normuojamos vertės ir matavimo reikalavimai 10 khz–300 Ghz dažnių juostose“. Organizacijos, atsakingos už siųstuvų naudojimą, priežiūrą ir jų veiklos reglamentavimą, galimą elektromagnetinio lauko stiprį vertina išduodant leidimą įrenginių eksploatacijai, tačiau veikiant įrenginiams kontroliniai jų tyrimai periodiškai nėra atliekami.

Terminė tarša – tai aplinkos (dažniausiai vandens) užteršimas šiluma, dėl kurio pakinta natūrali aplinkos temperatūra. Į aplinką patenkantis papildomas šilumos kiekis gali sukelti neigiamas pasekmes ekosistemoms, ypač vandens telkiniuose. Terminę taršą labiausiai įtakoja šiluminės elektrinės ir pramonės įmonės, kurios naudoja vandenį aušinimui, o po to išleidžia jį į upes ar ežerus, padidinant jų temperatūrą. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje reikšmingų terminės taršos šaltinių nėra.

Triukšmo taršos šaltiniai pagal triukšmo rūšį, pasireiškimą erdvėje ir laike, sukėlėjus ir kovos su triukšmu galimybes bei apsisaugojimą nuo triukšmo grupuojami į: *pramonės ir verslo (darbinį), transporto, statybų, kaimynystės ir laisvalaikio triukšmą*. Leidžiamo garso lygio dydžius reglamentuoja Lietuvos higienos norma HN 33:2011 „Triukšmo ribiniai dydžiai gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje“. Ši higienos norma nustato stacionarių triukšmo šaltinių skleidžiamo triukšmo ribinius dydžius gyvenamuosiuose ir visuomeninės paskirties pastatuose bei jų aplinkoje ir yra taikoma vertinant triukšmo poveikį visuomenės sveikatai.

Pagrindinis triukšmo šaltinis Šalčininkų rajono savivaldybėje yra transportas. Bendra tendencija šalyje, turinti įtakos automobilių keliamo triukšmo aplinkoje problemos didėjimui – automobilių kiekio augimas ir jų ridos didėjimas. Kelio danga taip pat daro didelę įtaką triukšmo lygiui, todėl būtina kelius

ir gatves asfaltuoti, jas tinkamai tvarkyti. Tyrimais įrodyta, kad dviejų sluoksnių poringas asfaltas yra efektyviausias triukšmo mažinimui.

Transportiniam triukšmui priklauso ir oro eismo keliamas triukšmas, kuris taip pat įtakoja kaimynystėje gyvenančių žmonių gyvenimo kokybę. Nors Šalčininkų rajone oro uosto nėra, tačiau Vilniaus tarptautinis oro uostas yra nutolęs vos 37 km., todėl dalis savivaldybės teritorijos patenka į jo apsaugos zonos ribas (žiūrėti brėžinį E-1 „Teritorijų panaudojimo planas“). Taip pat rajone, netoli Daučiūnų kaimo, yra ir laikinasis aerodromas su kilimo kelio ruožu.

Oro uosto sanitarinė apsaugos zona nustatoma atsižvelgiant į triukšmo lygį. Patikslinimui gali būti atsižvelgta į elektromagnetinės spinduliuotės stiprumą, oro, dirvožemio ir vandens cheminę taršą. Oro uostų sanitarinėje apsaugos zonoje draudžiama statyti gyvenamuosius namus, sveikatos priežiūros, vaikų ugdymo bei auklėjimo, socialinės globos ir poilsio įstaigas, stadionus, įrengti rekreacinius objektus (parkus, miesto sodus ir kita). Oro uostų sanitarinėje apsaugos zonoje objektų statyba bei rekonstrukcija ir ūkinė veikla turi būti suderinta su Valstybine visuomenės sveikatos priežiūros tarnyba prie Sveikatos apsaugos ministerijos ir Civilinės aviacijos administracija. Teritorijos naudojimas konkrečiai žemės ūkio (laukininkystės, sodininkystės) veiklai turi būti papildomai suderintas su Žemės ūkio ministerija.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje 2013 m. buvo patvirtintos tyliosios gamtos ir viešosios zonos. Tyliosios viešosios zonos – urbanizuotų teritorijų zonos, netrikdomos transporto, pramonės ar komercinės ir gamybinės veiklos. Šiose zonose nedraudžiamas triukšmas dėl visuomenės rekreacinės veiklos, gali būti priimtinas visuomeninis triukšmas, pasitaikantis ne dažniau kaip keletą kartų per valandą. Šioje kategorijoje rajone išskiriamos asmens sveikatos priežiūros įstaigų teritorijos; ikimokyklinio ugdymo ir bendrojo lavinimo įstaigų teritorijos; maldos namų, kapinių teritorijos; Šalčininkų miesto parkas; bei centrinė miesto aikštė prie Šalčininkų rajono savivaldybės administracinio pastato.

Tyliosios gamtos zonos – tai zonos, netrikdomos transporto, pramonės ar kitų mechanizmų skleidžiamo triukšmo. Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje patvirtintos 5 tyliosios gamtos zonos: Gaujos mokomasis takas (Dieveniškių istorinis regioninis parkas); Bėčionių piliakalnis (Dieveniškių istorinis regioninis parkas); Pavlovo Respublikos teritorija (Turgelių seniūnija); Rūdninkų kraštovaizdžio draustinis; ir Eišiškių piliavietė (Gornostojiškių kaimas, Eišiškių seniūnija). Tyliosiose gamtos zonose patvirtinti atitinkami triukšmo ribiniai dydžiai: leidžiamas triukšmo lygis dienos metu – nuo 6:00 val. iki 18:00 val. – 45 dBA; vakaro metu – nuo 18:00 val. iki 22:00 val. – 40 dBA; nakties metu – nuo 22:00 val. iki 6:00 val. – 35 dBA.

5.2. Ekologinės apsaugos prioriteto teritorijos

Ekologinės apsaugos zonos, vadovaujantis Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymu (Žin., 1993, Nr. 63-1188 ir vėlesni pakeitimai) priskiriamos apsaugančioms arba rezervacinėms teritorijoms. Jose, siekiant išvengti neigiamo poveikio saugomiems gamtos ir kultūros paveldo kompleksams bei objektams arba neigiamo antropogeninių objektų poveikio aplinkai, ribojama tam tikra ūkinė, rekreacinė ir kitokia veikla.

Apsauginės zonos yra bene pati sudėtingiausia klasifikaciniu požiūriu saugomų teritorijų sistemos kategorija. Svarbiausi apsauginių zonų nomenklatūrą apibendrinantys dokumentai yra Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 1993, Nr. 63-1188 ir vėlesni pakeitimai) bei Specialiosios žemės ir miško naudojimo sąlygos (Žin., 1992, Nr. 22-652 ir vėlesni pakeitimai).

LR saugomų teritorijų įstatymas numato šiuos ekologinės apsaugos zonų nustatymo tikslus:

- užtikrinti bendrąją ekologinę kraštovaizdžio pusiausvyrą;
- išsaugoti saugomų bei geoekologiškai svarbių gamtinio ir kultūrinio kraštovaizdžio kompleksų ar objektų (vertybių) aplinką, izoliuoti juos nuo neigiamo veiklos poveikio;
- sumažinti neigiamą ūkinių objektų poveikį žmogui ir aplinkai, taip pat užtikrinti ūkio objektų veiklą.

Pagal apsaugos pobūdį ir apsauginių zonų paskirties ypatumus jos yra skirstomos į:

1. **bendrosios ekologinės apsaugos** – miestų ir kurortų, pajūrio ir laukų apsaugos, požeminių vandenių (vandenviečių), paviršinio vandens telkinių, agrarinių takoskyrų bei intensyvaus karsto apsaugos zonos;
2. **buferinės apsaugos** – valstybinių rezervatų, valstybinių parkų ir valstybinių draustinių, paveldo objektų buferinės apsaugos zonos;
3. **fizinės apsaugos** – paveldo objektų, valstybinio geodezinio pagrindo punktų, elektros linijų, dujotiekių ir naftotiekių, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų fizinės apsaugos zonos;
4. **vizualinės (regimosios) apsaugos** – paveldo objektų, astronomijos observatorijų, aerodromų bei kitų infrastruktūros objektų vizualinės (regimosios) apsaugos zonos; tai plotai, kuriuose aplinkos keitimas gali pakenkti šių objektų aplinkai ar trukdyti juos apžvelgti;
5. **sanitarinės apsaugos** – gamybinių ir komunalinių objektų, žemės ūkio įmonių bei kitų ūkio ir infrastruktūros objektų sanitarinės apsaugos zonos;
6. **rezervuojančios apsaugos** – perspektyvių naudingųjų iškasenų plotų apsaugos zonos.

Pats svarbiausias apsaugos zonų, kaip ir visų saugomų teritorijų, tikslas yra žmogaus veiklos jose reguliavimas. Tai esminis jų paskirties įgyvendinimo būdą nusakantis atributas, turintis ypatingą kraštotvarkinę bei socialinę-ekonominę svarbą. Visą Lietuvoje nustatytose apsauginėse zonose reglamentuojamą veiklą galima suskirstyti į tokias kategorijas: statybų, inžinerinės infrastruktūros, kasybos, žemės ūkio, hidrotransformacijų, miškų ūkio, rekreacijos, kitos veiklos bei gyvenamosios funkcijos. Apsauginėse zonose dažniausiai reguliuojama veikla yra statybų, kitos dažniau reglamentuojamos veiklos rūšys yra inžinerinės infrastruktūros plėtra, kasyba bei kita veikla. Svarbu pažymėti, kad įvairios žinybos, inicijavusios apsauginių zonų išskyrimą, gana skirtingai vertina jų reglamento detalizavimą, todėl vienu apsaugos zonų apribojimų sistema gali būti labiau detalizuota, o kitų – nustatyta tik pačiais bendriausiais bruožais.

5.2.1. Ekologinės apsaugos teritorijos Šalčininkų rajono savivaldybėje

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių ypač saugomų teritorijų sąrašai, jų plotai ir apsaugos tikslai, remiantis Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos duomenimis, pateikiami 3.2.1.1 lentelėje, teritorinė jų lokalizacija grafinėje dalyje – visuose Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo esamos būklės brėžiniuose.

1. Bendrosios ekologinės apsaugos zonos. Bendrąja ekologine apsauga suprantamas kraštovaizdžio ekologinės pusiausvyros užtikrinimas formuojant tikslingą pastarojo struktūrą bei naudojant reikalingų intensyvios veiklos draudimų ar apribojimų sistemą.

Šalčininkų rajono savivaldybėje šią svarbią ekologinės apsaugos teritorijų grupę atstovauja požeminių vandenių (vandenviečių) apsaugos zonos ir juostos. Vandenviečių sanitarinės apsaugos zonos (SAZ), vadovaujantis Lietuvos higienos normą HN 44:2006 (Žin., 2006, Nr. 81-3217), steigiamos siekiant išsaugoti geriamojo požeminio vandens kokybę vandenviečių teritorijose ir jų apylinkėse. Šias zonas minėtoje higienos normoje nustatyta tvarka steigia savivaldybė. Į Žemės gelmių registrą yra įrašyta 21 Šalčininkų rajone esančių vandenviečių. SAZ susideda iš trijų juostų. Griežto režimo apsaugos juosta (1-oji juosta) skirta saugoti vandenvietę ir joje esančius požeminio vandens kaptazo įrenginius nuo nuolatinės, atsitiktinės arba tyčinės taršos. Apribojimų juostos yra skirtos apsaugoti vandenvietę nuo mikrobinės (2-oji juosta) ir cheminės (3- ioji juosta) taršos. Šalčininkų rajono savivaldybės vandenvietėms nustatytos SAZ juostos yra parodytos grafinėje dalyje E-1 „Teritorijų panaudojimo planas“.

Šalčininkų rajone yra daug svarbių hidrografinio tinklo narių (Merkio, Visinčios, Šalčios upės ir kt.), kuriems turi būti nustatytos apsaugos zonos ir pakrančių apsaugos juostos, veiklą kuriose reglamentuoja LR Saugomų teritorijų įstatymo 20 straipsnio bei Specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų XXIX skyriaus reikalavimai. Paviršinių vandens telkinių pakrančių apsaugos juostoms keliamų reikalavimų užtikrinimas yra labai aktuali problema, nes tinkamai tvarkomos pakrančių apsaugos juostos

sumažina galimybę patekti į vandens telkinius pavojingoms medžiagoms, apsaugo krantus nuo erozijos ir abrazijos, šlaitus – nuo griovų susidarymo bei nuošliaužų, užtikrina vandens telkinių pakrančių ekosistemų stabilumą ir palankias jų formavimosi sąlygas; saugo vandens telkinių pakrančių natūralų kraštovaizdį bei jo estetiškes vertybes; sudaro palankias sąlygas rekreacijai.

2. Buferinės apsaugos zonos. Buferinė apsauga suprantamas vertingų saugomų teritorijų izoliavimas nuo neigiamo žmogaus veiklos poveikio, sudarant tarp ypač saugomų ir intensyviai naudojamų plotų buferinę juostą su tam tikrais veiklos apribojimais. Buferinės apsaugos zonų grupės nuostatai yra gana bendro pobūdžio (numatoma tik vizualinė apsauga).

Šalčininkų rajono savivaldybėje esančioms saugomoms teritorijoms buferinės apsaugos zonos išskirtos.

3. Fizinės apsaugos zonos. Tai apsaugos zonų grupė, turinti daugiau nei 20 įvairių tipologinių rūšių. Fizinė apsauga suprantama kaip moksliniu ar ūkiniais požiūriais svarbių objektų normalaus funkcionavimo ar išlikimo garantavimas, apribojant šių objektų aplinkoje žmogaus veiklą, galinčią pastariesiems pakenkti mechanškai, chemiškai ar energetiškai. Šis apsaugos būdas dažniausiai nustatomas energetinėms, komunalinėms ir transporto bei ryšių komunikacijoms ir objektams. Paprastai fizinė apsauga reikalauja gana griežto režimo su sudėtinga draudimų bei apribojimų sistema.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano keitimo esamos būklės analizės etape fizinės apsaugos zonos – elektros linijų, dujotiekių, ryšių linijų bei kitų infrastruktūros objektų dėl mastelio smulkumo (M 1:50 000) nenagrinėjamos.

Vadovaujantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr. 3-37 ir vėlesni pakeitimai) kultūros paveldo objektams ir teritorijoms išskiriamos apsaugos zonos, kurios gali turėti apsaugos nuo fizinio poveikio pozonį. Šalčininkų rajono savivaldybėje esantiems kultūros paveldo objektams ir teritorijoms išskirtos apsaugos zonos (apsaugos nuo fizinio poveikio pozoniai nedetalizuojami) teikiamos grafinėje dalyje (brėžinys E-1 „Teritorijų panaudojimo planas“).

4. Vizualinės (regimosios) apsaugos zonos. Vizualinė apsauga suprantama kaip svarbių objektų vizualios aplinkos, tradicinių jos ypatumų saugojimas, draudžiant arba apribojant veiklą, galinčią smarkiai pakeisti ar sudarkyti suvokiamą bendrąjį vietovės pobūdį. Ši apsauginių zonų grupė pasižymi mažiau griežtu režimu ir paprastesne apribojimų sistema.

Vadovaujantis LR Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymu (Žin., 1995, Nr. 3-37 ir vėlesni pakeitimai) kultūros paveldo objektams ir teritorijoms išskiriamos apsaugos zonos, kurios gali turėti vizualinės apsaugos pozonį. Šalčininkų rajono savivaldybėje esantiems kultūros paveldo objektams ir teritorijoms išskirtos apsaugos zonos (vizualinės apsaugos pozoniai nedetalizuojami) teikiamos grafinėje dalyje (brėžinys E-1 „Teritorijų panaudojimo planas“).

5. Sanitarinės apsaugos zonos. Sanitarinė apsauga suprantama kaip ūkinių objektų ir kompleksų galimo neigiamo poveikio žmogui sumažinimas, uždraudžiant arba apribojant žmogaus buvimą bei veiklą jų aplinkoje. Sanitarinės apsaugos zonų nustatymo tikslai yra: apsaugoti gyvenamąją aplinką ir žmonių sveikatą nuo taršos; suformuoti sveiką gyvenamąją, darbo ir poilsio aplinką; suderinti valstybės, savivaldybės, įmonių ir kitų fizinių ir juridinių asmenų ar jų grupių interesus nustatant SAZ tvarkymo režimus.

Sanitarinės apsaugos zonų grupė yra vienintelė aiškiai fiksuota ir pačių zonų pavadinimuose, įvardijant jas sanitarinės apsaugos zonomis. Sanitarinės apsaugos zonų rūšys (gamybinių ir komunalinių objektų, žemės ūkio įmonių ir kt.) apima labai daug įvairių gana skirtingų objektų apsaugą ir savo parametrais yra labai diferencijuotos. Ūkio ir infrastruktūros objektų sanitarinės apsaugos zonų nustatymo tvarką ir jų apsaugos bei naudojimo režimą nustato įstatymai ir kiti teisės aktai, reglamentuojantys šių objektų priežiūrą ir naudojimą. Saugių gyvenamajai aplinkai ir žmonių sveikatai sanitarinių apsaugos zonų (SAZ) ribų nustatymo dokumentų rengimo, derinimo ir tvirtinimo tvarką bei

šių zonų režimo reikalavimus reglamentuoja Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklės (Žin., 2004, Nr. 134-4878, 2011, Nr. 46- 2201).

Nacionalinės visuomenės sveikatos centro prie Sveikatos apsaugos ministerijos nurodytas sąrašas objektų, kuriems yra nustatytos sanitarinės apsaugos zonos Šalčininkų rajono savivaldybėje, teikiamas 5.2.1 lentelėje. Grafinėje dalyje, dėl mastelio smulkumo (M 1: 50000) sanitarinės apsaugos zonos nerodomos.

5.2.1 lentelė. Objektai, kuriems Šalčininkų rajono savivaldybėje yra nustatytos sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ribos atliekant poveikio visuomenės sveikatai vertinimą (PVSU)

Eil. Nr.	Objekto pavadinimas	Objekto adresas	Veikla	Siūlomas sanitarinės apsaugos zonos (SAZ) ribų dydis, ha	Sprendimas dėl veiklos galimybių	Sprendimo priėmimo data ir Nr.
1.	UAB „Polywood“	Tartoko g., Jašiūnų geležinkelio stotis, Jašiūnai, Šalčininkų r.	Medienos konvekcinių džiovinimas, obliavimas ir impregnavimas	5,7258	Leistina	2015-07-21 Nr.:12(12.32)-BSV-8943
2.	UAB „Polywood“	Tartoko g. 2, Jašiūnai, Šalčininkų r.	Medienos konvekcinių džiovinimas, obliavimas ir impregnavimas	1,6869	Leidžiama	2017-01-20 Nr.:BSV.10-701 (16.8.5.) 10.11

Šaltinis: Nacionalinis visuomenės sveikatos centras prie Sveikatos apsaugos ministerijos, <https://irinkmenos.nvsc.lt/5/view.php>

Objektai, kuriems yra nustatytos ir nustatyta tvarka patvirtintos sanitarinės apsaugos zonos sudaro tik mažą dalį Šalčininkų rajono savivaldybėje esančių objektų, kuriems, vadovaujantis Sanitarinių apsaugos zonų ribų nustatymo ir režimo taisyklėmis, turi būti nustatytos sanitarinės apsaugos zonos. Informacijos apie sanitarinės apsaugos zonas trūkumą iš dalies kompensuoja grafinėje dalyje parodyta taršos židinių – gyvulininkystės objektų; pramonės, energetikos, transporto ir paslaugų objektų; teršiančių medžiagų kaupimo ir regeneravimo objektų lokalizacija.

6. Rezervuojančios apsaugos zonos. Prevencine apsauga suprantamas ilgam laikui investuojančios veiklos apribojimas teritorijoje, realiai tikintis netolimoje ateityje kitaip ją panaudoti. LR Saugomų teritorijų įstatymas išskiria tik vieną šios apsaugos zonų grupės tipologinę rūšį - perspektyvių naudingųjų iškasenų plotų apsaugos. Informacijos apie šią apsaugos zonų grupę Šalčininkų rajono savivaldybėje nėra gauta.

5.3. Išvados

Ekologinė būklė

- 2020-2024 metų laikotarpiu bendras išmetamų į aplinkos orą teršalų kiekis iš stacionarių taršos šaltinių mažėjo – 2024 m. į atmosferą pateko 90,47 t teršalų. Lyginant su 2020 metais, jų kiekis sumažėjo 36,42 t (pokytis sudaro -28,70 %). Šalčininkų rajono savivaldybėje į atmosferą iš stacionarių taršos šaltinių išmetami teršalai 2024 metais sudarė vos 0,19 % nuo visų šalyje ir tik 1,81 % Vilniaus apskrities išmetamų teršalų.
- Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra 22 įmonės, turinčios stacionarius oro taršos šaltinius, kurioms 2025 m. išduoti TIPK (taršos integruotos prevencijos ir kontrolės) / TL (taršos leidimai).
- Pagrindiniai paviršinių vandenų taršos šaltiniai yra pasklidoji tarša iš žemės ūkio teritorijų, ypač azoto ir fosforo trąšų naudojimas bei ūkio buities ir gamybinės nuotekos (taškinė tarša) su kuriomis į vandens telkinius patenka tūkstančiai tonų teršalų;

- Bendras vandens sunaudojimas Šalčininkų rajone 2019-2023 m. laikotarpiu buvo gana pastovus. 2023 m. fiksuotas nežymus apie 0,66 % suvartojamo kiekio padidėjimas, lyginant su 2019 m.
- 2019-2023 m. laikotarpiu Šalčininkų rajone ūkio, buities ir gamybos nuotekų, išleistų į paviršinius vandenis kiekis sumažėjo apie 18,32 %. 16,58 % rajono nuotekų kiekio sudaro švarūs, t. y. nereikalingi valymo nutekamieji vandenys. Išvalytos iki DLT normų nuotekos 2023 m. sudarė 21,27 % viso išleidžiamų nuotekų kiekio. 2019-2023 m. užterštos (be jokio valymo) nuotekos į atvirus vandens telkinius išleidžiamos nebuvo.
- Centralizuotai tiekiamas geriamas vanduo rajone yra saugus ir kokybiškas, nustatomų rodiklių kiekiai neviršija ribinių ir specifiškai verčių ir atitinka Lietuvos higienos normos HN 24:2017, „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ bei ES Tarybos direktyvos 98/83/EB „Dėl žmoniems vartoti skirto vandens kokybės“ reikalavimus.
- Aktualia problema rajone – geriamojo vandens kokybė. Prie centralizuotos vandens tiekimo sistemos prisijungę 50 % rajono gyventojų, kiti neprisijungę gyventojai eksploatuoja gruntinį vandenį iš šachtinių šulinių. Skirtingai nuo gręžtinių, šachtiniai šuliniai yra negilūs, jų gruntinis vanduo neapsaugotas nuo paviršinės taršos.
- Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra inventorizuoti 206 potencialūs taršos židiniai, iš jų 13 – Šalčininkų mieste. 52 potencialūs taršos židiniai yra veikiantys, 66 – neveikiantys, 76 – sugriauti, 9 – reikalingi, 3 – rekonstruoti. Tai 1 asfaltbetonio bazė, 1 automobilių demontavimo aikštelė, 9 degalinės, 67 galvijų fermos, 2 gamybos cechai, 3 juodligės židiniai, 4 katilinės, 17 naftos bazių, 1 paukštynas, 13 kiaulidžių, 3 plovyklos, 6 rezervuarai, 28 sandėliai, 5 saugojimo aikštelės, 14 sąvartynų, 22 technikos kiemai, 8 valymo įrenginiai, 1 žirgynas ir 1 laistymo laukas. Iš šių teritorijų 14 yra ypatingai didelio pavojingumo, 44 – didelio pavojingumo, 148 – vidutinio pavojingumo;
- Esmingesnių su fizikine tarša (*radioaktyviaja, elektromagnetinių laukų, triukšmo, termine*) susijusių problemų arba leistinų lygių viršijimo atvejų Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje nėra konstatuota.

6. ŽEMĖS GELMIŲ IŠTEKLIAI

6.1. Naudingosios iškasenos

Naudingųjų iškasenų potencialas

Remiantis Lietuvos Respublikos kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių klasifikacija (1999 m. rugsėjo 17 d. įsakymas Nr. 39 Žin., 1999, Nr. 81-2407), ji apima tris svarbiausius naudingųjų iškasenų išteklių tyrimo ir vertinimo etapus – geologinį tyrimą, naudojimo galimybių tyrimą bei ekonominės vertės nustatymą. Šie etapai sudaro vieningą trimatę išteklių tyrimo ir vertinimo sistemą. Pagal ekonominės vertės, naudojimo galimybių ir geologinių tyrimų seką naudingųjų iškasenų ištekliai yra identifikuojami triženkliais skaitiniais kodais. Pirmas ženklas rodo jų ekonominę vertę, o antras ir trečias – naudojimo galimybių ir geologinio tyrimo detalumą. Išteklių ekonominė vertė ir naudojimo galimybės dažniausiai priklauso nuo technologijų išsivystymo, šalies ekonominės būklės bei pokyčių rinkoje ir yra kintami dydžiai, o geologinio tyrimo detalumas nustatomas pagal geologinio tyrimo etapų rezultatus.

Detaliai išžvalgyti ištekliai – tai telkinio arba jo dalies naudingųjų iškasenų ištekliai, kurių kiekis, kokybė, technologinės savybės, hidrogeologinės, kasybos ir kitos slūgsojimo sąlygos yra ištirti detalumu, pakankamu sudaryti naudojimo projektą. Pagrindiniai detaliai išžvalgytų išteklių parametrai, naudojami naudingosios iškasenos kasybos ir perdirbimo objektų statybos projektiniams sprendimams priimti bei atlikti planuojamos gamybos poveikio gamtinei aplinkai vertinimą, nustatomi tiesioginiais matavimais ir tyrimais atitinkamu tinklu bei naudojimo kodo ribose naudojant ribotą ekstrapoliaciją, pagrįstą geologiniais, geofiziniais, geocheminiais ir kitais duomenimis.

Parengtiniai išžvalgyti ištekliai – tai telkinio arba jo dalies naudingųjų iškasenų ištekliai, kurių kiekis, kokybė, technologinės savybės, hidrogeologinės, kasybos ir kitos sąlygos yra ištirti detalumu,

pakankamu atlikti pirminį poveikio aplinkai vertinimą ir apskaičiuoti ekonominę jų vertę. Pagrindiniai šių išteklių parametrai, kurie lemia kasybos ir naudingosios iškasenos perdirbimo būdo pasirinkimą, nustatomi retu (taisyklingu arba netaisyklingu) tinklu atliekant tiesioginius matavimus ir tyrimus, taip pat naudojant ekstrapoliaciją, pagrįstą kitų tiesioginių bei distancinių tyrimų duomenimis arba analogija su detaliais išžvalgytais telkiniais.

Prognoziniai ištekliai – tai tikėtini perspektyvių teritorijų arba plotų naudingųjų iškasenų ištekliai. Jie skirstomi į spėjamus ir aptiktus.

Aptikti prognoziniai ištekliai – tai ribotuose plotuose aptikta naudingoji iškasena, kurios kiekis ir kokybė yra nustatyti remiantis paieškiniais požymiais (geologiniais ir negeologiniais), taip pat bent vienu tiesioginio ir (arba) distancinio geologinio tyrimo parametru (-ais). Šių išteklių plotų ribos yra grindžiamos geologine ekstrapoliacija.

Spėjami prognoziniai ištekliai – tai potencialiai galėjęs susidaryti tam tikro geologinio pramoninio tipo naudingosios iškasenos kiekis. Jų buvimas grindžiamas paleogeografiniu, stratigrafiniu, facijiniu-litologiniu, tektoniniu, petrografiniu, geomorfologiniu ir kitais kriterijais, o kiekis ir kokybė – tikėtinais parametrais, gautais analogijos su detaliau ištirtais plotais, kuriuose yra tokio paties geologinio pramoninio tipo išteklių, būdu.

Parengtiniai išžvalgyti, o ypač *prognoziniai* išteklių kiekio ir kokybės patikimumas yra mažesnis, o jų slūgsojimo ir kasybos sąlygos dažnai sudėtingesnės, nes pirmiausia detaliau buvo tiriama geresnės kokybės bei palankesnės kasybos sąlygas turintys ištekliai. Realų naudingųjų iškasenų išteklių potencialą sudaro detaliai išžvalgyti ir parengtiniai išžvalgyti ištekliai, o prognoziniai ištekliai – tai rezervas ateičiai, kai bus sunaudoti išžvalgyti ištekliai. Pagal Lietuvos Respublikos Žemės gelmių įstatymą (Žin., 1995, Nr.63-1582; 2001, Nr.35-1164; 2004, Nr.167-6097) ir poįstatyminius teisės aktus naudoti (eksploduoti) galima tik detaliai išžvalgytus ir Lietuvos geologijos tarnybos Žemės gelmių išteklių aprobavimo komisijos posėdyje aprobuotus išteklius. Parengtiniai išžvalgytus ir prognoziniai išteklius prieš jų naudojimą reikia detaliai išžvalgyti.

Naudingųjų iškasenų naudojimo reguliavimas

Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymas (TAR, 2019-06-19, Nr. 9862) (toliau – Sąlygos) nustato savininkų ir naudotojų teisių apribojimus naudingųjų iškasenų telkiniuose. Pagal šias sąlygas „išžvalgytuose naudingųjų iškasenų telkiniuose, kurių ištekliai patvirtinti, ir prie jų esančiuose perspektyviuose (pagal klasifikaciją – parengtiniai išžvalgyti) naudingųjų iškasenų plotuose žemės savininkui, naudotojui draudžiama: statyti gyvenamuosius namus, gamybinius statinius, įrenginius; kasti naudingąsias iškasenas, išskyrus kasamas savo reikmėms“, o taip pat pagal Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ perspektyviuose naudingųjų iškasenų plotuose sklypai gali būti grąžinami ribotam tiksliniam naudojimui, jeigu su tuo sutinka asmuo, kuriam grąžinama žemė“. Tačiau Sąlygos nenumato jokių apribojimų prognozinuose plotuose, o tai reiškia, kad čia žemė gali būti privatizuojama bei naudojama kitoms reikmėms, dėl ko gali sumažėti naudingųjų iškasenų išteklių rezervas.

Dalis naudingųjų iškasenų telkinių yra saugomų teritorijų ribose. Tokiu atveju šioms teritorijoms dar galioja ir Lietuvos Respublikos Saugomų teritorijų įstatymas (Žin., 1993, Nr. 63-1188; 1995, Nr. 60-1502; 2000, Nr. 58-1703; 2001, Nr. 108-3902). Pagal bendruosius apribojimus saugomose teritorijose jau veikiančiuose karjeruose gavyba nedraudžiama, tačiau draudžiama įrengti naujus naudingųjų iškasenų karjerus.

Šalčininkų rajono naudingosios iškasenos

Šalčininkų rajono naudingųjų iškasenų išteklių suvestinė pateikiama 6.1.1. lentelėje. Telkiniai ir plotai sugrupuoti pagal naudingosios iškasenos rūšis, nurodant telkinio kodą, pavadinimą, išteklių ištyrimo laipsnį ir telkinio plotą 2025 m. Naudingųjų iškasenų telkinių ir perspektyvių plotų teritorinė sklaida pateikiama grafinėje dalyje (brėžiniai Nr. E-1 „Teritorijų panaudojimo planas“, Nr. E-4 „Naudingosios iškasenos“).

6.1.1 lentelė. Duomenys apie Šalčininkų rajono naudingųjų iškasenų telkinius ir perspektyvius plotus

Eil. Nr.	Numeris plane	Telkinio kodas	Pavadinimas	Naudingųjų iškasenų rūšis	Geologinis ištirtumas	Bendras plotas, ha
1.	Dž-1/Dr	550	Jašiūnai	Durpės	Detaliai išžvalgyti	90,00
2.	Dž-2/Dr	558	Rimšiškės	Durpės	Detaliai išžvalgyti	55,38
3.	Dž-3/Dr	560	Šakos	Durpės	Detaliai išžvalgyti	2349,49
4.	Dž-4/Mo	902	Pamaraziai	Molis	Detaliai išžvalgyti	1,92
5.	Dž-5/Sm-Žv	899	Jašiūnai	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	7,60
6.	Dž-6/Sm-Žv	915	Mikaliskės (II sklypas)	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	3,63
7.	Dž-7/Sm-Žv	908	Mantviliškės	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	56,44
8.	Dž-8/Sm-Žv	905	Pabarė	Smėlis ir žvyras	Detaliai išžvalgyti	12,22
9.	Dž-9/Žv	907	Navakonys	Žvyras	Detaliai išžvalgyti	4,30
10.	Dž-10/Žv	913	Mikaliskės (I sklypas)	Žvyras	Detaliai išžvalgyti	7,58
11.	Pž-1/Dr	555	Astravas (Rudnia)	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	58,07
12.	Pž-2/Dr	552	Bagdžiuliai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	70,50
13.	Pž-3/Dr	565	Dumblė	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	178,48
14.	Pž-4/Dr	564	Eisiškės (Jurzdika-Kauprys)	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	486,48
15.	Pž-5/Dr	553	Jankūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	60,89
16.	Pž-6/Dr	563	Juodupis	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	472,50
17.	Pž-7/Dr	557	Keidžiai I	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	50,85
18.	Pž-8/Dr	561	Kernavė	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	858,32
19.	Pž-9/Dr	551	Krakūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	65,00
20.	Pž-10/Dr	554	Kurmilionys	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	111,04
21.	Pž-11/Dr	348	Petroškos	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	33,51
22.	Pž-12/Dr	566	Rimašiai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	122,33
23.	Pž-13/Dr	558	Rimšiškės	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	58,09
24.	Pž-14/Dr	556	Upėsė	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	55,53
25.	Pž-15/Dr	559	Žaltūnai	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	129,34
26.	Pž-16/Dr	549	Mamavys	Durpės	Parengtiniai išžvalgyti	267,92
27.	Pž-17/Mo	902	Pamaraziai	Molis	Parengtiniai išžvalgyti	5,32
28.	Pž-18/Sm-Žv	915	Mikaliskės (II sklypas)	Smėlis ir žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	8,15
29.	Pž-19/Sm-Žv	905	Pabarė	Smėlis ir žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	9,01
30.	Pž-20/Žv	907	Navakonys	Žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	17,51
31.	Pž-21/Žv	918	Rudnios giria	Žvyras	Parengtiniai išžvalgyti	10,10
32.	Pr-1/Sm	917	Rudnia	Smėlis	Prognoziniai	175,38
33.	Pr-2/Žv	897	Pajuodupis	Žvyras	Prognoziniai	85,05
34.	Pr-3/Žv	896	Vėžionys	Žvyras	Prognoziniai	18,80
35.	Pr-4/Žv	911	Tetėnai	Žvyras	Prognoziniai	33,61

Šaltinis: Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos duomenys (2025).

Paaikškinimai (geologinio tyrimo etapas): Dž – detaliai išžvalgyti ištekliai; Pž – parengtiniai išžvalgyti ištekliai; Pr – prognostiniai ištekliai.

Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2025 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje yra 35 naudingųjų iškasenų telkiniai. Daugiausia rajone yra durpių telkinių – 19, žvyro – 7, smėlio ir žvyro – 6, molio – 2, smėlio – 1. Iš 35 telkinių rajone 10 yra detaliai išžvalgyti, 21 – parengtiniai išžvalgyti, likę 4 – prognostiniai.

Išžvalgytų ir aprobeutų rajono kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių, esant dabartiniam gavybos intensyvumui, turėtų užtekti dviem – trimis šimtams metų, jeigu bus išsaugoti nuo užstatymo prognostiniai plotai.

Paminėtinos teisės aktų spragos, kurios neužtikrina vertingų gamtinių teritorijų apsaugos. Teisės aktai neužtikrina reikiamo poveikio aplinkai vertinimo visam telkiniui, jeigu jo dalis buvo pradėta

eksploatuoti anksčiau. Taip pat siekiant išvengti poveikio aplinkai vertinimo, dažnai telkiniai formuojami tokio dydžio, kad nereiktų to atlikti. Be to teisės aktai neužtikrina miškų apsaugos, jei dalinai į miškų teritorijas patenkantys naudingųjų iškasenų telkiniai buvo pradėti eksploatuoti žemės ūkio paskirties žemėje. Paminėtinos kartu naudingųjų iškasenų telkinių bei veikiančių karjerų apskaitos duomenų tvarkymo problemos – nėra kaupiama informacija apie naudingųjų iškasenų telkinius žemės ūkio ir miškų ūkio teritorijose, tokie duomenys nėra nuolatos sisteminami atsakingų institucijų. Taip pat atsakingų institucijų veikloje pasigendama telkinio eksploatavimo laikotarpio, jo rekultivavimo klausimų sprendimo – nėra nustatomi maksimalūs telkinių eksploatavimo terminai, iš esmės nesprenžiamas bendras telkinio rekultivavimas ir kt.

6.2. Požeminio vandens ištekliai

Šalčininkų rajono hidrogeologinės sąlygos yra santykinai palankios, nors kai kuriose teritorijose pasižymi netolygiu vandeningų horizontų išsidėstymu ir ribotu gėlo požeminio vandens išteklų prieinamumu. Daugelyje rajono vietų gėlas požeminis vanduo išgaunamas iš kvartero nuogulų (dažniausiai tai fluvioglacialiniai smėliai ir žvyras), tačiau kai kur šie sluoksniai labai ploni arba iš viso nepasižymi pakankamu filtraciniu laidumu.

Pagal Lietuvos geologijos tarnybos atliktą rajonavimą, Šalčininkų rajonas priskiriamas Pietryčių Lietuvos hidrogeologiniam rajonui, kuriame gėlo požeminio vandens ištekliai daugiausia koncentruoti kvartero smėlinguose horizontuose ir mezozojaus-paleozojaus sistemų karbonatinėse uolienose. Dauguma vandenviečių įrengtos kvartero tarpmoreniniuose ir tarpledynmečio smėlinguose sluoksniuose, kurių gylis kinta nuo 15 iki 80 m, o našumas – nuo 0,2 iki 4 l/s.

Didžiausias gėlo požeminio vandens gavybos potencialas fiksuojamas pietinėje ir pietvakarinėje rajono dalyse (pvz., Dieveniškų, Poškonių, Jašiūnų apylinkėse), kur galima įrengti vidutinio ir net didelio našumo gręžinius šulinius. Tuo tarpu kai kuriose šiaurinėse ir šiaurės rytinėse rajono dalyse vandens ištekliai yra riboti – ten vyrauja mažo našumo arba neperspektyvūs sluoksniai, o geologinės sąlygos leidžia įrengti tik seklius, nedidelio našumo gręžinius.

Be to, kai kuriose rajono vietose (pvz., Merkio baseino šlaituose ir upių slėnių prieigose) dėl vandensparinių sluoksnių defektų gali būti fiksuojamas mineralizuoto vandens infiltracija iš gilesnių horizontų. Tokios zonos, pvz., Versekos ar Gelūžės baseinuose, laikomos riboto tinkamumo gėlam vandeniui išgauti, nes padidėjęs ištirpusių druskų kiekis mažina vandens kokybę.

Remiantis Lietuvos geologijos tarnybos duomenimis, Šalčininkų rajone vandens gavybai eksploatuojami šie požeminio vandens vandeningieji sluoksniai: kvartero komplekso tarpmoreniniai Dainavos–Panemunių (agII-II_{dn}-pn), Panemunių–Dzūkijos (agII-I_{pn}-dz), Dzūkijos–Nemuno (agII_{dz}-nm) bei prekvartero viršutinio permio (P2), taip pat devono Šventosios–Upninkų (D3-2šv-up) vandeningojo sluoksnio kompleksas. Šie sluoksniai skirtinguose rajono taškuose eksploatuojami atsižvelgiant į geologinę sandarą, hidrodinamines sąlygas ir gyventojų poreikius. Didesnėse gyvenvietėse dažniausiai naudojami gilesni sluoksniai (P2 ar D3-2šv-up), pasižymintys geresne hidrogeologine apsauga bei pastovesne vandens kokybe.

Gręžinių šulinių našumas Šalčininkų rajone svyruoja nuo 0,3 l/s (šiaurinėje dalyje) iki 5–6 l/s (pietinėje ir rytinėje dalyse), tačiau didelio našumo (>6 l/s) gręžiniai yra reti. Vandens kokybė dažniausiai atitinka geriamojo vandens reikalavimus, nors kai kuriose vietose viršijamas geležies ar mangano kiekis, ypač sekliuose kvarteriniuose sluoksniuose.

Rajone nėra daug didelių centralizuotų vandenviečių, daugiausia naudojami lokalūs gręžiniai šuliniai, priklausantys gyventojams, ūkininkams arba nedidelėms įmonėms. Pagrindinė informacija apie registruotas eksploatuojamas požeminio vandens vandenvietes ir gręžinius kaupiama Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos Žemės gelmių registre, kuris yra Valstybinės geologinės informacijos sistemos sudedamoji dalis.

6.3. Išvados

Naudingosios iškasenos

- Lietuvos geologijos tarnybos prie Aplinkos ministerijos 2025 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje yra 35 naudingųjų iškasenų telkiniai. Daugiausia rajone yra durpių telkinių – 19, žvyro – 7, smėlio ir žvyro – 6, molio – 2, smėlio – 1. Iš 35 telkinių rajone 10 yra detaliai išžvalgyti, 21 – parengtiniai išžvalgyti, 4 – prognoziniai.
- Išžvalgytų ir aprobeutų rajono kietųjų naudingųjų iškasenų išteklių, esant dabartiniam gavybos intensyvumui, turėtų užtekti dviem – trimis šimtams metų, jeigu bus išsaugoti nuo užstatymo prognoziniai plotai.
- Paminėtinos teisės aktų spragos, kurios neužtikrina vertingų gamtinių teritorijų apsaugos. Teisės aktai neužtikrina reikiamo poveikio aplinkai vertinimo visam telkiniui, jeigu jo dalis buvo pradėta eksploatuoti anksčiau. Taip pat siekiant išvengti poveikio aplinkai vertinimo, dažnai telkiniai formuojami tokio dydžio, kad nereiktų to atlikti. Be to teisės aktai neužtikrina miškų apsaugos, jei dalinai į miškų teritorijas patenkantys naudingųjų iškasenų telkiniai buvo pradėti eksploatuoti žemės ūkio paskirties žemėje. Paminėtinos kartu naudingųjų iškasenų telkinių bei veikiančių karjerų apskaitos duomenų tvarkymo problemos – nėra kaupiama informacija apie naudingųjų iškasenų telkinius žemės ūkio ir miškų ūkio teritorijose, tokie duomenys nėra nuolatos sisteminami atsakingų institucijų. Taip pat atsakingų institucijų veikloje pasigendama telkinio eksploatavimo laikotarpio, jo rekultivavimo klausimų sprendimo – nėra nustatomi maksimalūs telkinių eksploatavimo terminai, iš esmės nesprenžiamos bendras telkinio rekultivavimas ir kt.

Požeminio vandens vandenvietės

- Šalčininkų rajone vandens gavybai eksploatuojami šie požeminio vandens vandeningieji sluoksniai: kvartero komplekso tarpmoreniniai Dainavos–Panemunių (agII-II_{dn}-pn), Panemunių–Dzūkijos (agII-I_{pn}-dz), Dzūkijos–Nemuno (agII_{dz}-nm) bei prekvartero viršutinio permio (P2), taip pat devono Šventosios–Upninkų (D3-2šv-up) vandeningojo sluoksnio kompleksas.
- Gyventojų aprūpinimui geriamuoju vandeniu prie pagrindinėse gyvenamosiose vietovėse yra įrengtos požeminio vandens vandenvietės. Vandens gavybai eksploatuojamos vandenvietės turi nustatytas sanitarines apsaugos zonas, kurių tvarkymas ir naudojimas nustatytas teisės aktų reikalavimų.

7. SUSISIEKIMO INFRASTRUKTŪRA

Šalčininkų rajono savivaldybė dėl savo geografinės padėties nėra palanki susisiekimo požiūriu, nes rajonas yra pietrytinėje Lietuvos dalyje, pasienio zonoje ir iki artimiausių Lietuvos miestų ir pagrindinių regionų pakankamai toli, išskyrus Vilniaus miestą, kuris yra už 50 kilometrų. Esama savivaldybės teritorija yra pasienyje su Baltarusija, nepakankamai vienalytė ir sudėtinga susisiekimo prasme, pietrytinėje dalyje nemaža jos teritorijos dalis įsiterpia į Baltarusijos teritoriją ir sudaro savotišką salą. Ženklią Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos dalį sudaro miškai, Rūdninkų giria, todėl atskirų teritorijų gyventojų tankis yra labai mažas, kas yra labai nepatogu siekiant užtikrinti susisiekimo sistemos priežiūrą bei plėtrą.

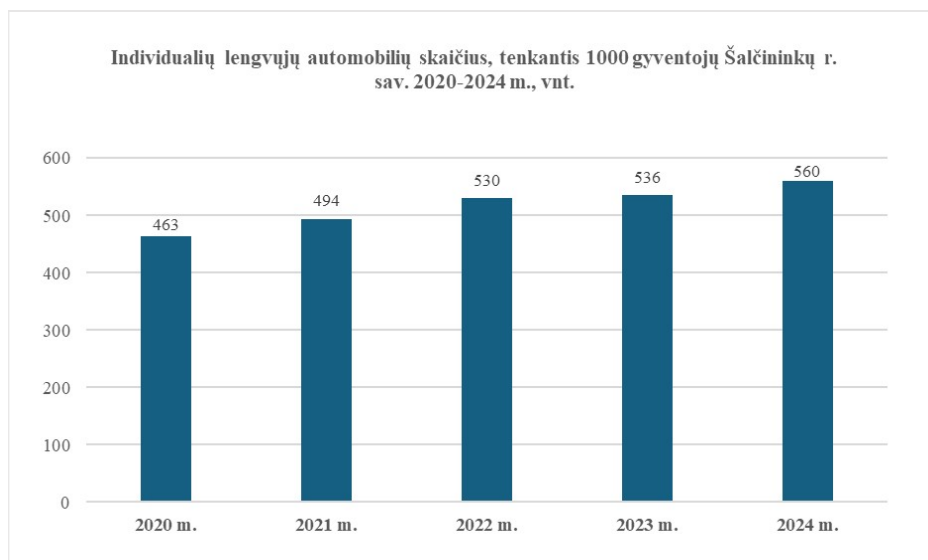
Pagrindiniai transporto infrastruktūros elementai Šalčininkų rajone – tai automobilių kelių tinklas ir geležinkelio linijos. Per Šalčininkų rajoną eina magistralinis kelias (A15 Vilnius–Lyda) ir šeši krašto keliai (104 Šalčininkai–Kraukūnai, 105 Pirčiupiai–Eišiškės, 126 Šalčininkai–Eišiškės, 127 Varėna–Eišiškės, 176 Pirčiupiai–Jašiūnai, 202 Kirtimai–Pagiriai–Baltoji Vokė), kurie formuoja pagrindinį kelių

karkasą. Vadovaujantis Valstybės duomenų agentūros duomenimis, 2014 m. Šalčininkų rajono teritorijoje buvo inventorizuota apie 1163 km automobilių kelių, iš kurių keliai su patobulinta danga sudarė apie 166 km, keliai su žvyro danga – apie 652 km, grunto keliai – apie 345 km. Bendras automobilių kelių ilgis, tenkantis 1000 gyventojų, sudarė apie 36 km/tūkst. gyv. Įvertinus automobilių kelių tinklo tankį, galima teigti, kad esama susisiekimo sistema tenkina gyventojų poreikius. Naujų jungčių plėtra, pagal poreikį, rekomenduojama naujai urbanizuojamose teritorijose ir šalia valstybinės reikšmės kelių, numatant dubliuojančius ir jungiamuosius kelius.

Šalčininkų rajone yra valstybinės reikšmės (magistraliniai, krašto ir rajoniniai) ir vietinės reikšmės viešo naudojimo keliai. Valstybinės reikšmės (magistralinius, krašto ir rajoninius) kelius valdo AB „Via Lietuva“, priežiūri – AB „Kelių priežiūra“ Rytų regiono Šalčininkų kelių tarnyba.

7.1. Automobilizacijos lygis

Nuolat augantis automobilizacijos lygis turi didelę reikšmę automobilių kelių apkrovimo didėjimui. Valstybės duomenų agentūros 2024 m. duomenimis, Šalčininkų rajono savivaldybėje 1000-iui gyventojų teko 560 individualių lengvųjų automobilių (7.1.1 pav.). Nagrinėjamu laikotarpiu (2020-2024 m.) rajone automobilizacijos lygis išaugo 1,2 karto (pokytis sudaro 20,95 %). Automobilizacijos lygio augimo tendencija vis dar išlieka, nors praktiškai jau yra pasiektas Europos Sąjungos vidutinis automobilizacijos lygis – 550-600 automobilių 1000-iui gyventojų.

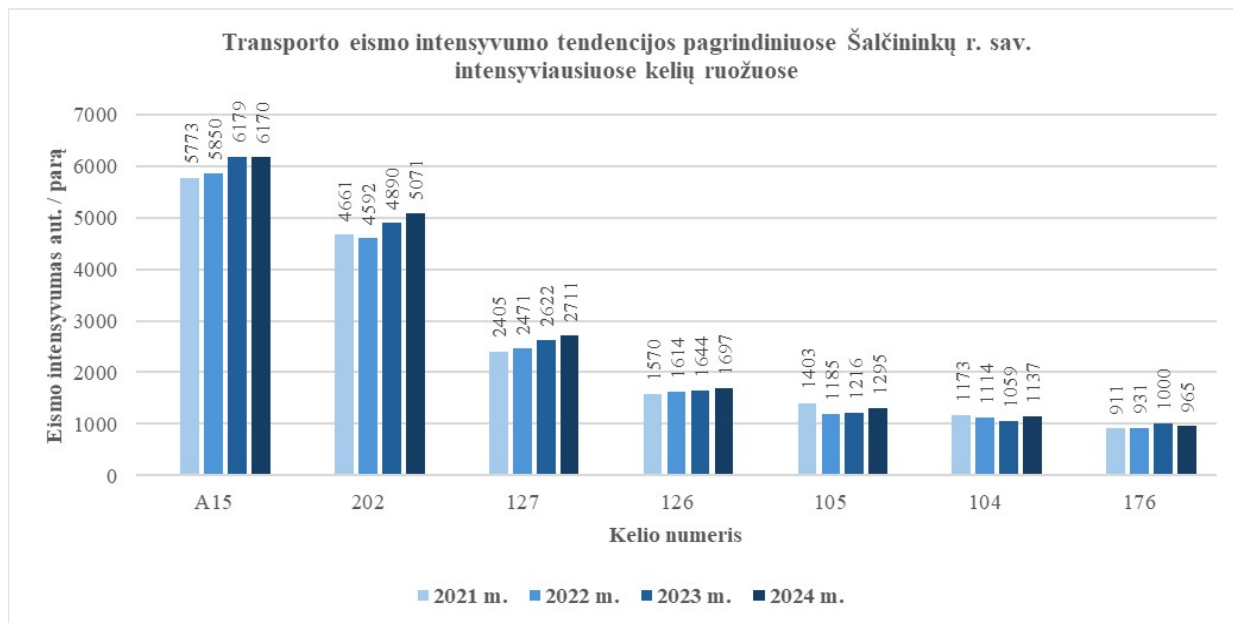

7.1.1 pav. Individualių lengvųjų automobilių skaičius 1 000-iui gyventojų Šalčininkų rajono savivaldybėje 2020-2024 m., vnt. Šaltinis: Valstybės duomenų agentūra, <https://osp.stat.gov.lt/>

7.2. Automobilių keliai

Pagrindinių Šalčininkų rajono savivaldybės transportinių ryšių realizavimą užtikrina valstybinės reikšmės magistralinis kelias A15 Vilnius–Lyda ir krašto reikšmės keliai Nr. 104 Šalčininkai–Dieveniškės–Krakūnai, Nr. 105 Pirčiupiai–Eišiškės, Nr. 126 Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės, Nr. 127 Barbiškės–Varėna–Eišiškės, Nr. 176 Pirčiupiai–Jasiūnai ir Nr. 202 Kirtimai–Pagiriai–Baltoji Vokė.

Pagal transporto eismo intensyvumo analizę svarbiausią savivaldybės susisiekimo funkciją atlieka magistralinis kelias A15, kuris praleidžia didžiąją dalį tranzitinio bei vietinio transporto. Šiame kelyje vidutinis metinis paros eismo intensyvumas 2024 m. siekė 6 170 transporto priemonių per parą atkarpoje Vilnius–Šalčininkai–valstybės siena su Baltarusija (7.2.1 - 7.2.3 pav. ir 7.2.1. lentelė). Kitos svarbios transportinės kryptys vyksta krašto keliais Nr. 127 Barbiškės–Varėna–Eišiškės, Nr. 126 Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės. Valstybinės reikšmės rajoninių kelių eismo intensyvumas yra palyginti nedidelis. Rajoniniai keliai užtikrina lokalių savivaldybės traukos centrų aptarnavimą.

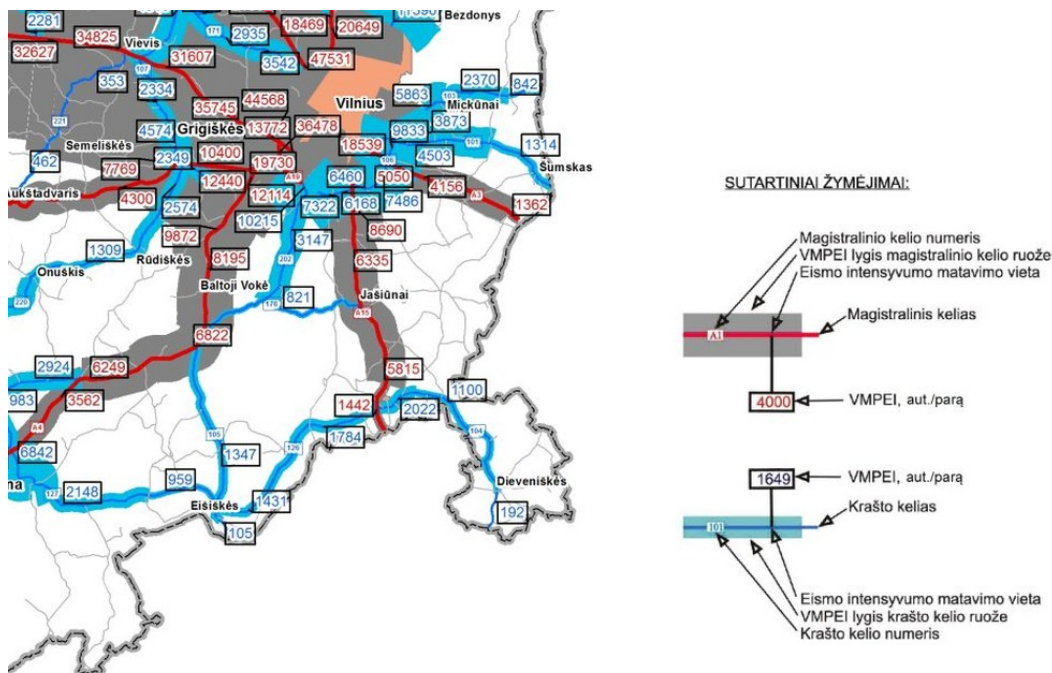
7.2.1 pav. Transporto eismo intensyvumo tendencijos pagrindiniuose Šalčininkų rajono savivaldybės intensyviausiuose kelių ruožuose 2021-2024 metais.

7.2.1 lentelė. Transporto eismo intensyvumo tendencijos pagrindiniuose Šalčininkų rajono savivaldybės keliuose 2021-2024 metais.

Kelio Nr.	Vidutinis metinis paros eismo intensyvumas, aut./para				Ruožo pradžia, km	Ruožo pabaiga, km
	2021	2022	2023	2024		
A15 Vilnius–Lyda	5 773	5 850	6 179	6 170	18,10	44,42
202 Kirtimai–Pagiriai–Baltoji Vokė	4 661	4 592	4 890	5 071	23,43	27,23
127 Babriškės–Varėna–Eišiškės	2 405	2 471	2 622	2 711	32,28	46,78
126 Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės	1 570	1 614	1 644	1 697	0,00	32,92
105 Pirčiupiai–Eišiškės	1 403	1 185	1 216	1 295	1,10	29,97
104 Šalčininkai–Dieveniškės–Krakūnai	1 173	1 114	1 059	1 137	0,00	32,61
176 Pirčiupiai–Jašiūnai	911	931	1 000	965	4,54	26,64

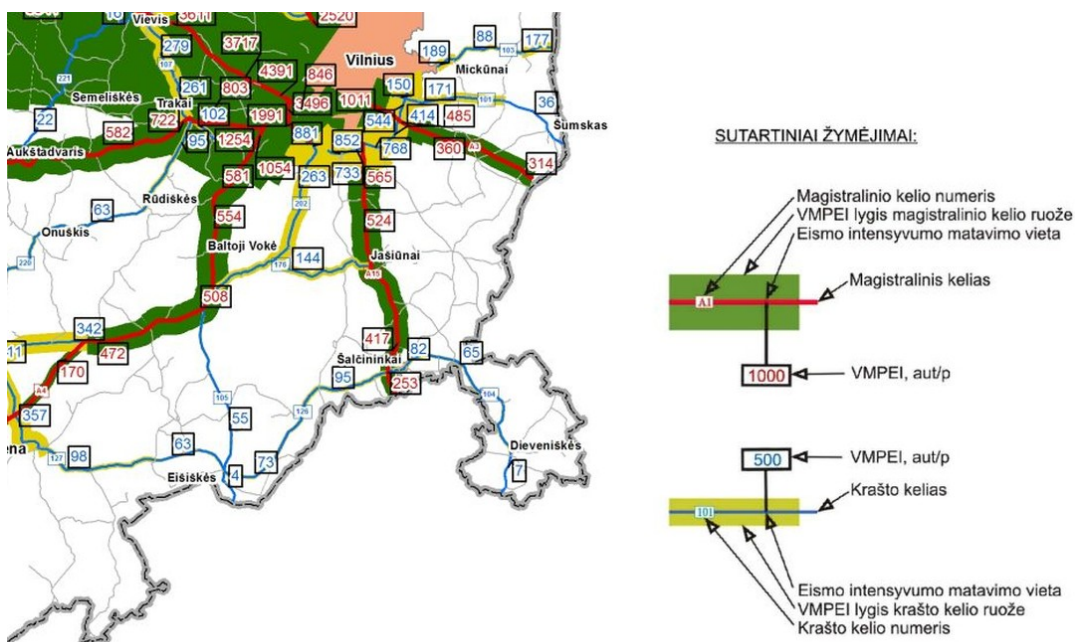
Šaltinis: AB „Via Lietuva“, <https://vialietuva.lt/eismo-intensyvumas>

Iš transporto eismo intensyvumo tyrimų valstybinės reikšmės keliuose matyti, kad nuo 2021 iki 2024 m. vidutinis metinis paros eismo intensyvumo pokytis magistraliniame kelyje A15 Vilnius–Lyda išaugo 6,88 %, o kelyje Nr. 127 Babriškės–Varėna–Eišiškės pokytis sudarė 12,63 %. Krašto reikšmės keliuose eismo intensyvumo kitimas buvo nepastovus, tačiau lyginant su 2021 m., stebimas eismo intensyvumo išaugimas (7.2.1 pav. ir 7.2.1 lentelė).

7.2.2 pav. Kelių eismo intensyvumas magistraliniuose ir krašto keliuose Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje ir jos priegose (2024 m. vidutinis metinis paros eismo intensyvumas (bendras))

Šaltinis: AB „Via Lietuva“

7.2.3 pav. Kelių eismo intensyvumas magistraliniuose ir krašto keliuose Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje ir jos priegose (2024 m. vidutinis metinis paros krovininių transporto priemonių eismo intensyvumas)

Šaltinis: AB „Via Lietuva“

Šalčininkų rajono savivaldybė, remiantis 2024 m. gruodžio 30 d. Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-(1.3 E)-424 patvirtinta „Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema“, yra numačiusi tokius prioritetinius susisiekimo infrastruktūros plėtros ir rekonstrukcijos uždavinius:

- padidinti Šalčininkų rajono savivaldybės magistralinių kelių tinklo tankį pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano susisiekimo dalies sprendinius; pakelti esamo krašto kelio

Nr. 176 Pirčiupiai–Jašiūnai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Jašiūnų šiaurinę transporto jungtį ar aplinkkelį; pakelti esamo rajoninio kelio Nr. 3937 atkarpos Jašiūnai–Turgeliai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Turgelių šiaurinį aplinkkelį;

- atlikti esamų ir naujų gatvių bei kelių rekonstrukcijos ir tiesimo darbus, pagerinant dangas, techninius parametrus, padidinant tinklo rišlumą ir pagerinant bendrą tinklo struktūrą.

Taip pat yra numatyti pagrindiniai susisiekimo tinklo infrastruktūros modernizavimo ir tiesimo darbai.

Numatyta, kad pagrindinės Šalčininkų miesto susisiekimo sistemos elementai ir toliau išliks šiaurės-pietų krypties ašis – Vilniaus gatvė, rytų-vakarų krypties ašis – Nepriklausomybės gatvė bei šių gatvių jungtis su vakariniu aplinkkelio. Miesto planinė struktūra sudaro palankias sąlygas ateityje intensyviau panaudoti pagrindinių ašių dublius ir tolygiai pasiskirstyti transporto srautams miesto teritorijoje. Kaip svarbi susisiekimo ašis numatoma Pramonės gatvė ir jos tiesioginis ryšys su magistraliniu keliu A15 Vilnius–Lyda, pratęsiant Pramonės gatvę iki magistralinio kelio ir rekonstruojant esamą magistralinio kelio A15 ir rajoninės reikšmės kelio Nr. 3907 sankryžą. Naujas miesto gatvių poreikis bus siejamas su urbanizuojamų teritorijų plėtra. Esanti miesto gatvių struktūra yra palanki naujų gatvių formavimui ir integravimui į bendrą miesto susisiekimo tinklą.

Baltosios Vokės mieste svarbiausius susisiekimo ryšius planuojama plėtoti aptarnaujančiomis gatvėmis. Pagrindinį aptarnaujančių gatvių tinklą sudarys T formos ryšys Vilniaus gatve (krašto kelias Nr. 202) ir krašto keliu Nr. 176 (miesto ribose). Linijiniai ir žiediniai susisiekimo ryšiai plėtojami Geležinkelio g., Durpininkų g. ir Šiaurine g. Kiti susisiekimo ryšiai plėtojami pagalbinėmis gatvėmis. Taip pat numatoma, kad formuojant plane numatomą gatvių tinklą bei siekiant užtikrinti eismo saugą mieste rekomenduojama tiksliai naujų gatvių trasas nustatyti detaliesiais planais projektuojant visą gatvių ilgį, o ne atskiras jų atkarpas, asfaltuoti gatves su žvyro danga; rekonstruojant esamas ar tiesiant naujas gatves būtina įrengti šaligatvius, dviračių takus, gatvių apšvietimą, įvertinant žmonių su negalia poreikius, sankryžose turi būti sudarytas pakankamas matymo laukas, kuriame neleistina reklamos ar kitų objektų statyba, medžių ir krūmų sodinimas.

Eišiškių miesto vienas pagrindinių susisiekimo sistemos plėtojimo uždavinių yra Eišiškių rytinio aplinkkelio formavimas. Naujų gatvių poreikis priklausys nuo urbanizuojamų teritorijų plėtos. Pietinėje miesto dalyje planuojamas pusiau stačiakampis esamo gatvių tinklo apjungimas, tam maksimaliai išnaudojant esamų vietinių kelių trasas, taip pat formuojama papildoma pietinės miesto dalies gatvių jungtis su krašto keliu Nr. 126 Šalčininkai–Butrimonys–Eišiškės (A. Mickevičiaus g.). Šiaurinėje miesto dalyje numatomos papildomos struktūrinės susisiekimo ašys, apjungiančios esamas pagrindines A. Mickevičiaus, Varėnos pl., Vilniaus gatves. Be pagrindinių struktūrinių gatvių, numatoma formuoti žemesnės kategorijos rišlių gatvių tinklą vidiniam kvartalų aptarnavimui.

Pagrindiniai Jašiūnų miestelio susisiekimo sistemos plėtos ir modernizavimo uždaviniai – mažinti tranzitinio transporto eismą ir jo neigiamą įtaką miestelio gyvenamojoje teritorijoje, plečiant gatvių / kelių tinklą ir naudojant triukšmo bei taršos mažinimo technines priemones; formuoti pėsčiųjų-dviračių takų tinklą; gerinti esamų gatvių dangas; įrengti trūkstantį automobilių stovėjimo vietų skaičių prie pagrindinių traukos objektų; didinti esamo gatvių tinklo rišlumą ir laidumą, numatant papildomas gatvių jungtis ir eismo juostas prieš pagrindines sankryžas; gerinti eismo saugumą, ypatingą dėmesį teikiant pėsčiųjų perėjoms, visuomeninio transporto stotelėms; gerinti aptarnavimą visuomeniniu transportu, mažinant eismo intervalus, didinant maršrutinį tinklą miestelio teritorijoje.

Pagrindiniai Dieveniškų miestelio susisiekimo vystymo tikslai – gerinti esamų kelių ir miestelio gatvių būklę; rekonstruoti nepakankamų parametrų gatvių ruožus bei sankryžas; formuoti naujas gatvių jungtis, užtikrinant esamų ir naujai vystomų teritorijų pasiekiamumą; užtikrinti reikiamas teritorijas miesto susisiekimo ir techninei infrastruktūrai vystyti, nustatant gatvių kategorijas; formuoti kompaktišką užstatymą, siekiant racionalaus esamų gatvių ir užmiesčio kelių panaudojimo bei mažinant teritorijų poreikį infrastruktūros plėtrai; skatinti keliones pėsčiomis bei dviračiais, įrengiant šaligatvius ir

pėsčiųjų takus; vystyti dviračių takų infrastruktūrą, formuojant vientisą Dieveniškų vidaus ir išorės dviračių takų sistemą. Naujų miesto gatvių poreikis labiausiai priklausys nuo teritorijų vystymo ir užstatymo plėtros. Miestelio pietrytinėje bei šiaurės vakarų dalyje, kur numatomos perspektyvinės užstatomos teritorijos, formuojamas naujų gatvių tinklas, maksimaliai prisiderinant prie esamų susisiekimo ašių bei sankryžų.

Degalinės

Automobilių transporto aptarnavimui Šalčininkų rajono savivaldybėje veikia 7 degalinės: 2 Šalčininkų mieste, 2 Jašiūnų miestelyje ir 3 rajono kaimo vietovėse (7.2.2 lentelė). Degalinės savivaldybėje išdėstytos netolygiai.

7.2.2 lentelė. Degalinės Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Adresas
1.	UAB „Baltic Petroleum“	Vilniaus g. 5A, Šalčininkai, Šalčininkų r.
2.	UAB „Jukos“ (suskystintų naftos dujų kolonėlė)	Pramonės g. 4A, Šalčininkai, Šalčininkų r.
3.	UAB „Saurida“	Lydos g. 2A, Jašiūnai, Šalčininkų r.
4.	UAB „Viada“	Lydos g. 13, Jašiūnai, Šalčininkų r.
5.	UAB „Alauša“	Skraičionių g. 1, Skraičionių k., Šalčininkų r.
6.	UAB „Alauša“	Jaunystės g. 32, Naujakiemio k., Šalčininkų r.
7.	UAB „Tomega“	Dumblės k., Eišiškių sen., Šalčininkų r.

Šaltinis: <https://salcininkai.lt/turizmas/kitos-paslaugos/degalines/1745>

7.3. Geležinkeliai

Šalčininkų rajono teritoriją kerta tarptautinės reikšmės geležinkelio linija Vilnius–Minskas, priklausanti IXB transporto koridoriui Kijevas–Minskas–Vilnius–Klaipėda. Vis dėlto, rajono susisiekimo sistemoje geležinkelio transporto ryšiai su Baltarusija, nors istoriškai ir buvę svarbūs, šiuo metu yra neaktyviausia transporto schema. Keleivinis traukinių eismas su Baltarusija nutrauktas dar 2020 m., iki šiol nėra atnaujintas ir artimiausiu metu to daryti neketinama. Pagrindinės geležinkelio stotys savivaldybėje yra Šalčininkuose ir Jašiūnuose. Geležinkelio stotis Šalčininkuose naudojama tik vidaus transporto reikmėms (vyksta keleiviniai ir krovininiai traukiniai Vilniaus kryptimi), o tiesioginiai traukiniai į Baltarusiją nebevyksta.

Šalčininkų rajono savivaldybės administracija su keleivių vežimo įmone UAB „LTG Link“ 2024 m. pab. svarstė dėl ankstesnio keleivinių traukinių maršruto Vilnius–Jašiūnai–Stasylos atnaujinimo iki netoli Šalčininkų esančios Stasylių geležinkelio stoties, kurioje yra keleivių poreikiams pritaikytas peronas, laukimo patalpos, didelė automobilių stovėjimo aikštelė. 2014 m. pab. šis maršrutas dėl jo nuostolingumo buvo nutrauktas, o 2018 m. buvo pristatytas naujas, trumpesnis maršrutas Vilnius–Jašiūnai, kuriuo keleiviai vežami iki šiol, tačiau esama infrastruktūra ir galimybės leidžia šį maršrutą pratęsti.

Vienas iš Šalčininkų rajono savivaldybės, remiantis 2024 m. gruodžio 30 d. Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-(1.3 E)-424 patvirtinta „Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema“, numatytų prioritetinių susisiekimo infrastruktūros plėtros ir rekonstrukcijos uždavinių yra inicijuoti Susisiekimo ministeriją modernizuoti esamą magistralinio geležinkelio liniją bei numatyti estakadas geležinkelio pervažose ties Jašiūnais ir Šalčininkais.

Pasikeitus geopolitinei situacijai, iškilo būtinybė stiprinti šalies saugumą kartu su NATO sąjungininkais. Kad užtikrinti sąjungininkų mobilumą, būtina plėsti geležinkelių tinklus, kelius, terminalus. Vienas pagrindinių akcentų – „Rail Baltica“ europinės vėžės geležinkelio projektas. Atkūrus Šalčininkų rajone Rūdninkų karinį poligoną, kur bus dislokuoti Vokietijos brigados kariai, numatyta nutiesti naują apie 8,6 kilometro ilgio 1520 milimetrų pločio geležinkelio vėžę atkarpoje tarp Jašiūnų ir Stasylių, Šalčininkų rajone. Poligono teritorijoje driektųsi apie 1,6 kilometro geležinkelis bei rampa,

skirta kroviniams ar sunkiajai karinei technikai krauti, Vokietijos brigados kariams įlaipinti. Kartu būtų įrengtos pervažos kelyje Sližiūnai–Gerviškės–Narkušės bei Biržės gatvėje prie Dainavos kaimo, taip pat pralaidos, o prireikus – signalizacijos, ryšių ir elektros tiekimo įrenginiai. Pirminiais duomenimis planuojama, jog geležinkelio atšaka į karinę teritoriją galėtų būti nutiesta iki 2030-ųjų metų.

7.4. Visuomeninis transportas

Šalčininkų rajono savivaldybės teritoriją aptarnauja UAB „Šalčininkų autobusų parkas“. Įmonės buveinės ir Šalčininkų autobusų stoties adresas – Vilniaus g. 56, Šalčininkai. Eišiškių autobusų stoties adresas – Vilniaus g. 49, Eišiškės, Šalčininkų r.

Pagrindinė bendrovės veiklos sritis – keleivių vežimas autobusais vietinio, tolimojo ir tarptautinio reguliaraus susisiekimo kelių transporto maršrutais, kai keleiviai vežami nustatytu dažnumu pagal kompetentingos įstaigos patvirtintą autobusų eismo tvarkaraštį bei užsakomaisiais reisais tiek Lietuvoje, tiek Europos Sąjungos šalyse.

UAB „Šalčininkų autobusų parkas“ ir Šalčininkų rajono savivaldybės duomenimis, rajone vykdomi priemiestiniai ir tarp miestiniai maršrutai. Iš Šalčininkų autobusų stoties organizuojami 10 kryptų maršrutai ir 5 maršrutai sekmadieniais. Iš Eišiškių autobusų stoties autobusai kursuoja 5 kryptimis (7.4.1 lentelė).

7.4.1 lentelė. Autobusų maršrutai Šalčininkų rajono savivaldybėje

Maršrutai	
Iš Šalčininkų autobusų stoties	Iš Eišiškių autobusų stoties
Vilniaus kryptis per Jašiūnus	Vilniaus kryptis per Eišiškes, Gerviškės, Jašiūnus
Vilniaus kryptis per Turgelius	Vilniaus kryptis per Pirčiupį
Dieveniškų kryptis	Šalčininkų kryptis
Eišiškių kryptis	Kalesninkų kryptis
Baltosios Vokės kryptis	Tetėnų kryptis
Šalčininkai–Jašiūnai per Didžiąsias Sėlas	
Šalčininkai–Dauciūnai	
Šalčininkai–Mištautonys	
Šalčininkai–Sakalinė	
Šalčininkai–D. Sėlos	
Šalčininkai–Tribonys*	
Šalčininkai–Baušiai*	
Šalčininkai–Sakalinė*	
Šalčininkai–Rudniai*	
Šalčininkai–Rakonys*	

Šaltinis: <https://salcininkai.lt/kitos-paslaugos/viesasis-transportas/autobusu-stotis/1761>

* sekmadieninis maršrutas

UAB „Šalčininkų autobusų parkas“ nuosekliai investuoja į viešojo transporto paslaugų kokybę bei keleivių patogumą. 2025 m. pavasarį bendrovė įsigijo du naujus, šiuolaikinius komforto bei aplinkosaugos standartus atitinkančius autobusus, siekiant modernizuoti įmonės autoparką ir prisidėti prie patogesnio bei aplinkai draugiškesnio susisiekimo Šalčininkų rajone ir už jo ribų. Abiejų modelių transporto priemonėse sumontuoti ekonomiškai ir ekologiškai EURO 6 standarto dyzeliniai varikliai, pasižymintys mažesne tarša ir efektyvesniu degalų sunaudojimu. Tai ypač svarbu, siekiant mažinti poveikį aplinkai ir skatinti tvaresnę viešąją transportą regione. Autobusai aprūpinti modernia įranga –

keleivių patogumui įrengtas oro kondicionierius, šaltuoju sezonu komfortą užtikrina autonominis šildymas bei grindų konvektoriai. Nauji autobusai planuojami naudoti tiek reguliariems priemiestiniams ir tarp miestiniais maršrutams, tiek užsakoviesiems reisams.

Šalčininkų rajone visuomeninio transporto svarba yra sumažėjusi dėl nuolat augančio individualių automobilių naudojimo. Nors savivaldybės viešojo transporto autobusų tinklas apima pagrindines gyvenvietes, maršrutų skaičius palaipsniui mažėja dėl mažėjančio keleivių srauto ir finansinių sunkumų. Dalis maršrutų vykdomi prastesnės būklės regioniniais keliais, o susisiekimas tarp kai kurių kaimiškų vietovių išlieka ribotas.

7.5. Kitos susisiekimo rūšys

Nors Šalčininkų rajone oro uosto nėra, tačiau netoliese esantis Vilniaus oro uostas suteikia galimybę pasinaudoti puikiai išvystyta oro transporto infrastruktūra ir užtikrina patogų susisiekimą su užsienio šalimis.

Šalčininkų rajone, net turint Merkį ir jo intakus, jų laivybos galimybės yra ribotos dėl mažo upių gylio, trumpo nuotolio navigacijai ir infrastruktūros trūkumo.

Rajone dviračių ir pėsčiųjų takų infrastruktūra išplėta nepakankamai – rekreacinėse teritorijose, tokiose kaip Rūdninkų giria ar prie Merkio upės, dviračių trasos fragmentiškos, o jungtys su kitomis savivaldybėmis neišspręstos. Tai riboja tiek vietinių gyventojų, tiek turistų galimybes patogiai keliauti ekologiškais transporto priemonėmis.

7.6. Išvados

- Šalčininkų rajono savivaldybė, remiantis 2024 m. gruodžio 30 d. Šalčininkų rajono savivaldybės tarybos sprendimu Nr. T-(1.3 E)-424 ir patvirtinta „Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos vietinės reikšmės kelių tinklo išdėstymo žemėtvarkos schema“, numatė prioritetinius susisiekimo infrastruktūros plėtros ir rekonstrukcijos uždavinius:
 - padidinti Šalčininkų rajono savivaldybės magistralinių kelių tinklo tankį pagal Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano susisiekimo dalies sprendinius;
 - pakelti esamo krašto kelio Nr. 176 Pirčiupiai–Jašiūnai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Jašiūnų šiaurinę transporto jungtį ar aplinkkelį;
 - pakelti esamo rajoninio kelio Nr. 3937 atkarpos Jašiūnai–Turgeliai kategoriją iki magistralinio kelio, jį rekonstruojant ir nutiesiant Turgelių šiaurinę aplinkkelį;
 - atlikti esamų ir naujų gatvių bei kelių rekonstrukcijos ir tiesimo darbus, pagerinant dangas, techninius parametrus, padidinant tinklo rišlumą ir pagerinant bendrą tinklo struktūrą;
 - modernizuoti esamą magistralinio geležinkelio liniją bei numatyti estakadas geležinkelio pervažose ties Jašiūnais ir Šalčininkais;
- Rengiamame bendrojo plano keitime turi būti numatytas susisiekimo sistemos sprendinių tęstinumas ir tikslinimas iš ankščiau parengto Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos bendrojo plano (SĮ „Vilniaus planas“, 2010 m.);
- Nepakankamai išvystyta dviračių-pėsčiųjų takų sistema rekreacinėse savivaldybės teritorijose (tokiose kaip Rūdninkų giria ar prie Merkio upės). Dviračių trasos – fragmentiškos, o jungtys su kitomis savivaldybėmis neišspręstos. Rengiant Šalčininkų rajono savivaldybės bendrojo plano pakeitimą, siūloma numatyti dviračių-pėsčiųjų trasų plėtrą, sujungiant numatomas dviračių trasas su gretimų savivaldybių dviračių trasomis.
- Laivybos galimybės Merkio upe yra ribotos dėl mažo upių gylio, trumpo nuotolio navigacijai ir infrastruktūros trūkumo;
- Vietinių kelių ir gatvių jungčių trūkumas naujai urbanizuojamose teritorijose. Vykstant gyvenamųjų teritorijų plėtrai atsiranda papildomas gatvių ir kelių poreikis. Susisiekimo

infrastruktūros plėtra atsilieka nuo šiandieninių susisiekimo poreikių. Todėl būtina įvertinti naujai urbanizuojamas teritorijas bei numatyti susisiekimo bei inžinerinės infrastruktūros plėtrą.

8. INŽINERINĖS INFRASTRUKTŪROS ANALIZĖ IR VERTINIMAS

Šalčininkų rajono inžinerinė infrastruktūra apima techninės infrastruktūros sritis:

- Ekoinžinerijos (vandentvarkos);
- Energetikos (elektros, šilumos ir dujų tiekimo);
- Ryšių ir telekomunikacijų sistemą;
- Atliekų tvarkymo sistemą.

Inžinerinė infrastruktūra gali ir privalo užtikrinti darnų šiuolaikinių gyvenamųjų vietovių funkcionavimą, ji didelė dalimi įtakoja aplinkos kokybę, gyventojų sveikatą.

Tik gerai išvystyta moderni inžinerinė infrastruktūra gali užtikrinti gyventojų bei rajono svečių buitinių poreikių ir gamybinių reikmių tenkinimą, komfortą, sudaryti galimybę efektyviai užgesinti kilusius gaisrus.

Nuo inžinerinės infrastruktūros išvystymo lygio priklauso Šalčininkų rajono patrauklumas, nulemiantis investuotojų apsisprendimą, žymiai įtakojantis gyventojų gyvenimo kokybę.

Tikslas - nustatyti ir apibūdinti inžinerinės infrastruktūros sistemų dabartinę būklę, jų kitimo tendencijas, įvertinti šių sistemų tobulinimo, modernizavimo, vartotojų komfortinių sąlygų ir aplinkos kokybės gerinimo galimybę.

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje yra:

- 3 miestai – Šalčininkai, Baltoji Vokė ir Eišiškės;
- 3 miesteliai – Dieveniškės, Jašiūnai ir Turgeliai;
- apie 450 kaimų.

8.1. Vandens tiekimas

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje vartotojams – gyventojams, įstaigoms ir organizacijoms, gamybinėms įmonėms – pagal poreikius yra tiekiamas požeminis geriamasis vanduo iš giluminių gręžinių.

Šalčininkų rajono vandens tiekimo infrastruktūrą sudaro šie pagrindiniai elementai:

- Vandens tiekimo šaltiniai (vandenvietės);
- Vandens tiekimo tinklai;
- Vandens talpyklos (rezervuarai, vandens bokštai).

Rajono gyventojus, įmones, įstaigas ir organizacijas centralizuotai geriamuoju vandeniu aprūpina:

- UAB „Vilniaus vandenys“, turinčio Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje geriamojo vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo licenciją, Šalčininkų rajono skyrius;
- UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“;
- UAB „Tvarkyba“.

UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono skyrius geriamąjį vandenį tiekia, vandens tiekimo sistemas eksploatuoja ir jas vysto Šalčininkų ir Eišiškių miestų vartotojams. Bendrovė patikimai ir kokybiškai teikia vandens tiekimo paslaugas vartotojams, užtikrindama jų prieinamumą gyventojams, įmonėms ir organizacijoms, patiriant mažiausias išlaidas ir darant minimalų neigiamą poveikį aplinkai. Geriamuoju vandeniu centralizuotai aprūpinami 3235 vartotojai. Šalčininkų ir Eišiškių miestų vandentvarkos plėtra vykdoma vadovaujantis parengtais vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planais, UAB „Vilniaus vandenys“ veiklos ir plėtros planu, UAB „Vilniaus vandenys“ veiklos strategija 2020-2030 m.

Tiekiamas vanduo yra saugus ir kokybiškas, nustatomų rodiklių kiekiai neviršija ribinių ir specifikuotų verčių ir atitinka Lietuvos higienos normos HN 24:2017 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ bei ES Tarybos direktyvos 98/83/EB „Dėl žmoniems vartoti skirto vandens kokybės“ reikalavimus. UAB „Vilniaus vandenys“ tiekiamo vandens kokybę nuolat kontroliuoja geriamojo vandens laboratorija, atestuota atlikti mikrobiologinius, fizikinius ir cheminius geriamojo vandens tyrimus.. Iškilus mikrobinės taršos pavojui, „Vilniaus vandenų“ eksploatuojamose vandenvietėse yra galimybė geriamąjį vandenį dezinfekuoti.

UAB „Vilniaus vandenys“ veiklos rodikliai

8.1.1 lentelė. Aptarnaujami namų ūkiai ir vandentiekio tinklų ilgis

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Miestas</i>	<i>Namų ūkių, kuriems tiekiamas geriamasis vanduo, sk.</i>	<i>Vandentiekio tinklų ilgis, km.</i>
1.	Šalčininkai	2481 vnt.	33,1 km.
2.	Eišiškės	754 vnt.	16,8 km.
	Viso:	3235 vnt.	49,9 km.

8.1.2 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ vandenviečių rodikliai, 2024 m.

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Vandenvietė</i>	<i>Išgauta vandens, t. m³</i>	<i>Patiekta vandens gyventojams, t. m³</i>	<i>Patiekta vandens iš viso poreikiams, t. m³</i>	<i>Vandens nuostoliai, t. m³</i>	<i>Vandens nuostoliai, proc.</i>
1.	Šalčininkų v-tė	233,3	151,5	230,3	3,0	1,2 proc.
2.	Eišiškių v-tė	62,7	34,1	47,3	13,2	20,0 proc.
	Viso:	296,0	185,6	277,6	16,2	5,5 proc.

8.1.3 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ vandenviečių našumas

<i>Eil. Nr.</i>	<i>Vandenvietė</i>	<i>Našumas, m³/d</i>	<i>Paros vidutinė gavyba 1924 m., m³/d</i>	<i>Gręžinių sk., vnt.</i>
1.	Šalčininkų v-tė	3200	639	4
2.	Eišiškių v-tė	1000	172	3
	Viso:	4200	811	7

UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ aptarnauja 12 gyvenviečių, esančių Eišiškių, Dainavos, Butrimonių, Pabarės ir Kalesninkų seniūnijose. Geriamuoju vandeniu aprūpinami 602 namų ūkiai. Vandentvarkos plėtra vykdoma vadovaujantis parengtais vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planais, UAB „Eišiškių komunalinio ūkio“ veiklos planu.

8.1.4 lentelė. UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“ veiklos rodikliai

<i>Eil. Seniūnija</i>	<i>Gyvenamoji</i>	<i>Namų ūkių, kuriems tiekiamas</i>	<i>Sunaudojama vandens</i>
-----------------------	-------------------	-------------------------------------	----------------------------

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

<i>Nr.</i>	<i>vietovė</i>	<i>mas geriamasis vanduo, sk.</i>	<i>t. m3/m.</i>
1. Butrimonių	Butrimonys	93 vnt.	5,11
	Dailidė	22 vnt.	1,392
	Jančiūnai	93 vnt.	5,541
2. Dainavos	Dainava	57 vnt.	4,893
3. Eišiškių	Emiliškės	42 vnt.	1,716
	Vilkonys	22 vnt.	0,762
4. Kalesnikų	Kalesnikai	56 vnt.	4,97
	Purvėnai	25 vnt.	1,88
5. Pabarės	Pabarė	83 vnt.	5,167
	Tetėnai	67 vnt.	3,588
	Gėlūnai	26 vnt.	1,157

UAB „Tvarkyba“ aptarnauja 16 gyvenviečių, kurios yra Šalčininkų, Gerviškių, Turgelių, Baltosios Vokės, Akmenynės, Jašiūnų ir Poškonių seniūnijose. Geriamuoju vandeniu aprūpinami 1870 namų ūkiai. Vandentvarkos plėtra vykdoma vadovaujantis parengtais vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtros planais bei UAB „Tvarkyba“ veiklos strategija.

Visos esamos viešojo vandentiekio vandenvietės yra pažymėtos brėžinyje E-2.

8.1.5 lentelė UAB „Tvarkyba“ veiklos rodikliai

<i>Eil. Seniūnija Nr.</i>	<i>Gyvenamoji vietovė</i>	<i>Namų ūkių, kuriems tiekia- mas geriamasis vanduo, sk.</i>	<i>Sunaudojama vandens t. m3/m.</i>
1. Akmenynės	Akmenynė	64	4977
2. Baltosios Vokės	Baltoji Vokė	305	11804
3. Gerviškių	Čiužiakampis	52	3793
	Stasylai	15	628
	D. Sėliai	22	1015
	Trišoniai	61	3311
	Gerviškės	39	2704
4. Jašiūnų	Jašiūnai	455	26189
	Jašiūnų gel. st.	75	3032
	Keidžiai	33	2704
5. Turgelių	Mikniškės	10	794
	Skynimai	68	2806
	Jezataviškės	6	485
	Tabariškės	70	4855
	Turgeliai	163	13911
6. Poškonių	Poškonys	30	2290
7. Šalčininkų	Šalčininkai	142	8730
	Šalčininkėliai	93	88247
	Tartokai	17	1148
	Zavišonys	150	6770

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje centralizuota vandens tiekimo sistema naudojasi apie 50 proc. gyventojų.

Visos esamos viešojo vandens tiekimo vandenvietės ir jų apsaugos zonos yra pažymėtos brėžinyje E-2.

90% rajono gyventojų tiekiamas gerintas geriamasis vanduo.

Iš vandenviečių vanduo vartotojams tiekiamas vandentiekio tinklais. Dalis šių tinklų yra pasenę, vyksta avariniai gedimai, dėl to jie atnaujintini.

Ne visose rajono vandentiekio sistemose jų tinklai yra pritaikyti gaisrų gesinimui – yra per maži vamzdžių skersmenys, juose nėra įrengtų gaisrinių hidrantų, nėra tinklų sužiedinančių vandentiekio linijų.

Gyvenamosiose vietovėse, kurių vandentiekio sistemose nėra vandenbokščių, slėgis palaikomas dažnio keitikliais, valdančiais siurblius.

Neprisijungę prie centralizuoto vandentiekio gyventojai vandenį išgauna individualiai - iš artezinių gręžinių, kurių vanduo yra naudojamas kaip geriamasis ir iš šachtinių šulinių. Probleminė šiuo atžvilgiu padėtis yra mažuose kaimeliuose.

Vietovėse, kuriose nėra įrengta priešgaisrinių vandentiekio hidrantų, ugniagesiai vandenį gaisrų gesinimui automobiliais ima iš atvirųjų vandens telkinių – upių, tvenkinių, kūdrų. Ne visuose šiuose objektuose yra pagal reikalavimus įrengti privažiavimai.

8.2. Nuotekų tvarkymas

8.2.1. Buitinių nuotekų tvarkymas

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje veikia centralizuoto buitinių nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema, kurią eksploatuoja (naudoja, remontuoja ir vykdo plėtros statybinius darbus) šios organizacijos:

- UAB „Vilniaus vandenys“;
- UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“;
- UAB „Tvarkyba“.

Buitinės nuotekos susidaro iš gyventojų, komercinių, visuomeninių ir gamybinių įmonių. Centralizuotai surenkamos nuotekos suteka į kolektorius. Savitakiniais nuotekų kolektoriais nuotekos surenkamos į nuotekų siurbaines, iš jų nuotekos perpumpuojamos į nuotekų valyklą, kuriose jos išvalomos iki aplinkosaugos reikalavimais nustatyto laipsnio, po to išleidžiamos į atvirojo vandens telkinius. Nuotekas papildo gruntinio vandens infiltracija ir paviršinio vandens nuotekos.

Šalčininkų rajone surinktos nuotekos valomos biologinio valymo įrenginiuose.

Nuotekų surinkimo ir išvalymo paslaugos teikiamos Šalčininkų rajono miestams, miesteliams ir daugeliui kaimų.

UAB „Vilniaus vandenys“ Šalčininkų rajono skyrius surenka bei išvalo Šalčininkų bei Eišiškių miestų vartotojų nuotekas.

UAB „Vilniaus vandenys“ veiklos rodikliai

Šiuo metu UAB „Vilniaus vandenys“ rajone eksploatuoja buitinių nuotekų tinklą:

- Šalčininkų mieste 35,7 km.;
 - Eišiškių mieste.....17,2 km;
- Viso: 52,9 km.

8.2.1.1 lentelė. UAB „Vilniaus vandenys“ eksploatuojamos nuotekų valyklos

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

<i>Pavadinimas</i>	<i>Adresas</i>	<i>Projektinis pajėgumas m³/d</i>	<i>pagal</i>	<i>Projektinis pajėgumas BDS7 konc.</i>	<i>Projektinis pajėgumas BDS7 kg/d</i>	<i>pagal</i>
Šalčininkų NVĮ	Milvydų k. Šalčininkų sen. Šalčininkų raj.	1800		322	580	
Eišiškių NVĮ	Aklės k., Eišiškių sen., Šalčininkų raj.	350		444	155	

8.2.1.2 lentelė. Centralizuoto nuotekų tvarkymo paslaugomis aprūpintų gyvenamųjų vietovių rodikliai

<i>Pavadinimas</i>	<i>Bendras nuotekų kiekis, t. m³</i>	<i>Nuotekų realizavimas visiems poreikiams, t. m³</i>	<i>Netektys infiltracijos rodiklis, t. m³</i>	<i>Iš gyventojų surinktų nuotekų kiekis, t. m³</i>	<i>Vartotojų skaičius</i>
I. Tvarkytojas UAB „Vilniaus vandenys“					
Šalčininkų m.	446	229,2	211	182,1	2715
Eišiškių m.	102	46,0	56	37,9	678

II. Tvarkytojas UAB „Eišiškių komunalinis ūkis“		
<i>Pavadinimas</i>	<i>Prisijungusių prie centralizuoto nuotakyno namų ūkių skaičius</i>	<i>Surenkamų nuotekų kiekis, t. m³/m</i>
Butrimonys	82 vnt.	4,59

III. Tvarkytojas UAB „Tvarkyba“		
<i>Pavadinimas</i>	<i>Prisijungusių prie centralizuoto nuotakyno namų ūkių skaičius</i>	<i>Surenkamų nuotekų kiekis, t. m³/m</i>
Baltoji Vokė	358 vnt.	13378
Čiužiakampis	15 vnt.	978
Jašiūnai	370 vnt.	12953
Turgeliai	64 vnt.	2931
Zavišonys	136 vnt.	6498

Bendrovės teikia kokybiškas nuotekų šalinimo, jų valymo, tinklų priežiūros paslaugas vartotojams ekonomiškai pagrįstomis kainomis, darant minimalią žalą aplinkai.

Prie centralizuotos nuotekų tvarkymo sistemos yra prisijungę apie 25 proc. rajono savivaldybės teritorijos gyventojų. Tai – gana žemas rodiklis. Ši sistema plėstina.

Visos esamos centralizuoto nuotekų tvarkymo nuotekų valyklos yra pažymėtos brėžinyje E-2.

Į aplinką išleidžiamų nuotekų kokybė yra tikrinama nuotekų laboratorijoje, kuri vykdo visų eksploatuojamų nuotekų valyklų išleidžiamų teršalų aplinkos monitoringą.

Namų ūkiai, neprijungti prie centralizuotos nuotekų sistemos, nuotekas išleidžia į vietinius valymo įrenginius ir išsėmimo duobes (iš jų nuotekos yra išsiurbiamos ir išvežamos į nuotekų valyklas). Išsėmimo duobių nepakankamas sandarumas dažnai yra grunto ir gruntinių vandenų teršimo priežastis.

8.2.2. Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymas

Šalčininkų rajono miestuose, miesteliuose ir kitose didesnėse gyvenamosiose vietovėse yra įrengti atskirtieji paviršinių (lietaus) nuotekų nuotakynai, tačiau jie neišplėtoti, esamų tinklų būklė nėra gera. Paviršinis vanduo nuo teritorijų šalinamas neefektyviai.

Paviršinių (lietaus) nuotekų tvarkymo sistema yra mažiausiai išplėtotą Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijos miestų ir miestelių inžinerinės infrastruktūros srityje. Reljefo nelygumai kelia didelius reikalavimus lietaus vandens surinkimui. Nuo kalvų staigiai subėgantis didelis vandens kiekis atneša nuostolius statiniams ir aplinkai.

Didelė esamų vamzdinių dalis yra renovuotina, rajono miestų, miestelių centrinėse dalyse sistema plėstina.

Tik nedidelės Šalčininkų rajono miestų ir miestelių dalies paviršinės nuotekos yra apvalomos, pvz., nuo degalinių teritorijų, tačiau didžioji surinktų lietaus nuotekų dalis neapvalytos išleidžiamos į atvirus vandens telkinius.

Paviršinės nuotekos turi būti išvalomos pagal jų užterštumą tam skirtuose valymo įrenginiuose ir išleidžiamos į gamtinę aplinką. Tokios išleidžiamos apvalytos paviršinės nuotekos neturi daryti neigiamo poveikio aplinkai.

8.3. Elektros energijos tiekimas

Šalčininkų rajono elektros perdavimo ir skirstymo sistema yra Lietuvos energetinės sistemos, dalis, susidedanti iš:

1. Pagrindinių elektros perdavimo linijų ir įrenginių (žr. brėž.E-2):

- 330 kV aukštos įtampos perdavimo linijos;
- 110 kV elektros perdavimo linijų;
- 110 kV transformatorių pastočių.

2. Elektros tiekimo linijų ir įrenginių:

- 35 kV oro linijų;
- 35 kV transformatorių pastočių;
- 10 kV oro linijų;
- 10 kV kabelinių linijų;
- 10/0,4 kV transformatorių;
- 0,4 kV oro linijų;
- 0,4 kV kabelinių linijų.

8.3.1 lentelė. Esamų elektros tiekimo tinklų parametrai Šalčininkų rajono teritorijoje

<i>Eil.Nr.</i>	<i>Pavadinimas</i>	<i>Vienetai</i>	<i>Kiekis</i>
1.	35 kV transformatorių pastotės	vnt.	6
2.	35 kV oro linijos	km	121,8676
3.	35 kV kabelinės linijos	km	15,9967
4.	10 kV transformatorių	vnt.	738
5.	10 kV oro linijos	km	689,572369
6.	10 kV kabelinės linijos	km	216,0136

7.	0,4 kV oro linijos	km	852,0527
8.	0,4 kV kabelinės linijos	km	398,5425

Šalčininkų rajone yra labai gerai išvystyta elektros tiekimo vartotojams sistema, užtikrinanti patikimą ir kokybišką šios energijos tiekimą. Rajone yra įrengtos 110 kV transformatorių pastotės Šalčininkų miesto šiaurinėje dalyje ir ties Jašiūnų mstl. (pietų kryptyje) bei 6-ios 35 kV transformatorių pastotės.

Elektros energija reikiama galia ir įtampa yra tiekama visiems rajono ribose esantiems gyventojams per 10/0,4 kV transformatorines.

Šalčininkų rajono miestų ir miestelių istorinėse dalyse esančios 0,4 kV elektros tiekimo oro linijos keistinos požeminėmis kabelinėmis.

Elektros energijos gamyba Šalčininkų rajone tėra išvystyta silpnai, neturi ženklios įtakos rajono energetikai. Elektros energiją gamina ir tiekia:

- Eišiškių mažoji hidroelektrinė;
- saulės energijos elektrinės.

Vystytinas saulės energijos elektrinių įrengimas.

8.4. Gamtinių dujų tiekimas

Šalčininkų rajono savivaldybės teritorija yra dujofikuota. Šalčininkų rajonui dujos tiekiamos iš magistralinių gamtinių dujų linijų. Kadangi gamtinės dujos tiekiamos ir paskirstomos per dujų skirstymo stotis (DSS). šiam tikslui į jas yra nutiestos magistralinio dujotiekio atšakos. Šalčininkų rajone yra 2 dujų skirstymo stotys: netoli rytinės Šalčininkų miesto ribos ir šalia Jašiūnų mstl.(žr. brėž. E-2). Šalčininkų miesto ir kitiems rajono vartotojams dujos yra tiekiamos skirstomojo dujotiekio linijomis per dujų reguliavimo punktus (DRP).

Gyventojai dujas naudoja maisto gaminimui ir patalpų šildymui. Didžiausi dujų naudotojai rajone yra centralizuoto šilumos tiekimo (CŠT) katilinės ir pramonė.

8.4.1 lentelė. Dujų suvartojimas Šalčininkų rajono teritorijoje, m³/m

Eil. Nr.	Metai	Buitiniai vartotojai	Komerciniai vartotojai	Bendras suvartojimas
1.	2020	394899	723249	1118148
2.	2021	489629	979529	1469158
3.	2022	451223	697261	1148484
4.	2023	423139	715229	1138368
5.	2024	438811	671837	1110648

8.4.2 lentelė. Esamų ESO eksploatuojamų dujotiekio tinklų parametrai Šalčininkų rajono teritorijoje

Eil. Nr.	Pavadinimas	Vienetai	Kiekis
1.	Dujų reguliavimo punktai	vnt	17
2.	Dujotiekio tinklai (m. s.)	km	309,024
3.	Dujotiekio tinklai (v. s.)	km	641,288

Pagal poreikį vyksta skirstomojo dujotiekio plėtra. Skirstomojo dujotiekio vamzdynas plėtojamas vadovaujantis rinkos principais, vartotojams ir dujų tiekimo įmonei tarpusavyje sutarus.

Magistralinis dujotiekis yra valstybinės svarbos energetikos objektas, kurio svarba valstybei nustatyta

Lietuvos Respublikos strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčių įmonių ir įrenginių bei kitų nacionaliniam saugumui užtikrinti svarbių įmonių įstatymu.

LR specialiųjų žemės naudojimo sąlygų įstatymu yra nustatyta magistralinio dujotiekio vietovės klasės teritorija – išilgai magistralinio dujotiekio vamzdyno trasos esanti žemės juosta, kurios ribos yra po 200 metrų į abi puses nuo vamzdyno ašies ir 200 metrų atstumu nuo kraštinių jo taškų.

Specialiosios žemės naudojimo sąlygos magistralinių dujotiekų vietovės klasių teritorijose:

1. Magistralinių dujotiekų vietovės klasių teritorijose, Statybos įstatyme, Teritorijų planavimo įstatyme, Žemės įstatyme ar energetikos ministro nustatyta tvarka negavus šių dujotiekų savininko ar valdytojo pritarimo (derinimo) projektui ar numatomi veiklai, draudžiama:

- 1) formuoti ir pertvarkyti žemės sklypus;
- 2) keisti ir (ar) nustatyti pagrindinę žemės naudojimo paskirtį, žemės sklypų naudojimo būdą (būdus), teritorijos naudojimo reglamentą;
- 3) statyti ir rekonstruoti statinius, įrengti įrenginius;
- 4) keisti statinių ir (ar) patalpų paskirtį;
- 5) organizuoti renginius, susijusius su žmonių susibūrimu;
- 6) pastatus ir (ar) patalpas formuoti kaip atskirus nekilnojamojo turto objektus.

2. Magistralinių dujotiekų savininkas ar valdytojas nepritaria atitinkamam žemės valdos arba kitam projektui ar numatomi veiklai, jeigu numatomi darbai pažeis magistralinių dujotiekų vietovės klasių teritorijose taikomus užstatymo normatyvus, magistralinių dujotiekų techninės saugos reikalavimus ir (ar) kels pavojų aplinkai, žmonių turtui, jų gyvybei ar sveikatai.

Skirstomojo ne didesnio kaip 5 barų slėgio dujotiekio vamzdynų apsaugos zonos ribos yra vienas metras į abi puses nuo vamzdyno sienelės. Dujų slėgio reguliavimo įrenginių (DRP) apsaugos zonos ribos yra 2 metrai aplink pastatą;

Dabartiniu metu Šalčininkų rajone visų išvardintų reikalavimų yra laikomasi.

Dujų tinklai planuojami, projektuojami ir klojami įvertinus gamtinių dujų vartotojų skaičių ir jų perspektyvinius poreikius, statybos darbų sąmatą, eksploataavimo kaštus, techninius, ekonominius, ekologinius ir finansinius rodiklius bei atsiperkamumą.

8.5. Centralizuotas šilumos energijos tiekimas

Šiluminė energija Šalčininkų rajone tiekiamą centralizuotai arba pasigaminama individualiose vartotojų šilumos gamybos katilinėse. Pagrindinis centralizuotai gaminamos šilumos tiekėjas Šalčininkų rajone yra UAB „Šalčininkų šilumos tinklai“. Bendrovė tiekia gyventojams ir įmonėms kokybės parametrus atitinkančią šilumos energiją patalpų šildymui, yra karšto vandens tiekėja daugiabučių namų gyventojams. Vykdomas aplinkai nekenksmingas šilumos tiekimas.

Centralizuotai tiekiamą šilumą yra aprūpinami visų Šalčininkų rajono miestų, Dieveniškių ir Jašiūnų miestelių ir kelių kitų gyvenamųjų vietovių šilumos vartotojai. Šilumos šaltiniuose generuota šiluma termofikacinio vandens tinklais perduodama vartotojams.

Pastatų aprūpinimą šiluma Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje reglamentuoja dokumentas „Šalčininkų rajono savivaldybės šilumos ūkio infrastruktūros plėtros specialiojo plano keitimas“ (UAB „Atamis“, Vilnius, 2017 m.). Šiame dokumente atskiroms gyvenamųjų vietovių teritorijoms – zonoms – yra nurodytas pastatų aprūpinimo šiluma būdas, kuris yra privalomas. Šiuo specialiuoju planu vadovaujama projektuojant naujus ar rekonstruojant esamus objektus.

Daugelio esamų gyvenamųjų ir visuomeninių pastatų, inžinerinės įrangos šildymo sistemos rekonstruotinos, jas modernizuojant, gerintinos pastatų šiluminės charakteristikos, tuo didinant šilumos naudojimo efektyvumą.

8.6. Ryšiai ir telekomunikacijos

Ryšių infrastruktūrai priskiriami telekomunikacijų infrastruktūra ir paštas. Telekomunikacijų (fiksotojo ir judriojo telefoninio ryšio, interneto, signalizacijos) infrastruktūra Šalčininkų rajone yra pakankamai išplėtotą ir apima visą planuojamą teritoriją.

Lietuvos pašto tinklas veikia visame Šalčininkų rajone ir teikia įvairias paslaugas, įskaitant finansines.

Fiksuoto telefoninio ryšio paslaugas teikia AB „Telia Lietuva“. Šalčininkų rajone kabelinių telefono linijų tinklas yra pakankamai išplėtotas ir pasiekia visus svarbiausius urbanistinius rajono centrus. Prisijungimas prie interneto galimas tiek fiksuoto ryšio, tiek judriojo ryšio tinklais, bevielio ryšio zonose.

Internetu Šalčininkų rajone galima naudotis viešose interneto prieigose (švietimo įstaigose, bibliotekose, kultūros namuose, seniūnijose, bendruomenių centruose, pašto padaliniuose ir kt.).

Šalčininkų rajono teritorijoje yra pastatyti ir veikia judriojo (mobiliojo) ryšio infrastruktūros įrenginiai - šio ryšio bokštai.

Paštas. Dabartiniu metu AB „Lietuvos paštas“ Šalčininkų rajone universaliąsias pašto paslaugas teikia 13-je padalinių:

- Šalčininkų pašte, Vilniaus g. 61, Šalčininkų m.;
- PAY POST skyriuje, Vilniaus g. 52, Šalčininkų m.;
- Akmenynės pašte, Senoji g. 3, Akmenynės k.;
- Baltosios Vokės pašte Vilniaus g. 6, Baltosios Vokės m.;
- Butrimonių pašte, Mokyklos g. 5, Butrimonių k.;
- Dainavos pašte Dainavos k., Jašiūnų sen.;
- Dieveniškių pašte, Vilniaus g. 6, Dieveniškių mstl.;
- Eišiškių pašte, Gegužės a. 18, Eišiškių m.;
- PAY POST skyriuje, Gegužės a. 18, Eišiškių m.;
- Jašiūnų pašte, Saulėtoji g. 5, Jašiūnų mstl.;
- Kalesninkų pašte Kalesninkų k.;
- Poškonių pašte Centrinė g. 1, Poškonių k.;
- Turgelių pašte, Ilgoji g. 4, Turgelių mstl.

Ryšių ir telekomunikacijų sistema Šalčininkų rajone modernizuotina ir plėstina.

8.7. Atliekų tvarkymas

Šalčininkų rajonas įeina į Vilniaus regiono atliekų tvarkymo sistemą. Šios sistemos koordinavimą, organizavimą ir administravimą vykdo VšĮ „Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centras“ (VAATC).

Gyventojų buityje, įstaigose, viešuosiuose pastatuose susidariusios, išrūšiuotos atliekos yra surenkamos specialiais konteinriais tam skirtose aikštelėse. Tinkamos perdirbimui atliekos yra nukreipiamos pramonei.

Kadangi visi rajono sąvartynai jau uždaryti, likusios po išrūšiavimo, netinkamos perdirbimui ar antriam naudojimui atliekos yra išvežamos į Vilniaus apskrities atliekų tvarkymo centro (VAATC) nepavojingų atliekų sąvartyną Vidugirių k. 3, Vievio sen., Elektrėnų sav.

Didelių gabaritų atliekos (seni baldai, naudotos padangos ir pan.) bei buityje susidarančios pavojingos atliekos (akumuliatoriai ir galvaniniai elementai, gyvsidabrio lempos ir termometrai, dažų,

lakų, tirpiklių atliekos ir jų tara, asbesto turinčios atliekos ir kt.) iš gyventojų yra nemokamai priimamos tam skirtose aikštelėse, įrengtose rajono miestuose bei miesteliuose.

Iš visoje Šalčininkų rajono savivaldybės teritorijoje esančių didelių gabaritų atliekų turėtojų jos yra surenkamos apvažiavimo būdu pagal grafiką.

Šalčininkų rajone vykdomas ir biodegraduojančių (žaliųjų) atliekų (nupjautos žolės, sugrėbtų lapų, nugenėtų medžių ir krūmų šakų, augalų šaknų, piktžolių, vaisių, daržovių atliekų, medžio žievės, pjuvenų, drožlių, skiedrų,) surinkimas ir pervežimas į kompostavimo aikštelę (ŽAKA). Dabartiniu metu biodegraduojančių atliekų surinkimo ir kompostavimo aikštelių skaičius rajone yra nepakankamas.

Europos Sąjungos teisės aktai nustato atliekų tvarkymo principus bei prioritetus ir reikalauja imtis reikiamų priemonių bei užtikrinti, kad atliekos būtų tvarkomos nesukeliant grėsmės žmonių sveikatai ir nenaudojant aplinkai galinčių pakenkti procesų ar metodų. Šiais principais vadovaujantis dirbama VAATC.

8.8. Išvados

- Geriamojo vandens tiekimo ir buitinių nuotekų šalinimo centralizuotos sistemos daugiausia yra išvystytos ir išplėtos Šalčininkų rajono miestuose;
- Paviršinių (lietaus) nuotekų surinkimo ir tvarkymo sistema tėra menkai išvystyta. Trūksta šių nuotekų valyklų.
- Centralizuoto šilumos tiekimo sistema yra išvystyta, atitinka poreikius. Naudojamas kuras – dujos, biokuras, ir kt. Neatnaujintų, nerestauruotų būstų kokybė lemia nepakankamą šilumos tiekimo - vartojimo efektyvumą;
- Šalčininkų rajono aprūpinimo elektra sistema yra gerai išplėta ir galinti patikimai aprūpinti vartotojų elektros poreikius. Sistema techniškai modernizuotina, žemos įtampos elektros oro linijos Šalčininkų rajono miestų ir miestelių istorinėse dalyse sukabliuotinos;
- Fiksuotojo ir judriojo telefoninio ryšio infrastruktūra Šalčininkų rajone yra pakankamai išvystyta. Yra įvairių būdų prisijungti prie interneto, veikia viešųjų interneto prieigų taškai. Išvystytas AB „Lietuvos pašto“ padalinių, kuriuose teikiamos įvairios paslaugos, tinklas;
- Šalčininkų rajone gerai veikia atliekų tvarkymo sistema, atliekų surinkimo ir jų rūšiavimo paslaugos teikiamos visiems rajono gyventojams. Veikia didelių gabaritų, pavojingų ir žaliųjų atliekų surinkimo aikštelės. Atliekos tinkamai tvarkomos, žaliosios, biologiškai skaidrios atliekos kompostuojamos, tačiau nėra pakankamo šių objektų skaičius. Sistema yra vystytina;
- Įrengtini inžinerinių komunikacijų koridoriai.

PV Evaldas Ramanauskas

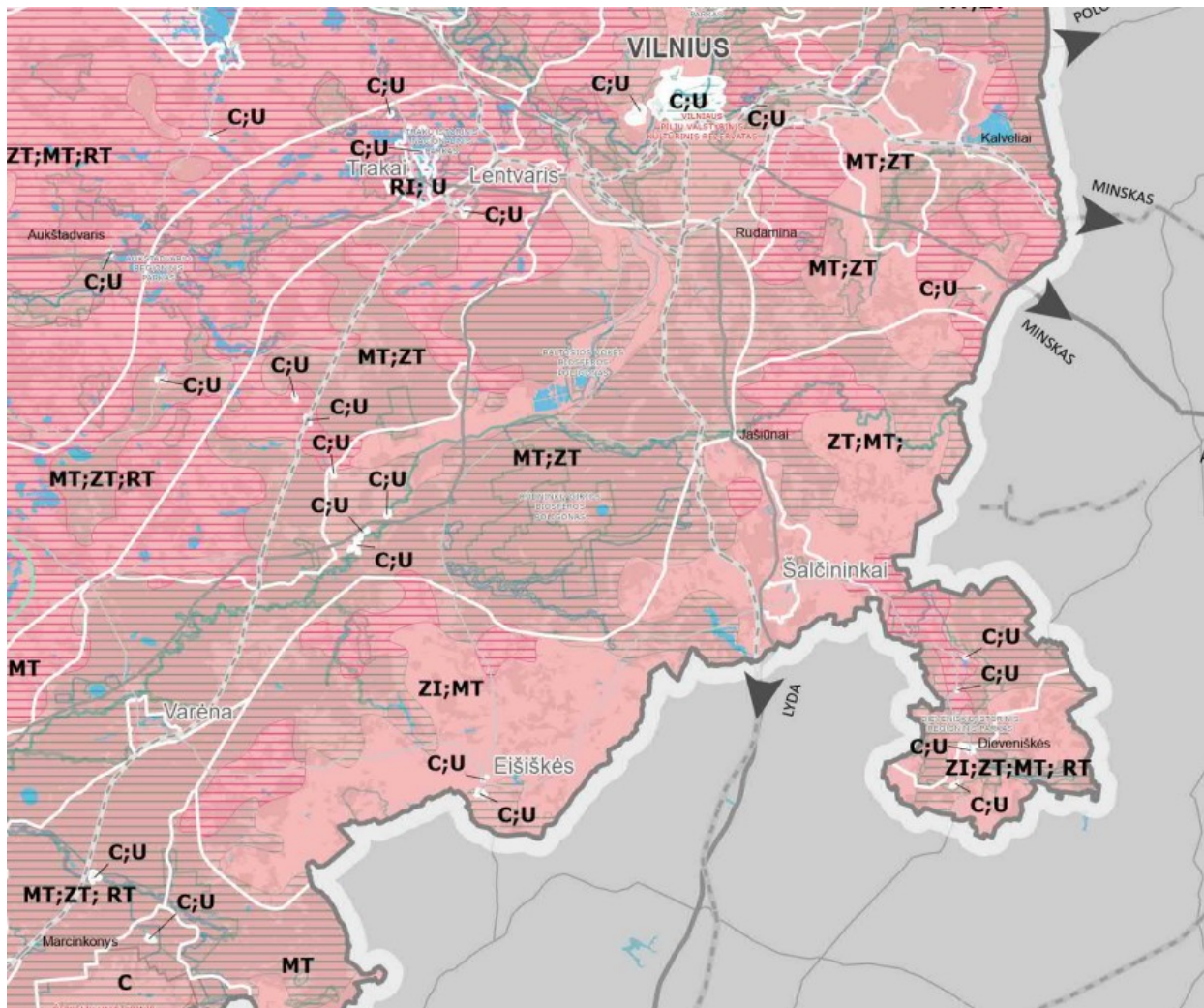
PRIEDAI

PRIEDŲ SĄRAŠAS

- 1 PRIEDAS. *Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (2021 m.) sprendinių ištraukos.*
- 2 PRIEDAS. *Gyventojų skaičiaus pokytis Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamosiose vietovėse nuo 2021 iki 2025 m.*
- 3 PRIEDAS. *Kultūros paveldo objektai*

1 PRIEDAS.

Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano (2021 m.) sprendinių ištraukos

Sritys su panašiomis bioprodukcinio ūkio naudojimo sąlygomis

	A. Jūros
	B. Pajūrio
	C. Vakarų žemaičių
	D. Vidurio žemaičių
	E. Šiaurės ir vidurio Lietuvos
	F. Rytų ir pietų Lietuvos

ZT	Tausojantis žemės ūkis
ZI	Intensyvus žemės ūkis
MT	Tausojantis miškų ūkis
MI	Intensyvus miškų ūkis
VT	Tausojanti žuvininkystė
VI	Intensyvi žuvininkystė

RT	Tausojanti rekreacija
RI	Intensyvi rekreacija
C	Konservacinės apsaugos
U	Urbanizuotos teritorijos
KA	Krašto apsaugos teritorijos
I	Atsinaujinančios energetikos plėtros teritorijos jūroje

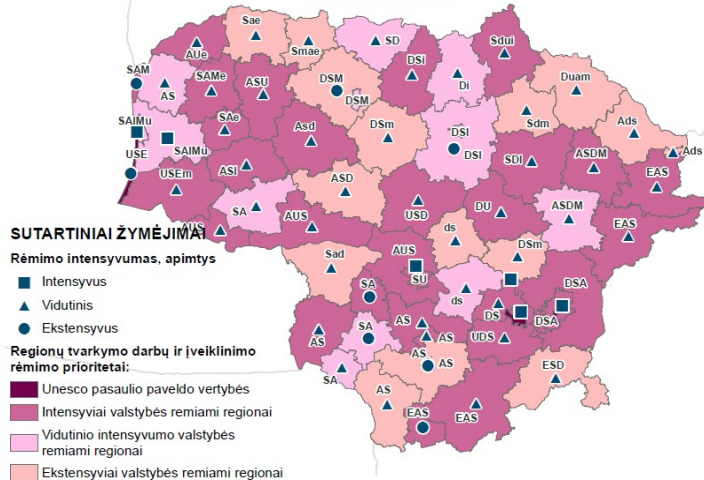
Smėlingų lygumų mažai humusingos nenašios žemės

Moreninių kalvynų ir upių slėnių eroduotos mažo našumo žemės

1P.1 pav. Ištrauka iš Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinio „Bioprodukcinio ūkio veiklos ir skatinamos priemonės“

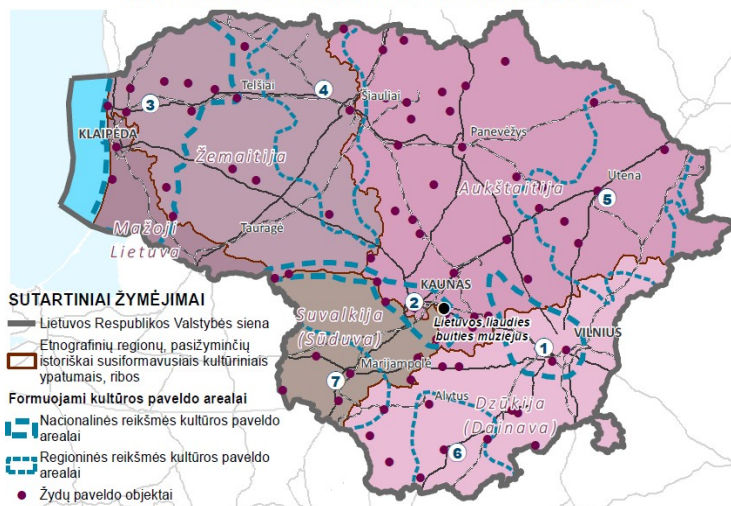

1P.2 pav. Miškingumo didinimo sprendiniai. Schema pateikta Lietuvos Respublikos teritorijos bendrojo plano brėžinyje “Bioproductinio ūkio veiklos ir skatinamos priemonės”

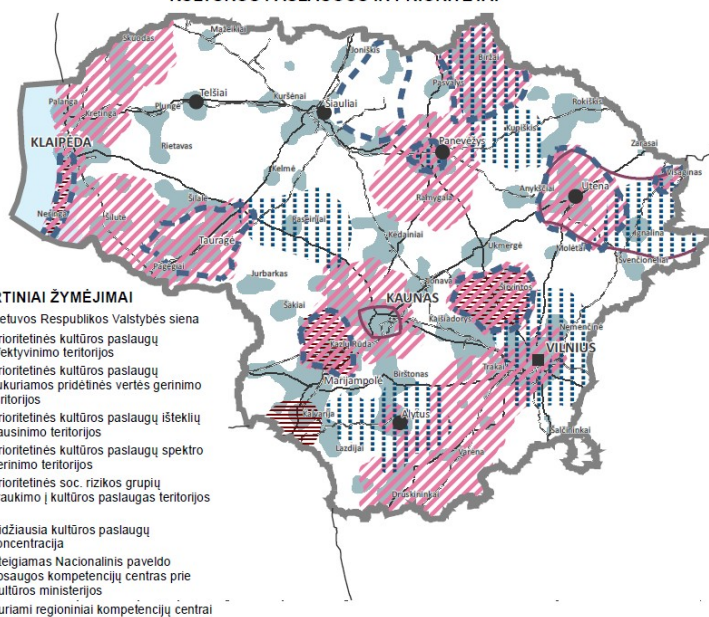
Paveldo išteklių tipas:

- A - archeologinių objektų, vietovių prioritetas
- a - dalinis archeologinių objektų, vietovių prioritetas
- U - urbanistinių vietovių prioritetas
- u - dalinis urbanistinių vietovių prioritetas
- S - statinių ir statinių kompleksų prioritetas
- s - dalinis statinių ir statinių kompleksų prioritetas
- D – dvaro sodybų ir dvarų prioritetas
- d - dalinis dvaro sodybų ir dvarų prioritetas
- E - etnografinių kaimų (kaimų), sodybų prioritetas
- e - dalinis etnografinių kaimų (kaimų), sodybų prioritetas
- M – memorialinių objektų, kompleksų prioritetas
- m - dalinis memorialinių objektų, kompleksų prioritetas
- i - inžinerinio paveldo prioritetas
- i - dalinis inžinerinio paveldo prioritetas

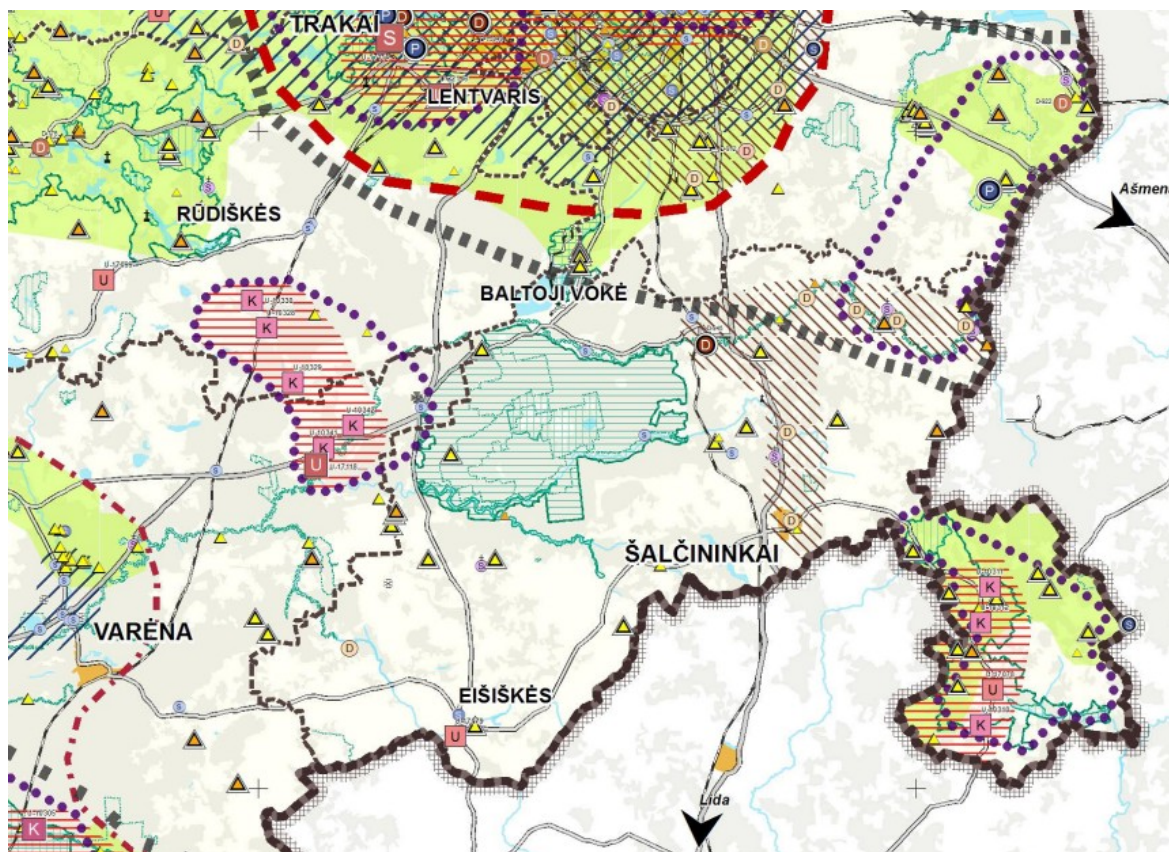

Nacionalinio reikšmingumo kultūros paveldo arealai:

1. Vilniaus krašto kultūros paveldo arealas
2. Kauno krašto ir Panemunės kultūros paveldo arealas
3. Klaipėdos krašto ir Vakarų Žemaitijos kultūros paveldo arealas
4. Regioninio reikšmingumo kultūros paveldo arealai:
5. Rytų Žemaitijos kultūros paveldo arealas
6. Aukštaitijos kultūros paveldo arealas
7. Dzūkijos kultūros paveldo arealas
8. Suvalkijos kultūros paveldo arealas

1P.3 pav. Kultūros srities sprendinių
schemos iš Lietuvos Respublikos
teritorijos bendrojo plano brėžinio
„Kultūros politika ir rekreacija“.

SUTARTINIAI ŽYMĖJIMAI

- Ribos**
 - Valstybės riba
 - Apskrities riba
 - Savivaldybės riba
- Keliai ir geležinkeliai**
 - Magistralinės reikšmės keliai
 - Krašto reikšmės keliai
 - Geležinkeliai
- Nacionalinės saugomos teritorijos**
 - Rezervatai ir kompleksinės saugomos teritorijos
 - Saugomų teritorijų buferinės apsaugos zonos
- Valstybiniai draustiniai**
 - Savivaldybių draustiniai
- Atkuriamieji sklypai**
- NATURA 2000 teritorijos**
 - Buveinių apsaugai svarbios teritorijos
 - Paukščių apsaugai svarbios teritorijos
- Kitos teritorijos**
 - Užstatytos teritorijos
 - Žemės ūkio teritorijos
 - Mišakai
 - Vandenys

URBANISTINIS IR ETNOKULTŪRINIS PAVELDAS

- Senamiesčiai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
- Istorinės miestų ir miestelių dalys**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Etnografiniai kaimai**
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)

ARCHITEKTŪRINIS PAVELDAS

- Pilis**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Bažnyčios ir vienuolynai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Dvarai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Dvarų fragmentai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Kiti statiniai ir statinių kompleksai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)

ARCHEOLOGINIS PAVELDAS

- Piliakalniai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Kiti archeologiniai objektai**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- MEMORIALINIS PAVELDAS**
- Kapinės**
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)
- Memorialai, laidojimo vietos**
 - Paminklas
 - Valstybės saugomas
 - Įrašytas į registrą (registrinis)

PAVELDO AREALŲ SANKAUPŲ ZONOS

- Valstybės istorijai reikšmingo paveldo karkasas (Pagal LR bendrojo plano sprendinius)
- Valstybės istorijai reikšmingo paveldo arealai (Pagal LR bendrojo plano sprendinius)
- Nacionalinio reikšmingumo paveldo arealų zona (arealų sankaupos)
- Regioninio reikšmingumo paveldo arealų zona (arealų sankaupos)

DOMINUOJANČIO KULTŪROS PAVELDO ZONOS

- Archeologinio paveldo arealai
- Architektūrinio paveldo - statinių ir statinių kompleksų - arealai
- Architektūrinio paveldo - dvarų ir dvarų sodybų - arealai
- Urbanistinio ir etnokultūrinio paveldo arealai
- Memorialinio paveldo arealai

1P.4 pav. Kultūros srities sprendinių schemos (ištrauka iš LRBP 13.13.5 priedo 4 br., Sprendiniai „Kultūros paveldo apsaugos teritoriniai prioritetai“)

2 PRIEDAS

Šalčininkų rajono savivaldybės gyvenamųjų vietovių sąrašas ir gyvenamąją vietą deklaravusių gyventojų skaičius nuo 2021 m. iki 2025 m.

Gyvenvietės pateikiamos pagal 2011 m. visuotinio surašymo situaciją

Gyvenvietės – 2011 m. duomenimis	Statusas	Gyventojų skaičius (sausio 1 d.)*					Pastabos**
		2021	2022	2023	2024	2025	
Šalčininkų r. sav.							
Akmenynės sen.		701	709	677	655	655	
Abolai	K	68	64	63	58	64	
Akmenynė	K	211	239	234	231	231	
Bagdžiuliai	K	17	17	14	19	20	
Bėčiakelniai	K	17	15	13	13	15	
Degsniai	K	11	8	7	7	8	
Duksiai	K	18	17	13	11	17	
Girinė	K	3	2	1	1	1	
Jankūnai	K	9	12	13	12	12	
Jovydziai	VS	0	0	0	0	0	
Kalniškės	K	25	25	26	25	24	
Kurmelionys	K	51	48	46	47	43	
Mankūniškės	K	10	10	6	5	5	
Mištautonys	K	28	25	23	26	26	
Moliškės	VS	0	0	0	0	0	
Negibėnai	K	22	23	22	20	18	
Peckeliai	K	21	22	21	18	16	
Rimšiškės	K	17	18	18	11	12	
Slabada	K	31	30	27	25	25	
Smaguriai	K	24	20	22	22	22	
Tarakonys	K	8	8	7	8	7	
Žaltūnai	K	91	89	83	78	71	
Žlaugtai	K	19	17	18	18	18	
Baltosios Vokės sen.		1835	1783	1780	1771	1755	
Baltoji Vokė	M	1058	1034	1045	1040	1030	
Giria	K	7	6	5	4	4	
Ilgalaukis	K	7	7	9	9	10	
Senieji Maceliai	K	3	3	2	2	2	
Plytinės	K	22	21	24	23	23	
Ravėliai	VS	7	7	8	7	6	
Rudnia	K	76	73	73	72	71	
Rūdninkai	K	522	500	484	486	480	
Salai	VS	1	1	1	1	1	
Vakariškiai	K	30	29	25	25	24	
Žagarinė	K	102	102	104	102	104	
Butrimonių sen.		1657	1620	1539	1468	1446	
Aukštalaukis	K	47	45	43	43	42	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Butrimonys	K	401	403	383	347	372	
Čiuronys	K	40	38	36	35	35	
Dailidės	K	184	179	170	168	154	
Gudakampis	K	49	47	44	44	43	
Jančiūnai	K	329	328	310	308	292	
Janonys	K	24	23	22	21	22	
Jundiliškės	K	6	6	6	6	7	
Jurgionys	K	60	60	61	61	60	
Kužiai	K	46	42	40	36	36	
Laukininkai	K	10	8	9	6	5	
Maciūnai	K	12	12	11	10	10	
Mackiškės	K	0	0	0	0	0	
Majakas	VS	10	8	8	8	8	
Narkušės	VS	3	1	0	0	0	
Naujasėdžiai	K	38	35	34	34	32	
Naujosios Raklišės	K	20	18	15	11	8	
Navickiškės	K	21	21	21	20	18	
Paraistis	K	11	8	8	7	6	
Pasalis	K	19	19	19	18	18	
Raščiūnai	K	36	35	36	35	35	
Rėžiai	K	68	66	63	63	63	
Senadvaris	VS	12	9	9	9	9	
Senosios Raklišės	K	6	8	6	4	3	
Stavidonys	K	54	52	51	48	49	
Šauliai	K	75	68	63	61	54	
Ūta	K	2	2	2	2	2	
Verseklė	K	60	60	56	52	52	
Žvėrynas	K	14	19	13	11	11	
Dainavos sen.		778	764	730	709	678	
Dainava	K	296	290	281	274	269	
Druskininkai	K	1	1	1	2	2	
Gilviniškės	K	44	45	41	38	37	
Juršiškės	K	72	71	64	54	51	
Juršiškės	VS	7	7	7	6	9	
Kamičiai	K	10	9	9	9	9	
Kamičiūnai	K	3	3	3	3	3	
Kulys	VS	3	3	2	2	2	
Liupkiškės	K	28	28	23	22	20	
Mackiškės	K	0	0	0	0	0	
Marcinkišės	K	7	7	7	8	7	
Miletiškės	K	19	20	20	23	23	
Naujadvaris	K	56	53	52	50	47	
Pajuodupis	K	122	120	119	118	111	
Samarakiškės	K	4	4	4	4	4	
Sveckevičiai	VS	0	0	0	0	0	
Užuklonys	K	23	21	20	20	20	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Vėžionys	K	83	82	77	76	64	
Dieveniškų sen.		1916	1796	1716	1668	1581	
Albertina	K	20	17	14	14	14	
Apikartai	K	2	1	1	1	1	
Avietinė	K	15	15	14	12	12	
Ažukalniai	VS	0	0	0	0	0	
Bėčionys	K	13	13	13	13	14	
Daulėnai	K	44	39	37	35	36	
Didieji Gedūnai	K	15	16	16	15	11	
Dieveniškės	MST	680	648	632	618	595	
Dvariškės	K	12	11	11	15	13	
Gedūnai	K	7	7	6	6	5	
Geležiai	K	8	7	6	6	5	
Girdžiūnai	K	29	26	24	21	21	
Gudeliai	K	4	5	5	5	5	
Gureliai	K	0	0	0	0	0	
Gužiniai	K	4	4	4	4	3	
Jurgelionys	K	111	104	105	102	98	
Kačėnai	K	21	18	15	14	15	
Kalviai	K	42	45	41	45	47	
Kamučiai	K	18	12	9	10	11	
Kazimieravas	K	2	1	1	1	1	
Kaziuliai	K	24	21	21	21	19	
Kaziuliškės	K	1	1	1	1	1	
Krakūnai	K	93	85	78	77	75	
Lobas	K	8	6	6	6	6	
Maciučiai	K	97	78	67	60	40	
Mediniai	K	0	0	0	0	0	
Mendzisargiai	VS	4	4	4	4	1	
Milkūnai	K	48	47	47	47	51	
Naujieji Kalviai	VS	1	1	1	1	0	
Naujieji Miežionys	K	0	0	0	0	0	
Norviliškės	K	12	15	12	14	12	
Pagaujėnai	K	19	15	15	16	12	
Pajurgelionys	K	8	8	8	8	8	
Pavadžiai	VS	0	0	0	0	0	
Pavydonys	K	26	26	25	26	26	
Pliustai	K	15	15	13	11	9	
Prabaščiškės	K	28	30	31	31	30	
Pulkė	K	3	3	4	4	3	
Putiškės	K	8	8	8	7	5	
Ramoškos	K	5	5	5	6	5	
Reistiniai	K	2	2	4	4	3	
Reistiniai	VS	3	3	4	0	0	
Rindžiūnai	K	12	11	8	7	7	
Rudnia	K	111	108	94	91	85	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Sabaliūnai	K	25	23	20	20	21	
Senieji Miežionys	K	2	2	2	1	1	
Siliai	K	8	8	8	7	6	
Skaivonys	K	11	10	9	9	9	
Skrabonys	VS	0	0	0	0	0	
Skraičionys	K	31	27	23	21	19	
Smališkės	K	22	20	25	25	26	
Šadžiūnai	K	17	17	19	19	18	
Šaltiniai	K	12	11	10	9	9	
Šarkaičiai	K	32	29	29	21	19	
Šiurkščiai	K	21	17	16	16	13	
Ureliai	K	19	19	19	17	15	
Vaišutkiemis	K	22	20	21	21	21	
Vaškėliai	K	10	9	9	9	9	
Verseka	K	10	8	7	7	7	
Vėjeliai	K	1	1	1	0	0	
Vėžiakėmis	K	11	10	9	9	9	
Vilkiškės	K	1	1	2	2	0	
Zabališkės	K	0	0	0	0	0	
Zajašiškės	K	11	11	9	9	9	
Žižmai	K	75	72	68	67	65	
Eišiškių sen.		4175	4124	4070	3897	3777	
Aklė	K	59	56	55	50	48	
Aukštalaukis	K	17	16	15	14	14	
Dimitrai	K	18	18	19	20	22	
Dumblė	K	14	19	20	27	25	
Eišiškės	M	3157	3120	3052	2946	2837	
Emiliškės	K	141	142	140	142	137	
Gornostajiskės	K	12	12	13	13	13	
Gubertavas	K	1	0	0	0	0	
Joniškės	K	1	1	1	1	1	
Karklinės	K	18	17	19	20	17	
Mateikonys	K	153	146	144	143	145	
Padvarionys	K	167	164	154	153	154	
Panezdiliai	K	29	30	28	29	28	
Sanginiškės	K	4	4	4	3	3	
Tausiūnai	K	245	247	273	205	210	(PATIKSLINTA)
Vilkonys	K	93	87	86	85	79	
Viškūnai	K	30	29	31	30	29	
Žagališkės	K	6	6	6	6	6	
Žemaitėliai	K	10	10	10	10	9	
Gerviškių sen.		2141	2097	2073	2029	2029	
Baumiliškės	K	14	15	16	16	19	
Čiužiakampis	K	382	374	375	361	357	
Dainava	K	30	30	34	34	32	
Dainiškės	K	27	27	28	26	23	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Daučiūnai	K	63	65	60	62	59	
Didžiosios Sėlos	K	151	148	149	140	145	
Gerviškės	K	199	188	178	193	204	
Gudeliai	K	157	157	154	152	147	
Gumbas	K	4	3	2	1	1	
Kalitonys	K	14	13	15	14	14	
Kalveliai	K	28	23	26	22	22	
Kaniūkai	K	145	141	131	124	114	
Karalina	K	70	67	68	77	89	
Kidarai	K	33	33	32	34	35	
Kiemeliškės	VS	0	0	0	0	0	
Makniūnai	K	10	9	18	16	19	
Mažosios Sėlos	K	50	48	46	45	42	
Paberžė	K	29	28	25	25	25	
Pačiabatai	K	40	33	35	35	37	
Padegsniai	K	1	1	1	1	1	
Pamūrinė	K	26	26	24	19	17	
Pašalčis	K	37	34	36	34	36	
Pašilėnai	VS	0	0	0	0	0	
Poškiškės	K	79	80	76	72	69	
Pušyniškės	K	29	28	25	27	26	
Rudnia	K	22	24	22	21	20	
Skerdimai	K	21	22	20	18	19	
Stasylos	GST	0	0	0	0	0	
Stasylos	K	139	135	131	126	123	
Švenčius	K	113	106	114	101	107	
Tribonys	K	227	238	231	232	226	
Žaliaklonis	VS	1	1	1	1	1	
Jašiūnų sen.		3870	3817	3795	3796	3726	
Altaronys	VS	1	1	1	1	1	
Buikos	K	70	69	69	73	69	
Dainava	K	154	148	142	146	149	
Deguškės	K	29	27	26	24	23	
Elžbietinė	VS	0	0	0	0	0	
Geložė	K	2	2	2	2	1	
Gojus	K	196	192	187	190	180	
Jašiūnai	GST	49	42	34	26	11	
Jašiūnai	K	163	105	71	52	26	
Jašiūnai	MST	2474	2498	2521	2524	2508	
Kačėnai	K	6	6	5	5	6	
Keidžiai	K	184	194	190	186	184	
Keturiai	K	15	12	10	15	7	
Krokšliai	VS	5	5	4	3	3	
Lenkiškės	K	5	5	5	4	4	
Liudviniškės	VS	1	1	1	1	1	
Marazai	K	17	21	26	29	33	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Naujasodis	K	114	114	117	118	116	
Ožkelaičiai	VS	9	8	8	8	8	
Pabarčiai	K	18	20	21	18	19	
Paliepiei	VS	7	7	8	8	14	
Pamaraziai	K	33	33	36	40	42	
Paupis	K	21	21	26	30	36	
Pilakainys	K	57	49	49	52	54	
Pleniškės	K	9	9	9	10	10	
Plytinė	K	0	0	0	0	0	(Baltosios Vokės sen.)
Popierinė	K	8	7	4	2	0	
Raveliai	VS	0	0	0	0	0	(Baltosios Vokės sen.)
Rūdninkai	K	0	0	0	0	0	(Baltosios Vokės sen.)
Sakalai	K	41	42	46	49	48	
Salos	VS	0	0	0	0	0	
Sliziūnai	K	58	56	56	54	53	
Vaitiešiūnai	K	47	46	47	49	47	
Vakariškės	K	0	0	0	0	0	(Baltosios Vokės sen.)
Vidnapolis	VS	5	6	7	7	6	
Zakariškės	VS	14	14	14	14	14	
Žalioji	K	58	57	53	56	53	
Kalesninkų sen.		1867	1812	1748	1657	1635	
Adomiškės	K	10	10	10	10	8	
Anciuškos	K	49	48	49	45	46	
Balandiškės	K	32	30	29	27	28	
Baltapetriai	VS	0	0	0	0	0	
Bandiškės	K	12	12	12	12	11	
Beržiškės	K	2	2	2	2	2	
Biliniškės	K	0	0	0	0	0	
Dabrai	K	34	33	33	29	29	
Daugidonys	K	151	144	134	129	120	
Didžiosios Zubiškės	K	104	103	100	92	89	
Diežiškės	K	6	6	4	3	5	
Geismantai	K	18	19	18	19	17	
Gudiškės	K	1	1	5	5	6	
Gumbiškės	K	8	8	8	8	8	
Jundiškės	K	19	18	17	17	17	
Kalesninkai	K	572	550	523	502	492	
Karsokai	K	10	9	9	9	9	
Krupaviesai	K	0	0	0	0	0	
Kudelionys	K	26	27	29	30	31	
Mangeliškės	VS	2	2	2	2	2	
Mantviliškės	K	186	179	171	164	152	
Matuizos	K	87	84	84	78	77	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Miežiškės	K	13	12	14	12	12	
Naniškės	K	31	31	29	27	26	
Naujasėdžiai	VS	3	3	3	3	3	
Pašiškės	K	0	0	0	0	0	
Paturis	K	16	16	15	14	18	
Petuchavas	K	1	1	1	1	1	
Prūdelis	K	22	22	23	18	18	
Purvėnai	K	282	279	267	256	271	
Rukonys	VS	8	8	7	7	7	
Starka	K	42	39	39	36	34	
Stačionys	K	5	5	5	5	5	
Šarkučiai	K	0	0	0	0	0	
Šniūrai	K	17	15	18	17	16	
Švieslaukis	K	2	2	2	2	2	
Užberžės	VS	0	0	0	0	0	
Vaidagai	K	43	42	38	36	35	
Verseka I	K	33	32	27	18	17	
Verseka II	K	20	20	21	22	21	
Vozbūniškės	K	0	0	0	0	0	
Pabarės sen.		1212	1184	1160	1150	1124	
Ancevičiai	K	18	20	19	18	18	
Anskonys	K	39	36	37	33	33	
Armonai	K	10	10	10	9	7	
Balandiškės	K	15	15	15	15	15	
Balandžiai	K	64	58	57	63	62	
Buivydai	K	20	19	19	19	19	
Degučiai	K	4	4	2	2	3	
Dvyniškės	K	5	3	3	3	3	
Gėlūnai	K	68	67	69	68	65	
Jacionys	K	2	2	2	2	3	
Karmoniškės	K	4	4	4	4	3	
Kiaulėkai	K	6	6	6	6	6	
Kibalos	K	25	26	27	29	29	
Kubonys	K	9	9	7	11	10	
Kudlos	K	15	13	14	9	9	
Kukiškės	VS	2	2	2	3	3	
Mankevičiai	K	7	6	5	6	6	
Miežionys	K	19	19	19	19	18	
Miknakiemis	K	0	0	0	0	0	
Mištūnai	K	47	46	47	48	45	
Navakonys	K	81	79	81	79	73	
Nevainionys	K	30	30	27	26	25	
Pabarė	K	295	294	291	293	287	
Papiškės	K	8	8	9	10	10	
Pavariai	K	9	9	9	8	11	
Pulstakai	K	39	37	31	28	29	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Serbentai	K	12	15	15	14	12	
Tetervinai	K	4	4	3	2	2	
Tetėnai	K	310	300	289	283	283	
Trėbuškės	K	9	9	9	9	8	
Ūta	K	1	1	1	1	1	
Vaišėtai	K	4	4	3	3	3	
Valakavičiai	K	6	6	6	5	4	
Visinčia	K	10	9	9	9	8	
Žalabiškės	K	0	0	0	0	0	
Žygantiškės	K	15	14	13	13	11	
Poškonių sen.		640	624	596	586	560	
Antaniškės	K	0	0	0	0	0	
Ažumedis	K	5	4	4	4	4	
Baltučiai	K	10	10	9	9	9	
Biržė	VS	0	0	0	0	0	
Dailidės	K	61	62	58	56	53	
Dainavėlė	K	24	29	29	30	32	
Daubutiškės	K	8	7	7	7	7	
Didžiuliai	K	10	11	11	11	11	
Grybiškės	K	17	17	16	16	17	
Jokūbiškės	K	10	10	9	9	9	
Katkuškės	K	18	18	17	14	14	
Kmelninkai	K	20	19	18	14	12	
Kreivoji	VS	0	0	0	0	0	
Kruniškės	K	9	8	7	7	7	
Lastaučiai	K	27	27	25	27	25	
Liškūniškės	K	22	20	18	19	19	
Liudvinavas	VS	2	2	2	2	2	
Mikališkės	VS	0	0	0	0	0	
Padvarės	K	30	29	31	29	27	
Paginiai	K	25	25	23	23	21	
Poškonyš	K	132	124	111	112	107	
Pupiškės	K	24	23	19	21	20	
Rimašiai	K	28	27	24	23	18	
Siaurimai	K	7	7	7	7	7	
Stakai	K	65	65	64	64	61	
Stalgonys	K	30	29	28	23	23	
Šetylos	K	11	11	11	11	10	
Šilinė	VS	2	2	2	2	2	
Šiudainys	K	26	23	23	23	22	
Valatkiškės	K	17	15	23	23	21	
Šalčininkų sen.		10079	9847	9715	9698	9722	
Angliniškės	K	0	0	0	0	0	
Antanavas	VS	0	0	0	0	0	
Anuliškės	K	16	16	15	13	11	
Ažukelis	K	0	0	0	0	0	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Ažulomis	K	36	38	37	40	43	
Bruknyinė	K	148	138	157	166	177	
Čiaukšliai	K	22	22	23	22	22	
Didieji Baušiai	K	284	283	281	275	262	
Dūdaičiai	K	19	18	16	16	15	
Gasčionys	K	53	30	28	25	31	(PATIKSLINTA)
Jackonys	K	38	33	36	37	37	
Jaglimainys	K	80	77	75	82	78	
Javaravos	K	0	0	0	0	0	
Jundiliškės	K	14	12	11	12	25	
Klynai	VS	0	0	0	0	0	
Laukelis	K	0	0	0	0	0	
Marusina	VS	4	4	3	3	3	
Mažieji Baušiai	K	0	0	0	0	0	
Mikantonys	K	50	47	42	42	39	
Milvydai	K	62	59	55	58	57	
Naujakiemis	K	181	175	184	195	198	
Naujasėdžiai	K	52	52	48	49	49	
Pakūsa	K	2	2	2	2	2	
Pavisinčia	K	33	33	32	31	31	
Petroškos	K	30	30	29	26	27	
Pėpės	K	54	59	61	57	55	
Pundeliškės	K	0	1	2	3	1	
Ragožiškės	K	117	115	108	105	108	
Raudonbalis	VS	9	9	10	10	10	
Sakalinė	K	84	80	76	75	69	
Sangėliškės	K	29	30	34	34	34	
Skubėtai	K	67	72	71	76	72	
Stakų Ūta	VS	1	1	1	1	1	
Šalčininkai	K	53	53	50	60	67	
Šalčininkai	M	7094	6935	6850	6818	6834	
Šalčininkėliai	K	609	605	589	588	569	
Širviai	K	38	34	37	35	34	
Tartokas	K	87	85	83	86	101	
Tatoriškės	K	1	1	1	1	1	
Trakinės	VS	7	7	7	7	5	
Ūta	K	75	73	62	59	57	
Vinciapolis	VS	0	0	0	0	0	
Zavišonys	K	573	562	549	541	549	
Žališkės	K	57	56	50	48	48	
Turgelių sen.		2207	2150	2129	2120	2107	
Andriškės	VS	0	0	0	0	0	
Apušynė	K	6	4	5	5	5	
Asčiukiškės	K	2	2	2	2	4	
Aukštasis Pamerkys	K	1	1	1	1	1	
Ažubenis	K	14	13	13	13	12	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Ažukalniai	K	6	6	6	6	6	
Bajorai	K	6	5	5	7	7	
Balandiškės	K	39	37	37	35	34	
Barkušės	K	98	101	103	102	103	
Bedugnė	K	19	18	18	14	14	
Bena	VS	1	1	1	1	1	
Berešiškės	VS	2	1	1	3	3	
Bygirdai	K	14	14	14	14	13	
Brestovas	K	6	6	5	4	3	
Dvarčiai	VS	0	0	0	0	0	
Dvarykščiai	K	1	0	0	0	0	
Gimžiai I	K	19	19	19	22	21	
Gimžiai II	K	4	4	4	4	4	
Girdijauskai	K	5	6	6	6	5	
Gojus	K	22	21	23	20	18	
Grabiai	K	10	8	7	10	9	
Gureliai	K	22	22	19	18	24	
Jezavitiškės	K	30	31	31	29	33	
Juščiai	K	12	11	8	7	6	
Kazimieriškės	K	9	7	7	7	7	
Kyvonys	K	13	12	12	14	14	
Krašiai	K	7	6	0	0	0	
Kudžionys	K	6	5	5	5	5	
Landžiai	VS	0	0	0	0	1	
Magdeliava	K	2	2	2	2	1	
Malakonys	K	35	32	31	39	40	
Mažieji Kudžionys	K	7	6	7	8	8	
Merkinė	K	50	49	48	49	48	
Merkio Vilkiškės	K	1	1	1	1	1	
Miežiškės	VS	6	5	3	4	4	
Mikniškės	K	74	71	77	76	74	
Mikšiuliai	K	11	12	12	12	14	
Misiučėnai	K	95	96	89	87	86	
Miškiniai	K	1	1	1	1	1	
Naidūnai	K	11	11	11	9	9	
Naujakuriai	VS	7	7	5	5	4	
Naujininkai	K	13	13	13	14	14	
Ožionys	K	44	42	42	48	45	
Pabėnė	VS	1	1	1	1	1	
Pagojys	K	5	3	4	5	5	
Pamerkys	K	29	28	28	28	29	
Pastovai	K	17	16	16	14	13	
Paūdrionys	K	26	23	25	22	19	
Petriškės	VS	0	0	0	0	0	
Puziriškės	K	13	13	13	11	11	
Rimošiai	K	12	12	14	14	11	

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Savaitiškės	K	20	22	20	20	22	
Skynimai	K	228	227	216	215	211	
Skvironys	K	9	11	11	11	11	
Staniškės	K	28	27	26	25	22	
Šeštakai	K	32	31	29	25	24	
Tabariškės	K	288	283	270	265	252	
Turgeliai	K	537	519	530	524	517	
Ustiškės	K	7	6	5	5	5	
Ūdronys	K	19	21	22	24	24	
Valakininkai	K	67	62	64	64	66	
Viktarinė	K	16	15	17	18	23	
Viktariškės	K	17	16	16	18	41	
Vilkiškės	K	100	100	103	103	94	
Vinkšnynė	K	0	0	0	0	0	
Žemaitiškės	VS	5	5	5	4	4	

**Gyventojų skaičius nurodomas kiekvienų metų sausio 1 d. duomenimis*

*** Esant gyvenamųjų vietovių pasikeitimams, prašome juos nurodyti*

3 PRIEDAS

Kultūros paveldo objektai

3P.2 lentelė. Nekilnojamųjų kultūros vertybių sąrašas Šalčininkų rajono savivaldybėje

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
1.	595	Jašiūnų dvaro sodybos rūmai	Paminklas
2.	596	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentai	Valstybės saugomas
3.	597	Mikniškių dvaro sodyba	Registrinis
4.	599	Šalčininkų dvaro sodyba	Registrinis
5.	600	Tabariškių dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
6.	601	Buv. dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
7.	602	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
8.	906	Norviliškių palivarko sodybos pastatų komplekso rūmai	Paminklas
9.	907	Norviliškių palivarko sodybos pastatų komplekso vartų bokštas	Paminklas
10.	945	Jašiūnų dvaro sodyba	Paminklas
11.	946	Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių kompleksas	Valstybės saugomas
12.	1334	Gornostajiškių dvaro sodyba	Valstybės saugomas
13.	1335	Norviliškių palivarko sodybos pastatų kompleksas	Paminklas
14.	1336	Sodyba	Registrinis
15.	1339	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų svirnas	Registrinis
16.	1925	Eišiškių, Gornostajiškių piliavietė	Paminklas
17.	1926	Kurmelionių piliakalnio su gyvenvietė piliakalnis, vad. Pilale	Paminklas
18.	1927	Jurgionių pilkapynas	Paminklas
19.	1928	Mištūnų kapinynas	Registrinis
20.	1929	Dieveniškių pilkapių vieta	Registrinis
21.	1930	Dieveniškių akmuo, vad. Moku, Generolu Moku	Valstybės saugomas
22.	1931	Žižnų akmuo, vad. Užkeikta svodba	Valstybės saugomas
23.	1932	Jašiūnų, Geložės pilkapynas	Paminklas
24.	1933	Jundiliškių pilkapynas	Paminklas
25.	1934	Skubėtų pilkapynas	Paminklas
26.	1935	Bėčionių piliakalnis	Paminklas
27.	1936	Reistinių pilkapynas	Paminklas
28.	1937	Kaniūkų pilkapynas	Valstybės saugomas
29.	1937	Kaniūkų pilkapynas	Valstybės saugomas
30.	1938	Kiaulėkų piliakalnio su gyvenvietė piliakalnis	Paminklas
31.	1939	Pabarės pilkapynas	Paminklas
32.	1941	Piliakalnis, vad. Plikuoju kalnu	Registrinis
33.	1942	Tetėnų pilkapynas	Paminklas
34.	1943	Valakavičių piliakalnio su gyvenvietė piliakalnis	Paminklas
35.	1945	Didžiulių pilkapynas	Paminklas
36.	1948	Paginių, Šilinės pilkapynas	Paminklas
37.	1949	Poškonių pilkapynas	Paminklas
38.	1950	Stakų pilkapynas	Paminklas
39.	1951	Senųjų Macelių pilkapynas	Paminklas
40.	1952	Turgelių piliakalnis	Paminklas
41.	2895	Šalčininkų keramikos dirbtuvės vieta	Registrinis
42.	3217	Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliu	Valstybės saugomas

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
43.	3218	Didžiulių akmenų akmuo, vad. Jankeliuku	Valstybės saugomas
44.	4816	Pastatas	Registrinis
45.	4817	Mokyklos pastatas	Valstybės saugomas
46.	4821	Namas	Registrinis
47.	10310	Žižmų gatvinis režinis kaimas	Registrinis
48.	10311	Poškonių gatvinis režinis kaimas	Registrinis
49.	10312	Rimašių gatvinis režinis kaimas	Registrinis
50.	10489	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso astronomo, Vilniaus universiteto rektoriaus Jono Sniadeckio kapas	Registrinis
51.	10491	Paminklas 1863 m. sukilimo mūšiams Rūdninkų apylinkėse atminti	Registrinis
52.	10519	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis
53.	10836	Antrojo pasaulinio karo Sovietų Sąjungos karių palaidojimo vieta	Registrinis
54.	12076	Dieveniškių pilkapynas	Paminklas
55.	12077	Senųjų Miežionių pilkapynas	Paminklas
56.	12404	Poškonių senovės gyvenvietė	Registrinis
57.	12517	Jundiliškių senovės medžio anglių degimo vieta	Registrinis
58.	13021	Skaivonių pilkapis	Registrinis
59.	13022	Skaivonių pilkapynas	Paminklas
60.	15141	Stogastulpis	Valstybės saugomas
61.	15579	Paminklas Stanislovui Rapolioniui	Registrinis
62.	16056	Bažnyčia	Registrinis
63.	16381	Žygantiškių senovės medžio anglių degimo vieta	Paminklas
64.	16527	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso Psichiatro, profesoriaus Jono Balinskio kapas	Registrinis
65.	16798	Kaimo vieta ir paminklas	Registrinis
66.	17031	Sveckevičių kaimo senosios kapinės	Registrinis
67.	17078	Dieveniškės	Registrinis
68.	17079	Eišiškių miesto istorinė dalis	Registrinis
69.	17185	Žlaugtų pilkapynas	Paminklas
70.	21420	Dalmatika	Registrinis
71.	24119	Kurmelių piliakalnis su gyvenvietė	Paminklas
72.	24120	Kurmelių piliakalnio su gyvenvietė gyvenvietė	Paminklas
73.	24121	Valakavičių piliakalnis su gyvenvietė	Paminklas
74.	24122	Valakavičių piliakalnio su gyvenvietė gyvenvietė	Paminklas
75.	24486	Kristaus Žengimo į dangų bažnyčios kompleksas	Valstybės saugomas
76.	24487	Bažnyčia	Valstybės saugomas
77.	24488	Varpinė	Valstybės saugomas
78.	24489	Šventoriaus tvora su vartais	Valstybės saugomas
79.	24491	Lietuvos laisvės gynėjo, pasieniečio Gintaro Žagunio žūties vieta	Valstybės saugomas
80.	25147	Didžiulių akmenys	Valstybės saugomas
81.	25189	Kačėnų pilkapynas, vad. Kapčiais, Pilkapiais	Valstybės saugomas
82.	25190	Juškių pilkapynas	Valstybės saugomas
83.	25191	Juškių pilkapis	Valstybės saugomas
84.	25192	Paūdronių piliakalnis, vad. Pilies kalnu	Valstybės saugomas
85.	26255	Jašiūnų dvaro sodybos oficina	Paminklas
86.	26256	Jašiūnų dvaro sodybos arklidė-namas	Paminklas
87.	26257	Jašiūnų dvaro sodybos svirnas	Paminklas

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
88.	26258	Jašiūnų dvaro sodybos pirmas kumetynas	Paminklas
89.	26259	Jašiūnų dvaro sodybos skalbykla	Paminklas
90.	26260	Jašiūnų dvaro sodybos antras kumetynas	Paminklas
91.	26261	Jašiūnų dvaro sodybos tvora ir vartai	Paminklas
92.	26262	Jašiūnų dvaro sodybos parkas	Paminklas
93.	26263	Gornostajiškių dvaro sodybos rūmai	Valstybės saugomas
94.	26264	Gornostajiškių dvaro sodybos oficina	Valstybės saugomas
95.	26265	Gornostajiškių dvaro sodybos sandėlis	Valstybės saugomas
96.	26266	Gornostajiškių dvaro sodybos tvartas	Valstybės saugomas
97.	26267	Gornostajiškių dvaro sodybos vandens malūnas	Valstybės saugomas
98.	26268	Gornostajiškių dvaro sodybos grūdų sandėlis	Valstybės saugomas
99.	26269	Gornostajiškių dvaro sodybos svirnas	Valstybės saugomas
100.	26270	Gornostajiškių dvaro sodybos kumetynas	Valstybės saugomas
101.	26271	Gornostajiškių dvaro sodybos tvoros fragmentai ir vartai	Valstybės saugomas
102.	26272	Gornostajiškių dvaro sodybos parko fragmentai	Valstybės saugomas
103.	30982	Buikų, Krokšlių pilkapynas	Registrinis
104.	32385	Jašiūnų geležinkelio stoties pastatų kompleksas	Registrinis
105.	32386	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso Jašiūnų geležinkelio stotis	Registrinis
106.	32387	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso ūkinis pastatas	Registrinis
107.	32388	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso sandėlis	Registrinis
108.	32389	Jašiūnų geležinkelio stoties statinių komplekso vandens bokštas	Registrinis
109.	33076	Zavišonių senosios kapinės	Registrinis
110.	33586	Vilkiškių piliakalnis	Registrinis
111.	33679	Poškonių kaimo Vasiliauskų sodyba	Registrinis
112.	33680	Poškonių kaimo Vasiliauskų sodybos namas	Registrinis
113.	33681	Poškonių kaimo Vasiliauskų sodybos kluonas	Registrinis
114.	33696	Poškonių kaimo Liudviko Tamelaičio sodyba	Registrinis
115.	33697	Poškonių kaimo Liudviko Tamelaičio sodybos namas	Registrinis
116.	33698	Poškonių kaimo Liudviko Tamelaičio sodybos svirnas	Registrinis
117.	33699	Poškonių kaimo Liudviko Tamelavičiaus sodybos kluonas	Registrinis
118.	33730	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodyba	Registrinis
119.	33732	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodybos namas	Registrinis
120.	33733	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodybos svirnas	Registrinis
121.	33734	Poškonių kaimo Stefanijos Palekienės sodybos kluonas	Registrinis
122.	33853	Arliškių pilkapynas	Registrinis
123.	33858	Kidarų pilkapynas	Registrinis
124.	33859	Sangėliškių piliakalnis	Registrinis
125.	33867	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodyba	Registrinis
126.	33868	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodybos namas su tvartu	Registrinis
127.	33869	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodybos svirnas	Registrinis
128.	33870	Rimašių kaimo Vyto Vasiliausko sodybos kluonas	Registrinis
129.	34188	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodyba	Registrinis
130.	34189	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodybos namas	Registrinis
131.	34190	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodybos tvartas	Registrinis
132.	34192	Rimašių kaimo Elenos Buinauskienės sodybos kluonas	Registrinis
133.	34282	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodyba	Registrinis
134.	34283	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodybos namas su tvartu	Registrinis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
135.	34284	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodybos svirnas	Registrinis
136.	34285	Rimašių kaimo Stasio Gaidžio sodybos kluonas	Registrinis
137.	35388	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejinta sodyba	Registrinis
138.	35407	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejintos sodybos, Baltraus Gaidžio namas su svirnu	Registrinis
139.	35427	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejintos sodybos Liudviko Gaidžio namas su tvartu	Registrinis
140.	35428	Žižmų kaimo Baltraus ir Liudviko Gaidžių sudvejintos sodybos kluonas	Registrinis
141.	35464	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodyba	Registrinis
142.	35467	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodybos namas su tvartu	Registrinis
143.	35468	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodybos svirnas	Registrinis
144.	35469	Žižmų kaimo Kazio Baranausko sodybos kluonas	Registrinis
145.	35579	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodyba	Registrinis
146.	35581	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodybos namas su kamara	Registrinis
147.	35582	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodybos kluonas	Registrinis
148.	35584	Žižmų kaimo Jono Dvynelio sodybos tvartas	Registrinis
149.	35595	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodyba	Registrinis
150.	35596	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodybos namas su kamara	Registrinis
151.	35597	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodybos svirnas su daržine	Registrinis
152.	35598	Žižmų kaimo Tomo Gaidžio sodybos kluonas	Registrinis
153.	35937	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų rūmų liekanos	Valstybės saugomas
154.	35938	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų oficinios liekanos	Valstybės saugomas
155.	35939	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų arklidės liekanos	Valstybės saugomas
156.	35940	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų ledainės liekanos	Valstybės saugomas
157.	35941	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų vartų liekanos	Valstybės saugomas
158.	35942	Merkinės dvaro sodybos, vad. Pavlovo respublika, fragmentų koplytėlė su skulptūra „Kristus, nešantis kryžį“	Valstybės saugomas
159.	36514	Šalčininkų dvaro sodybos rūmai	Registrinis
160.	36515	Šalčininkų dvaro sodybos pirmas kumetynas	Registrinis
161.	36516	Šalčininkų dvaro sodybos antras kumetynas	Registrinis
162.	36517	Šalčininkų dvaro sodybos namas	Registrinis
163.	36518	Šalčininkų dvaro sodybos pirma spirito saugykla	Registrinis
164.	36519	Šalčininkų dvaro sodybos antra spirito saugykla	Registrinis
165.	36520	Šalčininkų dvaro sodybos trečia spirito saugykla	Registrinis
166.	36521	Šalčininkų dvaro sodybos salykinė	Registrinis
167.	36522	Šalčininkų dvaro sodybos svirnas	Registrinis
168.	36714	Kiaulėkų piliakalnis su gyvenvieta	Inicijuotas skelbti Valstybės saugomu
169.	36715	Kiaulėkų piliakalnio su gyvenvieta gyvenvietė	Inicijuotas skelbti Valstybės saugomu
170.	36748	Paūdronių kapinynas	Registrinis
171.	36763	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų rūmai	Valstybės saugomas

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
172.	36764	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų tvarto ir sandėlio liekanos	Registrinis
173.	36765	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų arklidė	Registrinis
174.	36767	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų pirmas kumetynas	Registrinis
175.	36768	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų antras kumetynas	Registrinis
176.	36769	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų ledainė	Registrinis
177.	36770	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų svirnas	Registrinis
178.	37108	Koplytėlė, vad. Švedų koplyčia	Registrinis
179.	37273	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių kompleksas	Registrinis
180.	37277	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių komplekso Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčia	Registrinis
181.	37323	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių komplekso vartai-varpinė	Registrinis
182.	37324	Dieveniškių Švč. Mergelės Marijos Rožančinės bažnyčios statinių komplekso šventoriaus tvora su vartais	Registrinis
183.	38317	1863 m. sukilėlio karininko kapas	Registrinis
184.	38318	1941 m. birželio sukilėlio, viršilos Juozo Švilpos kapas	Registrinis
185.	38319	1863 m. sukilimo mūšio Rūdninkų girioje atmintina vieta	Registrinis
186.	38336	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių kompleksas	Registrinis
187.	38337	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso senosios kapinės	Registrinis
188.	38338	Jašiūnų dvaro senųjų kapinių komplekso istoriko, publicisto Mykolo Balinskio kapas	Registrinis
189.	38348	Dieveniškių žydų senosios kapinės	Registrinis
190.	38352	Eišiškių žydų senųjų kapinių kompleksas	Registrinis
191.	38353	Eišiškių žydų senųjų kapinių komplekso žydų senosios kapinės	Registrinis
192.	38354	Eišiškių žydų senųjų kapinių komplekso žydų žudynių vieta ir kapas	Registrinis
193.	38852	Slišiūnų pilkapynas	Registrinis
194.	38905	Eišiškių žydų senųjų kapinių dalis	Registrinis
195.	38906	Jašiūnų žydų žudynių vieta ir kapas	Registrinis
196.	39634	Zavišonių dvaro sodybos fragmentai	Registrinis
197.	39635	Zavišonių dvaro sodybos fragmentų rūmų liekanos	Registrinis
198.	39636	Zavišonių dvaro sodybos fragmentų pastato liekanos	Registrinis
199.	40579	Eišiškių Didžiosios sinagogos pastato liekanos	Registrinis
200.	41106	Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių komplekso Šv. arkangelo Mykolo bažnyčia	Valstybės saugomas
201.	41107	Tabariškių Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios statinių komplekso vartai-varpinė	Valstybės saugomas
202.	42734	Vilkiškių piliakalnis II	Registrinis
203.	43293	Lietuvos karių kapai	Registrinis
204.	43294	Lietuvos kario kapas	Registrinis
205.	43449	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų rūmų liekanos	Registrinis
206.	43450	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų kluonas	Registrinis
207.	43451	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų namas	Registrinis
208.	43452	Tabariškių dvaro sodybos fragmentų rūsys	Registrinis
209.	44216	Gurelių pilkapynas	Registrinis
210.	44217	Urelių pilkapynas	Registrinis
211.	44218	Didžiųjų Sėlų pilkapis	Registrinis

ŠALČININKŲ RAJONO SAVIVALDYBĖS TERITORIJOS BENDROJO PLANO KEITIMAS

Esamos būklės įvertinimas

Eil. Nr.	Unikalus kodas	Pavadinimas	Statusas
212.	44219	Dainavėlės piliakalnis	Registrinis
213.	44662	Rūdninkų senovės medžio anglių degimo vieta	Registrinis
214.	44663	Rūdninkų senovės medžio anglių degimo vieta II	Registrinis
215.	44664	Rūdninkų senovės medžio anglių degimo vieta III	Registrinis
216.	47093	Vilkiškių dvaro sodybos fragmentų parko fragmentai	Registrinis
217.	47186	Kamičių pilkapynas	Registrinis
218.	48245	Senujų Macelių pilkapynas II	Registrinis
219.	48267	Mikniškių dvaro sodybos Dievo Motinos ikonos „Visų liūdiniųjų džiaugsmas“ cerkvė	Registrinis
220.	48268	Mikniškių dvaro sodybos Šv. Jono Kronštaticio koplyčia	Registrinis
221.	48269	Mikniškių dvaro sodybos dvarininko namas	Registrinis
222.	48270	Mikniškių dvaro sodybos kumetynas	Registrinis
223.	48271	Mikniškių dvaro sodybos pirmas tvartas	Registrinis
224.	48272	Mikniškių dvaro sodybos pirmas ūkinis pastatas	Registrinis
225.	48273	Mikniškių dvaro sodybos svirnas	Registrinis
226.	48274	Mikniškių dvaro sodybos antras ūkinis pastatas	Registrinis
227.	48275	Mikniškių dvaro sodybos antras tvartas	Registrinis
228.	48276	Mikniškių dvaro sodybos kluonas	Registrinis
229.	48944	Reistinių pilkapynas II	Registrinis

Šaltinis: Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerijos, 2025.

GRAFINĖ DALIS

1. E-1, Teritorijų panaudojimo planas, M 1:50 000
2. E-2, Inžinerinės infrastruktūros planas, M 1:50 000